

IESNIEGUMS

Studiju virziena "Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvaldība" novērtēšana

Studiju virziens	<i>Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvaldība</i>
Augstākās izglītības iestāde	<i>Latvijas Lauksaimniecības universitāte</i>
Reģistrācijas kods	<i>2841101568</i>
Juridiskā adrese	<i>LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001</i>
Tālrunis	<i>63005601</i>
E-pasts	<i>rektors@llu.lv</i>

Pašnovērtējuma ziņojums

Studiju virziens "Vadība, administrēšana un nekustamo
īpašumu pārvaldība"

Latvijas Lauksaimniecības universitāte

Pašnovērtējuma ziņojums	2
Studiju virziena informācija	5
I - Informācija par augstskolu/koledžu	5
II - Studiju virziena raksturojums (1. Studiju virziena pārvaldība)	14
II - Studiju virziena raksturojums (2. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāte)	30
II - Studiju virziena raksturojums (3. Studiju virziena resursi un nodrošinājums)	49
II - Studiju virziena raksturojums (4. Zinātniskā pētniecība un mākslinieciskā jaunrade)	66
II - Studiju virziena raksturojums (5. Sadarbība un internacionalizācija)	75
II - Studiju virziena raksturojums (6. Iepriekšējās novērtēšanas procedūrās saņemto rekomendāciju ieviešana)	81
Pielikumi	82
Citi pielikumi	84
Uzņēmējdarbības vadība	85
Studiju programmas informācija	88
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)	88
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)	91
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)	104
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)	105
Pielikumi	113
Komercdarbība un uzņēmuma vadība	114
Studiju programmas informācija	117
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)	117
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)	120
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)	135
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)	136
Pielikumi	145
Komerczinības	146
Studiju programmas informācija	149
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)	149
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)	151

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)	160
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)	160
Pielikumi	166
Projektu vadība	167
Studiju programmas informācija	170
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)	170
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)	171
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)	178
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)	179
Pielikumi	184
Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana	185
Studiju programmas informācija	188
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)	188
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)	189
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)	196
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)	199
Pielikumi	205

I - Informācija par augstskolu/koledžu

1.1. Pamatinformācija par augstskolu/ koledžu un tās stratēģiskajiem attīstības virzieniem, ietverot šādus punktus:

Latvijas Lauksaimniecības universitāte (LLU) ir ceturtnā lielākā universitāte Latvijā (dibināta 1936. gadā kā patstāvīga augstskola), kas īsteno studijas un pētniecību dažādām tautsaimniecības nozarēm, kurās ir uzkrāta izglītības un pētnieciskā kompetence:

- unikālās jomās – lauksaimniecībā, mežzinātnē, veterinārmedicinā, pārtikas tehnoloģijā un ainavu arhitektūrā;
- universālās jomās – informācijas tehnoloģijās, ekonomikā un sociālajās zinātnēs, lauksaimniecības inženierzinātnēs, vides zinātnēs, būvniecībā un pedagogijā.

LLU:

Vīzija - Latvijas Lauksaimniecības universitāte ir viena no vadošajām Baltijas jūras reģiona zinātnes un tehnoloģiju universitātēm ar specializāciju dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā sabiedrības dzīves kvalitātes paaugstināšanai.

Misija - veidot starptautiski konkurētspējīgu intelektuālo potenciālu, pamatojoties uz izcilību pētniecībā, pētniecības rezultātu pielietošanu tautsaimniecībā, augstu studiju kvalitāti un efektīvu universitātes pārvaldību.

LLU ilgtermiņa mērķi:

1. Izcilība pētniecībā, kas veicina tehnoloģijas un inovācijas, un ir integrēta studiju procesā.
2. Augstas kvalitātes studijas, kas nodrošina starptautiski konkurētspējīgu speciālistu sagatavošanu.
3. Efektīva universitātes pārvaldība, kas nodrošina resursu mērķtiecīgu un lietderīgu izmantošanu augstas kvalitātes studiju un uz izcilību vērstas pētniecības īstenošanai.

LLU vidēja termiņa mērķi izriet no vīzijas, misijas un ilgtermiņa mērķiem, un tie ir:

1. Izcilība pētniecībā.
2. Pētniecības rezultātu pielietošana tautsaimniecībā (ar pētniecības rezultātiem saprotot Universitātes uzkrātās un radītās zināšanas, tehnoloģijas un inovācijas).
3. Studiju un pētniecības integrācija.
4. Studiju un mūžizglītības internacionalizācija.
5. Augstas kvalitātes, konkurētspējīgas, pieprasījumam atbilstošas studijas.
6. Daudzveidīgs, pieprasījumam atbilstošs mūžizglītības piedāvājums.
7. Efektīva pārvaldība visos līmeņos.

LLU Attīstības stratēģijā 2015.-2020. gadam (pilnā versija - https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara_0.pdf, saīsinātais variants - https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-12/strategija_isa_novembris_spreads_17_12.pdf) ilgtermiņa un īstermiņa mērķu sasniegšanai ir noteiktas trīs rīcības programmas ar mērāmiem rezultātīvajiem rādītājiem:

1. pētniecības programma;
2. izglītības programma;
3. pārvaldības pilnveides programma.

LLU ir 8 fakultātes:

1. **LF** - Lauksaimniecības fakultāte (izveidota 1863. gadā);
2. **VMF** - Veterinārmedicīnas fakultāte (izveidota 1919. gadā);
3. **MF** - Meža fakultāte (izveidota 1920. gadā);
4. **TF** - Tehniskā fakultāte (izveidota 1944. gadā);
5. **VBF** - Vides būvzinātņu fakultāte (izveidota 1947. gadā);
6. **PTF** - Pārtikas tehnoloģijas fakultāte (izveidota 1948. gadā);
7. **ESAF** - Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte (izveidota 1968. gadā kā Lauksaimniecības ekonomikas fakultāte, 2013. gadā fakultāte izveidota apvienojot Ekonomikas fakultāti ar Sociālo zinātņu fakultāti);
8. **ITF** - Informācijas tehnoloģiju fakultāte (izveidota 2001. gadā).

LLU fakultātes kopā realizē **59** studiju programmas **14** studiju virzienos (dati uz 01.10.2019).

1.1.tabula

Studējošo skaits LLU studiju virzienos

B – pamatstudiju programmas, M – maģistra programmas. D – doktora programmas

Nr.	Studiju virziens	Programmu skaits				Studējošo skaits (01.10.2019)	Fakultātes
		Kopā	B	M	D		
1	Lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība, veterinārmedicīna un pārtikas higiēna	10	4	3	3	1133	LF, MF, VMF
2	Arhitektūra un būvniecība	10	5	2	3	441	VBF
3	Ražošana un pārstrāde	8	4	2	2	409	PTF, MF, TF
4	Informācijas tehnoloģija, datortehnika, elektronika, telekomunikācijas, datorvadība un datorzinātne	4	2	1	1	268	ITF
5	Vides aizsardzība	3	1	1	1	103	VBF
6	Veselības aprūpe - kopīgā studiju programma ar LU un RSU	1		1		17	PTF
7	Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības	5	3	1	1	302	TF
8	Enerģētika, elektrotehnika un elektrotehnoloģijas	1	1			103	TF
9	Socioloģija, politoloģija un antropoloģija	2	1	1		54	ESAF

Nr.	Studiju virziens	Programmu skaits				Studējošo skaits (01.10.2019)	Fakultātes
		Kopā	B	M	D		
10	Ekonomika	3	1	1	1	386	ESAF
11	Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvalde	6	2	3		320	ESAF
12	Viesnīcu un restorānu serviss, tūrisma un atpūtas organizācija	1	1			137	PTF
13	Iekšējā drošība un civilā aizsardzība	1		1		60	MF
14	Izglītība, pedagogija un sports - virziens 2023. gadā tiks slēgts	5	2	2	1	112	TF
KOPĀ		59	27	19	13	3845	

Dati par personāla skaitu, amata grupām un vecuma grupām apkopoti 1.2.tabulā.

1.2.tabula

LLU Personāla skaita, amatu grupu, vecuma grupu statistika

	Kopā	t.sk. sievietes
Augstskolas personāls	995	668
tai skaitā akadēmiskais personāls, kuram augstskola ir ievēlēšanas vieta	322	199
profesori	58	35
asociētie profesori	55	32
docenti	59	44
lektori	39	30
asistenti	0	0
vadošie pētnieki un pētnieki	112	52
No akadēmiskā personāla profesori, asociētie profesori, docenti, lektori vai asistenti, kuri papildus ievēlēti par vadošajiem pētniekiem un pētniekiem	X	107

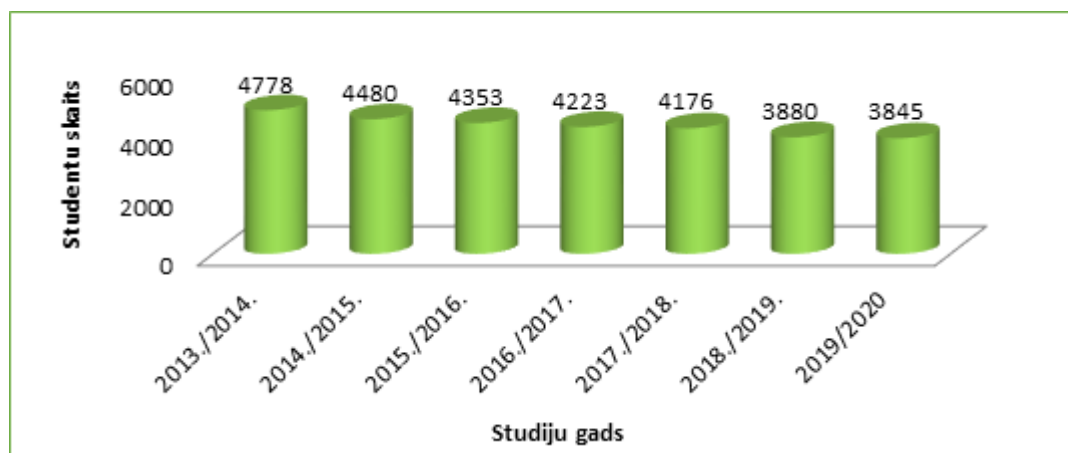
Vispārējais personāls	673	469
Akadēmiskais personāls, kuram augstskola nav ievēlēšanas vieta (viesprofesori, viesdocenti, vieslektori)	147	95
no tiem ārvalstu viesprofesori, viesdocenti, vieslektori	1	0
<i>Akadēmiskā personāla sadalījums pēc vecuma:</i>		
līdz 25 gadiem	0	0
25-29 gadi	1	1
30-34 gadi	28	15
35-39 gadi	53	28
40-44 gadi	49	37
45-49 gadi	36	26
50-54 gadi	26	21
55-59 gadi	33	25
60-64 gadi	43	25
65 gadi un vairāk	53	21

No kopējā akadēmiskā personāla zinātniskais grāds ir 242 personām (73.78%). LLU veicina un atbalsta gados jaunu mācībspēku iesaistīšanos akadēmiskajā darbā. No esošā akadēmiskā personāla 52% ir vecumā līdz 50 gadiem, 32% ir vecumā no 50 līdz 65 gadiem un tikai 16% ir vecāki par 65 gadiem.

LLU studējošo skaita dinamika. Laika periodā no 2013./2014. studiju gada līdz 2019./2020. studiju gadam kopējais studējošo skaits ir virs 4000 studējošajiem. Studējošo skaita samazinājums sešu gadu periodā parāda kopējās tendences valsts demogrāfiskos procesos, kur vērojamas negatīvas tendences, gan vērtējot dabisko pieaugumu, gan arī migrāciju. Kopējais studējošo skaits universitātē pēdējo sešu gadu laikā ir samazinājies par 18%, tomēr pozitīvi vērojams, ka studējošo skaita samazinājums ir ar tendenci uz stabilitāti. Valstī esošie procesi kas ietekmējuši studējošo skaitu universitātē ir: 1) vidusskolu beigušo skolēnu skaita samazinājums (par 20%) atskaides periodā; 2) vidusskolēnu skaits, kuri turpina izglītību augstākās izglītības iestādes pa gadiem ir bijis ļoti svārstīgs: ar negatīvu tendenci -5% (2015.g. un 2017.g.) un ar pozitīvu tendenci + 1..2% (2018.g., un 2014.g.). Šobrīd (uz 2019.gadu) ir vērojama studējošo skaita stabilizācijas fāze, kur studējošo kopskaits pret iepriekšējo gadu vairs neizrāda dinamiski krītošu tendenci.

Studējošo skaita dinamika 2013.-2019.g. apkopota 1.1. attēlā.

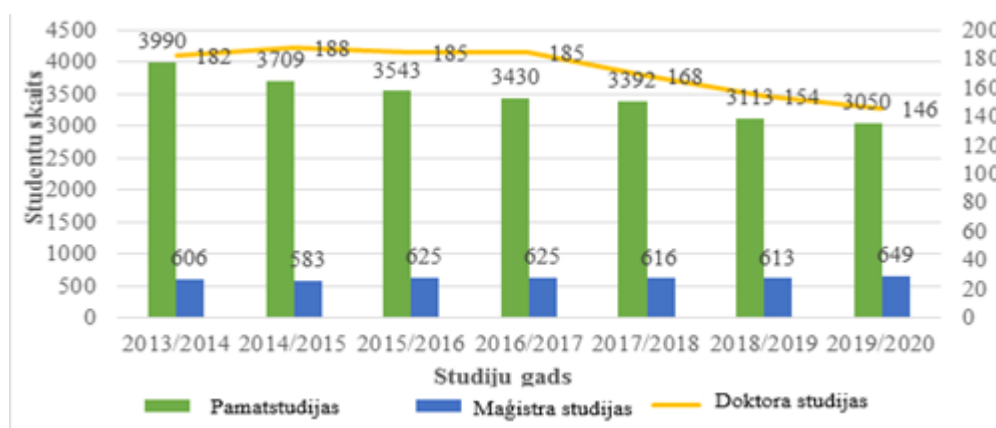
1.1.att. LLU studējošo skaita dinamika 2013.-2019.g.

Ja studējošo skaita ietekmējošo ārējo faktoru ietekmi universitātē ir spējusi stabilizēt, tad šobrīd tiek konstatēti vairāki studējošo skaita samazināšanās iemesli, ko varam konstatēt pēc studējošo imatrikulācijas. Un šādi galvenie iemesli ir vairāki:

1. Dinamiski pieaug to studējošo skaits, kas pārtrauc studijas pirmajos semestros, neprecīzas studiju programmas, studiju virziena, darba un dzīves apstākļu dēļ;
2. Pirmā kursa maģistranti bieži vien pārtrauc studijas, jo nevar savienot darbu ar studijām;
3. Atsevišķi studējošie nespēj turpināt studijas finanšu apstākļu dēļ vai arī (nepilna laika studējošie) darba un studiju grafiku saskaņošanas dēļ.
4. Samazinās interese par doktora studijām, jo ir nepietiekošs finansiālais atbalsts studiju laikā (valsts noteiktā stipendija mēnesī ir 113.83 EUR) un arī ierobežotas iespējas finansējuma pieejamībai pētījumiem.

Vērtējot studējošo skaitu pa studiju līmeņiem LLU pārskata periodā ir:

1. Pamatstudijās – 83-84%
2. Maģistra studijās – 13-16%
3. Doktora studijās – 4%

1.2. att. Studējošo skaita sadalījums pa studiju līmeņiem

Un savukārt vērtējot studējošo skaita dinamiku pa studiju līmeņiem, varam secināt, ka visvārstīgākās (ar negatīvu tendenci) ir pamatstudiju līmenis un arī doktora studiju līmenis. Kur pamatstudiju līmeņa studējošo skaita samazinājumam ir arī racionālu faktoru izskaidrojums: pēdējo sešu gadu periodā ir konsolidētas vairākas studiju programmas; ir likvidētas LLU filiāles reģionos; ir vērojams studējošo skaita samazinājums tieši nepilna laika studējošo skaitā. Savukārt doktora studiju līmeņa samazinājums ir skaidrojams, ar nepietiekamu finansējumu zinātnei un pētījumu veikšanai, kā arī ar šī finansējuma fragmentāro raksturu.

Pamatpasākumi, kurus LLU veic studējošo skaita palielināšanai LLU:

1. Sākot ar 2015/2016. studiju gadu uzsākta ārvalstu studentu uzņemšana studijām angļu valodā. 2019/2020 studiju gadā LLU studē 112 ārvalstu studenti 11 studiju programmās (visos 3 studiju līmeņos).
2. Studentiem tiek piedāvāts iegūt *sociālo zinātņu bakalaura grādu socioloģijā* e-studiju formā.
3. Tradicionālajā studiju procesā mācībspēki intensīvi kā atbalsta rīku izmanto e-studiju sistēmu *Moodle* vidē (mācību materiālu krātuve, testi, kontroldarbi, mājas darbi u.c.).
4. Studiju un pētniecības infrastruktūras pilnveide un modernizēšana.
5. Mecenātu veidoto stipendiju ieguves iespējas paliek arvien plašākas
6. LLU iekšējie pētniecības granti doktorantiem

Pasākumi studējošo skaita, zinātniski-pētnieciskās darbības un mācībspēku motivācijas pasākumi ir definēti LLU stratēģijā un to rādītāji ir novirzīti fakultāšu, administratīvo centru un arī zinātnisko institūtu-laboratoriju izpildei. Katrā struktūrvienībā notiek šo plānu apstiprināšana gada periodam. Struktūrvienību atbildīgās lēmēj institūcijas pieņem gan plānotos rādītājus, gan arī apstiprina to izpildi. Katra struktūrvienība koleģiāli atskaitās par padarīto LLU rektorātā un plāna izpildes dati tiek publicēti LLU intranetā: <https://mans.llu.lv/lv>, kas pieejami informācijai docētājiem un studējošajiem.

1.2. Augstskolas/ koledžas pārvaldības struktūras, galveno lēmumu pieņemšanā iesaistīto institūciju, to sastāva (procentuāli pēc piederības, piemēram, akadēmiskais personāls, administrācijas pārstāvji, studējošie) un šo institūciju pilnvaru raksturojums.

LLU **stratēģisko lēmumu** pieņemšanā iesaistītās galvenās (koleģiālās) institūcijas ir:

Konvents ir personāla pilnvarota augstākā koleģiālā pārstāvības, vadības un lēmēj institūcija akadēmiskajos un zinātniskajos jautājumos.

Konvents:

- pieņem un groza LLU Satversmi;
- ievēlē LLU Senātu un atceļ tā locekļus;
- ievēlē un atceļ LLU rektoru;
- ievēlē Akadēmisko šķīrējtiesu un atceļ tās locekļus;
- noklausās Senāta, rektora un Akadēmiskās šķīrējtiesas pārskatus;
- apstiprina un groza Konventa ievēlēšanas, rektora ievēlēšanas un atcelšanas, Senāta un Akadēmiskās šķīrējtiesas nolikumus;
- izskata un izlemj LLU darbības un attīstības konceptuālus jautājumus.

Konventu 240 cilvēku sastāvā uz trim gadiem ievēlē LLU struktūrvienības, aizklāti balsojot, šādā sastāvā:

- 160 akadēmiskā personāla pārstāvji (67%);
- 50 studējošo pārstāvji (21%);
- 30 vispārējā personāla pārstāvji (13%).

Konvents darbojas saskaņā ar nolikumu, pieejams šeit https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-02/Konventa_nolikums_2019.pdf

Senāts ir personāla koleģiāla vadības un lēmēj institūcija, kas apstiprina kārtību un noteikumus,

kuri regulē visas LLU darbības sfēras, izņemot tās, kuras ar LLU Satversmi ir nodotas Konventa pārziņā.

Senātu apstiprina Konvents uz trim gadiem. Senāta personālsastāvu veido 60 senatori, no kuriem:

- 41 akadēmiskā personāla pārstāvis tā, lai būtu pārstāvētas visas fakultātes (68%);
- 1 vispārējā personāla pārstāvis (2%);
- LLU rektors, studiju un zinātņu prorektori, Konventa priekšsēdis kā akadēmiskā personāla pārstāvji, LLU direktors, kanclers kā vispārējā personāla pārstāvji (10%);
- 12 studējošo pārstāvji, kurus izvirzījusi LLU studējošo pašpārvalde (20%).

Senāts darbojas saskaņā ar nolikumu, pieejams šeit https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-02/Senata_nolikums_2019.pdf

Rīkojumus, lēmumus, kārtības saistībā ar LLU pamatdarbības jautājumiem savu pilnvaru ietvaros pieņem arī:

1. Rektors;
2. Studiju un Zinātņu prorektori;
3. Kanclers;
4. LLU direktors;
5. Fakultāšu dekāni.

LLU Fakultātes, zinātniskie institūti un to koleģiālās pārvaldības struktūras ir definētas atbilstošos Nolikumos un iekšējās kārtības noteikumos.

1. *pielikumā dots galveno LLU iekšējie normatīvo dokumentu saraksts.*
2. *pielikumā LLU pārvaldības struktūra.*

1.3. Kvalitātes politikas īstenošanas mehānisma raksturojums un procedūras augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai. Kvalitātes nodrošināšanas sistēmas izstrādē un pilnveidē iesaistīto pušu un to lomas raksturojums.

Kvalitātes vadības sistēma universitātē

Studiju procesu kvalitātes vadība ir daļa no LLU kopējās kvalitātes vadības sistēmas. Kopš 2016. gada LLU kvalitātes vadības sistēma ir balstīta starptautiskā izcilības standarta “Ieguldījums izcilībā” (*angl. Investors in Excellence, www.investorsinexcellence.com*) principos. LLU kvalitātes vadības sistēmai reizi divos gados tiek veikts ārējais auditēts (auditu var veikt starptautiskā izcilības standarta “Ieguldījums izcilībā” uzturētāja atzītās organizācijas, izsniedzot vai neizsniedzot atbilstības sertifikātu auditējamai organizācijai). LLU atbilstības sertifikāts tika saņemts gan 2016. gadā (pirmais audits), gan 2018. gadā (atkārtotais audits). LLU Kvalitātes vadības sistēma ir daļa no kopējās LLU Attīstības stratēģijas un aptver plašu jautājumu spektru. Vispārējais LLU Kvalitātes vadības sistēmas apraksts un nodrošināšanas plāns ir pieejams šeit: https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-10/KV_cepure_4_1.pdf

Kvalitātes vadības sistēma studiju kontekstā

LLU Kvalitātes vadības sistēma aptver visas universitātes darbības jomas. LLU akadēmiskais

personāls un citi darbinieki ir iesaistīti kvalitātes vadības sistēmā. Kvalitātes vadības sistēmas koordinējošā struktūrvienība ir LLU Administratīvais centrs, kas ir rektores pakļautībā.

LLU ir izstrādāta detalizētā studiju procesu kopshēma, kurā ir ietverti 90 galvenie studiju bloka procesi, to secība un mijiedarbība. Katrs no šiem 90 procesiem ir aprakstīts un ielikts kopējā secīgā izkārtojumā. Kvalitātes apraksts iekļauj sevī šādas pozīcijas: darbības; atbildīgās struktūrvienības un darbinieki; atsauce uz normatīvo aktu vai regulējumu, kas nosaka šo darbību. Detalizētā studiju procesu kopshēma nodrošina vienotu pieeju studiju procesiem visās struktūrvienībās. LLU studiju kvalitātes procesu apraksti ir ierobežotās pieejamības dokuments un ir paredzēti LLU iekšējai lietošanai, kā arī ir vieni no vadības dokumentu un stratēģisko dokumentu funkciju aprites sastāvdaļām. Sīkāka informācija par iekšējās kvalitātes vadības nodrošināšanas sistēmu un tās efektivitāti ir ievietota ziņojuma 2.2. punktā, kur raksturota, vērtēta un noteikta kvalitātes vadības sistēma konkrēta studiju virziena kontekstā.

1.4. Aizpildīt tabulu par augstskolas/ koledžas iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas atbilstību Augstskolu likuma 5. punkta 2.1daļā norādītajam. Sniedzot pamatojumu norādītajai atbildei, t.sk. iespējams norādīt uz atbilstošo pašnovērtējuma ziņojuma nodaļu, kurā iekļautā informācija liecina par konstatēto atbilstību, neatbilstību vai daļējo atbilstību.

1.	Iedibināta politika un procedūras augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai	Atbilst
		Investor in Excelent sertifikāts no 2016. gada. Detalizēta informācija ziņojuma 1.3 sadaļā un 2.1. sadaļā.
2.	Izstrādāts mehānisms augstskolas/ koledžas studiju programmu veidošanai, iekšējai apstiprināšanai, to darbības uzraudzīšanai un periodiskai pārbaudei	Atbilst
		Jaunu studiju programmu izstrāde notiek saskaņā ar Senātā apstiprinātiem noteikumiem - Par studiju programmu izstrādāšanas, apstiprināšanas un maiņas noteikumiem LLU (13.03.2019 Nr. 10-5). Noteikumi nosaka, ka: 1. Programmu izstrādā fakultātē, izskata fakultātes metodiskajā komisijā un apstiprina fakultātes domē; 2. Izstrādāto studiju programmu izskata Studiju padomē un iesaka to apstiprināšanai Senāta 3. Programmu un tās direktoru apstiprina Senātā, 4. Iesniedz dokumentus Akadēmiskajām informācijas centram licencēšanai 5. Pēc licences saņemšanas notiek jaunu studentu uzņemšana programmā Katru gadu par visām studiju programmām tiek veidoti ikgadējie pārskati, kuri tiek apstiprināti Senāta un publicēti LLU mājaslapā https://www.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti

3.	Izveidoti un publiskoti tādi studējošo sekmju vērtēšanas kritēriji, nosacījumi un procedūras, kas ļauj pārlicināties par paredzēto studiju rezultātu sasniegšanu	<p>Atbilst</p> <p>Studējošo sekmju vērtēšanas sistēma aprakstīta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studiju nolikumā (pamatstudijas un maģistra līmeņa studijās). • Doktora studiju nolikums. <p>Katra konkrētā studiju kursa vērtēšanas nosacījumi doti kursu programmās, kuras – pieejamas latviešu un angļu valodā LLU IS kursu reģistrā - https://lais.llu.lv/pls/pub/kursi.startup?l=1</p>
4.	Izveidota iekšējā kārtība un mehānismi akadēmiskā personāla kvalifikācijas un darba kvalitātes nodrošināšanai	<p>Atbilst</p> <p>LLU ir izstrādātas kārtības un nolikumi (apstiprināti Senātā) akadēmiskā personāla kvalifikācijas un darba kvalitātes nodrošināšanai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. LLU Akadēmisko amatu vēlēšanu nolikums. 2. Akadēmiskā darba aprēķina nolikums. 3. LLU Akadēmiskā personāla motivācijas sistēma. 4. Nodarbības studentiem tiek plānotas saskaņā ar rektora rīkojumā apstiprinātu kārtību – pilna laika studijās nodarbības tiek plānotas centralizēti, nepilna laika studijās katrā fakultātē. Nodarbību saraksti publiski ir pieejami 2 nedēļas pirms katra semestra sākuma (nepilna laika studijās pirms sesijas sākuma).

5.	<p>Nodrošināts, ka tiek vākta un analizēta infor-mācija par studējošo sekmēm, absolventu nodarbinātību, studējošo apmierinātību ar studiju programmu, par akadēmiskā personāla darba efektivitāti, pieejamiem studiju līdzekļiem un to izmaksām, augstskolas darbības būtiskiem rādītājiem.</p>	<p>Atbilst</p> <p>LLU izmanto informācijas sistēmu, kurā tiek apkopota informācija par katra studējošā visu studiju procesu (rīkojumi, sekmes, maksājumi). Katru semestri tiek veikta studējošo aptauja par apgūtajiem studiju kursiem, apmierinātību ar to organizāciju, saturu, un mācībspēkiem (elektroniskā anketēšana). Aptauju apkopotie rezultāti ir pieejami katram mācībspēkam, studiju programmu direktoriem, katedru/institūtu direktoriem, fakultātes dekānam, studiju prorektoram.</p> <p>LLU finanšu plānošanai un uzskaiti tiek izmatota grāmatvedības uzskaites sistēma Horizont, tā ir vienota sistēma ar Zemkopības ministriju.</p> <p>Katru gadu notiek LLU Attīstības stratēģijā nosprausto mērķu u rezultātīvo rādītāju izpildes apkopošana un atskaitīšanās dažādos līmeņos:</p> <p>Fakultātes – rektorāta sēdēs;</p> <p>Administratīvas struktūrvienības – Studiju padomē;</p> <p>Prorektori, kanclers un LLU direktors – rektorāta sēdēs;</p> <p>Rektore – Konventa sēdē.</p>
6	<p>Augstskolas vai koledžas, īstenojot kvalitātes nodrošināšanas sistēmas, garantē studiju virziena nepārtrauktu pilnveidi, attīstību un darbības efektivitāti</p>	<p>Atbilst</p> <p>Katru gadu tiek veidoti ikgadējie studiju virzienu pārskati, kas tiek izskatīti Studiju padomē un apstiprināti Senātā. Pēc apstiprināšanas tie tiek publiskoti LLU mājaslapā - https://www.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti</p>

II - Studiju virziena raksturojums (1. Studiju virziena pārvaldība)

1.1. Studiju virziena un tajā iekļauto studiju programmu izveides ekonomiskais un/ vai sociālais pamatojums, studiju programmu savstarpējās sasaistes novērtējums, kā arī analīze par studiju programmu nozīmi (unikalitāti) salīdzinājumā ar citām līdzīgām studiju programmām Latvijā un ārvalstīs.

Studiju virziena izveides stratēģiskais un sociālais pamatojums balstās uz Eiropas Savienības, Latvijas Republikas un Zemgales plānošanas reģiona stratēģiskajiem dokumentiem:

ES izaugsmes stratēģija «Eiropa 2020», (http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_LV_ACT_part1_v1.pdf), **kas nosaka svarīgākās izaugsmes dimensijas:** gudra izaugsme – uz zināšanām un inovāciju balstītas ekonomikas attīstība; -ilgtspējīga izaugsme – resursu ziņā efektīvākas, videi nekaitīgākas un konkurētspējīgākas

ekonomikas veicināšana; –sociāli integrējoša izaugsme – tādas ekonomikas veicināšana, kurā ir augsts nodarbinātības līmenis un kas nodrošina ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

Nacionālais attīstības plāns 2020

(http://www.pkc.gov.lv/images/NAP2020%20dokumenti/20121220_NAP2020_apstiprinats_Saeima.pdf), kas nosaka izglītības lomu reģionu attīstībā un attīstības centru veidošanos: “Nepieciešams palielināt ekonomisko aktivitāti reģionos un attīstības centros, piesaistot un izmantojot apkārt esošo teritoriju resursus, atbalstot uzņēmējdarbības, transporta un IKT infrastruktūras attīstību, pilnvērtīgi izmantojot un attīstot izglītības iestāžu potenciālu un veicinot iedzīvotāju mobilitāti.”

Virziens un tajā iekļautās programmas pilnībā atbilst **Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027.** (<https://www.pkc.gov.lv/lv/nap-2027/atbalsti-prioritates>) vienai no trijām plānā noteiktajām prioritātēm - zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei - kas fokusējas uz zināšanu un prasmju apjomu un kvalitāti, kas ir svarīgs resurss individuālajai un valsts izaugsmei, apgūstot nepieciešamās prasmes un zināšanas, strādājot labā darbavietā, veicot uzņēmējdarbību vai radot jaunas praktiskas/ teorētiskas zināšanas.

Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015-2030

(<https://www.zemgale.lv/attistibas-planosana/planosanas-dokumenti/category/34-zpr-ilgtspējīgas-attistibas-strategija-2015-2030>), kas iezīmē noteiktu kompetenci, lomu un reģiona attīstību, balstoties uz LLU pienesumu reģionam. Zemgales reģiona ekonomiskā specializācija sekmē ilgtermiņa attīstības prioritāšu īstenošanu, ekonomikas attīstības centrā noliekot cilvēku un caur uzņēmējdarbības attīstību perspektīvajās nozarēs sekmējot Zemgales iedzīvotāju nodarbinātību un radošās aktivitātes, kur būtiska loma ir izglītībai, zinātnei, inovācijām, kas attīstāmi ciešā sadarbībā ar ekonomiku, nodrošinot gan nepieciešamos speciālistus, gan inovatīvus produktu un tehnoloģiju risinājumus. **Augstākās izglītības un zinātniskās darbības potenciālā reģionā ievērojama loma ir Latvijas Lauksaimniecības universitātei (LLU).**

Studiju virziens un esošo programmu īstenošana notiek **saskaņā ar LLU darbības stratēģiju 2015.-2020.gadam**, kur gan studiju, gan zinātnes un pētniecības sadaļā ir iezīmēta sociālo zinātņu bloka uzdevumi un sasniedzamie mērķi LLU stratēģijas sasniegšanai (https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara_0.pdf). Turklāt LLU stratēģijā uzsvērtā šī virziena nepieciešamība, jo sociālo zinātņu virziens veido universitātes horizontālās sadarbības iespējas starp citiem universitātē unikāliem virzieniem (piemēram, pārtikas tehnoloģijas, lauksaimniecība, mežsaimniecība), bet reizē arī attīsta vertikālo virzienu studijās un pētniecībā, orientējoties uz zināšanu praktisko pārnesi, pētniecību un zināšanās balstītu uzņēmējdarbības attīstību.

Studiju virzienā ietilpst piecas programmas.

2.1.tabula

Studiju virzienā ietilpstošās programmas

Nr.	Nosaukums	legūstamais grāds un/vai kvalifikācija
1.	Komerczinības, 1.līm.	Komercdarbības speciālists
2.	Komercdarbība un uzņēmuma vadība, p(b)	Profesionālais bakalaurs komercdarbībā un uzņēmuma vadībā un uzņēmuma vadītājs

3.	Uzņēmējdarbības vadība, p(m)	Profesionālais maģistrs uzņēmējdarbībā un vadīšanā un organizāciju vadītājs
4.	Projektu vadība, p(m)	Profesionālais maģistrs projektu vadībā un projekta vadītājs
5.	Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana a(m) (starpvalstu LV, LT, EE kopīgā studiju programma)	Sociālo zinātņu maģistrs vadībzinātnē

1.līm. – pirmā līmeņa profesionālā studiju programma

p(b) – profesionālā bakalaura studiju programma

p(m) – profesionālā maģistra studiju programma

a(m)- akadēmiskā maģistra studiju programma

Studiju virziens un studiju programmu sasaiste veidota, lai secīgi ievērotu programmu pēctecību un iespēju studējošajam nepārtraukti attīstīt mācīšanās stratēģijas. Šāda pieeja dod iespēju:

- studējot vienā un tajā pašā jomā, secīgi paaugstināt savas kompetences līmeni. Uzsākot studijas 1.līmeņa profesionālajā studiju programmā, turpināt studijas profesionālā bakalaura studiju programmā un tad secīgi turpināt studijas profesionālā maģistra vai akadēmiskā maģistra studiju programmā (skat.2.1.tabulu)
- paaugstināt zināšanas, prasmes un kompetenci caur mācīšanās stratēģiju, kas virzīta uz šaurāku specializāciju maģistra līmeņa studijās (piemēram, izvēloties Projektu vadību vai Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšanu)
- nodrošināt sinerģisku kristalizācijas centru attīstību LLU (veidojot sinerģiju ar LLU unikālām jomām-pārtikas tehnoloģiju, pārtikas drošību, lauksaimniecību, mežsaimniecību, vides attīstību, reģionālo plānošanu u.c.)
- citu augstskolu resursu ietilpīgo un unikālo studiju virzienu absolventiem, turpināt studijas maģistra līmeņa studiju programmās (piemēram, Latvijas Universitātes pedagogijas bakalaura programmas absolvente studē Uzņēmējdarbības vadību; Latvijas Universitātes bioloģijas bakalaura grādu ieguvušais students studē Projektu vadību, Aizsardzības akadēmijas absolvents studē Uzņēmējdarbības vadību).

Veicot **studiju programmu salīdzinājumu** ar citām studiju programmām Latvijā un ārvalstīs, var secināt, ka studiju virzienā iekļautās programmas ir nozīmīgas Latvijas ekonomiskajai, sociālai un uz zināšanām balstītai valsts attīstībai. Programmu īstenošanā un realizācijas procesā ir identificētas atsevišķas unikālās priekšrocības, kā arī noteiktas konkurētspējas priekšrocības, salīdzinot ar Latvijas un ārvalstu programmām.

Studiju programma „**Komerczinības**” salīdzinājumā ar citām Latvijā piedāvātajām tāda paša līmeņa programmām būtiski neatšķiras, taču atsevišķas augstskolas piedāvā iespēju apgūt studiju kursus tālmācībā, citas savukārt veido specializāciju šaurās jomās (piemēram, mazo uzņēmumu vadībā, finansēs, personālvadībā, mārketingā). Savukārt LLU programma “Komerczinības” ir precīzi pakārtota karjeras iespējām un sasaistei ar darba tirgu un profesijas iespējām (programma pilnībā atbilst profesijai komercdarbības speciālists).

Latvijā programma tika salīdzināta ar RTU programmu “Uzņēmējdarbība un vadīšana”, kur studējošiem tiek piedāvātas specializācijas loģistikas speciālista un tirgzinību speciālista

kvalifikācijas iegūšanai un Juridiskās koledžas studiju programmu “Komerccinības”, kur absolventi iegūst komercdarbības speciālista kvalifikāciju. Studiju programmas salīdzinājums ar Latvijā realizētām programmām parāda, ka programmas pēc satura un struktūras ir līdzvērtīgas, atšķirības veidojas izvēles kursu un specializācijas virziena piedāvājumā.

Studiju programma “Komerccinības” tika salīdzināta ar Eiropas Savienības valstu augstskolu programmām: College of Business Studies Cyprus „General Business” (2 gadi, 120 ECTS); Copenhagen Business Academy „Marketing Management” (2 gadi, 120 ECTS), kur tika konstatēts, ka būtisku atšķirību programmu struktūrā un kursu piedāvājumā nav.

Taču izvērtējums parāda, ka 1.līmeņa (koledžas) programmas realizācijai augstskolās/universitātēs var būt dažāds mērķis:

- kā starta punkts karjeras izaugsmei, mērķtiecīgai un secīgai virzībai uz studiju turpināšanu tālākos līmeņos. Līdz ar to programmas 1.līmenī tradicionāli tiek orientētas uz uzņēmējdarbības pamatjumu apguvi un tālāk tiek absoventi virzīti turpināt studijas vēlākos studiju posmos bakalaura programmā. Savukārt iegūstot bakalaura grādu ir iespējas turpināt studijas maģistra līmeņa programmā (trīs semestri). Šāda pieredze ir arī LLU programmā, kur daži studējošie ir izvēlējušies šo ceļu
- kā augstākās profesionālās ieguves punkts, veidojot karjeru atbilstoši profesionālajai darbības jomai, kur koledžas līmeņa izglītība tiek iegūta secīgi pēc iepriekš iegūtas vidējās profesionālās izglītības vai arī speciālizētas profesionālās vidusskolas izglītības. Turklāt mūsu gadījumā šī iespēja sasaistās ar Bulduru dārzkopības vidusskolu, kas ir LLU pārraudzībā un piedāvā iegūt 3.līmeņa profesionālo kvalifikāciju vairākās specialitātes, tai skaitā, dārzkopības, tūrisma un viesmīlības specialitātēs.

Profesionālā bakalaura studiju programmas „**Komerccdarbība un uzņēmuma vadība**” attīstība un virzība ir cieši saistīta gan ar darba tirgus vajadzībām, gan ar valstī kopumā izvirzītiem valsts ilgtermiņa attīstības mērķiem un prioritātēm. Tiek prognozēts, ka darbaspēka pieprasījuma pieaugumu Latvijā līdz 2022. gadam veidos trīs nozares – apstrādes rūpniecība, tirdzniecība un komercpakalpojumi. Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija prognozē, ka pieaugs pieprasījums pēc augstas kvalifikācijas speciālistiem, īpaši komercpakalpojumos, kā arī pēc komercdarbības un pārvaldes speciālistiem. Latvijas nacionālajā plānā 2021-2027 īpaši izcelta produktivitātes un konkurētspējas dimensija, kas akcentē inovācijas rezultātā radīt un pārdot augstas pievienotās vērtības eksportējamus produktus un pakalpojumus, celtu darba ražīgumu, uzlabotu izmaksu efektivitāti, kā arī spētu rast jaunus tirgus. Līdz ar to studiju programmai „Komerccdarbība un uzņēmuma vadība” ir noteikta **konkurētspējas priekšrocība** - programmas saturs un īstenošanas veids nodrošina ne tikai augsta profesionāla līmeņa vadīšanas speciālistu sagatavošanu, bet arī uzņēmējus privātas uzņēmējdarbības uzsākšanai un realizācijai. Dati par programmas absolventiem liecina, ka daļa sagatavoto speciālistu kļūst par uzņēmējiem un, realizējot privāto uzņēmējdarbību, mazina disproporciju starp darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu sociālajās zinātnēs. Šādu konkurētspējīgo priekšrocību apliecina arī 2015. gadā Valsts Kancelejas pasūtītā pētījuma „Pētījuma par valsts pārvaldes lomu un attīstību nākotnē: jauniešu aptaujas rezultāti” dati. Pētījuma ietvaros tika aptaujāti arī studiju programmas „Komerccdarbība un uzņēmuma vadība” pilna laika studējošie un apkopotie dati parāda, ka studējošie savu nākotni vairāk saista ar privātas uzņēmējdarbības uzsākšanu (47 % LLU respondentu plānoja uzsākt savu uzņēmējdarbību), salīdzinot ar visiem Latvijas augstskolu respondentiem (28 %), bet mazāk savu nākotni saista ar darbu privātajā sektorā kā algoti darbinieki: tikai 15 % LLU respondentu vēlas strādāt privātajā sektorā kā algoti darbinieki.

Savukārt programmā kā **unikālā priekšrocība** ir noteikta - veidojot specializācijas virzienus, kur viens no virzieniem ir „Lauku tūrisma vadība”. Šāds specializācijas virziens sasaucas ar Latvijas

ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam, noteiktajām trijām no septiņām valsts attīstības prioritātēm: (1) kultūras telpas attīstība, (2) daba kā nākotnes kapitāls un it īpaši valsts attīstības prioritāte, (3) telpiskās attīstības perspektīvai, kā arī ar LLU stratēģijā noteikto specializāciju- dabas resursu ilgtspējīgā izmantošana un sabiedrības dzīves kvalitātes paaugstināšana.

Šāda specializācijas virziena izveide balstījās 1) uz nepieciešamību veidot zinātnes un pētniecības pārnesi uz studijām (ESAF tiek realizēti vairāki zinātniski-pētnieciskie projekti par lauku tūrismu, vides izmantošanas un reģionālo attīstību); 2) izpētot piedāvājumu un uzsverot mūsu unikālās priekšrocības, kas balstās uz iespēju sekmīgi realizēt šādu specializācijas virzienu. Izvērtējuma rezultātā tika izstrādāti un studiju plānā iekļauti astoņi jauni nozares profesionālās specializācijas studiju kursi 23 KP apjomā (skatīt studiju programmas studiju plānu).

Salīdzinājumā ar ārvalstu programmām, (Viļņas Universitāti, Lietuvā; Tilburg University, Nīderlandē) varam secināt, ka programmas apjomi un kredītpunkti ir samērā līdzīgi, atšķiras tikai specializācijas virzieni un arī izvēles studiju kursu īpatsvars. Viļņas Universitātes studiju programmas „Vadība” specializācijas virziens „Biznesa vadība” vairāk ir orientēts uz stratēģisko vadītāju un vidējā līmeņa vadītāju sagatavošanu biznesa organizācijām vai valsts iestādēm vietējam un / vai starptautiskam tirgum. Savukārt Tilburg University bakalaura programmā “Biznesa vadība” integrē zināšanas no trim akadēmiskajām jomām sociālajās zinātnēs: cilvēkresursu studijas, organizācijas studijas un socioloģiju no starpkultūru un starptautiskās salīdzinošās perspektīvas.

Profesionālā maģistra studiju “**Uzņēmējdarbības vadība**” Latvijā tiek piedāvāta vairākās universitātēs un arī vairākās valsts dibinātās un privātā kapitāla dibinātās augstskolās. Vērtējot programmas **konkurētspējas priekšrocības un unikalitāti**, var secināt, ka 1) dažas no augstskolām savās programmās, piedāvā šaurāku specializāciju – finansēs, loģistikā, nekustamo īpašumu pārvaldībā, administrēšanas procesos, sabiedrības pārvaldībā; 2) LLU programma balstās uz vispārpieņemto praksi par klasisku Uzņēmējdarbības vadības programmu ar akcentu uz resursu vadīšanu un dažādu tautsaimniecības nozaru uzņēmumu vadīšanu, īpaši uzsverot dzīvības zinātņu un bioekonomikas jomas un reģionālos aspektus; 3) programma plaši piedāvā integrēt zināšanas un prasmes specializētās kompetencēs mijiedarbībā ar citām LLU jomām –biozinātnēm un inženierzinātnēm. Studiju programma tiek piedāvāta arī angļu valodā.

Salīdzinot ar ārvalstu augstskolām: salīdzinot programmu ar universitāti, kas orientēta uz izcilību, bet iever arī starpdisciplināritāti - The Universitat Politècnica de València (UPV), kas šobrīd ieņem 336 vietu pasaules universitāšu reitingā, tāda paša nosaukuma programmu, var secināt, ka programmām ir līdzīga struktūra, taču izvēles studiju kursi UPV tiek piedāvāti vairāk (24KP mums 4KP) ar mērķi sniegt padziļinātas prasmes specializācijas virzienos- mārketing, banku lietas un finanses, administrēšanas procesos, e-biznesā. Salīdzinājumā arī var konstatēt, ka UPV ir lielāka universitāte (18000 studējošo), kas sniedz iespēju arī kvantitatē nodrošināt dažādus specializācijas virzienus, kas mūsu gadījumā nebūtu rentabli. Līdz ar to mūsu programmā nav specializācijas virzienu, lai nekonkurētu savstarpēji ar citām fakultātē piedāvātajām programmām un specializācijas virzieniem. Veicot salīdzinājumu ar Wittenborg University of Applied Sciences, kas pēc savas vīzijas un misijas ir līdzīga rakstura universitāte un ir ceturtā labākā universitāte Nīderlandē, mazo universitāšu grupā. Salīdzinot programmas, var secināt, ka programma (Master of Business Administration) gandrīz pilnībā atbilst mūsu programmai. Atšķirība ir tajā, ka auditoriju nodarbības tiek plānotas izteiktos blokos un studijas klātienē notiek iebraukuma sesijās. Veicot salīdzinājumu ar ASV programmu (University of St. Thomas, Minnesota), var secināt, ka uzsvars tiek likts uz individualizētu plānu, jo katrs students izvēlas noteiktu kredītpunktu skaitu un veido programmu atbilstoši savām interesēm un mācīšanās stratēģijai. Studiju programma vairāk virzīta uz prasmju trenēšanu, izmantojot gadījumu izpēti, simulācijas, praktiskus vingrinājumus un prakses. Kā arī ciešā sadarbība ar absolventu un potenciālo darba devēju tīklu. Docētājs darbojas vairāk kā studenta konsultants, nekā zināšanu devējs. Studentiem ir iespēja darboties- ētikas laboratorijā,

līderības attīstības laboratorijā, hakatonos un stratēģijas attīstības laboratorijā.

Profesionālās maģistra studiju programmas **“Projektu vadība” konkurētspējas priekšrocība** tiek balstīta uz pieaugošo pieprasījumu pēc profesionālas projektu vadības Latvijas publiskā, privātā un nevalstiskā sektora uzņēmumos, kā arī starptautisko projektu aktualitāti un samērā lielo īpatsvaru privātajā un publiskajā sektorā. Līdz ar to ir izveidojies pieprasījums pēc programmām, kas sagatavo augstas kvalitātes projektu vadītājus, projektu vērtētājus ar zināšanām un prasmēm tautsaimniecības, reģionālās ekonomikas, vides ekonomikas un aprites ekonomikas aspektā.

Salīdzinot studiju programmu ar līdzīgām programmām citās valstīs un privātās augstskolās Latvijā, var izcelt programmas saturā ietverto **unikalitāti**, kas balstās uz sekojošiem apsvērumiem: 1) LLU realizētajā studiju programmā paralēli projektu vadīšanas standarta apguvei notiek specializācija bioekonomikā un reģionālajā attīstībā; 2) ne visās Latvijā realizētajās studiju programmās piedāvā apgūt sociālo pētījumu metodes, ko studējošie vērtē kā LLU programmas priekšrocību; 3) studējošie gūst plašāku ieskatu par sociālo, ekonomisko un tiesisko vidi, kurā realizējas projektu vadīšana, tādēļ ir sagatavoti projektu vadīšanai dažādās tautsaimniecības nozarēs un uzņēmumos.

Līdzīgi secinājumi rodas, pārskatot citur Eiropā piedāvātās studiju iespējas projektu vadīšanā:

- Viļņas Universitātē piedāvātā maģistra studiju programma “Starptautiskā projektu vadīšana” paredz 1,5 gadu ilgas studijas un uzņēmuma vadītāja kvalifikāciju. Programmas saturs projektu vadīšanas standartu ziņā ir līdzīgs abās programmās, taču Lietuvas gadījumā programmā nav iekļauta prakse. Abās programmās pievērsta uzmanību pētniecībai un zinātniskajam darbam. Viļņas universitātē programma ir vairāk fokusēta uz starptautisku projektu vadību, kamēr LLU – uz nacionālo un reģionālo līmeni;
- Norvēģijas dzīvības zinātņu un tehnoloģiju universitātē maģistra studiju programma tiek realizēta 2 gados, apgūstot kopumā 120 ECTS. Šī programma ir izteikti orientēta uz inženiertehnisku projektu vadīšanu, programmā iekļaujot attiecīgos teorētiskos kursus un patstāvīgu projekta izstrādi.

Triju Baltijas valstu vadošo lauksaimniecības universitāšu (LLU, EMU un VMU) kopīgā akadēmiskās izglītības maģistra studiju programma **“Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” ir unikāla programma**, kurai šobrīd nav līdzīgu programmu ne Latvijā, ne arī Baltijas valstīs, tāpēc salīdzinājums veikts ar trīs dažādu ES augstākās izglītības iestāžu piedāvātajām programmām Nīderlandē, Vācijā, Francijā. Šīs trīs konkrētās studiju programmas izvēlētas atbilstīgi studiju virzienam (vadībinātnes) un nozaru specifikai (lauksaimniecībā, pārtikas ražošanas jomā).

No šīm salīdzinājumā iekļautajām programmām viena ir kopējā programma “Sustainable International Agriculture” ar specializāciju “International Agribusiness and Rural Development Economics”, kuru īsteno Georga Augusta Gotingenas universitāte Vācijā un Kassela Wizenhausena universitāte Čīlē, un viena - dubultā diploma programma “Food and Agribusiness Management”, kuru īsteno Audencia augstskolā Francijā un Reklāmas un mārketinga augstskolā Brazīlijā.

Salīdzinot studiju programmas, ir konstatējamas dažas atšķirības studiju programmas ilguma, ECTS apjoma un programmu satura ziņā. Nīderlandē īstenotā Aeres Lietišķo zinātņu universitātes studiju starptautiskā profesionālā maģistra programma “Agribusiness Development” ir visīsākā studiju laika ziņā (12 mēneši), un arī tās apjoms ir tikai 60ECTS, ko izskaidro fakts, ka šīs programmas topošajiem maģistrantiem pirms studiju uzsākšanas jau ir jābūt darba pieredzei nozares uzņēmumos vai arī iepriekš iegūtai izglītībai 4 gadu periodā. Savukārt dubultā diploma starptautiskā maģistra programmā “Food and Agribusiness Management” studiju ilgums ir 14 mēneši. Studijas tiek organizētas vairāk nekā vienā valstī – tās notiek gan Francijā, gan Brazīlijā. Būtisku apjomu šajā programmā veido prakse- Francijas un Brazīlijas dubultā diploma programmas maģistranti iziet 4-6 mēnešu ilgu praksi Francijā vai Brazīlijā. Georga Augusta Gotingenas

universitātes Vācijā un Kassela Witzenhauseņa universitātes Čīlē īstenotā kopīgā programma "Sustainable International Agriculture" apjoma (120 ECTS), studiju procesa organizācijas un studiju ilguma ziņā (2 gadi) ir līdzvērtīga studiju programmai "Agri-food Business Management". Arī īstenotie studiju kursi ir samērā līdzīgi – orientēti uz uzņēmējdarbību, mārketingu, finanšu un citu resursu vadīšanu, gan arī uz nozares specifiku – lauksaimniecības tirgus, politika, piegādes ķēdes, pārtikas kvalitāte.

Salīdzinot ar trijām iepriekš raksturotajām maģistra studiju programmām, LLU, EMU un VMU kopīgā maģistra studiju programma "Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana" ir **unikāla**, jo tiek īstenota trīs Baltijas valstu universitātēs un līdzīgu programmu šobrīd nav. Vienlaikus tiek uzsvērtā šīs programmas **konkurētspējas priekšrocība** starp citām radniecīgām – programma nodrošina atšķirīgu studiju un kultūrvides pieredzi un tai pašā laikā ģeogrāfiskā tuvuma dēļ rada studējošajiem arī drošības sajūtu un komfortu, jo katru semestri pārcelšanās no vienas partneraugstskolas uz otru gan laika, gan izmaksu ziņā nerada būtiskus apgrūtinājumus.

1.2. Studiju virziena mērķi un to atbilstība augstskolas/ koledžas darbības jomai, stratēģiskās attīstības virzieniem, sabiedrības un tautsaimniecības attīstības vajadzībām un attīstības tendencēm.

Augstākās izglītības studiju virziens "Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvaldība" (turpmāk tekstā – Studiju virziens) tika izveidots saskaņā ar LLU Satversmi (https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-03/LLU_Satversme_2018.pdf), kur Latvijas Lauksaimniecības universitātes darbības galvenais mērķis ir dot studējošajiem augstāko akadēmisko un profesionālo izglītību, attīstīt starptautiski atzītu pētniecisko darbību dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā sabiedrības dzīves kvalitātes paaugstināšanai, izkopt kultūru, uzturēt un attīstīt Latvijas intelektuālo potenciālu. Latvijas Lauksaimniecības universitātes uzdevumi ir tautsaimniecībai, pētniecībai, kultūrai, izglītībai un valsts pārvaldei sagatavot akadēmiski izglītotus speciālistus lauksaimniecības, veterinārmedicīnas, mežsaimniecības un kokapstrādes, pārtikas, ainavu arhitektūras, **sociālo** un inženierzinātņu, kā arī citās jomās, dodot jaunas zināšanas un prasmi tās izmantot sabiedrības interesēs, veikt zinātnisko darbību un izdot zinātnisko rakstu krājumus, kā arī organizēt speciālistu tālākizglītošanu un pārkvalificēšanos.

Latvijas Lauksaimniecības universitātei saskaņā ar Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Studiju akreditācijas komisijas sēdes 26.06.2013. lēmumu Nr.211 un Studiju virziena akreditācijas lapu Nr.206 ir tiesības īstenot studiju virzienā "Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvaldība" iekļautās studiju programmas.

Studiju virzienā esošo programmu īstenošana notiek saskaņā ar LLU darbības stratēģiju 2015.-2020.gadam

(https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara_0.pdf). Studiju virziena attīstība pakārtota LLU vīzijas sasniegšanai: Latvijas Lauksaimniecības universitāte ir viena no vadošajām Baltijas jūras reģiona zinātnes un tehnoloģiju universitātēm ar specializāciju dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā sabiedrības dzīves kvalitātes paaugstināšanai. Studiju virzienā pilnībā atspoguļojas LLU Stratēģijas izglītības mērķi – LLU ilgtermiņa izglītības mērķis ir augstas kvalitātes studijas, kas nodrošina starptautiski konkurētspējīgu speciālistu sagatavošanu. LLU pētniecības stratēģijā sociālo zinātņu blokā galvenās pētnieciskās aktivitātes ir saistītas ar ekonomiku un uzņēmējdarbību (īpaši agrāro un reģionālo ekonomiku), socioloģiju, ainavu arhitektūru, pedagoģiju, zemes pārvaldību.

Balstoties uz studiju un pētniecības integrāciju ražošanas procesu efektivitātes un uzņēmumu, bioresursu industriju ilgtspējīgas attīstības ekonomikas un teritoriju ilgtspējīgas attīstības iespēju izpētē, studiju un mūžizglītības internacionalizācijas tālāku izvēršanu, studiju procesā iesaistīto pušu mērķu un interešu saskaņošanu, studiju **virziena mērķis ir nodrošināt starptautiski konkurētspējīgu, augsta profesionāla līmeņa vadīšanas speciālistu sagatavošanu komerczinību, komercdarbības, uzņēmējdarbības, projektu vadības, kā arī lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšanas jomā.**

Universitātes stratēģijas kontekstā vadībzinātņu speciālisti kļūst par inovāciju ieviesējiem ne vien Zemgales reģiona, bet visas Latvijas uzņēmumos. Tā kā LLU specializācija ir saistīta ar pētījumiem bioekonomikā, tad arī vadībzinātņu virziena studiju programmu realizācijā ietverts bioekonomikas aspekts.

Studiju virziena mijiedarbība ar citiem LLU studiju virzieniem nodrošina starpdisciplināru pieeju mūsdienu Latvijas tautsaimniecības komplekso problēmu zinātniskai izpētei un praktiskai risināšanai, kas nav iespējama bez mūsdienīgu vadībzinātņu devuma situācijas analīzē, lēmumu pieņemšanā un to īstenošanas organizācijā.

Studiju virziens ir orientēts uz tādu speciālistu sagatavošanu, kuri spēj pielāgoties mainīgiem darba tirgus apstākļiem, spēj strādāt gan ar standarta vadīšanas metodēm, gan īstenot specifiskus uzdevumus vadīšanas jomā. Zināšanu apguve saistīta ar ES kopējo stratēģiju īstenošanu un Latvijas uzdevumiem šo stratēģiju kontekstā, t.i., bioekonomikas un ilgtspējīgas reģionālās attīstības pārvaldības jautājumiem. Studiju virziena programmas veidotas saskaņā ar Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2020, kas paredz tautsaimniecības izaugsmi un reģionālās nevienlīdzības mazināšanu.

1.3. Studiju virziena SVID analīze attiecībā uz izvirzītajiem mērķiem, ietverot skaidrojumus, kā augstskola/ koledža plāno novērst/ uzlabot vājās puses, izvairoties no draudiem, izmantot iespējas u.c. Vērtējums par studiju virziena attīstības plānu nākamajiem sešiem gadiem un attīstības plāna izstrādes procesu. Ja attīstības plāns nav izstrādāts vai mērķi/ uzdevumi noteikti īsākam laika periodam, sniegt informāciju par studiju virziena attīstības plāna izstrādi nākamajam periodam.

Studiju virziens kopumā un tajā akreditēto studiju programmu perspektīvais novērtējums ir vērtēts ciešā kontekstā ar kopējo Latvijas sociālo, ekonomisko un politisko situāciju. Studiju virziena attīstību nosaka tendences sociāli ekonomisko procesu attīstībā, valsts izstrādātā konkrēto jomu rīcībpolitikā, darba tirgus prognozes, kā arī studiju virziena un tajā ietilpstošo programmu izvērtējums, ko koncentrētā veidā atspoguļo SVID analīze (skatīt 2.2.tabulu).

Savukārt izvērtējot SVID, varam izdarīt galvenos secinājumus:

- studiju virzienam ir vairākas konkurētspējas priekšrocības gan programmu saturā, gan realizācijā. Programmas orientētas uz LLU unikalitātes un unikālo jomu stiprināšanu - vadībzinātnēs balstītu prasmju un kompetenču attīstīšanai;
- vairums no vājo pušu aspektiem ir saistīti ar finansēšanas problemātiskajiem aspektiem, tai skaitā finansējuma piesaistē, kā arī faktorus, kas ietekmē kopējo programmas attīstības kapacitāti;
- studiju virziena iespējas vērtējamā kontekstā ar draudiem un vājajām pusēm, kas nosaka reizē arī ierobežojumus un limitus programmu un virziena kvantitatīvā attīstībā - piemēram,

sadarbības iespējas, mobilitāte un budžeta vietu palielinājums;

- vairums no draudiem ir koncentrēti uz finansējuma (valsts finansējumu un maksas studentu) aspektu, taču ir arī draudi, kas saistīti ar docētāju piesaistes iespējām un studiju programmu praktisko realizāciju ietekmējošiem ārējiem faktoriem.

2.2.tabula

Studiju virziena stipro un vājo pušu, iespēju un draudu analīze

Stiprās puses	Vājās puses
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Studiju virzienā un tajā ietilpstošo programmu pastāvīga pilnveidošana, ņemot vērā darba tirgus tendences, kā arī darba devēju un studējošo ieteikumus ▪ Ārvalstu augstskolu pieredzes izpēti studiju programmu un tajās ietilpstošo studiju kursu pilnveidošanai ▪ Studiju virzienā ietilpstošo studiju programmu pēctecības nodrošinājums un daudzveidība maģistra studiju līmenī ▪ Mūsdienīgu mācību metožu īstenošana studiju programmās (e-studijas, moduļi, starpdisciplināritāte, mācību ekskursijas, vieslektori - nozares profesionāļi, vasaras skolas, absolventu klubs) ▪ Studiju programmu īstenošanai nepieciešamās infrastruktūras, metodiskās informatīvās un materiāltehniskās bāzes pastāvīga attīstīšana ▪ LLU resursu koplietošana, kas nodrošina resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanu ▪ Ārvalstu augstskolu docētāju iesaiste studiju procesā ▪ Pieaugošs ārvalstu studējošo skaits, kas nodrošina studiju vides internacionalizāciju ▪ Izveidota un realizēta starpvalstu (LV, LT un EST) kopīgā akadēmiskās izglītības maģistra studiju programma "Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana". ▪ Profesionālā maģistra studiju programmas "Uzņēmējdarbības vadība" realizācija angļu valodā ārvalstu studējošajiem. ▪ ERASMUS+ piedāvājumi studējošiem un mācībspēkiem. ▪ Pieredzējis, profesionāls akadēmiskais personāls kas nodrošina individuālu pieeju katram studējošajam ▪ Akadēmiskā personāla zinātniskā darbība, regulāra dalība zinātniskajās konferencēs un pētnieciskajos projektos nodrošina saikni starp izglītību, pētniecību un uzņēmējdarbību ▪ Starptautiskas studentu un maģistrantu zinātniskās konferences ▪ Studentiem pieejamas no valsts budžeta finansētas studiju vietas ▪ Regulāra studiju programmu izvērtēšana iesaistot studējošos un profesionāļus, un studiju kursu metodoloģiskā nodrošinājuma pastāvīga pilnveidošana 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mazs studiju nodrošināšanā iesaistīto pamatdarbā nodarbināto ārvalstu vieslektoru skaits nekonkurētspējīga atalgojuma dēļ ▪ Vidēji augsts studējošo atbirums (drop-out rate), īpaši pirmajā studiju gadā ▪ Ierobežotas iespējas iesaistīt studējošos zinātniskos pētījumos, nepietiekama zinātnes finansējuma dēļ ▪ Nepietiekama studentu apmaiņa ar ārvalstu universitātēm ▪ Studiju virzienā nepietiekams palīgpersonāla nodrošinājums administratīvo funkciju veikšanai

Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pakalpojumu sektora dominēšana Latvijas ekonomikā rada pieprasījumu pēc kvalificētiem speciālistiem publiskā, privātā un nevalstiskā sektora organizācijās Latvijas reģionos. ▪ Veicināt starptautisko studiju attīstību, nodrošinot ārzemju studējošos un ārvalstu vieslektoru piesaistīšanas iespējas. ▪ Studiju programmu satura internacionalizācija ▪ Sekmēt mācībspēku svešvalodu apguves līmeņa paaugstināšanu un piedāvāt studiju kursus svešvalodā. ▪ Sekmēt un paplašināt studējošo un mācībspēku starptautisko mobilitāti ar ārvalstu augstskolām. ▪ Izglītības un zinātnisko pētījumu saiknes aktivizēšana. ▪ Aktivizēt mācībspēku un studējošo līdzdalību vietējo un starptautisko zinātniski – pētniecisko projektu izstrādē. ▪ Mācībspēku tālākizglītības veicināšana (doktorantūra, kursi, apmaiņas braucieni, dalība projektos). ▪ Studiju procesa nepārtraukta pilnveidošana 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sociālās zinātnes ierobežotas iespējas saņemt ES fondu finansējumu studiju infrastruktūras pilnveidei. ▪ Atšķirīgais studējošo iepriekšējais sagatavotības līmenis teorētisko zināšanu, svešvalodas un prasmju kontekstā ▪ Konkurences saasināšanās analoģu studiju programmu realizācijā Latvijas augstskolās ▪ Latvijas demogrāfiskās situācijas apstākļos samazinās potenciālo studējošo jauniešu skaits ▪ Studijām nepietiekams valsts budžeta finansējums. ▪ Studējošo skaita samazināšanās ekonomisko faktoru ietekmes rezultātā. ▪ Studentu iesaistīšanās darba tirgū paralēli studijām, kas traucē studentiem pilnvērtīgi un kvalitatīvi pabeigt studijas, ▪ Atalgojuma un akadēmiskā darba slodžu sistēma rada draudus akadēmiskā personāla piesaistei un noturēšanai ▪ Ilgs un birokrātisks ārvalstu studējošo uzņemšanas process

Lai izvērtētu stiprās, vājās puses, iespējas un draudus, universitātē ir izstrādāta un pieņemta LLU Attīstības stratēģija, kurā tiek iezīmētas galvenās rīcības aktivitātes mērķu sasniegšanai. Vadoties no universitātes sasniedzamajiem rezultātiem, tiek veidoti rīcības pilnveides plāni fakultātēs, un tālāk novadīti līdz studiju virzieniem un programmu direktoriem. Fakultāšu rīcības plānos ir sekojošas sadaļas un vērtējumi: pētniecības programmas rezultatīvie rādītāji; izglītības programmas rezultatīvie rādītāji; pārvaldes pilnveides sadaļa; citi pasākumi.

Fakultāšu rīcības plāni – ietverot studiju virzienus un tajās esošās programmas, tiek skatīti un apstiprināti fakultātes domē. Fakultātes dekāns par rīcības plāna izpildi, stipro, vājo pušu analīzi, kā arī iespējām un draudiem ziņo LLU vadības sanāsmē. Fakultāšu ziņojumi tiek apkopoti, un par tiem informēti visi LLU docētāji un studenti (caur iekštīklu Mans LLU). Rīcības plāni iekļaujas kopējā LLU Attīstības stratēģijas atskaitē, par kuras izpildi LLU Rektore ziņo LLU Konventā.

Ar fakultātes darba plāniem un to detalizētu izpildi atbilstoši LLU Attīstības stratēģijai 2015.-2020 var iepazīties klātienē vizītē.

1.4. Studiju virziena un tam atbilstošo studiju programmu vadības (pārvaldības) struktūra, tās efektivitātes analīze un novērtējums, tajā skaitā studiju virziena vadītāja un studiju programmu vadītāju loma, atbildības un sadarbības ar citiem studiju programmu vadītājiem, augstskolas/ koledžas administratīvā un tehniskā personāla studiju virziena ietvaros sniegtā atbalsta novērtējums.

Administratīvais personāls studiju virziena darbības nodrošināšanai ir: dekāns, prodekāni, programmu direktori, ESAF institūtu direktori. Studiju virziena programmu realizācijā kā palīgpersonāls ir nodarbināti ESAF fakultātes lietvedības speciālisti (3), kas veic studējošo lietu pārraudzību un ved fakultātes lietvedību, informē studējošos, veic iekšējo un ārējo dokumentu apriti un uzskaiti.

Studiju virziens tiek realizēts LLU **Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē** (turpmāk –

ESAF). Studiju virziena iekļaušana LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē pilnība atbilst fakultātes nolikumā definētajam mērķim. ESAF mērķis - nodrošināt studējošo akadēmisko un profesionālo izglītību, veikt zinātniskos pētījumus Ekonomikas, Filozofijas, Socioloģijas un Vadībzinātnes zinātņu nozarēs. Studiju virziena īstenošanā piedalās visi ESAF institūti: Ekonomikas un reģionālās attīstības institūts, Finanšu un grāmatvedības institūts, Sociālo un humanitāro zinātņu institūts, Uzņēmējdarbības un vadībzinātnes institūts. Virziena īstenošanā arī piedalās citas LLU fakultātes (*Informācijas tehnoloģiju fakultāte; Vides un būvzinātņu fakultāte; Pārtikas tehnoloģiju fakultāte; Tehniskā fakultāte; Lauksaimniecības fakultāte; Meža fakultāte*), centri (*Valodu centrs, Mūžizglītības centrs, Sporta centrs*) zinātniskie institūti (*Agroresursu un ekonomikas institūts*) un mācību pētījumu saimniecība Vecauce.

Studiju virziens iekļaujas LLU kopējā struktūrā, atbildīgā institūcija par studiju virzienu un tās programmu īstenošanu ir Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte (skatīt 4. pielikumu).

Par studiju programmas realizēšanu **atbild programmas direktors** saskaņā ar “Nolikums par studiju programmu direktoriem” (LLU Senāta lēmums Nr. 9-81, 2017. gada 12. aprīlī.). Programmas direktoru apstiprina LLU Senāts, pamatojoties uz Studiju padomes lēmumu. Galvenie studiju programmas direktora pienākumi:

- organizēt studiju programmas izstrādi, pamatojoties uz fakultātes domes lēmumu par jaunas studiju programmas izveidi un LLU Senāta lēmumu “Studiju programmu izstrādāšanas, apstiprināšanas un maiņas noteikumi LLU”;
- sagatavot informāciju studiju programmas virziena pašnovērtējuma ikgadējam pārskatam;
- organizēt un nodrošināt studiju kursu programmu izstrādi atbilstoši prasībām;
- koordinēt studiju kursu pilnveidi, kursu pēctecību un savietojamību;
- iesniegt fakultātes metodiskajai komisijai izvērtēšanai studiju plānu, kā arī studiju kursu, prakšu un citu studiju programmas sastāvdaļu programmas;
- sadarboties ar fakultātes dekānu un katedru/institūtu centru vadītājiem/direktoriem, mācībspēkiem, studentiem studiju programmas pilnveidošanā;
- regulāri informēt studējošos par aktuālajiem procesiem, aktivitātēm un prasībām studijās;
- organizēt absolventu, darba devēju un studentu aptaujas, analizēt aptauju rezultātus un ierosināt atklāto trūkumu novēršanu;
- sekot līdzi studiju programmā iesaistīto mācībspēku novērtējumam LLU IS, izvērtēt rezultātus;
- sadarboties ar LLU Studiju un Komunikāciju un mārketinga centriem studiju programmas reklamēšanā.

Studiju programmas direktora tiesības: ierosināt studiju programmas izmaiņas, par tām informējot profilējošās katedras/institūta/centra vadītāju/direktoru, dekānu; pieprasīt ar studiju programmu saistītu informāciju no LLU struktūrvienībām; sniegt priekšlikumus LLU iekšējo normatīvo dokumentu izstrādei un esošo pilnveidei.

Programmas direktori un atbildīgās katedras un/vai institūti tiek iesaistīti **Metodiskās komisijas** darbā, tādējādi veidojot sadarbību programmu savstarpējā sasaistē un programmu praktiskā realizācijā (“Metodiskās komisijas nolikums”, LLU Senāta lēmums Nr. 6 – 107, 2008. gada 9. aprīlī). Metodiskās komisijas sastāvu apstiprina fakultātes dome. Metodiskās komisijas galvenie uzdevumi ir: studiju programmu plānu izskatīšana un saskaņošana, atbilstoši spēkā esošajiem LR normatīvajiem aktiem un LLU iekšējiem normatīvajiem dokumentiem; jaunu studiju kursu un plānu izskatīšana un izvērtēšana; studiju programmu licencēšanas, akreditācijas un pašnovērtējuma ziņojumu izvērtēšana; studiju plānu caurskatīšana un saskaņošana; studiju kursu programmu, to satura izskatīšana un izvērtēšana, atbilstoši apgūstamās studiju programmas/specializācijas virzienu nostādnēm. Metodiskās komisijas tiek veidotas pa studiju līmeņiem (pamatstudijas-

maģistra studijas).

Studiju virziena pārvaldība tiek veidota atbilstoši ārējam normatīvajam regulējumam un LLU Kvalitātes vadības sistēmas nodrošināšanas plānam, kas **veido vienotu sistēmu efektīvai procesu vadībai un pārraudzībai**. Virziena pārvaldībā tiek iekļautas visas ieinteresētās puses: studējošie, absolventi, darbinieki, citas mācību iestādes (vidējās izglītības, vidējās profesionālās, augstākās) gan Latvijas mērogā, gan Baltijas valstu mērogā, pētnieciskie institūti un citas, ar zinātnisko darbību saistītas organizācijas, darba devēji, nozaru eksperti un organizācijas, valsts.

1.5. Studējošo uzņemšanas prasību un sistēmas raksturojums un novērtējums, citastarp norādot, kas nosaka studējošo uzņemšanas kārtību un prasības. Novērtēt studiju perioda, profesionālās pieredzes, iepriekš iegūtās formālās un neformālās izglītības atzīšanas iespējas studiju virziena ietvaros, sniegt konkrētus procedūru piemērošanas piemērus.

Uzņemšanas process LLU norit saskaņā ar LLU Satversmi; Augstskolu likumu; MK 10.10.2006. noteikumiem Nr. 846 "Noteikumi par prasībām, kritērijiem un kārtību uzņemšanai studiju programmās"; Studiju prorektora rīkojumu "Par uzņemšanas procesa kārtību LLU"; Senāta lēmumu "LLU Uzņemšanas noteikumi pamatstudijās"; Senāta lēmumu "LLU Uzņemšanas noteikumi augstākā līmeņa studijās"; Studiju prorektora rīkojumu "Par reflektanta un LLU savstarpējām tiesībām un pienākumiem uzņemšanas procesā"

Uzņemšanas noteikumi visām LLU studiju programmām katru gadu oktobra mēnesī tiek apstiprināti LLU Senātā un publicēti LLU mājaslapā. Interesentiem noteikumi latviešu valodā pieejami <https://www.llu.lv/lv/uznemsana>, angļu valodā - <https://www.llu.lv/en/degree-programmes>. Jaunie studējošie tiek uzņemti konkursa kārtībā, saskaņā ar uzņemšanas noteiktumos noteiktajiem konkursa kritērijiem. Studējošo uzņemšanas procesu nodrošina ar LLU Studiju prorektora rīkojumu "Par uzņemšanas procesa kārtību LLU" izveidota LLU uzņemšanas komisija un fakultāšu uzņemšanas komisijas.

Pamatstudiju programmās uzņemšanā tiek noteiktas obligātās prasības - **vispārēja vidējā izglītība vai profesionālā vidējā izglītība**. Studenti tiek uzņemti konkursa kārtībā pamatojoties uz centralizēto eksāmenu rezultātiem latviešu valodā, svešvalodā (angļu, vācu, franču vai krievu) un matemātikā. Ārpus konkursa uzņem reflektantus, kas izpildījuši obligātās prasības un ir LR Izglītības un zinātnes ministrijas akceptēto starptautisko un LR olimpiāžu, LR skolēnu Zinātniski pētniecisko darbu konkursā pirmo triju vietu/pakāpju ieguvēji fakultāšu noteiktajos mācību priekšmetos un zinātņu nozarēs/sekcijās.

Reflektanti pieteikties studijām var, izmantojot e-pakalpojumu (portālā www.latvija.lv) un vienotu uzņemšanas sistēmu, kurā reflektantu pieteikumi vienlaikus tiek apstrādāti 12 Latvijas augstskolām (Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Latvijas Universitāte, Rīgas Tehniskā universitāte, Daugavpils Universitāte, Liepājas Universitāte, Vidzemes Augstskola, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Ventspils Augstskola, Banku augstskola, Ekonomikas un kultūras augstskola, Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskola "RISEBA", ISMA). Vienotā sistēma sniedz vairākas priekšrocības: 1) augstskolām - apzināt potenciālo studentu interesi par programmām; 2) reflektantiem - pieteikties studijām tuvāk savai dzīvesvietai un attālināti sekot līdzi savām iespējām studēt izvēlētajā studiju programmā, kā arī operatīvi saņemt konkursa rezultātus. Taču vienotai sistēmai ir arī trūkumi: 1) reflektants izvēlas vairākas programmas un bieži vien pieteikumu skaits neatspoguļo faktisko reflektantu skaitu; 2) nav iespēja saņemt atgriezenisko saiti par izvēles izdarīšanu vai arī izmaiņām izvēlē; 3) atsevišķiem reflektantiem nav skaidrs uzņemšanas prioritāšu izdarīšanas

princips.

Ārvalstu studentu uzņemšanai process aprakstīts: <https://www.llu.lv/en/how-to-apply> un LLU Senātā apstiprinātajos noteikumos "Uzņemšanas noteikumi studijām angļu valodā". Noteikumi nosaka: 1) ārzemnieku uzņemšana LLU tiek organizēta saskaņā ar Augstskolu likuma 83. pantu; 2) ārzemnieku uzņemšanu LLU organizē Starptautiskās sadarbības centrs (SSC) sadarbībā ar Studiju centru (SC) un Valodu centru. Ārzemnieks tiek imatrikulēts studijām LLU, ja tiek izpildīti šādi nosacījumi: 1) iegūtais izglītības līmenis un gala vērtējumi atbilst LLU noteiktajām vispārējās uzņemšanas prasībām; 2) saskaņā ar Augstskolu likuma 85. pantu ir saņemta izziņa no Akadēmiskās informācijas centra (AIC) par izglītības dokumentu akadēmisko atzīšanu Latvijā; 3) reflektants ir izpildījis attiecīgās studiju programmas uzņemšanas prasības; 4) reflektants ir izpildījis prasības, kuras ir saistītas ar iebraukšanu un uzturēšanos Latvijā; 5) reflektants ir samaksājis pirmā studiju gada studiju maksu. Uzņemšanas process tiek pabeigts SSC, noformējot un nododot izveidotu studenta personīgo lietu SC.

Maģistra programmu obligātās uzņemšanas prasības – **bakalaura grāds vai augstākā profesionālā izglītība ar tiesībām studēt maģistrantūrā**. Uzņemšana notiek konkursa kārtībā, pamatojoties uz iepriekšējā izglītības līmenī iegūto vidējo svērto atzīmi. LLU absolventi pieteikties maģistra studijām var elektroniski, izmantojot LLU Informatīvo sistēmu, savukārt citu augstskolu absolventi klātienē LLU.

Studiju virziena studiju programmās topošie studenti var uzsākt studijas arī **vēlākos studiju posmos**, ja iepriekš ir iegūtas zināšanas, prasmes un kompetences formālā izglītība vai arī neformālā izglītībā. Studiju uzsākšana vēlākos studiju posmos nosaka: Augstskolu likums; MK 16.11.2004. noteikumi Nr. 932 "Studiju uzsākšanas kārtības vēlākos studiju posmos"; LLU Rektora rīkojums "Par studiju uzsākšanas kārtību vēlākajos studiju posmos LLU." Informācija pieejama <http://www.llu.lv/lv/pariesana-no-citas-augstskolas> ; <http://www.llu.lv/lv/atjaunosanas-studijam>.

Pārskata periodā (2013./2014.-2018./2019.st.gados) studiju programmā "Komerccarbība un uzņēmumu vadība" vēlākos studiju posmos uzsāka studijas 85 studējošie. Vairāk kā puse no vēlākos studiju posmos imatrikulēto kopskaita studijas uzsāk pēc 1.līmeņa augstākās izglītības studiju programmas absolvēšanas. Programmā tiek imatrikulēti vēlākos studiju posmos gan mūsu 1.līmeņa programmas "Komerccinības" absolventi, gan arī citu augstskolu un koledžu absolventi.

Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšana notiek atbilstoši Augstskolu likumam; MK 10.01.2012. noteikumiem Nr. 36 "Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumu"; Studiju prorektora rīkojumam "Par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu novērtēšanu un atzīšanu LLU"; Senāta lēmumam "Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas nolikums". Informācija pieejama: <http://www.mc.llu.lv/index.php/2016-03-22-07-50-03/pieredzes-atzisana>. Piemēram, šādu iespēju 2015. gadā izmantojusi 1 studente, kurai tika pielīdzināti 16 KP.

1.6. Studējošo sasniegumu vērtēšanā izmantoto metožu un procedūru novērtējums, principi, kā tās tiek izvēlētas, kā tiek analizēta novērtēšanas metožu un procedūru atbilstība studiju programmu mērķu sasniegšanai un studējošo vajadzībām.

Par būtiskākajiem kopējiem (studiju programmu) studējošo sniegumu darbības novērtēšanas kritērijiem, kas veido studiju programmu, virzienu un fakultātes stratēģiju, tiek ņemti vērā

kompleksi rādītāji: studējošo apmierinātības līmenis, darba devēju atsauksmes, absolventa konkurētspēja darba tirgū (zināšanu, prasmju un kompetences pielietošana profesionālajā darbībā), akreditācijas – nacionālās un starptautiskās, uzņemšanas/absolvēšanas rādītāji, finanšu rādītāji, u.c.

Savukārt studējošo zināšanu vērtēšanas pamatprincipus un kārtību nosaka "Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu" (LR MK 13.05.2014. noteikumi Nr. 240), un "Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu" (LR MK 26.08.2014. noteikumi Nr. 512) kā arī LLU iekšējie reglamentējošie dokumenti.

Studējošo sasniegumu vērtēšana tiek balstīta uz šādiem principiem:

- vērtēšanas atklātības principa – atbilstoši izvirzītajiem programmu mērķiem un uzdevumiem, kā arī studiju kursu mērķiem un uzdevumiem ir noteikts prasību kopums studiju rezultātu sasniegšanas vērtēšanai. Studējošo zināšanu kvalitāte tiek novērtēta gan pēc **kvalitatīvā vērtējuma** – (pārbaudījumi tiek vērtēti ar atzīmi 10 ballu sistēmā, atsevišķas ieskaites – ar "ieskaitīts" vai "neieskaitīts"), gan pēc **kvantitatīvā vērtējuma** – kredītpunkti (KP), kas raksturo studentam noteikto darba apjomu stundās (kontaktstundas un patstāvīgais darbs). Iegūstamo kredītpunktu summa ir norādīta studiju plānā.
- vērtējuma obligātuma princips – nepieciešams iegūt sekmīgu vērtējumu par visu programmas saturu apguvi;
- vērtējuma pārskatīšanas iespēju princips – LLU nosaka kārtību iegūtā vērtējuma pārskatīšanai;
- vērtēšanā izmantoto pārbaudes veidu dažādības princips – programmas apguves vērtēšanā izmanto dažādus pārbaudes veidus.

LLU studējošajiem sekmju vērtēšanas kritēriji, nosacījumiem un saistošas procedūram aprakstītas:

- **Studiju nolikumā**, kas latviešu valodā pieejams <https://www.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>, angļu valodā – <https://www.llu.lv/en/study-guide-documents>,
- **Studiju kursu programmās** (skat. 19. pielikumu, Studiju kursu apraksti). Atbildīgais par studiju kursa izstrādi kursu izstrādā atbilstoši studiju programmas kartējumam un sasaistei ar studiju programmas mērķiem, iegūstamajām zināšanām, prasmēm un kompetenci. Docētājs studiju kursa programmā definē **zināšanas, prasmes un kompetenci**, kā arī to **realizācijas veidu, līmeni** un norāda uz **mācīšanās ceļiem**. Studiju kursu programmās nedefinētas: pārbaudes un eksaminācijas metodes; vērtēšanas kritēriji un metodes, kā arī kritēriji atzīmju izlikšanai; programmas ir ievietotas e-studiju vidē *Moodle* un katrs docētājs, uzsākot kursu, ar to iepazīstina; vērtēšana veidota uz pozitīvo sniegumu summēšanas principa, kas dod studentiem iespēju parādīt, kādā mērā tie ir sasnieguši sagaidāmos mācīšanās rezultātus.

Studiju noslēguma darba vērtēšanas principus nosaka Senāta lēmums "Nolikums par studiju noslēguma pārbaudījumiem" (<http://www.llu.lv/lv/studiju-nosleguma-parbaudijumi-un-saistibas>) un tam pakārtotie rektora un studiju prorektora rīkojumi. Šie dokumenti, to skaitā arī ESAF Metodiskie norādījumi darbu izstrādāšanai un aizstāvēšanai (2018), LLU Rektora rīkojums (Nr.4.3.-8/72 04.10.2017) "Par akadēmiskā godīguma pārkāpumiem studiju noslēguma/promocijas darbos", ietver sevī visas darbības studiju noslēgumu darbu kvantitatīvajam un kvalitatīvajam studējošo vērtējumam. Kopējo vērtējumu 10 ballu skalā veido darba vērtējums, darba recenzija/recenzijas un darba aizstāvēšana pie studiju noslēguma darbu aizstāvēšanas komisijas.

Prakses vērtēšana tiek balstīta uz Senāta lēmuma "LLU Prakšu nolikums"; Studiju prorektora rīkojuma "Par prakšu rīkojumu sagatavošanu LLU IS", kur studējošā vērtēšana notiek atbilstoši prakses mērķim, prakses uzdevumiem un individuālajam prakses uzdevumam. Prakses vērtējumu

veido vairāki prakses procesa posmi - prakses pārskats, prakses vietas vadītāja atsauksme, prakses pārskata prezentācija. Prakses tiek vērtētas vai nu 10 ballu skalā vai arī vērtējumu – “ieskaitīts/neieskaitīts”. Vērtējumu izdara prakses aizstāvēšanas komisija, pamatojoties uz prakses pārskata saturu, tās aizstāvēšanas rezultātiem un prakses vietas vadītāja atsauksmi.

Šāda studējošo dažāda līmeņa sasniegumu vērtēšanas kārtība, kritēriji, principi, veicina studiju programmu mērķu sasniegšanu un nodrošina studentcentrētas mācīšanās novērtēšanu.

1.7. Akadēmiskā godīguma principu un to ievērošanas mehānismu, kā arī iesaistīto pušu informēšanas veidu raksturojums un novērtējums. Norādīt izmantotos pretplaģiāta rīkus, sniegtot rīku un mehānismu piemērošanas piemērus.

Ar **akadēmisko godīgumu**, iesaistot dažādas puses, saprotam - akadēmiskā darba veikšanu, ievērojot augstākos profesionālisma un precizitātes standartus, objektivitāti un patiesumu, morāles un ētikas principus, godīgumu, tostarp plaģiātisma novēršanu, patiesu ziņu sniegšanu un precizitāti akadēmiskajās publikācijās, kā arī komunikācijās un publicitātes pasākumos, kas veido akadēmiskās vides tēlu.

LLU akadēmiskā godīguma **uzdevums**:

- ievērot augstu akadēmisko un zinātnisko kultūru,
- veicināt sabiedrības uzticību izglītības kvalitātei un zinātnisko pētījumu rezultātiem,
- nepieļaut un novērst akadēmiskā godīguma darbības principu pārkāpumus,
- noteikt atbildību par negodīgu un neatļautu rīcību.

Studējošie un LLU akadēmiskais, vispārējais, zinātniskais un administratīvais personāls ir vienlīdz atbildīgi par akadēmiskā godīguma principu ievērošanu un atbildīgi par akadēmiskā godīguma pārkāpšanas sekām. LLU ir izstrādājusi un ievēro noteiktas procedūras studiju noslēguma darbu plaģiāta pārbaudei un rīcības, ja tas tiek konstatēts:

- LLU rektora rīkojums – “Kārtība kādā iesniedzamas studiju noslēguma darbu elektroniskās kopijas un to pārbaude plaģiāta kontroles sistēmā”;
- LLU rektora rīkojums – “Akadēmiskā godīguma pārkāpumi studiju noslēguma/promocijas darbos.”

2014. gadā LLU noslēdza līgumu par starpaugstskolu vienotās datorizētās plaģiāta kontroles sistēmas (turpmāk Sistēma) lietošanu un uzsāka visu studiju noslēguma darbu pārbaudi uz plaģiātu gan pamatstudijās, gan maģistra studijās. Sākot ar 2017./2018. studiju gadu LLU noteica, ka plaģiāta obligātā pārbaude ir jāveic arī promocijas darbiem.

Kārtība paredz, ka, ja noslēguma darbā Sistēma konstatē 10% teksta sakritību ar citu darbu, tad LLU darbu izskata fakultātēs izveidota komisija, un lemj par plaģiāta esamību vai neesamību, pirms tam klātienē saņemot paskaidrojumus no noslēguma darba autora un vadītāja. Kopš ieviesta vienotās datorizētās plaģiātisma kontroles sistēma, LLU kopumā ir atklājusi 124 aizdomīgus darbus. Pārrunas veiktas ar visu darbu autoriem, no studiju noslēguma pārbaudījuma atstādināti un eksmatrikulēti 18 studenti, no tiem 2018./2019. studiju gadā eksmatrikulēti 2 studenti.

Laika posmā no 2014. līdz 2019. gadam studiju virzienā *Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvalde* ir pārbaudīti 399 darbi. No tiem par plaģiātu atzīti 5 darbi. Visi konstatētie plaģiāti ir bakalaura studiju programmā nepilna laika studējošo darbi, pa vienam dažādos studiju gados.

Ņemot vērā plaģiātismā kontrolē uzrādītos rezultātus, ar dekāna rīkojumu tika izveidotas studiju noslēguma darbu plaģiātisma izvērtēšanas komisijas. Tajās tika iekļauts programmas direktors, darba vadītājs, institūta direktors, fakultātes administrācijas pārstāvis, metodiskās komisijas vadītājs. Komisijas sēdēs tika pieaicināti arī studenti un saņemti rakstiski skaidrojumi par izveidojušos situāciju. Komisijas konstatēja, ka darbos ir saskatīta plaģiātisma esamība gan teorijas, gan pētniecības daļā. Studenti atskaitīti no LLU studējošo skaita par negodīgām studijām. Saskaņā ar LLU noteikto kārtību studentam atkārtota studiju noslēguma darba kārtošana iespējama ne ātrāk kā pēc gada un pētījums jāizstrādā par citu tematu.

1.8. Norādīt tīmekļa vietnes (piemēram, mājaslapa), kurās tiek publicēta informācija par studiju virzienu un atbilstošajām studiju programmām (visās valodās, kādās studiju programmas tiek īstenotas), norādīt atbildīgos par tīmekļvietnē pieejamās informācijas atbilstību oficiālajos reģistros pieejamajai informācijai.

Informācija par studiju virzieniem un studiju programmām ir publicēta Latvijas Lauksaimniecības universitātes mājaslapā **www.llu.lv**, t. sk. aktualitātes par notiekošo atbilstošajās studiju programmās, kā arī pamatinformācija par katru studiju programmu. Detalizēta informācija (studiju programmu apraksti) pieejama sadaļā: *Studijas / Studiju programmas* -> <https://www.llu.lv/lv/studiju-programmas> un sadaļā *Nāc studēt / Ko studēt? Palīgs studiju programmu izvēlē* -> <https://www.llu.lv/lv/studiju-programmas>

Informācija **angļu valodā** par studiju programmām pieejama Latvijas Lauksaimniecības universitātes angļu lapā: *Studies / Degree Studies / Degree Programmes* -> <https://www.llu.lv/en/degree-programmes>

Visi studiju programmu apraksti pieejami LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes mājaslapā <http://www.esaf.llu.lv/>: *Studijas / Studiju iespējas* -> <http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-iespejas>

Informācija par studiju programmām pieejama arī **elektroniskajos informatīvajos materiālos** (bukletos), t.sk. ir apkopota informācija par studiju programmu un absolventu atsauksmes:

- Pamatstudiju buklets: <https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-02/LLU-pamatstudiju-buklets-2019-WEB.pdf>
- Maģistra studiju buklets: https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-03/LLU-Magistra-studijas-2019-web_0.pdf

Atbildīgās struktūrvienības par LLU tīmekļvietnē pieejamās informācijas atbilstību oficiālajos reģistros pieejamajai informācijai:

- Studiju centrs par pamatstudiju un maģistra un doktora studiju programmām,
- Starptautiskā sadarbības centrs par studiju programmām angļu valodā.

Informācija LLU mājaslapā sagatavota sadarbībā ar katras studiju programmas direktoru.

Informācija par LLU studiju programmām pieejama arī portālā **www.prakse.lv**: <https://www.prakse.lv/edu/profile/84/latvijas-lauksaimniecibas-universitate>, atbildīgā persona par informācijas ievietošanu Mūžizglītības centra projekta vadītāja.

Informācija par LLU studiju programmām pieejama arī **Nacionālajā izglītības iespēju datu bāzē** www.niid.lv:

http://niid.lv/niid_search?qy=Latvijas%20Lauksaimniec%C4%ABbas%20universit%C4%81te&level_1=7

Ārvalstu studentiem pieejamā informācija.

LLU mājaslapa nodrošina visaptverošu un detalizētu informāciju potenciālajiem un esošajiem pilna laika studentiem no ārvalstīm:

- par LLU studiju programmu piedāvājumu angļu valodā <http://www.llu.lv/en/degree-programmes>, kur katras programmas apraksts detalizēts līdz pat studiju plānam, piemēram, https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-10/MBA_LLU%281%29.pdf
- par uzņemšanas procesu <http://www.llu.lv/en/how-to-apply>
- par imigrācijas procedūrām <http://www.llu.lv/index.php/en/immigration>
- par studiju un sadzīves apstākļiem <http://www.llu.lv/sites/default/files/2018-11/LLU-Celvedis-EN-2018-17.10.pdf> ;
<http://www.llu.lv/index.php/en/before-arrival> ;
http://www.llu.lv/index.php/en/about-university-0_ ;
- par ārvalstu studentu atsauksmēm <http://www.llu.lv/en/student-testimonials-7>

LLU mājaslapa nodrošina Erasmus+ universitāte Hartai un programmas vadlīnijām atbilstošu informāciju par akadēmiskās mobilitātes nosacījumiem un procedūrām:

- latviešu valodā <https://www.llu.lv/lv/starptautiska-mobilitate>
- angļu valodā <https://www.llu.lv/en/exchange-studies>

LLU abonē studiju e-mārketinga vietnes:

- <https://www.masterstudies.com/universities/Latvia/LLU/>
- <https://www.educations.com/search/jelgava>

Par tīmekļa vietnēs ievietotās informācijas satura vai tā izmaiņu atbilstību oficiālajai informācijai atbild studiju programmas direktors vai fakultātes ārējo sakaru koordinators, bet par ievietošanu šajās vietnēs – LLU starptautiskās sadarbības centra (SSC) ārējo sakaru koordinatori.

LLU SCC ir sagatavojis un publicējis informatīvu bukletus „Erasmus+ Mobility Information Handbook” „Degree Studies”, infolapas u.c. materiālus, kas tiek izmantoti studiju programmu un apmaiņas studiju reklamēšanai mārketinga pasākumos.

II - Studiju virziena raksturojums (2. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāte)

2.1. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitātes novērtējums studiju virziena ietvaros, sniegt piemērus konkrētām darbībām, kas nodrošina studiju programmu mērķu un rezultātu sasniegšanu, nepārtrauktu studiju virziena un tam atbilstošo studiju programmu pilnveidi, attīstību un darbības efektivitāti.

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma ir nepārtraukts ciklisks process, kuras mērķis ir studiju virziena un tajā ietilpstošo programmu nepārtraukta pilnveide un attīstība. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma balstās uz E. Deminga ciklu (plāno-dari-kontrolē-rīkojies).

Lai nodrošinātu uz faktiem (datiem) balstītu lēmumu pieņemšanu (posms „plāno”), kā arī novērtētu veikto uzlabojumu un pilnveides pasākumu jeb iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāti (posms „kontrolē”), ir noteikti regulāri apkopojamie rādītāji, atbildīgās personas par rādītāja sasniegšanu jeb izpildi, kā arī atbildīgās personas par informācijas apkopošanu.

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāti raksturojošie rādītāji klasificēti trīs grupās:

- studiju kvalitāti raksturojošie rādītāji,
- mācībspēku kvalifikācija un darba kvalitāti raksturojošie rādītāji,
- studiju vides kvalitāti raksturojošie rādītāji.

Rādītāju mērķvērtības jeb vēlamie darbības rezultāti ir noteikti ESAF Darba plānā LLU Attīstības stratēģijas 2015. – 2020. gadam īstenošanai, LLU Uzņemšanas limitos un prognozēs, LLU Attīstības stratēģijā 2015. – 2020. gadam (https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara_0.pdf).

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma un tās efektivitāti raksturojošie rādītāji apkopoti 2.3.tabulā

2.3.tabula

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāti raksturojošie rādītāji

Rādītāji	Datu ieguves biežums	Datu ieguves mehānisms
Studiju kvalitāti raksturojošie rādītāji		
1.kursā imatrikulēto studējošo skaits	Vienreiz gadā uz 01.10.	LLU Studiju centra apkoptie dati tiek nosūtīti fakultātes dekānam un studiju programmu direktoriem ikgadējam pašnovērtējuma pārskatu un ESAF Darba plāna izpildes sagatavošanai, datu izvērtēšanai
Konkursa koeficients	Vienreiz gadā uz 01.09.	LLU Uzņemšanas komisijas apkoptie dati tiek nosūtīti dekānam un tiek apspriesti fakultātes Domes sēdē
Studiju programmā studējošo skaits	Vienreiz mēnesī	LLU Studiju centra apkoptie dati tiek nosūtīti fakultātes dekānam un studiju programmas direktoram ikgadējam pašnovērtējuma pārskata un ESAF Darba plāna izpildes sagatavošanai, kā arī ikmēneša izvērtēšanai
Valsts finansēto studiju vietu izpilde	Vienreiz mēnesī	LLU Studiju centra apkoptie dati tiek nosūtīti LLU vadībai un fakultāšu dekāniem, fakultāšu prodekāniem

Studijas pārtraukušo studējošo skaits	Vienreiz gadā uz 01.10.	LLU Studiju centra apkoptie dati tiek nosūtīti fakultātes dekānam un studiju programmu direktoriem ikgadējam pašnovērtējuma pārskatu un ESAF Darba plāna izpildes sagatavošanai, datu izvērtēšanai
Vēlākos studiju posmos imatrikulēto studējošo skaits	Vienreiz gadā uz 01.09.	Studiju programmas direktors, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam
Studējošo mobilitāte	Vienreiz gadā uz 01.09.	LLU Starptautiskās sadarbības centra apkoptie dati tiek nosūtīti fakultātes dekānam un studiju programmu direktoriem ikgadējam pašnovērtējuma pārskatu un ESAF Darba plāna izpildes sagatavošanai, datu izvērtēšanai
Studējošo sekmju dinamika	Vienreiz mēnesī	LLU Studiju centrs datus nosūta programmas direktoram datu izvērtēšanai un turpmākai rīcībai
Beigušo / iestājušos attiecība studiju programmā	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam
Absolventu skaits	Pēc noslēguma darbu aizstāvēšanas	LLU Studiju centra apkoptie dati tiek nosūtīti fakultātes dekānam un studiju programmu direktoriem ikgadējam pašnovērtējuma pārskatu un ESAF Darba plāna izpildes sagatavošanai, datu izvērtēšanai
Studiju noslēguma darbu vidējais vērtējums	Pēc noslēguma darbu aizstāvēšanas	Studiju noslēguma pārbaudījumu komisija, sastādot pārskatu par komisijas darbu
Praksē ieviešamo studiju noslēguma darbu skaits	Pēc studiju noslēguma darbu aizstāvēšanas	Studiju noslēguma pārbaudījumu komisija, sastādot pārskatu par komisijas darbu
Labāko studiju noslēguma darbu skaits	Pēc studiju noslēguma darbu aizstāvēšanas	Studiju noslēguma pārbaudījumu komisija, sastādot pārskatu par komisijas darbu

Absolventu nodarbinātība	Vienreiz gadā/ Vienu reizi piecos gados/ nepārtraukti	LLU Studiju centrs, Studiju programmas direktors, veicot absolventu aptauju. Veicot aptauju pirms absolventu salidojuma. Absolventu lekciju nedēļa. Absolventu lekciju nedēļas organizatori - atbildīgā struktūrvienība.
Studiju kvalitāte (studējošo vērtējuma vidējais aritmētiskais rādītājs 5 ballu skalā)	Vienreiz gadā	LLU Studiju centrs, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei
Studentu apmierinātība ar programmu, studentu gaidas	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot aptaujas rezultātus
Absolventu studiju programmas novērtējums	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot aptaujas rezultātus
Darba devēju studiju programmas novērtējums	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot aptaujas rezultātus
Iesniegto ierosinājumu un sūdzību skaits	Katru mēnesi	Atbildīgā persona apkopo datus un ziņo par tiem ikmēneša Domes sēdēs

Mācībspēku kvalifikācija un darba kvalitāti raksturojošie rādītāji

Mācībspēku kvalifikācijas atbilstība normatīvajos aktos noteiktajām prasībām	Vienreiz gadā	LLU Personāldaļa
Mācībspēku/ studējošo attiecība	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam
Studiju kursu realizācijā iesaistīto mācībspēku mainība, mācībspēku sadarbība studiju kursu realizācijā	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors sadarbībā ar struktūrvienību vadītājiem, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam

Mācībspēku dalība kvalifikācijas paaugstināšanasursos, semināros u.c.	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam
Mācībspēku publikāciju skaits	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei, pašnovērtējuma pārskatam un pārskatam <i>Sniegums pētniecībā</i>
Mācībspēku dalība projektos	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam un pārskatam <i>Sniegums pētniecībā</i>
Mācībspēku dalība mobilitātes programmās	Vienreiz gadā	LLU Starptautiskās sadarbības centrs, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam
Mācībspēku sagatavotie studiju līdzekļi	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam. Mācību līdzekļu konkurss.
Mācībspēku novērtējums	Divas reizes gadā	LLU IS administrators, struktūrvienību vadītāji, studiju programmu direktors
Mācībspēku un studentu sadarbība zinātniskajā darbā	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam
Hospitēto mācībspēku skaits	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot hospitēšanas datus
Pilnveidotu studiju kursu programmu skaits	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktori sadarbībā ar struktūrvienību vadītājiem, apkopojot datus pašnovērtējuma pārskatam
Mācībspēku piedalīšanās un ESAF pārstāvēšana sabiedriskās organizācijās, publiskās aktivitātēs un domu veidojošos pasākumos	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam

Ārzemju augstskolu vieslektoru skaits	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam
Ārvalstu vieslektoru, ar kuriem LLU noslēgts līgums par docēšanu, skaits	Vienreiz gadā	LLU Personāldaļa, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei
Iesaistīto nozaru vadošo speciālistu skaits studiju procesā	Divreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam

Studiju vides kvalitāti raksturojošie rādītāji

Iegādāto grāmatu skaits, abonēto datu bāzu skaits	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktori sadarbībā ar LLU bibliotēkas vadītāju un ESAF Studiju un zinātniskās informācijas centra vadītāju, apkopojot datus pašnovērtējuma pārskatam
Materiāltehniskais nodrošinājums	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktori sadarbībā ar struktūrvienību vadītājiem, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam

Apkopotie rādītāji tiek analizēti, vērtēti un interpretēti:

- sagatavojot ikgadējo studiju virziena pārskatu un studiju virziena pašnovērtējuma ziņojumu, kurus izskata LLU ESAF Domē, LLU Studiju padomē un apstiprina LLU Senātā;
- sagatavojot pārskatu par ESAF Darba plāna LLU Attīstības stratēģijas 2015.-2020.gadam īstenošanai izpildi, kuru izskata ESAF Domē un tad fakultātes dekāns ziņo par sasniegtajiem rezultativajiem rādītājiem LLU Rektorāta sēdē. Balstoties uz apkoptajiem fakultāšu plānu izpildes rādītājiem, LLU rektore ziņo Konventam par LLU Attīstības stratēģijas 2015.-2020.gadam īstenošanas rezultativajiem rādītājiem;
- sagatavojot studiju noslēgumu pārbaudījumu komisiju darba pārskatus, kurus izskata un apstiprina ESAF Dome;
- iegūtie rezultāti tiek izmantoti studiju virziena un tajā iesaistīto studiju programmu izvērtēšanas, pārskatīšanas un pilnveidošanas procesā.

Pašnovērtējuma ziņojumā iekļauto iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāti raksturojošo rādītāju novērtējums sniegts 3.nodaļā pie atbilstošās studiju programmas raksturojuma.

Studiju virzienā tiek realizētas šādas **kvalitātes nodrošināšanas aktivitātes**:

- Studiju virziena ikgadējā pašnovērtējuma pārskatu sagatavošana (atbildīgie: Metodiskās komisijas, studiju programmu direktori);
- Studiju programmu pilnveidošana un attīstība (atbildīgie: studiju programmas direktors, Metodiskās komisijas, Dome);
- Studiju programmu īstenošanas plānošana un kontrole (atbildīgie: LLU Studiju centrs, studiju

programmas direktori, struktūrvienību vadītāji);

- Studiju plānu pilnveidošana/ grozīšana (atbildīgie: studiju programmu direktori, Metodiskās komisijas, Dome);
- Studiju kursu programmu pilnveidošana (atbildīgie: Mācībspēki, studiju programmu direktori, Metodiskās komisijas, Dome);
- Studējošo sekmības un nodarbības apmeklējumu analīze (atbildīgie: studiju programmu direktori);
- Mācībspēku hospitēšana (atbildīgie: struktūrvienību vadītāji, studiju programmu direktori, citi mācībspēki);
- Studiju procesa tehniskais nodrošinājums (atbildīgais: dekāns);
- Studiju procesa metodiskais un informatīvais nodrošinājums (atbildīgie: LLU bibliotēkas darbinieki, mācībspēki, ESAF Studiju un zinātniskās informācijas centra vadītāja).

Katru gadu studiju gada beigās tiek veikta studējošo aptauja, absolventu aptauja un darba devēju aptauja. Rezultāti tiek apkopoti, apspriesti un izmantoti studiju virziena, studiju programmu, studiju kursu pilnveidei.

Atbilstoši LLU iekšējam regulējumam (<https://www.llu.lv/lv/ar-studijam-saistitie-dokumenti>) vismaz vienu reizi divos gados, kā arī studiju virziena pašnovērtēšanas laikā tiek pārskatītas un precizētas visu studiju kursu/prakšu programmas.

Divas reizes studiju gadā pēc studiju noslēguma darbu aizstāvēšanas notiek to izvērtēšana gan par studiju programmas realizāciju atbildīgajos institūtos, apspriežot aizstāvēšanas rezultātus, gan ESAF Domē, apstiprinot studiju noslēgumu pārbaudījumu komisiju darba pārskatu.

Pēc studiju noslēgumu pārbaudījumu komisiju darba pārskata apstiprināšanas studiju programmas direktors pārskata studiju darbu metodiskos norādījumus, nepieciešamības gadījumā izdarot tajos grozījumus. Studiju darbu metodisko norādījumu grozījumi tiek izskatīti par studiju programmas realizāciju atbildīgajā institūtā, Metodiskajā komisijā un apstiprināti ESAF Domē.

Studiju procesa kvalitātes paaugstināšanas nolūkos tiek organizētas vieslekcijas gan ESAF Absolventu nedēļas ietvaros, gan konkrētu studiju kursu ietvaros. ESAF Starptautiskās nedēļas ietvaros vieslekcijas lasa arī LLU partneraugstskolu mācībspēki. Studiju īstenošanā tiek organizētas arī mācību ekskursijas, kad studējošie apmeklē nozares speciālistus un uzņēmējus.

Studiju virzienā nepārtraukti tiek strādāts arī pie jaunu mācībspēku piesaistes. Studiju procesā tiek iesaistīti arī doktoranti un maģistranti, kā arī studiju programmu absolventi kā nozares profesionāļi.

Studiju virzienā regulāri tiek vērtēta arī mācībspēku darba kvalitāte. Katra semestra noslēgumā tiek realizēta studējošo aptauja par attiecīgajā semestrī apgūtajiem studiju kursiem un mācībspēku darbu, tos vadot. Aptauja notiek elektroniski LLU Informācijas sistēmā. Aptaujas rezultāti apkopotā veidā pieejami studiju programmas direktoram, struktūrvienību vadītājiem un katram mācībspēkam – savs vērtējums. Aptaujas rezultātu apkopojums dod iespēju mācībspēkiem izvērtēt un pilnveidot savu darbu, kā arī studiju programmas direktoriem sniedz vērtīgus ieteikumus studiju programmas kvalitātes uzlabošanai. Savukārt LLU vadība un struktūrvienību vadītāji iegūto informāciju izmanto studiju kvalitātes veicināšanas pasākumu īstenošanai universitātes līmenī. Aptaujas rezultāti ir viens no kritērijiem mācībspēku motivācijas sistēmā. Aptaujas anketa regulāri tiek pārskatīta, šajā procesā iesaistot LLU Studējošo pašpārvaldes pārstāvjus.

Sākot ar 2018./2019.studiju gadu LLU ir ieviesta nodarbību hospitēšana, ko veic studiju programmas direktors, struktūrvienības vadītāji vai citi mācībspēki (LLU Studiju padomes lēmums „Par nodarbību hospitēšanas kārtību LLU”). Mācībspēku nodarbību hospitēšana tiek veikta vismaz vienu reizi sešos gados, bet mācībspēkiem ar augstskolas pedagoģisko stāžu 0- 3 gadiem – vismaz vienu reizi studiju gadā. Vienam mācībspēkam nodarbības hospitē ne vairāk kā vienu divas reizes

studiju gadā. Neapmierinoša studentu vērtējuma gadījumā nodarbību hospitēšanu var organizēt biežāk, lai pārlicinātos, vai studentu vērtējums uzskatāms par objektīvu. Kopējos nodarbību hospitēšanas rezultātus vienu reizi studiju gada laikā izskata struktūrvienību sēdēs. Mācībspēki, kuriem hospitēšanas veidlapā ir izteikti priekšlikumi/ rekomendācijas nodarbības pilnveidošanai, informē par veiktajām pilnveides darbībām.

Pastāvīgi tiek papildināts LLU fundamentālās bibliotēkas un ESAF Studiju un zinātniskās informācijas centra fonds ar mācībspēku ieteikto specializēto literatūru gan valsts valodā, gan angļu valodā. Arī paši mācībspēki raksta mācību grāmatas un monogrāfijas.

Fakultātes vadība un citas LLU struktūrvienības nepārtraukti seko telpu un materiāltehniskā nodrošinājuma kvalitātes atbilstībai studiju procesa vajadzībām.

2.2. Studiju programmu izstrādes un pārskatīšanas sistēmas un procesu analīze un novērtējums, sniedzot piemērus jaunu studiju programmu izveides procesam studiju virzienā (t.sk. studiju programmu apstiprināšanai), studiju programmu pārskatīšanas procesam, mērķiem, regularitātei un iesaistītajām pusēm, to atbildībai. Norādīt atgriezeniskās saites iegūšanas un sniegšanas mehānismu, tajā skaitā darbā ar studējošajiem, absolventiem un darba devējiem.

LLU ir izveidota studiju programmu realizācijas sistēma, kura sastāv no savstarpēji saistītiem vienpadsmit sistēmas elementiem, starp kuriem ietilpst arī procedūra „**Jaunas studiju programmas izstrādāšana, apstiprināšana un licencēšana akreditētā studiju virzienā**”. Šī procedūra sastāv no vienpadsmit savstarpēji pakārtotām, secīgām darbībām. Katrai procedūras darbībai LLU ir noteikta atbildīgā persona vai institūcija. Galvenais iekšējais normatīvais akts, kas reglamentē šo procedūru, ir Senāta 13.03.2019. lēmums Nr. 10-5 „Studiju programmu izstrādāšanas, apstiprināšanas un maiņas noteikumi LLU” (pieejams: <https://www.llu.lv/lv/ar-studijam-saistitie-dokumenti>). Procedūra paredz, ka fakultātes Dome pieņem lēmumu par jaunas studiju programmas izstrādi un nozīmē potenciālo studiju programmas direktoru, kas vada studiju programmas saturu izstrādes procesu. Studiju programmas saturu izskata gan fakultātes Metodiskajā komisijā, gan fakultātes Domē. Pirms studiju programmas dokumentu paketes izskatīšanas Studiju padomē un studiju programmas apstiprināšanas LLU Senātā, ir jāorganizē tās neatkarīgā novērtēšana un ekspertīze.

Studiju programmas neatkarīgā ekspertīze sevī ietver studiju programmas īstenošanas lietderības pamatojumu, norādot arī studiju programmas būtiskās atšķirības no līdzīgām LLU īstenotām tā paša līmeņa un tā paša studiju virziena studiju programmām. Studiju programmas neatkarīgo ekspertīzi var veikt attiecīgās jomas (nozares) speciālisti (bet ne tie, kas piedalījušies programmas izstrādē) vai citu augstskolu/ koledžu pārstāvji. Ekspertīzi organizē par studiju programmu atbildīgā fakultāte.

Senāts, pieņemot lēmumu par studiju programmas apstiprināšanu, apstiprina arī studiju programmas direktoru.

Jaunas studiju programmas izstrādes un apstiprināšanas procedūra un par tās realizāciju un uzraudzību atbildīgās personas vai institūcijas nodrošina, ka:

- studiju programma tiek izveidota atbilstoši studijas programmas mērķim, kas ir pakārtots gan studiju virziena virsmērķim, gan LLU darbības stratēģijai,
- studiju programmai ir skaidri formulēti sagaidāmie studiju rezultāti;
- studiju programmas saturs nodrošina sagaidāmo studiju rezultātu sasniegšanu;

- studiju programma tiek veidota, iesaistot studentus, darba devēju pārstāvju, ārējos ekspertus u.c. iesaistītās puses;
- studiju programma atspoguļo Eiropas Padomes rekomendētos četrus augstākās izglītības uzdevumus;
- studiju programma tiek izveidota atbilstoši augstākās izglītības līmenim nacionālajā kvalifikāciju ietvarstruktūrā, kā rezultātā tā tiek attiecināta arī uz Eiropas Augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūras atbilstošo līmeni;
- studiju programma tiek izveidota, lai nodrošinātu studējošo virzību studijās bez šķēršļiem,
- studiju programma nosaka studējošo sagaidāmo noslodzi;
- studiju programma ietver rūpīgi izplānotas prakses iespējas.

Studiju virzienā ietilpstošās programmas tiek regulāri izvērtētas un pārskatītas, lai nodrošinātu atbilstoša snieguma uzturēšanu un atbalstošas un efektīvas mācīšanās vides studentiem izveidošanu. Studiju virzienā ietilpstošo studiju programmu pilnveidošanas procesā tiek iesaistīti studējošie, studiju programmu absolventi, darba devēju pārstāvji, nozares eksperti u.c. iesaistītās puses.

Studiju programmās studējošo iesaiste studiju programmas izvērtēšanā notiek dažādos veidos. Studiju programmās ar lielu studējošo skaitu, piemēram, „Komerccarbība un uzņēmuma vadība” studiju programmas direktors studiju gada noslēgumā organizē studējošo aptauju, lai noskaidrotu:

- studējošo apmierinātību ar studiju saturu un organizāciju;
- studējošo vērtējumu par mācībspēku darbu un savstarpējo komunikāciju;
- studējošo domas par resursu un nodrošinājuma atbilstību studiju programmas īstenošanas nosacījumiem.

Bez tam studējošiem tiek dota iespēja izteikt iebildumus, priekšlikumus, kā arī savas vēlmes par nepieciešamajiem uzlabojumiem studiju programmā. Atbilstoši LLU Senāta 12.04.2017. lēmuma Nr. 9-81 „Nolikums par studiju programmu direktoriem” 3.18. punkta prasībām studiju programmas direktors apkopo anketu rezultātus, studējošo iebildumus, priekšlikumus, vēlmes un izstrādā pasākumus veicamajiem uzlabojumiem. Par iegūtajiem aptaujas rezultātiem programmas direktors ziņo par studiju programmas realizāciju atbildīgajā institūtā, kā arī Domes sēdē, apspriežot ikgadējo pašnovērtējuma pārskatu. Studējošie par aptauju rezultātiem tiek informēti tikšanās reizēs ar studiju programmas direktoru. Studējošie atgriezenisko saiti iegūst, piedaloties Domes sēdēs kā studējošo pārstāvji.

Studiju programmās ar nelielu studējošo skaitu studējošo iesaiste studiju programmas pilnveidošanas procesā notiek fokusgrupu interviju laikā ar studiju programmas direktoru. Tikšanās laikā notiek diskusija par studiju procesu un organizāciju, par studiju saturu, mācībspēku darbu, par studenta – mācībspēka komunikāciju, materiāltehnisko nodrošinājumu. Studējošiem tiek dota arī iespēja izteikt savu viedokli, priekšlikumus un vēlmes. Fokusgrupu interviju laikā studējošie saņem arī atgriezenisko saiti uz viņus interesējošiem jautājumiem. Ja jautājumu risināšana prasa papildu darbības un laiku, tad studējošie tiek informēti par realizētām aktivitātēm pēc to īstenošanas. Studiju programmas direktors apkopo fokusgrupu interviju rezultātus un par tiem ziņo par studiju programmas realizāciju atbildīgajā institūtā, kā arī Domes sēdē, apspriežot ikgadējo pašnovērtējuma pārskatu, kurās piedalās arī studējošo pārstāvji.

Studiju programmas direktori regulāri tiek ar savu programmu studējošiem, šo tikšanās laikā nodrošinot informācijas apmaiņu un atgriezenisko saiti.

Absolventi studiju programmas izvērtēšanā tiek iesaistīti ar aptauju palīdzību, lai noskaidrotu:

- absolventu apmierinātību ar programmu un tās saturu;
- absolventu vērtējumu par mācībspēku darbu un savstarpējo komunikāciju;

- absolventu apmierinātību ar studiju vidi un atbalsta dienestu darbību;
- absolventu nākotnes nodomus studiju programmas kontekstā.

Anketās absolventi var izteikt arī savus ieteikumus attiecībā uz programmas saturu, lai to aktualizētu atbilstoši darba tirgus prasībām, kā arī priekšlikumus attiecībā uz studiju procesa organizāciju. Studiju programmas direktors apkopo aptaujas rezultātus un par tiem ziņo par studiju programmas realizāciju atbildīgajā institūtā, kā arī Domes sēdē, apspriežot ikgadējo pašnovērtējuma pārskatu. Absolventi atgriezenisko saiti iegūst,:

- darbojoties biedrībā „**LLU Ekonomistu Klubs**”;
- piedaloties *ESAF Absolventu nedēļā*;
- piedaloties Valsts noslēguma pārbaudījumu komisiju darbā kā darba devēja pārstāvji;
- absolventu tikšanās reizēs (vienreiz piecos gados), kad tiek ziņots par paveikto pēdējo piecu gadu laikā.

Ciešākas sadarbības veicināšanai starp ESAF un tās absolventiem, t.i., darba devējiem un profesionālām organizācijām, 2013.gada 20.martā tika nodibināta **biedrība „LLU Ekonomistu Klubs”**. Kopumā „*LLU Ekonomistu Kluba*” darbība ir organizēta vairākos virzienos:

- veicināt sadarbību un pieredzes apmaiņu ar ESAF un tās absolventiem studiju kvalitātes pilnveidošanai;
- piedalīties lekcijās, semināros, konferencēs un atbalstīt mācību ekskursijas un citus līdzīga rakstura pasākumus;
- iespēju robežās sadarboties projektu izstrādē, zinātnisko prasmju un kompetenču attīstīšanā un pilnveidošanā;
- veicināt studentu piesaisti, rosinot jauniešu interesi par ekonomista un vadītāja profesiju un noskaidrot to nozīmi Latvijas tautsaimniecības attīstībā;
- sekmēt zināšanu pārnesi un sadarbību ar darba devējiem, apzinot prakses un darbavietas.

Biedrības „*LLU Ekonomistu Klubs*” darbībā iesaistījušies 82 absolventi. Kluba biedru tikšanās reizēs tiek diskutēts arī par studiju programmu saturu, ņemot vērā jaunāko pētījumu rezultātus konkrētajā nozarē, nepieciešamajiem uzlabojumiem.

Studiju programmas vērtēšana (īpaši sasniegto rezultātu kontekstā) caur studiju noslēguma darbiem un to aizstāvēšanu notiek arī Studiju noslēguma pārbaudījumu komisiju, kuru darbā ir iesaistīti arī darba devēju pārstāvji, sēžu laikā. Pēc Studiju noslēguma pārbaudījumu komisijas sēdes tiek sastādīts pārskats par komisijas darbu, atbilstoši mācību prorektora 2012. gada 15. oktobra rīkojumam Nr. 02.1-03/78 „Par kārtību, kādā sagatavojami LLU studiju noslēgumu pārbaudījumu darba pārskati”. Lai sagatavotu pārskatu sēdes noslēgumā tiek diskutēts par studējošo izstrādāto noslēguma darbu kvalitāti, studējošo parādītajiem studiju rezultātiem aizstāvēšanas gaitā, priekšlikumiem studiju procesa un studiju programmas uzlabošanai. Arī noslēguma darbu vērtējumi atspoguļo sagaidāmo studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanas līmeni.

Atbilstoši procedūras reglamentam, apstiprinot pārskatu fakultātes Domes sēdē, par tā saturu ziņo vai nu Studiju noslēguma pārbaudījumu komisijas priekšsēdētājs, vai komisijas priekšsēdētāja vietnieks, tas ir, programmas direktors. Pārskats tiek nolasīts arī fakultātes izlaiduma svinīgajā sēdē, tādējādi nodrošinot atgriezenisko saiti.

„LLU Praksu nolikuma” (pieejams: https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-10/Prakshu_nolikums_ar_2014_2018_1.pdf) 5.2. punkts nosaka, ka studējošais saņem no prakses vietas prakses vadītāja atsauksmi par darbu, kuru noteiktajā termiņā iesniedz institūtā. Praksu aizstāvēšanas laikā šīs atsauksmes tiek vērtētas arī studiju programmas attīstības nolūkā. Tās saturs tiek pārrunāts ar studējošo prakses aizstāvēšanas

laikā. Kopā ar prakses vadītāja atsaukumi studējošam jāiesniedz arī darba devēja – prakses vietas nodrošinātāja aizpildīta aptaujas anketa, kuras mērķis ir noskaidrot darba devēja domas par:

- studējošā profesionālo sagatavotību darba tirgum;
- studējošā iegūto kompetenču vērtējumu.

Darba devējam tiek lūgts arī sniegt priekšlikumus studiju programmas pilnveides nolūkos. Anketu un prakses vietas vadītāju atsaukmes apkopo studiju programmas direktors vai par prakses organizēšanu atbildīgais mācībspēks un par rezultātu kopsavilkumu ziņo par prakses realizāciju atbildīgajā institūtā, kā arī Domes sēdē, apspriežot ikgadējo pašnovērtējuma pārskatu.

Studiju virzienā ietilpstošās studiju programmas vērtē arī nozares pārstāvji projekta 8.2.3.0/1/A/009 „Latvijas Lauksaimniecības universitātes pārvaldības pilnveide” ietvaros. Projekta gaitā tiek sagaidīts, ka:

- tiks izvērtētas studiju programmas;
- tiks izstrādāts studiju programmu modernizācijas plāns;
- tiks pilnveidotas studiju programmas;
- tiks pilnveidotas studiju programmas direktoru zināšanas, prasmes un kompetences studiju satura pilnveides un studiju procesa un rezultātu kvalitātes vadībā, kā arī inovatīva studiju satura un mācību formu izveidē un ieviešanā u.c. rezultāti.

Studiju programmu vērtēšanas gaitā nozares pārstāvji tiek ar studiju programmas direktoriem un pārrunā studiju programmu saturu, tā atbilstību darba tirgus prasībām.

Studiju programmas direktors seko arī studējošo sekmības rādītājiem studiju programmas studiju plānā iekļautajos studijuursos, kas ir kā indikators sagaidāmo studiju rezultātu apguves līmenim. Studiju programmas direktors tiek ar studiju kursu, kuros kopumā ir zema studējošo sekmība, mācībspēkiem, lai pārrunātu zemās sekmības iemeslus un nospraustu risinājumus. Tiek uzklauts arī studējošo viedoklis par zemās sekmības iemesliem.

Studiju programmas mērķis un sagaidāmie studiju rezultāti tiek pārskatīti arī līdz ar jauna plānošanas perioda LLU darbības stratēģijas apstiprināšanu, jo studiju virzienā ietilpstošo studiju programmu mērķi ir pakārtoti studiju virziena virsmērķiem, kas savukārt pakārtoti LLU stratēģijai. Pilnveidotie studiju virziena virsmērķi, studiju programmas mērķi, sagaidāmie rezultāti tiek apspriesti, apstiprinot ikgadējo pašnovērtējuma pārskatu.

LLU ir izstrādāta procedūra „Studiju virziena ikgadējā pārskata sagatavošana”, kas reglamentē darbības studiju virziena ikgadējā pārskata sagatavošanai un izskatīšanai atbilstoši studiju prorektora 29.09.2015. rīkojumam Nr. 2.4.-5/70 „Par studiju virzienu pašnovērtējuma ziņojumu un ikgadējo pārskata sagatavošanas kārtību”. Saskaņā ar šo procedūru studiju virziena pārskati tiek apspriesti fakultātes Domes sēdē, tad izskatīti Studiju padomes sēdē, apstiprināti LLU Senāta sēdē un publicēti LLU tīmekļa vietnē (<https://www.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>).

Studiju programmas direktora prerogatīva ir arī studiju programmas studiju plāna pārskatīšana un izmaiņu injicēšana tajā atbilstoši nospraustajiem studiju programmas uzlabojumiem. LLU ir izstrādāta procedūra „Izmaiņu veikšana studiju programmas studiju plānā”, kas reglamentē studiju programmu plānu un to izmaiņu apstiprināšanas kārtību LLU, atbilstoši studiju prorektora 27.02.2015. rīkojumam Nr.2.4.-5/17 „Par studiju programmu plāniem un to izmaiņu aptirināšanu” un citiem iekšējiem normatīvajiem aktiem. Procedūra paredz, ka studiju programmas direktoram par injicētām pārmaiņām jāinformē profilējošās katedras/ centra vadītāju/ institūta direktoru un atbilstošās fakultātes dekānu un veiktās izmaiņas ir jāizskata fakultātes Metodiskās komisijas sēdē un jāapstiprina fakultātes Domē, par veiktajām izmaiņām jāinformē arī LLU Studiju centrs, iesniedzot pilnveidoto studiju plānu un veikto izmaiņu pamatojumu. Iesaistītās puses par izmaiņām

tiek informētas, publicējot pilnveidoto studiju plānu LLU tīmekļa vietnē (<https://www.llu.lv/lv/studiju-programmas>).

2.3. Studējošo sūdzību un priekšlikumu iesniegšanas procedūras un/ vai sistēmas (izņemot studējošo aptauju veikšanu) raksturojums. Norādīt, vai un kādā veidā studējošajiem ir pieejama informācija par iespējām iesniegt sūdzības un priekšlikumus, kādā veidā tiek paziņots par sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas rezultātiem un veiktajiem uzlabojumiem studiju virzienā vai atbilstošajās studiju programmās, sniegt piemērus.

Studiju laikā studējošajiem ir iespējas un tiesības iesniegt priekšlikumus un sūdzības par studiju procesu un ar to saistītām lietām. Priekšlikumus studējošie var iesniegt:

- rakstiski vai mutiski fakultātes līmenī – studiju programmas direktoram, institūta direktoram, prodekānam vai dekānam;
- rakstiski vai mutiski LLU vadības līmenī – Studiju centrā, studiju prorektoram, Studiju padomē un Senātā, izskatot un apstiprinot dažādus iekšējos normatīvos dokumentus.

LLU **Studiju nolikumā** (5.punkts), kas visiem studējošajiem ir pieejams Mans LLU, ir noteikta sūdzību (apelācijas) iesniegšanas un izskatīšana kārtība.

Studējošais ir tiesīgs izteikt pretenziju par:

- pārbaudījuma/studiju noslēguma darba vērtējumu;
- studiju procesa organizāciju un norisi;
- studiju maksu;
- eksmatrikulāciju.

Ja studējošais ir iesniedzis rakstisku sūdzību, tad pēc tās izskatīšanas, viņš saņem rakstisku atbildi, ja sūdzības izskatīšana ir notikusi bez studējošā klātbūtnes.

Augstākā strīdu risināšanas instance, kur studējošais var iesniegt sūdzību, ir LLU Šķīrējtiesā, kas darbojas saskaņā ar tās nolikumu.

Studiju virzienā studējošie nav rakstiski iesnieguši nevienu sūdzību. Visas pretenzijas par radušos situācijām ir atrisinātas mutiskās sarunās.

Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē ir izstrādāta un ar dekāna rīkojumu noteikta **Ierosinājumu un sūdzību izskatīšanas procedūra** (http://www.esaf.llu.lv/sites/esaf/files/2019-10/Ierosin%C4%81jumu%20un%20s%C5%ABdz%C4%ABbu%20izskat%C4%AB%C5%A1anas%20proced%C5%ABra%20ESAF_2019.pdf)

Ierosinājumu un sūdzību izskatīšanas procedūras nepieciešamību nosaka LLU Kvalitātes vadības sistēma, kas ir balstīta uz starptautiskā izcilības standarta „Ieguldījums izcilībā” pamatprincipiem un prasībām.

Ierosinājumu un sūdzību izskatīšanas **procedūra attiecas uz:**

- studiju procesa kvalitāti;
- infrastruktūras un materiāltehnisko nodrošinājumu kvalitāti;
- metodiskā un informatīvā nodrošinājuma kvalitāti;
- apkalpošanas (funkcionālo) kvalitāti.

Ierosinājumu vai sūdzību **var iesniegt** ESAF:

- studējošais,
- studējošo grupa,
- akadēmiskais un administratīvais personāls,
- kā arī personāla grupa vai struktūrvienība.

Izstrādātā procedūra nosaka ierosinājumu un sūdzību iesniegšanas un izskatīšanas kārtību.

Sūdzību/ ierosinājumu (mutisko) piemēri: ir bijušas saņemtas vairākas mutiskas sūdzības par sadarbības problēmām ar studiju noslēguma darbu vadītājiem, pēc sūdzības uzklauššanas un problēmas analīzes, atkarībā no izveidojošās situācijas, vairums gadījumos sadarbības/komunikācijas problēma ar docētāju tiek atrisināta sarunu veidā.

Ir bijušas mutiskas sūdzības/ ierosinājumi par semestra plānojumu, kur situācija atrisināta - pārplānojot kursu secību vai prakšu realizāciju. Mutiski studentu ierosinājumi, par studiju un zinātnes informācijas centra darba laikiem, risinājums rasts pagarinot centra darba laiku un pieejamību brīvdienās.

2.4. Informācija par augstskolas/ koledžas izveidoto statistikas datu apkopošanas mehānismu, norādīt, kādi dati un cik regulāri tiek apkopoti, kā iegūtā informācija tiek izmantota studiju virziena pilnveidei.

Statistikas datu un sniegumu (studiju un zinātnes) dati tiek apkopoti ar noteiktu regularitāti atbilstoši izmantošanas mērķim un funkcionālajiem studiju procesa un zinātnes līmeņiem.

Studiju datu apkopošana notiek balstoties gan uz ārējiem prasītājiem par studējošo, absolventu, akadēmiskā personāla statistiku, gan uz iekšējiem prasītājiem atbilstoši noteiktajiem mērķiem.

LLU līmenī tiek apkopoti un analizēti dati visu fakultāšu, studiju virzienu un studiju programmu aspektā. Vienu reizi mēnesī tiek apkopota statistika: (1) Studējošo skaits pa studiju programmām, studiju veidiem un formām, studiju virzieniem un fakultātēm – apkopotā statistika tiek nosūtīta LLU vadībai un fakultāšu dekāniem. Statistikas dati tiek izmantoti, lai sekotu līdzi studējošo skaita dinamikai LLU. (2) Valsts finansēto studiju vietu izpilde – dati tiek apkopoti pa studiju programmām, lai sekotu līdzi valsts finansēto studiju vietu izpildei. Šie statistikas dati tiek izmantoti jaunuzņemamo valsts finansēto studentu skaita prognozēšanai un vietu skaitam studentu rotācijai katrā semestrī (konkurss uz valsts finansētajām studiju vietām) – apkopotā statistika tiek nosūtīta LLU vadībai un fakultāšu dekāniem, pēc vajadzības fakultāšu prodekāniem. Vienu reizi studiju gadā tiek apkopoti statistikas dati par: (1) Absolventu skaits pa studiju programmām, studiju virzieniem un fakultātēm, finansējuma veidiem – dati tiek izmantoti dažādu pārskatu sagatavošanai (piemēram LLU gada pārskats <https://www.llu.lv/lv/llu-pamatdokumenti>); (2) Uzņemšanas rezultāti – uzņemšanas rezultāti dažādos griezumos. Uzņemšanas rezultāti tiek izmantoti katra nākamā gada uzņemšanas limitu un prognožu plānošanai. (3) LLU Statistisko datu apkopojums *Augstskola-1* Centrālajai statistikas pārvaldei (CSP) Datu apkopojums tiek veidots, pamatojoties uz CSP noteiktajām formām. Apkopotie dati tiek nosūtīti arī Izglītības un zinātnes ministrijai un tie ir pieejami visiem interesentiem

(<https://izm.gov.lv/lv/publikacijas-un-statistika/statistika-par-izglitiba/statistika-par-augstako-izglitibu>). Dati tiek izmantoti arī dažādu pārskatu sagatavošanai (piemēram, LLU gada pārskats). Vienu reizi kalendārā gadā tiek apkopota informācija par: (1) Statistikas apkopojums pa studiju virzieniem – apkopojums tiek veidots par iepriekšējo studiju gadu - studējošo skaits pa studiju programmām, studiju veidiem un formām, absolventi, studijas pārtraukušie un iemesli kāpēc studijas tiek

pārtrauktas, ārvalstu studējošo statistika. Šos apkopojumus saņem visi studiju programmu direktori un šie dati tiek izmantoti studiju virzienu ikgadējo pārskatu sagatavošanai izvērtēšanai (pieejami <https://www.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>); (2) Valsts finansēto studiju vietu izpilde gada griezumā – dati tiek izmantoti LLU, ZM un IZM līguma izpildes pārskatu sagatavošanai; (3) LLU Attīstības stratēģijas 2015-2020. gadam Izglītības programmu rezultatīvo rādītāju izpildes apkopojums – dati tiek izmantoti ikgadējām atskaitēm par Attīstības stratēģijas izpildi un rezultatīvo rādītāju mērķu kaskadēšanai nākamajam gadam. Stratēģijas izpildes atskaite pa fakultātēm notiek klātienē sanāksmēs.

Fakultātes līmenī dati tiek apkopoti (datu biežumu un atbildīgās personas skatīt 2.3. tabulu) un vērtēti pret LLU Stratēģijā noteiktajiem izglītības sadaļā noteiktajiem sasniedzamajiem rezultātiem (skatīt 2.4.tabulu).

2.4.tabula

Izglītības/studiju sasniedzamie rādītāji ESAF (par 2018.gadu)

Rezultāta rādītājs	2018	
	Plānotais	Izpilde
Studējošo skaits attiecīgā gada 1. oktobrī, tai skaitā	839	751
Pamatstudijās	521	504
Augstākā līmeņa studijās (bez doktorantūras)	214	199
Doktorantūrā	49	31
Ārvalstu studenti visu līmeņu studijās	55	17
Studentu maksas par studijām (neskaitot ārvalstu studentu maksas), tūkst. EUR, gadā	521	349,53
Ārvalstu studentu maksas par studijām, tūkst. EUR, gadā	98	71,79
Studiju kvalitāte (studējošo vērtējuma vidējais aritmētiskais rādītājs 5 ballu skalā)	4,25	4,31
Ārvalstu vieslektoru, ar kuriem LLU noslēgts līgums par docēšanu, skaits, gadā	2	2
Mācībspēku, kas pilnveidojuši kompetences, skaits	30	39
Ar ārvalstu partneriem kopīgo studiju programmu skaits	1	1
Maģistra un doktora līmeņa studiju programmas, kuras tiek īstenotas, izmantojot moduļu sistēmu	2	0
Studiju programmu skaits, kurās tiek izmantotas inovatīvas tālmācības metodes	1	1

No valsts budžeta finansēto studiju programmu skaits, kurās studējošo skaits ir mazāks par IZM noteikto minimālo skaitu	x	x
Pamatstudiju programmas, kurās studējošo skaits ir mazāks par 60 personām	1	1
Maģistra studiju programmas, kurās studējošo skaits ir mazāks par 30 personām	1	1
Doktora darbi, kuru vadībā (tai skaitā kā otrie vadītāji) iesaistīti LLU konsolidējamo institūciju un ārējo sadarbības partneru pārstāvji, tai skaitā	4	1
LLU konsolidējamo zinātnisko institūciju pārstāvji	4	0
Ārējo sadarbības partneru (tai skaitā ārvalstu zinātnisko institūciju) pārstāvji	0	1

Zinātnes snieguma dati tiek apkopoti noteiktam sniegumu mērķim un sadalīti pa līmeņiem:

Fakultātes līmenī: dati tiek apkopoti vienu reizi gadā, lai vērtētu un analizētu fakultātes darba plāna rezultātus. Fakultātes darba plānā un tā izpildē ir sadaļa pētniecības programmas rezultātīvie rādītāji, kuru analīze un vērtējumi tiek izmantoti LLU Stratēģijas izpildes vērtējumam (skatīt 2.5.tabulu).

2.5.tabula

ESAF Pētniecības programmas rezultātīvie rādītāji

Rezultāta rādītājs	2018	
	PLĀNOTAIS	IZPILDE
Pilna laika ekvivalenta (PLE) pētnieku skaits	10	7.45 vēlētie pētnieki 27,74 akad.personāls 0,54 zin.asistenti
Universitātē strādājošo jauno doktoru (doktora grāds iegūts ne agrāk kā pirms 10 gadiem) skaits, tai skaitā	20	22
Jaunie doktori, kas grādu ieguvuši ne agrāk kā pirms 5 gadiem	23	9
Zinātnisko projektu un bāzes finansējums zinātnei un pētniecībai, tūkst. EUR gadā, tai skaitā		1 422 211
<i>Uzņēmumu (privātais) finansējums pētniecībai, tūkst. EUR gadā</i>	30	45 938
Zinātnisko publikāciju skaits, gadā, tai skaitā:	170	189
Starptautisko zinātnisko publikāciju skaits <i>Scopus</i> un <i>Web of Science</i> datubāzēs, gadā, tai skaitā	65	27

<i>Doktorantu starptautisko zinātnisko publikāciju skaits Scopus un Web of Science datubāzēs, gadā</i>	14	3
<i>Publikāciju skaits Scopus un Web of Science indeksētos žurnālos, gadā</i>	8	7
<i>Publikāciju skaits Scopus un Web of Science žurnālos, kuru ietekmes faktors ir vismaz 50% no nozares vidējā citēšanas indeksa, gadā</i>	1	1
Populārzinātniskās publikācijas, gadā	20	44
Starptautisko konferenču materiāli (Abstract)		47
Starptautisko zinātnisko publikāciju, kuru sagatavošanā iesaistīts vismaz viens ārvalstu autors (koppublikāciju), skaits	7	10
Publikāciju, kuru līdzautori ir privātā sektora dalībnieki, skaits, gadā	3	13
Sagatavotie, iesniegtie un vismaz minimālo nepieciešamo punktu skaitu ieguvušie ES programmas "Apvārsnis 2020" projekti, skaits	6	1

Individuāls sniegums - katra akadēmiskā personāla devums zinātnē tiek apkopots reizi gadā, un daļa rādītāju iekļaujas fakultātes darba plāna rezultatīvajos rādītājos, daļa zinātniskā snieguma tiek vērtēti katram individuāli, atbilstoši LLU Zinātnes padomes lēmumam (2017.g.29.novembrī) *Par LLU akadēmiskā personāla, vadošo pētnieku un pētnieku zinātniskās darbības efektivitātes vērtēšanu*. Šajā vērtējumā tiek uzskaitīti- zinātniskie projekti, publikācijas, patenti, zinātnisko darbu vadīšana, publicitāte, recenzētie darbi un organizatoriskās aktivitātes. Informācija tiek ievadīta LLU IS sistēmā (atbilstoši LLU Rektora rīkojumam (09.11.2015) *Par zinātnisko publikāciju klasifikāciju, datu ievadīšanu un apkopošanu LLU informācijas sistēmās*) un veido katra akadēmiskā personāla portfolio zinātnes sniegumā.

Institūtu līmenī - katra akadēmiskā personāla individuālais sniegums, kā arī institūta aktivitātes zinātnē un pētniecībā tiek apkopotas vienu reizi gadā institūtos un iesniegts LLU Zinātnes centrā , lai izvērtētu institūta sniegumu zinātnē un pētniecībā atbilstoši LLU Stratēģijai.

Iegūtie dati (studiju dati, zinātnes snieguma dati, saimnieciskās darbības dati un pārvaldības snieguma dati) tiek izmantoti LLU stratēģijas, fakultāšu stratēģijas, virzienu stratēģiju un programmu darbības ikgadējam novērtējumam un turpmākās darbības stratēģijas un plānu izstrādē.

2.5. ESG 1. daļā iekļauto standartu integrēšanas raksturojums un novērtējums. Norādīt, kurš/-i no ESG 1. daļas standartiem tiek uzskatīti kā izaicinājums un, kuriem tiek pievērsta pastiprināta vērība.

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma studiju virzienā un tajā realizētajās visu līmeņu studiju programmās virzīta atbilstoši ENQA (*European Network for Quality Assurance in Higher Education*) izstrādātajām Eiropas standartu un vadlīniju kvalitātes nodrošināšanas prasībām un pamatprincipiem augstākajā izglītībā. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma balstīta uz EFQM (*European Foundation for Quality Management*) Eiropas Kvalitātes vadības pamatiem un Eiropas augstākās izglītības telpas (ESG) vadlīniju 1. daļā iekļauto standartu vadlīnijām. Šī pieeja izmantota,

lai nodrošinātu nepārtrauktību problēmu noteikšanā, to cēloņu un seku analīzē, iespējamo risinājumu plāna izstrādē, jaunā risinājuma novērtēšanā un ieviešanā.

Studiju virzienā ietilpstošo programmu rezultātu vērtēšana atbilstoši iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmai (skat.punktu 2.2.1.) tiek veikta regulāri, atbilstoši Eiropas standartiem un vadlīnijām iekšējās kvalitātes nodrošināšanai pēc deviņām pozīcijām atbilstoši LLU un nacionālā līmeņa dokumentiem.

Būtiska daļa no iekšējās kvalitātes standartiem un vadlīnijām **ir integrēta** studiju virziena realizācijā. Kā **daļēji integrēts** pasākums tiek vērtēts standarta “Mācību resursi un atbalsts studentiem” vadlīnija “Piešķirot un iedalot mācīšanās resursus un atbalstu studentiem, tiek ņemtas vērā studentu kontingenta daudzveidība (studenti ar dzīves pieredzi, nepilna laika, strādājošie, ārzemju studenti, studenti ar īpašajām vajadzībām”. Latvijas Lauksaimniecības universitātē, vairākās studentu viesnīcās un fakultātēs, kurās veikta rekonstrukcija, ir izbūvēti vides pieejamības elementi personām ar invaliditāti, lai nodrošinātu izglītības pieejamību ikvienam studentam. Atsevišķās ēkās pieejami lifti, īpaši aprīkotas labierīcības, uzbrauktuve, kā arī 8. un 9. studentu viesnīcās iekārtotas atbilstoša aprīkojuma istabiņas. Informācija par vides pieejamību konkrētās LLU ēkās: <https://www.llu.lv/lv/vides-pieejamiba-personam-ar-invaliditati>. Kā **izaicinājums** vērtējams ESAF ēkas pieejamība studentiem ar īpašajām vajadzībām – nav uzbrauktuves, lifti, personām ar kustību traucējumiem īpaši aprīkotas labierīcības.

2.6.tabula

Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā (ESG) 1. daļa

Standarts	Vadlīnijas	Integrēts	Daļēji integrēts	Izaicinājums
1.1. Kvalitātes nodrošināšanas politika	▪ kvalitātes nodrošināšanas sistēmas organizēšanu	X		
	▪ visu struktūrvienību, vadības un atsevišķu personāla locekļu un studentu atbildību par kvalitātes nodrošināšanu	X		
	▪ akadēmisko godīgumu un brīvību, un ir neiecietīga pret akadēmisko krāpšanu	X		
	▪ cīņu pret visa veida tolerances trūkumu un studentu vai personāla diskrimināciju	X		
	▪ ārējo iesaistīto pušu iesaistīšanās kvalitātes nodrošināšanā	X		
1.2. Programmu izstrāde un apstiprināšana	▪ ir izveidotas atbilstoši programmas virsmērķiem, kuri atbilst universitātes stratēģijai un tām ir skaidri formulēti sagaidāmie rezultāti	X		
	▪ ir veidotas, iesaistot studentus un citas iesaistītās puses	X		
	▪ izmanto ārējo ekspertīzi un atskaides punktus	X		
	▪ atspoguļo Eiropas Padomes rekomendētos četrus augstākās izglītības uzdevumus	X		
	▪ nosaka studentu sagaidāmo noslodzi, izmantojot, ECTS	X		
	▪ kur tas nepieciešams, ietver rūpīgi izplānotas prakses iespējas	X		
	▪ ir pakļautas universitātes noteiktajām apstiprināšanas procedūrām	X		
1.3.1. Student-centrēta mācīšanās – ieviešana un pasniegšana	▪ ņem vērā un respektē studentu kontingentu un viņu vajadzību daudzveidību, veidojot piemērotus mācīšanās ceļus	X		
	▪ ņem vērā un izmanto dažādus programmu īstenošanas veidus, atbilstoši iespējām	X		
	▪ atbilstoši apstākļiem izmanto daudzveidīgas pedagoģiskās metodes	X		
	▪ regulāri novērtē un piemēro mācīšanās veidus un pedagoģiskās metodes	X		
	▪ veicina studējošā tieksmi uz patstāvīgumu, tajā pašā laikā nodrošinot mācībspēka vadību, un atbalstu	X		
	▪ veicina abpusēju cieņu studējošā un mācībspēka attiecībās	X		
	▪ pastāv atbilstošas procedūras studentu sūdzību risināšanai	X		
1.3.2. Student-centrēta mācīšanās – novērtēšana	▪ vērtētāji pārzina pārbaudes un eksaminācijas metodes un saņem atbalstu savu prasmju pilnveidošanai šajā jomā	X		
	▪ vērtēšanas kritēriji un metodes, kā arī kritēriji atzīmju izlikšanai, ir iepriekš publiskoti	X		
	▪ vērtēšana sniedz studentiem iespēju parādīt, kādā mērā tie ir sasnieguši sagaidāmos mācīšanās rezultātus. Studenti saņem atgriezenisko saiti, kura, ja nepieciešams, sniedz padomus saistībā ar mācīšanās procesu	X		
	▪ ja vien iespējams, vērtēšanu veic vairāk nekā viens eksaminētājs	X		
	▪ vērtēšanas noteikumi ņem vērā dažādus studentus atvieglojošus apstākļus	X		
	▪ vērtēšana ir konsekventa, taisnīgi piemērota visiem studentiem un tiek īstenota saskaņā ar apstiprinātajām procedūrām	X		
	▪ darbojas procedūra studentu apelāciju izskatīšanai	X		

Standarts	Vadlīnijas	Integrēts	Dalēji integrēts	Izaicinājums
1.4. Studentu imatrikulācija, studiju gaita, kvalifikāciju atzīšana un sertifikācija	▪ nodrošina mērķiem atbilstošas uzņemšanas, kvalifikāciju atzīšanas un studiju beigšanas procedūras, t.sk. īpaši tad, kad studenti ir mobili gan augstākās izglītības sistēmas ietvaros, gan starp izglītības sistēmām	X		
	▪ uzņemšanas politika, imatrikulācijas procedūras un kritēriji tiek īstenoti konsekventi un caurspīdīgi. Tiek sniegta ievadinformācija par iestādi un programmu	X		
	▪ izveidota procedūra un instrumenti informācijas savākšanai, apkopošanai un studiju gaitas monitoringam	X		
	▪ taisnīga augstākās izglītības kvalifikācija studiju periodu un iepriekš iegūtās izglītības atzīšana, ieskaitot neformālās un ikdienas mācīšanās atzīšana	X		
	▪ studiju laika noslēgumā studenti saņem dokumentus, kuri izskaidro iegūto kvalifikāciju, ieskaitot mācīšanās rezultātus, kā arī apgūto studiju kontekstu, līmeni, saturu un statusu	X		
1.5. Mācībspēki. Vide universitātē/fakultātē	▪ izveido un uztur skaidras, atklātas un taisnīgas procedūras personāla darbā pieņemšanai un tādiem darba apstākļiem, kuri apliecina mācīšanās nozīmīgumu	X		
	▪ sniedz iespējas un mudina mācībspēkus pilnveidot savu profesionalitāti	X		
	▪ veicina zinātnisko darbību, tādējādi stiprinot saikni starp izglītību un zinātnei	X		
	▪ veicina inovācijas mācīšanas metodēs un jaunu tehnoloģiju lietošanu	X		
1.6. Mācību resursi un atbalsts studentiem	▪ nodrošina studentu mācīšanās resursu klāstu: gan bibliotēkas, studiju aprīkojums, IT infrastruktūra, gan cilvēkresursus – mācībspēki, studiju konsultanti, atbalsta dienesti un citi padomdevēji	X		
	▪ plānojot, piešķirot un iedalot mācīšanās resursus un atbalstu studentiem, tiek ņemtas vērā studentu kontingenta daudzveidība (studenti ar dzīves pieredzi, nepilna laika, strādājošie, ārzemju studenti, studenti ar īpašajām vajadzībām)	X	X	X
	▪ visi resursi atbilst mērķiem, kuriem tie paredzēti, ka tie ir pieejami un studenti ir informēti par viņiem pieejamiem pakalpojumiem	X		
	▪ atbalsta un administratīvais personāls ir kvalificēts, un tam jāsniedz iespējas pilnveidot savas kompetences	X		
1.7. Informācijas vadība	▪ universitātes galvenie darbības rādītāji	X		
	▪ studentu kontingenta profils	X		
	▪ studentu studiju gaitas, sekmju un atbīrums rādītāji	X		
	▪ studentu apmierinātība ar programmu	X		
	▪ pieejamie mācību līdzekļi un atbalsts studentiem	X		
	▪ absolventu karjeras gaitas	X		

Standarts	Vadlīnijas	Integrēts	Dalēji integrēts	Izaicinājums
1.8. Sabiedrības informēšana	▪ informācija par augstskolas darbību ir noderīga gan esošajiem, gan topošajiem studentiem, gan absolventiem, gan citām iesaistītajām pusēm un sabiedrībai	X		
	▪ augstskola sniedz informāciju par savu darbību, t.sk. par piedāvātajām programmām, atlases kritērijiem uzņemšanai tajās, programmu sagaidāmajiem mācīšanās rezultātiem, piešķiramo kvalifikāciju, izmantojamām mācīšanās, mācīšanās un sekmju vērtēšanas procedūrām, minimālajiem sekmīgajiem vērtējumiem vai prasībām un studentiem pieejamām mācīšanās iespējām, un absolventu nodarbinātību	X		
1.9. Programmu apsekošana un regulāra pārbaude	▪ programmas saturs, ņemot vērā jaunāko pētījumu rezultātus konkrētajā nozarē, tādejādi nodrošinot programmas aktualitāti	X		
	▪ sabiedrības mainīgās vajadzības	X		
	▪ studentu mācību slodzi, studiju virzība un absolvēšana	X		
	▪ studentu sekmju vērtēšanas procedūru efektivitāte	X		
	▪ studentu gaidas, vajadzības un viņu apmierinātība ar programmu	X		
	▪ studiju vide, atbalsta dienesti un to atbilstība programmas mērķim	X		

II - Studiju virziena raksturojums (3. Studiju virziena resursi un nodrošinājums)

3.1. Sniegt informāciju par augstskolas/ koledžas sistēmu studiju virziena un atbilstošo studiju programmu īstenošanai nepieciešamā finanšu nodrošinājuma noteikšanai. Norādīt datus par pieejamo finansējumu atbilstošajām studiju programmām, kā arī pētniecības un/ vai mākslinieciskās jaunrades finansēšanas avotiem un to izmantošanu studiju virziena attīstībai. Sniegt informāciju par izmaksām uz vienu studējošo (katrai nostudiju virziena studiju programmām), norādot izmaksu aprēķinā iekļautās pozīcijas un finansējuma procentuālo sadalījumu starp noteiktajām pozīcijām.

Finanšu resursu izmantošanu atbilstoši LLU finanšu vadības politikai, stratēģijai un taktikai īsteno LLU Finanšu plānošanas centrs, kas veic finanšu darbības plānošanu atbilstoši finanšu vadības reglamentējošiem LR likumiem un citiem normatīvajiem dokumentiem. Katru gadu LLU Senātā tiek apstiprināts **LLU kopbudžeta ieņēmumu un izdevumu** sadalījums un budžets, kas sagatavots atbilstoši Saeimas (ikgadējam) pieņemtajam likumam "Par valsts budžetu". Budžeta kontroli un auditu veic neatkarīga revidentu grupa, kuras pārskata ziņojumu arī apstiprina LLU Senāts. Pirms kopbudžeta tāmes apstiprināšanas LLU Senātā, finanšu plānojumu un rezultātus apspriež un aktualizē *Darba grupa resursu izmantošanas un attīstības jautājumos* (LLU rektora rīkojums Nr.4.3.-13168), kurā ietilpst visi fakultāšu dekāni, kanclers, rektors, Zinātņu prorektors, Studiju prorektors, resursu uzskaites centra vadītājs, ekonomists, jurists, Finanšu centra vadītājs u.c.

Kopbudžeta ieņēmumu un izdevumu galvenās sadaļas 2019.gadam ir:

- valsts budžeta transferts studiju procesa nodrošināšanai - 9 451 938 EUR, no kuriem 7 598 273 EUR atlīdzības segšanai, 587 109 stipendijām, 882 271 kopējo izdevumu segšanai un

384 285 visu LLU fakultāšu rīcībā;

- LLU Studiju maksas ieņēmumi – 1 885 268 EUR, kas sadalās atlīdzībā pedagogiem 1 121 161 EUR, kopējo izdevumu segšanai 377 053 EUR, visu LLU fakultāšu rīcībā 377 054 EUR;
- Zinātnes ieņēmumi/izdevumi 4 483 825 EUR, no kura 935 223 EUR zinātnes bāzes finansējums, snieguma finansējums 346 196 EUR un citi zinātnes projekti 3 202 406 EUR;
- ERASMUS ieņēmumi/izdevumi 506 850 EUR;
- Saņemtie ziedojumi 10 000 EUR

LLU Senātā ir apstiprināta proporcionālā budžeta ieņēmumu/izdevumu sadales kārtība, kas nosaka, ka no valsts piešķirtā finansējuma studiju programmu īstenošanai 80% veido atlīdzības izmaksas un 20% pārējās izmaksas. No maksas studiju finansējuma 60% veido atlīdzības izmaksas un 40% pārējās izmaksas, no kurām 20% izmaksu segšanai ir tiešā fakultātes rīcībā, kura īsteno konkrēto studiju programmu un 20% ir centralizētu izmaksu segšanai. Zinātnes bāzes finansējuma 50% ir tiešā fakultātes rīcībā un 50% centralizēti izmaksu segšanai.

Savukārt no valsts budžeta līdzekļiem finansēto studiju vietu sadalījums un studiju vietas bāzes izmaksas tiek saskaņotas trīspusējā līgumā starp LLU-Zemkopības ministriju un Izglītības un zinātnes ministriju. 2019.gada trīspusējs līgums noslēgts 2018.gada 21.decembrī. Līgumā noteikts, ka vienas studiju vietas bāzes izmaksas ir 1518.98 EUR un studiju vietas sociālā nodrošinājuma izmaksas ir 164.34 EUR (pamatstudijām un maģistra studijām). Sociālo zinātņu, tematiskās jomas studiju izmaksu koeficienti bakalaura studiju programmām ir 1, maģistra līmeņa programmām ir 1.5.

Kopējie ieņēmumi veido gan LLU kopbudžetu, un atbilstoši sadalījumam, **fakultāšu tāmes**, kur tiek paredzēti ieņēmumu/izdevumu izlietojumi pēc to mērķa un arī izdevumu veida un koda. 2019.gadā fakultātes tāmes lielāko īpatsvaru veido:

- Preces un pakalpojumi 17% , no kuriem nozīmīgākie ir - 30% veido elektrības, kanalizācijas, apkures, atkritumu apsaimniekošanas izdevumi, 16% telpu uzturēšanas izmaksas, 12% iekārtu uzturēšanas izmaksas;
- 12% veido telpu remontdarbi un datortehnikas remonts, tehniskā apkalpošana, kopētāju uzturēšana un apkopes, apsardzes iekārtu uzturēšana u.c.;
- 14% veido LLU citu struktūrvienību pakalpojumu izmaksas - transporta pakalpojumi, zinātnes un tehnoloģiju centra pakalpojumi, noliktavas pakalpojumi, sanitārtehnikas pakalpojumi, komunikāciju centra pakalpojumi, sakaru pakalpojumi utt.;
- 10 % no fakultātes tāmes veido biroja preces un kancelejas izdevumi, kā arī studiju un zinātnes centra abonētās preses, mācību materiāli, mācību grāmatu, e-materiālu, datu bāžu, rokasgrāmatu abonēšanai.

Kopējie fakultātes ieņēmumi atspoguļojas fakultātes ikgadējā stratēģijas ziņojumā, ar kuru tiek iepazīstināta fakultātes dome.

Studiju maksa LLU tiek apstiprināta katru gadu jūnija mēnesī ar rektora rīkojumu. 2019./2020.st gadam rektora rīkojums (Nr. 4.3.-8/ 63 ar 17.06.2019) nosaka sekojošas studiju maksas:

2.7.tabula

Studiju maksa gadā 2019./2020.st.g., EUR

Studiju līmeņi un programmas	Pilna laika studijās	Nepilna laika studijās	Pilna laika studijās angļu valodā, studiju maksa gadā
PAMATSTUDIJAS			
Komerccarbība un uzņēmuma vadība, p(b)	1200	1000	
Komerczinības, 1.līm.		900	
AUGSTĀKĀ LĪMEŅA STUDIJAS			
Uzņēmējdarbības vadība, p(m)	1500		2400
Projektu vadība, p(m)	1500		
Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana, a (angļu valodā)			2520

Zinātnes finansējums veidojas no projektos piesaistītā finansējuma, kas atvēlēts noteiktu zinātnes un pētniecības projektu īstenošanai, pētnieku un vadošo pētnieku atalgojumam projektā, kā arī konkrēto projektu uzdevumu veikšanai. Savukārt zinātnes bāzes finansējums, kas tiek iegūts vadoties no aktīvas zinātniskās darbības, tiek sadalīts atbilstoši vadošo pētnieku un pētnieku sniegunam zinātnē. Atbilstoši LLU Zinātnes padomes lēmumam Nr.17-6 no 2017. gada 28.novembra *Par LLU akadēmiskā personāla, vadošo pētnieku un pētnieku zinātniskās darbības efektivitātes vērtēšanu* zinātnes bāzes izlietojums ir vērst: 1) nosakot katra vadošā pētnieka un pētnieka ieguldījumu punktos un veidojot zinātnes sniegumu punktos; 2) veidojot projektiem nepieciešamo līdzfinansējuma apjomu; 3) atbalstot zinātnes infrastruktūras veidošanos; 4) paredzot līdzfinansējumu zinātnes aktivitāšu nodrošināšanā; 5) sniedzot atbalstu vadošiem pētniekiem, pētniekiem zinātniskās darbības veidošanā- konferenču apmeklējums, publikāciju maksas, dalība zinātniskos simpozijos u.c. Zinātnes apgūtais finansējums fakultātes griezumā ir apkopots 2.8.tabulā

2.8.tabula

ESAF zinātnes finansējums 2014.-2018., EUR

Gadi	Zinātniskos projektos piesaistītais finansējums	Zinātnes bāzes piesaistītais finansējums
2014	206 384	0
2015	117 933	20 000
2016	207 111	45 840
2017	509 761	88 791
2018	1 225 963	110 077

3.2. Sniegt informāciju par studiju virziena un tam atbilstošo studiju programmu īstenošanai nepieciešamo infrastruktūras un materiāltehnisko nodrošinājumu, norādīt, vai nepieciešamais nodrošinājums ir augstskolas/ koledžas rīcībā, tā pieejamību studējošajiem un mācībspēkiem (specifisku aprīkojumu, kas paredzēts konkrētai studiju programmai, norādīt III. daļas 3. nodaļā pie atbilstošās studiju programmas).

Studiju virziena studiju process galvenokārt notiek **Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes** telpās Svētes ielā 18, kur ir 19 auditorijas ar kopējo platību **4123 m²**, kā arī LLU centrālajā ēkā Lielā iela 2, kur atrodas viena no ESAF struktūrvienībām – Sociālo un humanitāro zinātņu institūts, kurā ir izvietotas 5 auditorijas. Mācību procesa nodrošināšanai ar stacionāru datoru un projektoru vai televizoru ir aprīkota 21 auditorija, vēl divās ir stacionāri projektori. ESAF pieejami 36 printeri un 14 kopētāji, 23 pārnēsājamie datori. Studentu rīcībā ir trīs iekārtotas datorklases ar 64 vietām. Ir studiju procesa vajadzībām uzstādītas datorprogrammas projektu vadīšanā un grāmatvedības datorprogrammu apmācībai. ESAF auditoriju materiāli tehniskā bāze katru gadu finansiālo iespēju robežās tiek atjaunota un papildināta.

Studiju virzienā ietilpstošo programmu realizācijā tiek izmantota gan kopējā LLU, gan citu fakultāšu studiju un zinātnes materiāltehniskā bāze, kura ir:

- Lauksaimniecības fakultātē;
- Tehniskās fakultātē;
- Meža fakultātē;
- Vides un būvzinātņu fakultātē;
- Informācijas tehnoloģiju fakultātē;
- Pārtikas tehnoloģijas fakultātē;
- LLU Sporta centrā, kurā ir arī peldbaseins, u.c.

Visu fakultāšu auditorijas ir aprīkotas ar audio un video iekārtām (piem., datori, projektori, ekrāni lekciju materiāla demonstrēšanai, interaktīvas tāfeles, krīta tāfeles).

Studentu un mācībspēku rīcībā ir Tehnoloģiju un zināšanu pārnese nodaļa (TEPEK), kuras mērķis ir veicināt zinātnieku un komercsabiedrību intelektuālā īpašuma aizsardzību un pētniecības rezultātu komerciālizāciju LLU.

Studenti un mācībspēki var izmantot dienesta viesnīcu pakalpojumus. LLU piedāvā izmantot septiņu dienesta viesnīcu pakalpojumus – Lielā iela 1, J.Čakstes bulvāris 7, Akadēmijas iela 4, J.Mātera iela 26, Pētera iela 1, Lielā iela 19, K.Helmaņa iela 2.

Studenti un docētāji var izmantot LLU Sporta nama, kas atrodas Raiņa ielā 1, Jelgavā, sniegtos pakalpojumus.

Studijām LLU ir piemērota moderna un plaša bibliotēka, par kuras sniegtajām iespējām un pakalpojumiem skatīt. 2.3.3. apakšnodaļā.

Visās LLU fakultātēs un pārējās LLU ēkās studentiem, mācībspēkiem un viesiem ir pieejams bezvadu (WI-FI) interneta pieeja.

3.3. Sniegt informāciju par sistēmu un procedūrām, kuras tiek piemērotas metodiskā un informatīvā nodrošinājuma pilnveidei un iegādei. Raksturojums un novērtējums par

bibliotēkas un datubāzu pieejamību studējošajiem (t.sk. digitālajā vidē) un atbilstību studiju virziena vajadzībām, ietverot informāciju par bibliotēkas darba laika piemērotību studējošo vajadzībām, telpu skaitu/platību, piemērotību pastāvīgam studiju un pētniecības darbam, bibliotēkas piedāvātajiem pakalpojumiem, pieejamo literatūru studiju virziena īstenošanai, studējošajiem pieejamajām datu bāzēm atbilstošajā jomā, to lietošanas statistiku, bibliotēkas krājumu papildināšanas procedūru un datu bāzu abonēšanas procedūru un iespējām.

Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēma

Komplektējot savus fondus, par galveno mērķi LLU izvirzījusi studiju programmu nodrošinājumu ar literatūru un studiju materiāliem. Latvijas Lauksaimniecības universitātes **Fundamentālā bibliotēka** (turpmāk – LLU FB) ir akreditēta valsts nozīmes bibliotēka, kas nodrošina lietotājus ar informācijas resursiem.

LLU FB darbības **mērķis** ir kvalitatīvi nodrošināt bibliotēkas lietotājus ar studiju procesam un zinātniskajai darbībai vajadzīgajiem informācijas resursiem un pakalpojumiem. Lai nodrošinātu studentcentrētu un mūsdienīgu studējošo, akadēmiskā un zinātniskā personāla pieeju bibliotēkas resursiem ir izveidota informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēma, kas sastāv no pieciem savstarpēji pakārtotiem komponentiem:

1. LLU FB normatīvie dokumenti, kas nosaka informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēmas darbību;
2. Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēmas administrēšana un struktūra;
3. Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma procedūras;
4. Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēmas pamatprocesi;
5. Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēmas finansēšana.

LLU FB *Nolikums* nosaka Latvijas Lauksaimniecības universitātes Fundamentālās bibliotēkas darbības principus, kā arī tās pienākumus, tiesības un atbildību (<https://llufb.llu.lv/lv/informacija-par-biblioteku/latvijas-lauksaimniecibas-universitates-fundamentalas-bibliotekas>).

LLU FB *Lietošanas noteikumi* nosaka vispārējos bibliotēkas darbības principus, bibliotēkas lietotāja statusa iegūšanu un izslēgšanu no bibliotēkas lietotāju skaita (https://llufb.llu.lv/sites/llufb/files/dokumenti/LLU_bibliot_lietos_noteik.pdf).

Lai nodrošinātu studentcentrētu un studiju vietai vēl pieejamāku izglītības procesu, atsevišķās fakultātēs ir izveidoti informācijas, pētnieciskie un komunikācijas kontaktpunkti:

- *Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte: **Studiju un zinātnes informācijas centrs**;*
- Sociālo un humanitāro zinātņu institūts: Metodiskais kabinets;
- Vides un būvzinātņu fakultāte: Informācijas centrs;
- Meža fakultāte: Informācijas centrs;
- Tehniskās fakultātes Izglītības un mājsaimniecības institūts: Informācijas centrs;
- Veterinārā fakultāte: Informācijas centrs.

Šo centru resursu pieejamība ir saistīta ar LLU FB, tie ir skatāmi LLU FB mājas lapā (<https://llufb.llu.lv/lv/datubazes-un-katalogi/llu-informacijas-centru-un-informacijas-kabinetu-elektro-niskie-katalogi>).

Bibliotēkas krājums galvenokārt tiek **komplektēts** saskaņā ar mācībspēku ieteikumu. Bibliotēkas

mājaslapā ir pieejama "Grāmatu pieprasījuma veidlapa" (<https://llufb.llu.lv/lv/pakalpojumi/gramatu-iegade-llu-fb-krajumam>). Ņemot vērā mācībspēku un citu bibliotēkas lietotāju pieprasījumus, LLU FB iegādājas pieprasītos izdevumus. LLU Fundamentālajai bibliotēkai ir izstrādāta "*Krājuma komplektēšanas politika*", kas nosaka, ka galvenā prioritāte krājuma komplektēšanā ir LLU studiju programmām un pētniecības virzieniem. Saskaņā ar Obligāto eksemplāru likumu LLU FB kā valsts nozīmes bibliotēka saņem vienu eksemplāru no katra iespieddarba un elektroniskā izdevuma LLU profila jomās.

Bibliotēkas pieejamība tiešajā vidē

LLU FB nodrošina bibliotēkas lietotājus ar mācību, pētnieciskai, zinātniskai un konsultatīvai darbībai nepieciešamo literatūru vai informāciju par to. Krājumi tiek nepārtraukti papildināti, lai tie atbilstu studiju virzienu vajadzībām.

Nozaru izdevumi studijām un pētniecības darbam **ir pieejami**:

- Abonementā;
- Mācību literatūras abonementā;
- Lasītavā;
- Apvienoto Nāciju Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas depoizbibliotēkā.
- Faktogrāfiskas un bibliogrāfiskas uzziņas par dažādu nozaru saistītiem jautājumiem iespējams saņemt Bibliogrāfiskās informācijas nodaļā.

Informācijas avotu, kuri nav pieejami bibliotēkas krājumā, meklēšanai var izmantot abonētās datubāzes LLU tīklā vai ārpus LLU tīkla, izmantojot LLU IS, LLU Fundamentālās bibliotēkas Uzziņu un informācijas centrā, kā arī var izmantot **starpbibliotēku abonementa pakalpojumus**.

Informāciju par bibliotēkas krājuma sadalījumu pa zinātņu nozarēm (% no krājuma) var iepazīties (<https://llufb.llu.lv/lv/informacija-par-biblioteku/bibliotekas-krajums>).

Bibliotēkas darba laiks ir pieskaņots bibliotēkas galveno lietotāju – studentu un mācībspēku vajadzībām. *Darba dienās* lietotājiem **bibliotēka ir atvērta** no plkst. 8.30 līdz 19.00, *piektdienās* – no plkst. 8.30 līdz 17.00. Bibliotēka lietotājiem ir atvērta arī katra mēneša pirmajā *sestdienā* no plkst. 9.00 līdz 14.00. Bibliotēkas lasītavu un Uzziņu un informācijas centra darba laiks *individuālo studiju un pārbaudījumu laikā* tiek pagarināts līdz 24.00. Katalogs un tiešsaistes datubāzes ir pieejamas bez laika ierobežojuma.

Lai nodrošinātu piemērotību pastāvīgam studiju un pētniecības darbam, LLU FB kopējā lasītāju apkalpošanas **telpu platība** ir 787,1m². Lasītavā ir ērtas darba vietas gan zālē, gan balkonā. Ir pieejams internets un WI-FI. Lasītavā ir iekārtota arī atpūtas zona ar ērtiem dīvāniem. Ir arī klusā lasītava. Uzziņu un informācijas centrā ir pieejami stacionārie datori un kvalificēta konsultanta pakalpojumi.

Izglītības pieejamībai ikvienam studentam LLU FB ir izbūvēti *vides pieejamības* elementi personām ar invaliditāti:

- pie ēkas izvietotas norādes ar shematisku telpu izvietojumu un lifta atrašanās vietu,
- ēkā ir pieejams lifts,
- personām ar kustību traucējumiem īpaši aprīkotas labierīcības,
- telpu norādes,
- marķētas kāpnes,
- ēkā iespējams iekļūt ar suni-pavadoni.

Bibliotēka digitālajā vidē - datubāzes un meklētājprogrammas

LLU Fundamentālā bibliotēka lietotājiem piedāvā dažādas tiešsaistes datubāzes un datubāzes citos

nesējos. Pirms datubāzu piedāvāšanas lietotājiem tās tiek analizētas, apzinot meklēšanas iespējas, tematisko aptvērumu, hronoloģisko aptvērumu un piekļuves iespējas, lai tās atbilstu studiju virzienu vajadzībām. Tiek sagatavota informācija par datubāzēm, un to apraksti tiek ievietoti LLU FB mājaslapā.

Bibliotēka ir iegādājusies meklētājprogrammu *PRIMO DISCOVERY*, kas dod iespējas vienlaikus meklēt abonētajās un brīvpieejas tiešsaistes datubāzēs, valsts nozīmes bibliotēku elektroniskajā *Kopkatalogā*, LLU FB veidotajās datubāzēs (LLU mācībspēku un pētnieku publikācijas, LLU maģistra darbi u.c.). Reģistrējoties ar LLU IS lietotājkontu, var apskatīt savu lietotāja kontu un pagarināt izdevumu izsniegumu termiņus, pasūtīt izdevumus, piekļūt pilnajiem tekstiem abonētajās tiešsaistes datubāzēs, saglabāt savus meklēšanas rezultātus. Bibliotēkas mājaslapā ir pieejams „[Palīgs informācijas meklēšanā PRIMO](#)”. Pieeja tiešsaistes datubāzēm tiek nodrošināta 24/7 režīmā LLU tīklā, ir izveidota iespēja pieslēgties abonētām E-žurnālu un E-grāmatu datubāzēm ārpus LLU tīkla, izmantojot *EZproxy* un LLU IS lietotājkontu.

LLU FB lietotājiem ir iespējas informāciju meklēt šādās abonētajās ārzemju un Latvijas tiešsaistes datubāzēs:

- *CAB Abstracts*,
- *CRC Press e-grāmatas*,
- *EBSCO eBook Academic Collection* datubāzē, kas aptver plašu daudznazaru tematiku un satur vairāk nekā 228515 e-grāmatu,
- *EBSCO host* datubāzēs *Academic Search Complete*, *MasterFILE Premier* un citās,
- *ScienceDirect Journals*,
- *Scopus*,
- *SciVal*,
- *Web of Science*,
- *Wiley Online Journals*,
- *Lursoft*.

Analizējot studējošajiem, akadēmiskajam un zinātniskajam personālam pieejamās datubāzes atbilstošajā jomā, to lietošanas statistiku, ir apkopota LLU FB abonēto ārzemju datubāzu izmantošanas intensitāte. 2019. gada 1.janvārī kopējais **pieslēguma sesiju skaits** ir 73,6 tūkstoši, **meklējumu skaits** 408,7 tūkstoši. Populārākā datu bāze lietotājiem pēc pieslēguma sesijas skaita ir *EBSCO* un *ScienceDirect Journal*, pēc meklējumu skaita *Britannica* un *EBSCO*.

Sadarbībā ar Kultūras informācijas sistēmu centru informācijas meklēšanai regulāri tiek piedāvātas arī dažādas tiešsaistes datubāzes uz izmēģinājuma laiku.

Lasītājiem tiek piedāvātas arī LLU Fundamentālās bibliotēkas darbinieku veidotās datubāzes (<https://llufb.llu.lv/lv/datubazes-un-katalogi/llu-fundamentalas-bibliotekas-veidotas-datubazes-un-katalogi>):

- *Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācībspēku un pētnieku publikācijas*.
- *Latvijas Lauksaimniecības universitātē aizstāvētie promocijas darbi*,
- *Latvijas Lauksaimniecības universitātes konferenču materiāli*,
- *Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācībspēku un pētnieku patentu publikācijas*,
- *Publikācijas par Latvijas Lauksaimniecības universitāti*.

LLU FB kā ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas depoītbibliotēka un AGRIS nacionālais centrs piedalās starptautiskās AGRIS datubāzes veidošanā.

Bibliotēkas piedāvātie pakalpojumi

LLU FB ir pieejami šādi **bezmaksas** pakalpojumi:

- datoru ar interneta pieslēgumu un bezvadu interneta izmantošana,
- iespējas izmantot programmas Autodesk EDU Master suite 2018 (AutoCAD, AutoCAD Structural Detailing, Autodesk Robot Structural Analysis professional u.c.), CorelDRAW X7, SPSS Statistics v21, VISIO 2013,
- bibliotēkas veidoto, abonēto un bezmaksas tiešsaistes datubāzu izmantošana 24/7,
- grāmatu, seriālizdevumu un citu dokumentu izsniegšana/saņemšana,
- apmācības darbam ar pilnteksta un bibliogrāfiskām datubāzēm, konsultācijas darbam ar datoru un internetu,
- nodarbības LLU mācībspēkiem, t.sk., tiešsaistē par informācijas meklēšanu, ieguvī, personālo kontu veidošanu, publikāciju pievienošanu no LLU mācībspēku un pētnieku publikāciju datubāzes LLU IS personīgajam kontam, Mendeley, pētnieka identifikācijas numuru ORCID un Research ID veidošanu u.c.,
- nodarbības doktorantiem, maģistrantiem, pamatstudijās studējošajiem, t.sk. angļu valodā,
- palīgmateriāli katrai mērķauditorijai (zinātniekiem, studentiem, citiem lietotājiem) un to nosūtīšana pēc pieprasījuma,
- uzziņu izpilde un konsultācijas par bibliotēku un tās izmantošanas iespējām,
- literatūras sarakstu rediģēšana, pēc pieprasījuma apraksta piemēru izsūtīšana pa e-pastu,
- izstāžu veidošana pēc pasūtījuma.

LLU FB ir pieejami šādi **maksas** pakalpojumi:

- kopēšana (krāsu, melnbalta),
- izdrukas (krāsainas, melnbaltas),
- skenēšana,
- rakstveida tematisko uzziņu izpildīšana,
- SBA un SSBA pakalpojumi (jāsedz pasta pakalpojumu izmaksas),
- dokumentu kopiju piegāde (pēc piegādātāju izcenojuma),
- iesiešana ar spirāli.

Bibliotēka piedāvā šādus **e-pakalpojumus**:

- elektroniskā kataloga izmantošana 24/7,
- grāmatu elektroniskā rezervēšana, nodošanas termiņa pagarināšana 24/7,
- vienotā meklētāja PRIMO DISCOVERY izmantošana,
- bibliotēkas veidoto, abonēto un bezmaksas tiešsaistes datubāzu (gan pilnteksta, gan bibliogrāfisko) izmantošana 24/7,
- iespējas pieslēgties abonētajām e-žurnālu un e-grāmatu datubāzēm ārpus LLU tīkla, izmantojot EZproxy un LLU IS lietotājkontu 24/7,
- zinātniskās informācijas meklēšanas programmas Mendeley izmantošana,
- iespējas izmantot citus tiešsaistes informācijas resursus no bibliotēkas mājaslapas,
- iespējas pieslēgties no bibliotēkas mājaslapas LLU fakultāšu informācijas centru un informācijas kabinetu elektroniskajiem katalogiem (BIS ALEPH500),
- iespējas izmantot no bibliotēkas mājaslapas gan LLU FB sagatavotos, gan datubāzu uzturētāju piedāvātos informācijas resursu palīdzības materiālus,
- elektroniskā dokumentu piegāde,
- „Raksti bibliotēkām” Skype,
- „Grāmatu pieprasījuma veidlapa” bibliotēkas mājaslapā.

Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes Studiju un zinātnes informācijas centrs

Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē kopš 1973. gada darbojas *Studiju un zinātnes informācijas centrs* (turpmāk *Centrs*). Sākotnēji tā nosaukums bija Ekonomiskās informācijas kabinets, tā dibināšanas mērķis bija saistīts ar specializētās literatūras pieejamību fakultātes

studējošajiem, lai uzkrātu informācijas avoti atrastos tuvāk studiju vietai. Centrs ir izaudzis par Studiju un zinātniskās informācijas centru, kura galvenā nozīme ir radīt studējošajam un akadēmiskajam personālam, vidi, kurā var nodrošināt daudzveidīgas un mūsdienīgas studentcentrētas pieejas: iespēja atrast specializēto literatūru grāmatās, laikrakstos, žurnālos, gan strādāt digitāli ar visām pieejamām datubāzēm, meklētājprogrammām, iespēja saņemt pakalpojumus - drukāt, skenēt, kopēt.

Centrs ir mācību, pētniecības un komunikācijas vieta Latvijas un ārzemju studentiem, akadēmiskajam personālam, pētniekiem. Studējošajiem kompetenču attīstībai ir pieejamas četras stacionārās datora darba vietas ar interneta pieslēgumu. Tā iekārtojums ir mūsdienīgs un rada neformālas vides sajūtu, studentcentrētā vidē apmeklētājiem ir iespēja atrast problēmai gan informatīvo, gan zinātnisko, gan radošo risinājumu, savstarpēji komunicējot, pārņemot citu studējošo pieredzi, veidojot plašāku pasaules redzējumu, mācīties un pētīt darot.

Centra grāmatu un periodikas krājumi ir pieejami citu fakultāšu studējošajiem un akadēmiskajam personālam tieši apmeklējot bibliotēku un, atlasei attālināti lietojot vienoto LLU FB elektronisko katalogu

(<https://llufb.llu.lv/lv/datubazes-un-katalogi/llu-informacijas-centru-un-informacijas-kabinetu-elektroniskie-katalogi>).

Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes *Centra darba laiks* ir piemērots pilna un nepilna laika studējošo studiju procesam – darbdienās no 8.15 – 17.00, sestdienās 8.15 – 15.00.

Lai nodrošinātu piemērotību pastāvīgam studiju un pētniecības darbam, *Centra* kopējā lasītāju apkalpošanas **telpu platība** ir 84,7m². Lasītavā ir ērtas darba vietas gan komunikāciju un apkalpošanas telpā, gan nodalītā klusajā telpā ar četrām darba vietām ar stacionārajiem datoriem. Ir pieejams internets. Ir pieejams kvalificēta konsultanta pakalpojums, kuru veic *Centra* darbinieks.

Komunikāciju un apkalpošanas telpā ir iekārtota atpūtas zona ar ērtiem dīvāniem un šūpuļkrēsliem, kurā periodiski notiek fakultātes un pieaicināto zinātnieku diskusijas.

Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma finansēšana un pieejamo izdevumu skaits

LLU FB līdzekļi kā patstāvīga daļa ietilpst LLU budžetā. LLU FB manta ir LLU īpašums, tā ir tieši pakļauta studiju prorektoram. LLU FB attīstībā ieguldītie līdzekļi katru gadu palielinās un 2018. gadā sasniedza **103 892 EUR**: grāmatu iegādei – 30 092 eiro, datubāzu abonēšanai – 64 179 EUR, periodikas abonēšanai – 9621 EUR un ALEPH – 7664 EUR. Kopā LLU FB krājumos uz 31.12.2018. bija 406 593 eksemplāri, **123 949 nosaukumi**.

Studiju virziena studiju programmu realizācijas vajadzībām LLU FB krājumos atrodas **5 325 dažāda veida izdevumi**: zinātniskās monogrāfijas, grāmatas, zinātnisko rakstu krājumi, zinātnisko pētījumu rezultāti u.c. Pārskata periodā (2013. – 2019.g.) izdevumu nosaukumu skaits ir palielinājies par 375, no kuriem 209 jeb 55.7% ir svešvalodās.

Studiju un zinātnes informācijas centra grāmatu un citu avotu iegāde notiek no Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes budžeta. Centrā (2013. – 2018.g.) ir iegādātas **grāmatas** 4976.22 EUR vērtībā – 605.85 eiro latviešu valodā, bet 4370.37 eiro vērtībā jeb **88%** svešvalodās.

Centrā ir pieejams plašs **Dienas Bizness rokasgrāmatu** klāsts, kas aptver visas studiju virziena jomas. Dienas Bizness rokasgrāmatu abonēšana 2013. – 2016. gadu periodā sastādīja 3,9 tūkstoši eiro. Šobrīd Dienas Bizness rokasgrāmatu papildināšanas notiek digitālajos izdevumos. Dienas Bizness rokasgrāmatas ir pieejamas tikai Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes Centrā, iegādātos sējumus izmanto arī citu fakultāšu studējošie un akadēmiskais personāls.

Centrā ir pieejams plašs **periodikas** piedāvājuma klāsts, kas nodrošina ar nepieciešamo

informāciju studiju virzienā. 2013. -2018. gadu periodā periodikas iegādei tika izlietoti 5,7 tūkstoši eiro. Šie periodikas izdevumi ir pieejami tikai Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes Centrā.

Pēc inventarizācijas datiem uz 01.10.2018. gadu Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte *Centram* par fakultātes līdzekļiem ir iegādājusies 632 grāmatas, taču grāmatu fonda kopējais skaits ir **2116** vienības, 70% no kopējā grāmatu fonda veido dāvinājumi un ziedojumi. Krātuvē grāmatas tiek kārtotas pēc 59 tēmu iedalījuma.

Datubāzu abonēšanu bibliotēkām Latvijā organizē Kultūras informācijas sistēmu centrs (KISC), kas ir Kultūras ministrijas pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. KISC projektu speciālisti un juristi organizē datubāzu izmēģinājumus un slēdz līgumus ar datubāzu piegādātājiem. Pēc datubāzu izmēģinājumu rezultātiem, atbilstoši LLU studiju profilam un finansējuma iespējām, LLU slēdz līgumu ar KISC par pieeju datubāzēm.

3.4. Sniegt informāciju par mācībspēku piesaistes un/ vai nodarbinātības procesiem (t.sk. vakanču izsludināšana, darbā pieņemšana, ievēlēšanas procedūra u.c.), novērtēt to atklātību.

LLU mācībspēku piesaistes un nodarbinātības procesu (t.sk. vakanču izsludināšana, darbā pieņemšana, ievēlēšanas procedūra u.c.) reglamentē LLU Senāta apstiprinātais nolikums *Latvijas Lauksaimniecības universitātes nolikums par akadēmiskajiem amatiem*. (https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-05/8-36_Nolikums_par_akademiskajiem_amatiem.pdf.)

Profesoru, asociēto profesoru un docentu amata vietu skaits, attiecīgās zinātnes nozarēs un apakšnozarēs, tiek noteikts atbilstoši finansējuma iespējām, zinātnes un studiju programmu nepieciešamībai un atbilstoši fakultāšu personāla attīstības plāniem. Akadēmiskā personāla amata vietu skaitu un amata grupas tiek apstiprinātas fakultāšu domēs, studiju un zinātnes padomēs un LLU Senātā. Akadēmiskā amata vietas izsludināšana notiek atklāta konkursa kārtībā.

Vispārējās prasības, tiesības un pienākumus akadēmisko amatu pretendentiem nosaka LR Augstskolu likums IV daļa, kas nosaka katras akadēmiskā personāla grupas veicamos uzdevumus un zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanas kārtību.

Visiem akadēmisko amatu pretendentiem kopīgās prasības ir:

- valsts valodas zināšanas saskaņā ar normatīvo aktu prasībām;
- svešvalodu zināšanas tādā līmenī, kāds nepieciešams akadēmiskā amata pienākumu pildīšanai (tai skaitā nodarbību vadīšanai šajās valodās);
- nepārtraukta savas akadēmiskās un zinātniskās kvalifikācijas pilnveidošana.

Akadēmiskā amata atlases procesu reglamentē LLU nolikums "Latvijas Lauksaimniecības universitātes nolikums par akadēmiskajiem amatiem". Pamatojoties uz saņemtajiem akadēmisko struktūrvienību ierosinājumiem par vakantajām akadēmisko amatu vietām, LLU Personāldaļa sagatavo sludinājuma projektu un iesniedz LLU Akadēmiskā personāla un struktūrpolicies komisijai izskatīšanai (turpmāk tekstā – Komisija). Pēc Komisijas sēdes lēmuma Personāldaļa sagatavo projektu par vakantajām akadēmisko amatu vietām un iesniedz izskatīšanā LLU Studiju padomē vai LLU Zinātnes padomē, kura tālāk virza LLU Senātam apstiprināšanai. Pēc LLU Senāta lēmuma pieņemšanas Personāldaļa izsludina atklātu konkursu uz vakantajām akadēmisko amata vietām,

publicējot sludinājumu laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” un LLU mājaslapā.

Vēlēšanu procedūra un akadēmiskā amata vēlēšanas notiek, aizklāti balsojot: profesora un asociētā profesora amatā - attiecīgajās nozaru profesoru padomēs ne vēlāk kā četru mēnešu laikā no konkursa izsludināšanas dienas; docenta, vadošā pētnieka, pētnieka, lektora, asistenta un zinātniskā asistenta amatā - fakultāšu domēs ne vēlāk kā trīs mēnešu laikā no konkursa izsludināšanas dienas; vadošā pētnieka, pētnieka un zinātniskā asistenta amatā - zinātnisko institūtu zinātniskajās padomēs ne vēlāk kā divu mēnešu laikā no konkursa izsludināšanas dienas.

Ar akadēmiskajā amatā ievēlēto personu rektors slēdz darba līgumu uz ievēlēšanas laiku.

Ja LLU ir vakants akadēmiskais amats, LLU Senāts pēc fakultātes domes ierosinājuma var nolemt neizsludināt konkursu. Šajā gadījumā rektors uz noteiktu uz laiku līdz diviem gadiem var slēgt līgumu ar viesprofesoru, asociēto viesprofesoru, viesdocentu, vieslektoru vai viesasistentu.

LLU, saskaņā ar rektora rīkojumu “Par ārvalstu viesdocētāju uzņemšanas kārtību”, ir izstrādāta ārvalstu viesdocētāju uzņemšanas procedūra. Procedūra nosaka, ka atbildīgā fakultāte var uzaicināt ārvalstu viesdocētāju, vai arī ārvalstu viesdocētājs ir izteicis vēlmi veikt pedagoģisko/zinātnisko darbību LLU. Atbildīgā fakultāte izvērtē un nodrošina ārvalstu viesdocētāja kompetencēm atbilstīgu studiju kursu pasniegšanu, zinātnisko un pedagoģisko darbību. Ar ārvalstu viesdocētāju tiek nodibinātas darba tiesiskās attiecības.

Akadēmiskais personāls tiek pieņemts darbā uz slodzi vai daļslodzi, to nosaka vadoties pēc **individuālā akadēmiskā darba aprēķinu**, kuru katrā studiju gadā plāno saskaņā ar LLU akadēmiskā darba aprēķina nolikumu un rektora rīkojumu *Par mācībspēku individuālās slodzes plānošanu, uzskaiti un kontroli studiju gadā*, kas nosaka akadēmiskā personāla darba sastāvdaļas, normatīvus, uzskaites un kontroles kārtību.

Akadēmiskā amata darba samaksa tiek noteikta pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumiem “Pedagogu darba samaksas noteikumi” (<https://likumi.lv/ta/id/283667-pedagogu-darba-samaksas-noteikumi>) un rektora rīkojumu “Par pedagogu darba samaksu”

Akadēmiskā personāla profesionālā pilnveide ietver gan atbilstošu profesionālās pilnveides programmu apguvi, gan pieredzes apmaiņu un piedalīšanos konferencēs un semināros, ko apliecina to noslēgumā izsniegtie dokumenti. Akadēmiskajam personālam ik pēc sešiem gadiem pienākas apmaksāts sešu kalendāro mēnešu akadēmiskais atvaļinājums zinātniskiem pētījumiem vai zinātniskā darba veikšanai ārpus savas darbavietas. Kārtību, kāda veicama profesionālā pilnveide, nosaka Ministru kabineta noteikumi “Par pedagogiem nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju un pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kārtību” (<http://likumi.lv/ta/id/269965>). Šie noteikumi nosaka, ka augstskolas mācībspēkiem nepieciešamo pedagoģisko kvalifikāciju jāiegūst tālākizglītībā profesionālās pilnveides programmās par inovācijām augstākās izglītības sistēmā, augstskolu didaktikā vai izglītības darba vadībā 160 akadēmisko stundu apjomā (tajā skaitā, vismaz 60 kontaktstundas) līdz ievēlēšanas termiņa beigām akadēmiskajā amatā. LLU tiek realizēta augstākās izglītības pedagogu profesionālās pilnveides programma „Inovācijas augstskolas didaktikā”. Programmas mērķis ir pilnveidot augstākās izglītības pedagogu zināšanas augstskolas didaktikā un to izmantošanas iespējas pedagoģiskajā darbībā. Pēc šīs programmas apguves tiek izsniegts sertifikāts.

3.5. Norādīt, vai ir izveidota vienota kārtība akadēmiskā personāla kvalifikācijas un darba kvalitātes nodrošināšanai un sniegt tās novērtējumu. Norādīt kvalifikācijas paaugstināšanas piedāvātās iespējas visiem mācībspēkiem (tajā skaitā informāciju par

mācībspēku iesaisti aktivitātēs, mācībspēku iesaistes motivāciju, u.c.), sniegt piemērus un norādīt, kā tiek novērtēta izmantoto iespēju pievienotā vērtība studiju procesa īstenošanai un studiju kvalitātei.

Akadēmiskajiem amatiem nepieciešamās prasības nosaka LR *Augstskolu likums* (<https://likumi.lv/doc.php?id=37967>). Mācībspēku kvalifikāciju nosaka LLU nolikums *Latvijas Lauksaimniecības universitātes nolikums par akadēmiskajiem amatiem* (https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-05/8-36_Nolikums_par_akademiskajiem_amatiem.pdf), šeit noteikti nosacījumi, kādi attiecas uz universitātē ievēlēto akadēmisko personālu, katram amatam nepieciešamo kvalifikāciju. Savukārt pieaicinātajiem mācībspēkiem, kuri nav vēlēti attiecīgajā struktūrvienībā, atbilst tieši tādas pašas prasības un ir nepieciešama tāda pati kvalifikācija kā atbilstoša līmeņa akadēmiskajam personālam. Šāda veida nosacījumi ir saskaņā ar LR esošo normatīvo regulējumu, tajos ir skaidri definēti kritēriji mācībspēkiem atbilstošā akadēmiskajā amatā.

LLU ir identificēti un aprakstīti procesi mācībspēku kvalifikācijas un darba kvalitātes nodrošināšanai. Viens no tiem ir **akadēmiskā personāla vēlēšanu un pārvēlēšanas process**. Tajā izvērtējot mācībspēka iepriekšējā periodā paveiktā darba kvalitāti un nosakot atbilstību amatam uz kuru tas pretendē (lektora, docenta, asociētā profesora vai profesora amatu), darba kvalitātes kritēriji, kurus nosaka LR un LLU normatīvais regulējums. Profesori un asociēto profesori ir pakļauti valsts vienotajām prasībām zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanai, saskaņā ar MK 04.09.2001. noteikumiem Nr. 391 "Profesora un asociētā profesora amata pretendenta zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanas kārtība" tiek izvērtēti 8 kritēriji zinātniskās kvalifikācijas sasniegumiem, 9 kritēriji – pedagoģiskajai kvalifikācijai, bet organizatoriskajai kompetencei – 6 kritēriji.

Lai rosinātu nepārtrauktu profesionālo pilnveidi augstskolas didaktikā, izveidota **augstākās izglītības pedagogu profesionālās pilnveides programma** "Inovācijas augstskolas didaktikā" (160 h), kuras apguve LLU akadēmiskajam personālam ir obligāta reizi sešos gados. LLU kopš 2017.gada ir izveidota **mācībspēku motivācijas sistēma** (LLU rektora rīkojums Nr.43-8/10), tādejādi ir izpildīts LLU Attīstības stratēģijā 2015.-2020.gadam izvirzītais uzdevums aktualizēt akadēmiskā personāla motivēšanas sistēmu. Motivācijas sistēma ietver mācībspēku novērtēšanu pēc 14 kritērijiem, kas apkopoti 5 rādītāju grupās: studentu novērtējums; mācību līdzekļu sagatavošana; studiju process; organizatoriskais darbs; profesionālā pilnveide. Izveidotā motivācijas sistēma, ļauj saņemt papildus piemaksu pie darba samaksas par kvalitatīvu darbu. Iegūtie kvalitātes novērtējuma punkti mācībspēkam tiek summēti, katram kritērijam ir noteikts svars. LLU Finanšu plānošanas centrs aprēķina katra mācībspēka kvalitātes piemaksas lielumu, pamatojoties uz iegūtajiem punktiem. Šī sistēma ļauj novērtēt mācībspēka darba kvalitāti un atalgot to pēc vienotiem, salīdzināmiem kritērijiem. Mācībspēki ļoti pozitīvi vērtē šo sistēmu, kas motivē uzlabot darba kvalitāti. Vēl viens ļoti būtisks mācībspēku darba kvalitātes vērtējums tiek iegūts no **studentu aptaujām**. Katra semestra noslēgumā ikviena mācībspēka darbs tiek novērtēts no studentu puses. Studenti šo vērtējumu veic anonīmi, elektroniski LLU IS (<https://lais.llu.lv/>). Mācībspēka darbu studenti vērtē atbildot uz 6 jautājumiem, katru no atbildes variantiem atbildot skalā "ļoti augsts vērtējums" (5 punkti) līdz "ļoti zems vērtējums" (1 punkts). Iegūtie darba kvalitātes novērtējumi no studentu puses ir pieejami elektroniski katram mācībspēkam par viņa darbu studiju kursā, pieejami arī attiecīgās studiju programmas direktoram un programmā iesaistītā mācībspēka institūta direktoram. Programmas direktors un institūta direktors iespēju robežās ņem vērā šos studentu aptaujas rezultātus, organizējot darbu nākošajam studiju gadam. Mācībspēks pēc iegūtiem rezultātiem var uzlabot un novērst nepilnības savā darbā.

Kopš 2019.gada februāra, saskaņā ar Studiju padomes lēmumu Nr.2.4.-14/2 LLU darbojas vienota **nodarbību hospitēšanas kārtība**, kura paredzēta mācību nodarbību kontrolei un pieredzes apmaiņai. Saskaņā ar to hospitēšanu veic studiju programmas direktors, institūta direktors vai citi LLU mācībspēki. Mācībspēki, kuriem pēc nodarbību hospitēšanas ir izteikti priekšlikumi vai rekomendācijas nodarbību pilnveidei, informē par veiktajām (vai plānotajām) pilnveides darbībām. Izveidotā hospitēšanas kārtība ļauj novērtēt un uzlabot akadēmiskā personāla darba kvalitāti, izteikt priekšlikumus tās uzlabošanai un sekot līdzi to izpildei.

LLU kvalifikācijas paaugstināšanas piedāvātās iespējas mācībspēkiem tiek nodrošinātas ar vairākiem pasākumiem: 1) **ERASMUS+ mobilitātes programma**, kuras ietvaros iespējama pieredzes apmaiņa; 2) iespēju robežās tiek finansēta **dalība starptautiskajās zinātniskajās konferencēs, semināros**; 3) ik gadu tiek organizēta **LLU Akadēmiskās konference** (kopš 1981. gada), tās **mērķis** ir rosināt mācībspēkus sistemātiski pilnveidot didaktisko kompetenci un dalīties savos panākumos ar kolēģiem. LLU Valodas centrs universitātes mācībspēkiem piedāvā angļu valodas **pilnveides kursus** (32 h). Kopš 2010. gada LLU tiek nodrošināta kvalifikācijas paaugstināšana kursi „Moodle e-kursu veidošanas vadības sistēma”.

LLU kopš 1998.gada organizē **mācību grāmatu un studiju materiālu** ikgadēju konkursu, kura mērķis ir sekmēt jaunu, oriģinālu mācību grāmatu un studiju materiālu izdošanu LLU studiju kursu realizācijai. Mācību grāmatas un studiju materiālus konkursam LLU docētāji iesniedz ar rektora rīkojumu apstiprinātai vērtēšanas komisijai. Pārskata periodā (2013.-2018.g.) konkursam tika iesniegti 88 darbi.

Mācībspēkiem ir iespēja piedalīties starptautiski izsludinātajos **stipendiju konkursos un ES fondu finansētajos projektos**, kuru mērķis ir mācībspēku kvalifikācijas paaugstināšana, jaunu zināšanu un prasmju apguve. Tā, piemēram, viena doktorante ir ieguvusi ASV vēstniecības Fulbraita stipendiju 2015.gadā un Oregonas štata universitātes *Lauksaimniecības un vides pētniecības centrā* apguva *Matemātiskā valsts atbalsta politikas un atbalsta instrumentu novērtēšanas metodiku*, kas tika adaptēta bioekonomikas pētījumos. LLU realizē ESF projektus: Nr. 8.2.2.0/18/A/014 *LLU akadēmiskā personāla pilnveidošana*, kura mērķis ir LLU akadēmiskā personāla attīstība studiju procesa kvalitātes pilnveidošanai, uzlabojot kompetences, sadarbību ar industriju un piesaistot doktorantus, kā arī ārvalstu akadēmisko personālu un projektu Nr. 8.2.3.0/18/A/009 *Latvijas Lauksaimniecības universitātes pārvaldības pilnveide*, kura mērķis ir pilnveidot LLU studiju programmu saturu kvalitāti un, efektīvi izmantojot pieejamos resursus, nodrošināt labāku augstākās izglītības institūcijas pārvaldību un vadības personāla kompetenču un prasmju paaugstināšanu. Šo projektu realizācijā ir iesaistīti studiju virziena mācībspēki. Piemēram, 2019./2020.studiju gadā projekta Nr. 8.2.2.0/18/A/014 ietvaros profesionālo angļu valodu apgūst 9 mācībspēki, pieciem mācībspēkiem ir nodrošināta stažēšanās uzņēmumā *Green-Tech Latvia* jeb Zaļo un Viedo Tehnoloģiju Klasterī, kurš ir starpnozaru uzņēmumu sadarbības organizācija, kas apvieno komersantus, izglītības un pētniecības institūcijas, kā arī citas organizācijas, kas daļēji vai pilnībā darbojas zaļo un viedo tehnoloģiju sektoros. Projektā ir iesaistīti jaunie doktoranti un ārvalstu profesori.

Programmās iesaistītie docētāji aktīvi izmanto universitātes un fakultātes piedāvātās iespējas kvalifikācijas paaugstināšanā, augstu novērtē tās. Pievienotā vērtība šīm aktivitātēm ir docēto studiju kursu programmu aktualizēšana, to norises metodoloģiskā pilnveide, ko mācībspēki iestrādā savu vadīto kursu programmās un pielieto darbā. Tiek iegūtas jaunākās zinātniskās atziņas, tās tiek izmantotas profesionālo prasmju un kompetenču paaugstināšanai, palielinās kopējā studiju programmu kvalitāte. Liela daļa no mācībspēkiem piedalās fakultātes lēmēj institūcijā ESAF Domē un fakultāšu Metodiskajās komisijās, tādejādi savu iegūto pieredzi var pielietot ESAF kopējās stratēģijas virzīšanā un darba procesa organizēšanā. Kvalifikācijas paaugstināšana sniedz iespēju mācībspēkam virzīties pa akadēmisko un zinātnisko karjeru, strādāt augstāka līmeņa studiju

programmās, saņemt lielāku atalgojumu par kvalitatīvi paveiktu darbu.

Studiju virzienā realizācijā iesaistīto mācībspēku profesionālās pilnveides raksturojums:

Profesionālās pilnveides veids	Studiju gads					
	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
LLU Akadēmiskā konference	31	18	27	29	24	11
Svešvalodu pilnveides kursi	2	9	10	9	12	2
Augstākās izglītības pedagogu profesionālās pilnveides programma „Inovācijas augstskolu didaktikā” (160 h)	12	9	8	6	4	7
LLU organizētie kvalifikācijas paaugstināšanas semināri	-	-	-	18	21	15
Profesionālās pilnveides semināri	18	36	26	-	45	-
Mobilitātes (ERASMUS+, BOVA) aktivitātes	17	15	13	16	16	20
Kvalifikācijas paaugstināšanas semināri un kursi ārpus LLU	2	2	6	1	13	18
Līdzdalība komisijās, organizācijās, uzņēmumu padomēs, institūcijās u.c.	14	20	20	26	21	21

3.6. Sniegt informāciju par studiju virzienam atbilstošo studiju programmu īstenošanā iesaistīto mācībspēku skaitu, mācībspēku akadēmiskās un pētnieciskās slodzes analīzi un novērtējumu. Ienākošās un izejošās mācībspēku mobilitātes novērtējums pārskata periodā, mobilitātes dinamika, grūtības, ar kurām augstskola/ koledža saskaras mācībspēku mobilitātē.

Studiju virziena realizācijā iesaistīti 81 mācībspēks. Vairums mācībspēku nodarbināti fakultātes četros institūtos, taču atsevišķu studiju kursu docēšanai piesaistīti mācībspēki arī no citām LLU fakultātēm (piemēram, Informācijas tehnoloģiju fakultāte). Starptautiskās programmas “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” realizācijā iesaistīti 4 kolēģi no Vitautas Magnus universitātes Lauksaimniecības akadēmijas (bijusī Aleksandra Stulginska universitāte) (Lietuva) un 5 kolēģi no Igaunijas Dzīvības zinātņu universitātes.

Studiju virzienā iesaistīto docētāju pedagoģiskā slodze tiek aprēķināta stundās atbilstoši LLU Senātā apstiprinātajam nolikumam “Par akadēmiskā darba aprēķinu”. Vērtējot situāciju uz 2018./2019.studiju gadu vidējais pedagoģiskās slodzes apjoms docētājam visos institūtos svārstās no 0.40-0.47 slodzes. Kopējais slodžu skaits institūtos uz 2018./2019.st.g. ir apkopots 2.9.tabulā

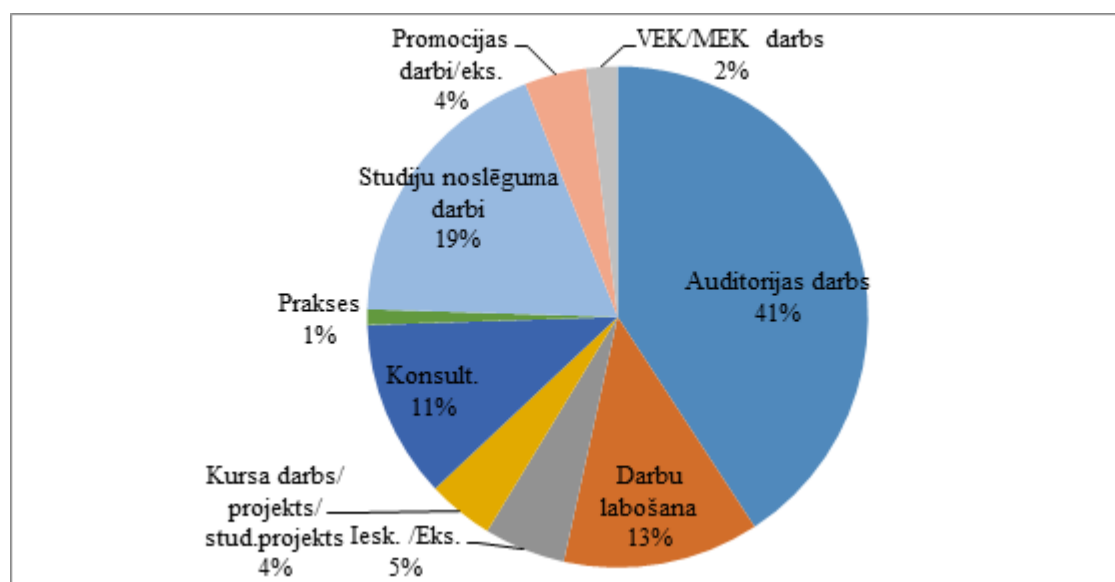
2.9.tabula

Pedagoģisko slodžu skaits pa amatu grupām un institūtiem (2018./2019.st.g.)

	Profesors	Profesors (Emeritus)	Asoc. profesors	Docents	Lektors

Ekonomikas un reģionālās attīstības institūts	3,55	0,17	1,68	3,06	4,18
Finanšu un grāmatvedības institūts	1,81		0,75	1,27	3,48
Sociālo un humanitāro zinātņu institūts			3,63	6,39	2,37
Uzņēmējdarbības un vadībizinātņu institūts	1,61		3,3	3,14	6,11

Savukārt docētāja slodzes sadalījumu pa darba veidiem un to īpatsvaru slodzēs var redzēt 2.1. attēlā

2.1. att. Pedagoģiskās slodzes sadalījums pa darba veidiem un to īpatsvars 2018./2019.st.g.

Kā varam redzēt attēlā sakārtotā informācijā, tad 41 % no pedagoģiskās darba slodzes veido auditoriju darbs. Nozīmīgu daļu slodzes īpatsvarā ieņem darbu labošana un studiju noslēgumu darbi. Taču samērā zemu īpatsvaru slodzē dod darbs studiju noslēgumu darbu aizstāvēšanas komisijās, prakses vadīšana/aizstāvēšana un promocijas darbu vadīšana. Sīkāku slodžu sadalījumu pa studiju programmām skatīt sadaļā 3.4.1.

Studiju virziena mācībspēki papildus akadēmiskajam darbam ir nodarbināti arī zinātnē. 2018./2019. studiju gadā visu studiju virziena mācībspēku noslodze zinātnē veidoja 57.68 pilna laika ekvivalentus.

Pārskata periodā mācībspēku ienākošā un izejošā mobilitāte kopumā ir pieaugusi (skat. 5.pielikumu). To noteica finansējuma palielināšanās ERASMUS mobilitātei, kā arī pakāpenisks ERASMUS iespēju popularitātes pieaugums. Pēdējos gados fakultātē ir konkurss uz mācībspēku izejošo mobilitātes vietām. ERASMUS programma kopumā vērtējama kā studiju vidi atbalstoša.

Ienākošo mācībspēku mobilitātes statistiku pārsvarā veido ikgadējās starptautiskās nedēļas vieslektori. Ar atsevišķām augstskolām izveidojusies ciešāka sadarbība gan vieslektoru apmaiņas jomā, gan citu aktivitāšu organizēšanā, piemēram, BOVA kursi.

3.7. Studējošajiem pieejamā atbalsta, tajā skaitā atbalsta studiju procesā, karjeras un psiholoģiskā atbalsta, īpaši norādot atbalstu, kas paredzēts konkrētām studējošo grupām (piemēram, studējošajiem no ārvalstīm, nepilna laika studējošajiem, tālmācības studiju

formā studējošajiem, studējošajiem ar īpašām vajadzībām u.c.) novērtējums.

Finansiālais atbalsts

Studiju laikā studējošajiem ir pieejams finansiālais atbalsts stipendiju veidā (<https://www.llu.lv/stipendijas>). Konkursa kārībā studējošie var pretendēt uz:

1. Valsts stipendiju – maģistra un pamatstudijās ikmēneša stipendija ir 99.60 EUR, doktora studijās 113.83 EUR;
2. Vienreizēju stipendiju – semestra laikā studējošais var pretendēt uz vienreizēju stipendiju 2 minimālo stipendiju apmērā;
3. Stipendiju zinātniskā grāda ieguvei - tā ir kredītam pielīdzināta stipendija 85.37 EUR apmērā.

Papildus tam *LLU Attīstības fonds* studējošiem kopā piedāvā 18 stipendiju programmas (<https://www.llu.lv/stipendijas>) stipendijas apmērs 40 līdz 1500 EUR. Stipendijas ir gan ikmēneša, gan vienreizējas. Studiju virziena studiju programmās studējošie var piedalīties šādu stipendiju konkursos:

- Pamatstudijās – 8 stipendiju programmās (Kārļa Ulmaņa stipendija, LLU Senāta stipendija, Jāņa Čakstes stipendija, Jāņa un Millijas Kāvušu stipendija, Mirdzas Oškalnes stipendija, LLU Studējošo pašpārvaldes stipendija, Jāņa Vanaga stipendija, P.Birkerta);
- Maģistra studijās – 6 stipendiju programmās (Kārļa Ulmaņa stipendija, LLU Senāta stipendija, Jāņa Čakstes stipendija, Jāņa un Millijas Kāvušu stipendija, Mirdzas Oškalnes stipendija, Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas stipendija).

Studiju maksas atvieglojumi studējošajiem

Ar 21.02.2018. LLU rektora rīkojumu Nr. 4.3.-8./12 “*Par kārtību, kādā piešķirami studiju maksas atvieglojumi studējošajiem*” noteikti studiju maksas atvieglojumi (50-100%) šādiem **sekmīgiem studējošajiem**:

1. LLU strādājošajiem darbiniekiem, kuri studē *doktora studiju* programmās.
2. LLU pamatstudijās studējošajiem darbinieku bērniem līdz 24 gadu vecumam.
3. *Pirmās un otras grupas invalīdiem*, kuri studē pilna vai nepilna laika pamatstudiju vai maģistra studiju programmās.
4. *Bāreņiem vai bez vecāku apgādības* palikušām personām.
5. Studējošiem *sportistiem* (Latvijas Republikas izlases dalībniekiem vai kandidātiem; ja ar komandu noslēgts LLU sadarbības līgums un komandas nosaukumā ir iekļauta abreviatūra “LLU”).

Atbalsts ārvalstu studējošajiem

LLU nodrošina atbalstu studējošajiem no ārvalstīm šādos jautājumos:

1. Pieteikšanās studijām tiek īstenota, izmantojot e-uzņemšanas sistēmu “*Dream Apply*”, kas nodrošina daļēji formalizētas uzņemšanas procedūras un tādejādi pretendētājam būtiski atvieglo komunikāciju ar LLU; Starptautiskās Sadarbības Centra (SSC) koordinatori individuāli atbild uz specifiskiem, pretendentu interesējošiem jautājumiem;
2. Visiem ārvalstu studentiem tiek nodrošinātas vietas labiekārtotās studentu dienesta viesnīcās;
3. Lai ārvalstu pilna laika un apmaiņas studējošos iepazīstinātu ar LLU studiju un sadzīves vidi un Latvijas kultūrvidi, viņiem tiek organizēta “*Welcome Week*” katra semestra pirmajā nedēļā, kuras laikā notiek arī korporatīvās saliedēšanas pasākumi;

4. LLU SSC sniedz tehnisku atbalstu vīzu, uzturēšanās atļauju saņemšanas/pagarināšanas, kā arī apdrošināšanas jautājumos;
5. LLU SSC un fakultāšu ārējo sakaru koordinatori, kā arī studiju programmu direktori informē studējošos no ārvalstīm par LLU iekšējiem noteikumiem un to pielietošanas praksi, sniedz konsultācijas studiju un sadzīves jautājumos, palīdz noformēt dokumentus, palīdz risināt radušās problēmsituācijas;
6. LLU darbojas „*Erasmus Student Network*” grupa un arī LLU Studentu pašpārvalde, kas organizē studentu brīvā laika un kultūras pasākumus;
7. LLU ārējo sakaru koordinatori informē ārvalstu studējošos par pieejamo veselības aprūpi pie ģimenes ārstiem un Jelgavas poliklīnikā, un vajadzības gadījumā veic pavadona funkcijas;
8. Sākot ar 2019./ 2020. studiju gadu tiek ieviesta ik semestra ārvalstu studentu aptauja par docētājiem kursiem, kas parāda viņu apmierinātību ar šo kursu kvalitāti.

LLU Mūžizglītības centrā aktīvi darbojas *brīvprātīgie studenti*, kuri apvienojušies, lai pilnveidotu savas organizatoru spējas, attīstītu prasmes strādāt komandā, kritisko un radošo domāšanu, pārmaiņu prasmes un darbu komandā. Ir izveidota *Lielisko līga*, kas pārstāv fakultāti un universitāti dažādos pasākumos, izstādēs, reklāmas pasākumos u.c. - no 2014. gada līdz 2019. gadam ESAF pārstāvēja 16 studenti. LLU Mūžizglītības centrs ir izveidojis studiju *klausītāju sistēmu*, kurā drīkst piedalīties ikviens interesents. Atskaites periodā (2013. -2018.g.) klausītāju statusu izmantojuši 67 interesenti no ESAF. Studējošajiem tiek piedāvāts apgūt dažāda veida (satura) neformālās izglītības kursus. No 2012. gada maija LLU darbojas *Ārpus formālās izglītības apgūto, vai profesionālajā pieredzē iegūto kompetenču un iepriekšējā izglītībā sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas sistēma*, kuru no ESAF 2015. gadā izmantojusi viena studente, kurai tika pielīdzināti 16 KP.

LLU Studējošo pašpārvalde (LLU SP) ir universitātes studentus pārstāvoša organizācija, kas risina nozīmīgus jautājumus par akadēmisko, sociālo, kultūras un sporta dzīvi, pārstāv un aizstāv studentu viedokli un tiesības. Studējošo pašpārvalde sniedz nozīmīgu atbalstu studējošo iesaistē, adaptācijā un studiju procesā:

1. Organizējot pirmkursnieku iepazīšanās pasākumu “Uz starta līnijas LLU”, kā arī pirmkursnieku semināru “LLU&CHILL”, kura laikā jaunie studenti iepazīst studiju vidi, fakultātes, viens otru un vecāko kursu studentus;
2. Organizējot semināru “Izrāviens”, kurā var piedalīties ikviens LLU students, lai gūtu pieredzi savai izaugsmei;
3. Pārstāvēt LLU studentu viedokli Latvijas Studentu apvienībā, LLU Senātā, Konventā, Studiju padomē un Saimniecības padomē;
4. Veidojot sadraudzības pasākumus ar citām AII, kas studentiem dod lielāku iespēju iepazīties ar līdzīgu nozaru topošajiem profesiju pārstāvjiem;
5. Dod iespēju studentiem atpūsties ārpus studijām, organizējot izglītojošus saliedēšanās pasākumus, sporta pasākumus, kā arī neformālākas gaisotnes pasākumus, “Gudrās Pūces”, “LLU SP ielu sporta spēles”, “FSP sporta spēles”, “Meet&Greet”, “Loco Fierto”;
6. Piedaloties citu AII iestādes organizētajos pasākumos, kā arī organizējot pasākumus kopā ar citām AII “KUBS”, “KRS?”;
7. Organizējot “LLU gada balva” kopā ar citām fakultātes studējošo pašpārvaldēm, tādējādi veicinot labāku komunikācijas apmaiņu starp LLU fakultātēm ;
8. Sadarbojoties ar Jelgavas uzņēmumiem, rīkojot kopīgus pasākumus, sniedzot iespēju studentiem piedalīties pasākumos arī ārpus universitātes “Uz starta līnijas LLU”, “Helovīnu pasākums”, “Vienības brauciens”.

LLU informācijas tehnoloģiju un zinātniskā aprīkojuma centrs visiem studējošiem nodrošina IT tehnisko un metodisko atbalstu, sniedzot šādus IT atbalsta pakalpojumus:

- LLU IS lietotājkonta izsniegšanu, lai nodrošinātu studējošā piekļuvi personiskiem datiem un datiem par studiju procesu;
- LLU vienotā e-pasta izveidi;
- Nodrošina piekļuvi brīvpieejas internetam;
- Sniedz lietotājiem atbalsta instrukcijas (<https://www.llu.lv/index.php/lv/llu-informativa-sistema>).

Visiem studējošiem LLU Studiju centra e-studiju metodiķis sniedz e-studiju tehnisko un metodisko atbalstu (<https://estudijas.llu.lv/course/view.php?id=570>).

Nozīmīgu atbalstu studiju procesā sniedz studiju programmu direktori, ESAF institūtu direktori un galvenie speciālisti un ESAF dekanāta personāls.

II - Studiju virziena raksturojums (4. Zinātniskā pētniecība un mākslinieciskā jaunrade)

4.1. Studiju virziena zinātniskās pētniecības un/vai mākslinieciskās jaunrades virzienu raksturojums un novērtējums, atbilstība augstskolas/ koledžas un studiju virziena mērķiem un zinātnes un mākslinieciskās jaunrades attīstības līmenim (atsevišķi raksturot doktora studiju programmu nozīmi, ja piemērojams).

Studiju virzienā pētījumi tiek veikti sekojošās sociālo zinātņu (5.grupa) nozarēs: ekonomika un uzņēmējdarbība (5.2.), sociālā un ekonomiskā ģeogrāfija (5.7.). Studiju virziena **prioritārie pētniecības virzieni** ir: bioresursu industriju ilgtspējīgas attīstības ekonomika; teritoriju ilgtspējīgas attīstības iespēju izpēte; ražošanas procesu efektivitāte un uzņēmumu konkurētspēja (<https://www.llu.lv/lv/petijumu-virzieni>). **Visu informāciju par zinātniskās pētniecības sniegumu un aktivitātēm par LLU Sociālo zinātņu virzienu jūs varat atrast šeit:** <http://socialsciences.llu.lv/en>. Šie zinātnes virzieni izvēlēti, balstoties studiju virziena zinātniskajā kompetencē, un atbilst Latvijas Viedās specializācijas stratēģijā noteikto perspektīvo ekonomikas jomu vajadzībām, kurās jāveido Latvijas inovāciju kapacitāte. Zinātniskā darbība tiek vērsta divos virzienos – fundamentālie un pielietojamie pētījumi. Studiju virzienam stratēģiskie un ilgtermiņa pētniecības mērķi ir noteikti Latvijas Lauksaimniecības universitātes Pētniecības programmā 2015.-2020. gadam (turpmāk – Pētniecības programma), kas nosaka to, ka ir jānodrošina izcilība pētniecībā, kas veicina tehnoloģijas un inovācijas, un ir integrēta studiju procesā. (<https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara.pdf>) LLU Pētniecības programmā definēti konkrēti, izmērāmi sasniedzamie rezultāti, piemēram, publikāciju skaits SCOPUS un WoS indeksētos izdevumos, publikāciju skaits žurnālos, atbalstītie Horizon 2020 projekti, publikāciju skaits, kuru līdzautori ir privātā sektora dalībnieki, uzņēmumu (privātais) finansējums pētniecībai. Šo rezultātu sasniegšanai LLU līmenī ir izstrādāti vairāki rīcības plāni: 1) mērķsadarbības pilnveides plāns; 2) plāns dalībai ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammās Horizon 2020 un citās pētniecības un inovācijas atbalsta programmās un tehnoloģiju ierosmē; 3) starptautisko publikāciju skaita palielināšanas plāns; 4) zināšanu un tehnoloģiju pilnveides plāns; 5) pētniecības cilvēkresursu attīstības plāns, kuri sekmē kopējo LLU, t.sk. studiju virziena pētniecisko darbību, jaunu zināšanu radīšanu, izplatīšanu un pārnesi tautsaimniecībā. Zinātnes un pētniecības aktivitāšu virzība un to izpildes vērtējumi tiek sadalīti pa rīcības plānu uzdevumiem:

- jauno zinātnieku piesaiste, reizē arī veicinot doktorantūrā studējošo skaita pieaugumu: 1.1.2.

pasākuma «Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts» - tiek īstenots projekts “*Lopbarībā izmantojamo pākšaugu bioekonomiskās efektivitātes novērtējums*”; LLU iekšējie atbalsta instrumenti jauniešiem zinātniekiem : grantu konkurss “Zinātniskās kapacitātes stiprināšana Latvijas Lauksaimniecības universitātē” , kur pirmajā kārtā tiek atbalstīts doktorants ar tematu: *Vieda teritoriālā attīstība Latvijā: koncepts un būtība*

- izstrādāt un īstenot pētniecības personāla (pētnieku) atjaunināšanu virzienos, kuros 60 un vairāk gadus sasniegušu pētnieku īpatsvars pārsniedz 25% (mūsu virzienā pētnieku un vadošo pētnieku skaits ir 39, no tiem 22% vecāki par 60 gadiem)
- apzināt starptautisko tīklojumu piedāvātās iespējas pētnieku apmācībām un informēt par tām pētniekus: tiek rīkoti regulāri informatīvie semināri - Aktualitātes starptautiskās zinātniskās sadarbības programmās un projektos; noslēgti sadarbības līgumi (piemēram, 2017./2018.studiju gadā LLU noslēgti 48 divpusējās sadarbības līgumi ar 22 valstu augstskolām un zinātnes institūcijām), kā arī LLU ir 39 starptautisko akadēmisko institūciju asociāciju vai sadarbības tīklu dalībniece.
- izvēlēties mērķsadarbības partnerus ārvalstīs (t.sk. ārpus ES), īstenot priekšdarbus sadarbības veidošanai un stiprināšanai ar izvēlētajām universitātēm un pētniecības institūcijām (starptautiskie projekti- Eranet, ERAF, Norvēģu instruments, Teritoriālās sadarbības projekti, Nordplus, Erasmus+). Virziena ietvaros ir izveidojusies laba sadarbība ar: Vitauta Dižā universitāti; Klaipēdas zinātnes un tehnoloģiju parku, Estonian University of Life Sciences; Laurea University of Applied Sciences; University of Helsinki, Ruralia Institute, Vāgeningenas universitāti; Nordic Council of Ministers; Tallin University of Applied Sciences
- turpināt veidot un attīstīt sadarbību starp uzņēmumiem un pētnieku grupām, aktualizēt uzņēmumu attīstības veicināšanai nepieciešamās pētniecības, tehnoloģiskās attīstības un inovāciju tēmas, rast risinājumus kopīgu projektu un citu iniciatīvu īstenošanai: nodrošināt dalību un zinātnieku izstrādņu popularizēšanu dažādās izstādēs un semināros (piemēram, «Rīga Food», «Tech Industry», «Lauksaimniecības tehnika. Lauku sēta. Meža tehnika», «Uzņēmēju dienas Zemgalē», kontaktbirža «Zinātnieks. Uzņēmējs. Sadarbība» un forumos «Valsts atbalsta biznesa», «Lauku dienas»); veicināt dalību sadarbības un pasūtījumu līgumu izpildē. Ik gadu tiek veikti vairāki pasūtījuma pētījumi, piemēram, CSP pasūtījums “Robežu šķērsojošo personu izlasveida apsekojums”; VAS Rīgas lidosta pasūtījums „Lidostas pasažieru profila noteikšanas pētījums”; Pašvaldības pasūtījums “Aktīva Jauniešu dome darba ar jaunatni sistēmas atbalstam”; Latvijas vides aizsardzības fonda pasūtījums „Meža īpašnieku izglītošana un iesaiste lēmumu pieņemšanā par aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu”; OECD pētījums „Intelektuālie pakalpojumi saistībā ar Latvijas lauksaimniecības inovācijas sistēmas pamatziņojuma sagatavošanu”; AS „Latvijas Valsts meži” pasūtījums “Zemes izmantošanas optimizācijas iespēju novērtējums Latvija klimata politikas kontekstā”
- izveidot un ieviest sistēmu, kas nodrošina katram LLU pētniekam finansiālu iespēju publicēt vismaz 2 zinātniskos rakstus *Scopus* vai *Web of Science* datubāzēs iekļautos indeksētos žurnālos. To nodrošina snieguma finansējums par individuāli sasniegtajiem rezultātiem un bāzes finansējums par struktūrvienības sasniegtajiem rezultātiem.
- iesaistīt privātā sektora sadarbības partnerus (uzņēmumu) pētniekus publikāciju izstrādē. 2017./2018.st.g. LLU kopā bija šādas 21 publikācijas kopā ar privātā sektora pētniekiem, no tām 13 bija mūsu virziena publikācijas. Vairums no šīm publikācijām ir ar privāto uzņēmēju piedalīšanos, un arī ar sadarbības partneriem no LLKC, Biedrības "Latvijas Zemnieku federācija" biedriem, biedrības "Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija" biedriem, Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība "LATRAPs" biedriem, Gaļas liellopu audzētāju biedrības biedriem, biedrība "Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija" biedriem.
- iepazīstināt visus LLU pētniekus, pamatstudiju un maģistra studiju studentus ar intelektuālā īpašuma pārvaldības un zināšanu komercializācijas noteikumiem un kārtību un

komercializējamo zināšanu potenciālu. TEPEK (<https://www.llu.lv/lv/tehnologiju-un-zinasanu-parneses-nodala>) aktīvi iesaistās šādu jautājumu skaidrošanā un popularizēšanā. Ir izstrādāta un ieviesta LLU Intelektuālā īpašuma pārvaldības politika <https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-01/Intelektu%C4%81l%C4%81%20%C4%ABpa%C5%A1uma%20p%C4%81rvaldes%20konceptija.pdf>

LLU Intelektuālā īpašuma pārvaldības noteikumi <https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-01/LLU%20intelektu%C4%81l%C4%81%20%C4%ABpa%C5%A1uma%20p%C4%81rvald%C4%ABbas%20noteikumi.pdf>

- organizēt uzņēmēju un zinātnieku sadarbības pasākumus (seminārus, konferences, kontaktbiržas, apmācības, kopīgas tematiskas diskusijas par nepieciešamajām zināšanām un tehnoloģijām, sadarbību to radīšanā un ieviešanā, izmantošanas nosacījumiem, un citus zināšanu pārnesi sekmējošus pasākumus). LLU organizētas starptautiskās konferences: "Economic Science for Rural Development", "Research for Rural Development", "Bioekonomika un lauku attīstība". Nozares zinātnisko iestāžu pārstāvji, Zemkopības ministrijas speciālisti, biedrību dalībnieki, uzņēmumu vadītāji, un topošie speciālisti pulcējās ikgadējās zinātniski praktiskās konferencēs "Līdzsvarota lauksaimniecība" un "Zemes pārvaldība un mērniecība", savukārt starptautiskā studentu konferencē "Students on their Way to Science" studentiem iespēja parādīt savu pētījumu rezultātus.

Šie iepriekš noteiktie uzdevumi pozitīvi ietekmē starptautisko atpazīstamību, palīdz augsta līmeņa pētniecības īstenošanā un starptautiski atzītu pētniecības rezultātu sasniegšanā. Paveiktais studiju virziena kontekstā iezīmē PLE, zinātnisko projektu finansējuma, starptautisko zinātnisko publikāciju (indeksētu SCOPUS un Web of Science datubāzēs) pieaugumu pārskata periodā. Informācijai skatīt 2.5.tabulu, kas atspoguļo pētniecībā plānotos rādītājus un izpildi uz 2018.gadu. Informācija par nozīmīgākiem sasniegumiem sociālo zinātņu blokā atrodama: <https://www.llu.lv/lv/nozimigakie-zinatnes-rezultati>

Savukārt LLU fundamentālo pētījumu veikšanai un virzībai ir izstrādāts un tiek sludināts iekšējais grantu konkurss "Fundamentālo pētījumu veikšana LLU", kur projektu var iesniegt LLU ievēlēti vadošie pētnieki vai pētnieki ar doktora grādu, kuri projekta pieteikuma brīdī ir pabeiguši, šobrīd īsteno vai ir saņēmuši apstiprinājumu par rūpnieciska (lietišķa) pētījuma vai eksperimentālas izstrādes projekta uzsākšanu. Viena pētniecības projekta kopējais finansējums - līdz 10 000 eiro, īstenošanas periods - līdz diviem gadiem.

4.2. Zinātniskās pētniecības un/vai mākslinieciskās jaunrades sasaiste ar studiju procesu, tajā skaitā rezultātu izmantošanas studiju procesā raksturojums un novērtējums.

Lielākā daļa no studiju virzienā nodarbināto mācībspēku pilda gan akadēmiskā personāla, gan zinātniskā personāla funkcijas, tāpēc tiek sekots līdzi, lai aktuālāko un jaunāko pētījumu rezultāti tiek integrēti studiju procesā, kas veicina vienu no Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. - 2020. gadam pamatprincipa – uz zināšanām balstītu sabiedrību veicinošā izglītība – ievērošanu. Pārskata periodā studiju virziena mācībspēki ir sagatavojuši vairāk nekā 10 dažādus mācību materiālus un zinātniskās monogrāfijas, kuros ir iekļauti zinātnisko projektu rezultāti, un kas tiek izmantoti studiju procesā. Piemēram, valsts pētījumu programmas sociālajās zinātnēs "Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai

(EKOSOC-LV)” (2014–2018) kopējā monogrāfija “Simtam pāri. Viedā Latvija” un šīs programmas 5.2.3. projekta monogrāfija “Zināšanu ekonomika Latvijas lauku un reģionu dzīvotspējai”, valsts pētījumu programmas „Latvijas ekosistēmu vērtība un tās dinamika klimata ietekmē (EVIDEnT)” 3.2. projekta zinātniskā monogrāfija “Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas iespējas ar klimatam draudzīgu lauksaimniecību un mežsaimniecību Latvijā”, Erasmus+ projekta “Izglītošana lauku uzņēmējdarbībā caur ārstniecības un aromātisko augu ražošanu un popularizēšanu (REMAP)” grāmata “Uzņēmējdarbības veicināšana laukos caur ārstniecības augu ražošanu un izmantošanu”. https://www.llu.lv/sites/default/files/files/lapas/M%C4%81c%C4%ABbu%20kursa%20programma_IzgI%C4%ABto%C5%A1ana%20lauku%20uz%C5%86%C4%93m%C4%93jdarb%C4%ABb%C4%81%20c aur%20%C4%81rstniec%C4%ABbas%20un%20arom%C4%81tisko%20augu%20ra%C5%BEo%C5%A 1anu%20un%20populariz%C4%93%C5%A1anu_2018.pdf

Pārrobežu sadarbības projektā Interreg LATLIT “Gatavs biznesam” (ReforB) izstrādāti metodoloģiskie materiāli biznesa semināru un biznesa spēļu veidošanai, kā arī izstrādāts inovatīvs un interaktīvs rīks Biznesa simulatori. <https://www.reforbsimulator.eu/>

Pārrobežu sadarbības projektā Central Baltic “Meta cluster for attracting the Japanese tourism market” tapušie materiāli un pieredze tiek nodota studējošiem, kā praktisks piemērs par tūrisma vadīšanu, digitālo mārketingu, starptautisko komunikāciju. <https://balticsea.countryholidays.info/>

Lai motivētu mācībspēkus sagatavot mācību materiālus un integrētu projektos, praktiskā pētniecībā iegūto pieredzi studiju procesā, LLU līmenī ir izveidota motivācijas sistēma, kur mācību materiālu sagatavošana un zinātnes dimensija ir vērtējamie elementi, un personāls par to saņem finansiālu atbalstu.

4.3. Starptautiskās sadarbības zinātniskajā pētniecībā un/ vai mākslinieciskajā jaunradē raksturojums un novērtējums, norādot arī kopīgos projektus, pētījumus u.c. Norādīt studiju programmas, kuras iegūst no šīs sadarbības. Norādīt turpmākos plānus starptautiskās sadarbības zinātniskajā pētniecībā un/ vai mākslinieciskajā jaunradē attīstībai

LLU ģeogrāfiskā atrašanās vieta, mijiedarbība ar pasaules, tai skaitā Baltijas jūras reģiona, universitātēm un pētniecības institūcijām, ir veicinājis to, ka studiju virziena vadošie pētnieki un to veiktie pētījumi ir atpazīstami Eiropas mērogā, īpaši Baltijas jūras reģiona mērogā, un ieņem zināmu vietu zinātnes vidē pasaulē. To lielā mērā nosaka studiju virziena nišas pētījumi, kas ir saistīti ar viedu attīstību, bioekonomiku, klimata pārmaiņām, sociālām inovācijām, tautsaimniecības un sabiedrības transformācijas procesiem, uzņēmējdarbības attīstību.

Galvenās zinātniskās aktivitātes, kurās vadošie pētnieki un pētnieki mijiedarbojas ar starptautisko zinātnieku sabiedrību ir:

- dalība COST akcijās (COST Action IS1207 Local Public Sector Reforms: An International Comparison; CA16123 - Safety Culture and Risk Management in Agriculture; CA16206 - Empowering the next generation of social enterprise scholars; CA16106 - Ammonia and Greenhouse Gases Emissions from Animal Production Buildings);
- dalība Horizon2020 projektos (BioMonitor, DISARM);
- dalība Eiropas Komisijas Erasmus+ (KA2) programmas projektos (REMAP, ProFesus, CLICHA), kas vecināja virziena zinātnieku uzkrātās pieredzes un zināšanu pārnei starptautiskā līmenī un dažādās pasaules daļās (Eiropā, Āzijā, Āfrikā), kā rezultātā ir tapuši vairāki izglītojoši

- materiāli, organizēti sabiedrības izglītošanas pasākumi, izveidoti interaktīvi e-apmācību rīki;
- dalība Interreg Centrālās Baltijas programmas 2014.-2020. gadam projektā “Meta cluster for attracting the Japanese tourism market (CAITO)” ir vecinājis pētnieku sadarbību ar tūrisma nozari, apzinot konkurētspējīgas ekonomikas attīstības ceļus;
- dalība Interreg V-A Latvija – Lietuva programmā 2014.-2020. gadam projektā “Ready for business (ReforB)”, kā rezultātā tiek veicināta ilgtspējīga uzņēmējdarbības attīstība pārrobežu reģionos, izmantojot inovatīvus uzņēmējdarbības atbalsta instrumentus un risinājumus;
- dalība ERA-NET tīklos (RETHINK, SUMFOREST);
- publikācijas ar augstu citējamību un open access žurnālos.

Papildus tam virziena akadēmiskais personāls aktīvi piedalās un iesaistās dažādās starptautiskās organizācijās: 1) Association for European Life Science Universities (ICA); 2) Baltijas jūras reģiona valstu universitāšu tīklā (BSRUN); 3) Baltijas Mežkopības, Veterinārijas un Lauksaimniecības universitāte (BOVA); 4) Eiropas Savienības Rural Networks' Assembly; 5) Eiropas Universitāšu Asociācija (EUA); 6) Starptautiskā universitāšu asociācija (IUA); 7) Ziemeļvalstu Lauksaimniecības zinātnieku asociācija (NJF); 8) Polijas Zinātnes padome; 9) Eiropas Lauksaimniecības pārtikas un vides Zinātņu akadēmijas asociācijas padome; 10) ES Zinātņu akadēmiju konsultatīvā padome (EASAC); 11) Georgofili akadēmija (Itālija); 12) Krievijas Lauksaimniecības Zinātņu akadēmija; 13) Lietuvas Zinātņu akadēmija; 14) Zviedrijas Karaliskās Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija; 15) Marokas Izglītības Kvalitātes vadības asociācija; 16) Starptautiskā Makromārketinga asociācija; 17) Eiropas lauksaimniecības ekonomistu asociācijas; 18) Athens Institute for Education and Research; 19) European Observatory on Homelessness; 20) Eiropas Lauku sociologu asociācija; 21) Union of Scientists in Bulgaria; 22) Deutsche Gesellschaft für Hauswirtschaft; 23) The International Federation for Home Economics .

Par studiju virzienā iesaistīto akadēmiskā personāla atpazīstamību starptautiskā vidē liecina: 1) pārstāvniecība kā ārvalstu ekspertiem citu valstu zinātniskās institūcijās (Academic Member Russian State Agrarian University; Moscow Timiryazev Agricultural Academy, Vision Science Research in Malaysia); 2) uzaicinājums būt vadošiem lektoriem konferencēs, diskusijās un simpozijos (Morocco, Turkmenistan, Belgium, France, Georgia); 3) darbība starptautisku zinātnisku žurnālu redakcijās (Journal of Science Education, International Journal of Globalisation and Small Business, European Integration Studies).

Turpmākā starptautiskās sadarbība zinātnes attīstībai tiek balstīta uz: 1) zinātnes un pētniecības ciešāku integrāciju studiju procesā; 2) zinātnes un pētniecības polarizēšanu gan starptautiskā vidē, gan nacionālā vidē (izmantojot www.sciencelatvia.lv); 3) iekšējo LLU grantu izmantošanu jauno zinātnieku atbalstam un jauno zinātnieku piesaistei no ārvalstīm; 4) sekmēt maģistrantu pētījumu rezultātu publicēšanu starptautiskos izdevumos ; 5) sekmēt starptautisku projektu pieteikumu sagatavošanu, attīstot mērķtiecīgāku motivācijas sistēmu un snieguma finansējumu zinātnei.

Ieguvumi no iepriekšminētās sadarbības ir **visām studiju** programmām: 1) studiju kursu realizācijā tiek izmantoti materiāli, kas tapuši projektu rezultātā - izglītojoši materiāli, izglītošanas pasākumi, izveidoti interaktīvi e-apmācību rīki; 2) tiek attīstītas pētnieciskās tēmas un tematika, kas sasaucās ar padziļinātu izpēti un iespējamo dalību projektu aktivitātēs; 3) noslēgumu darbu un pētniecisko darbu sasaiste ar mērķtiecīgu un virzītu studiju procesu mijiedarbībā ar zinātni un pētniecību 4) visu līmeņu studējošo iesaiste pētniecībā un zinātnē (gan kā mērķauditorijas, gan pētījumu veicēji, gan ar zinātniskie asistenti).

Izceļot svarīgākās aktivitātes un sadarbības piemērus **studiju programmās**: 1) bakalaura studiju programmas “Komercedarbība un uzņēmuma vadība” studējošie un maģistra studiju programmas “Uzņēmējdarbības vadība” ir piedalījušies vairākos starptautiskos projektos kā mērķauditorija

(ReforB ; REMAP; EKOSOC-LV; CAITO); 2) maģistra studiju programmas “Projektu vadība” maģistranti izstrādā savus maģistra darbus konkrēta projekta ietvaros (DemoMig) 3) atsevišķi studenti (maģistra studiju programmā “Projektu vadība” un bakalaura programmā “Komerccdarbība un uzņēmumu vadība”) ir iesaistīti projektos (Demo Mig; ActiveMomms) kā pētnieki.

4.4. Norādīt, kā tiek veicināta mācībspēku iesaiste zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē. Akadēmiskā personāla zinātniskās pētniecības un/vai mākslinieciskās jaunrades studiju virzienam atbilstošajā nozarē raksturojums un novērtējums, sniedzot piemērus un kvantitatīvo datu apkopojumu par studiju virzienam atbilstošām zinātniskāspētniecības un/vai mākslinieciskās jaunrades aktivitātēm pārskata periodā -akadēmiskā personāla publikācijām, dalību konferencēs, mākslinieciskās jaunrades aktivitātēm, dalību projektos u.c., sakārtojot pēc nozīmīguma.

Studiju virziena mācībspēki laika periodā 2013.-2018. g. ir īstenojuši ap 50 zinātnes projektus. Nozīmīgākie **starptautiskie projekti** ir Eiropas Savienības 7. ietvarprogrammas projekti:

- “Enhancing of legumes growing in Europe through sustainable cropping for protein supply for food and feed (EUROLEGUME)” (2014-2017), kas veicināja starpdisciplināru un starpinstitucionālu pētījumu īstenošanu pārtikas un barības inovatīvu risinājumu jomā, tā rezultāti publicēti 7 publikācijās, kas indeksētas Scopus un/vai Web of Science datubāzēs, kā arī izveidotas iestrādes pēcdoktorantūras projektam “Lopbarībā izmantojamo pākšaugu bioekonomiskās efektivitātes novērtējums” (2017.-2020. gads).
- Starptautiskās atpazīstamības un tīklošanās veicināšanai nozīmīga bija divu ERA-NET projektu Latvijas puses vadība “Rethinking the links between farm modernization, rural development and resilience in a world of increasing demands and finite resources (RETHINK)”, “Tackling the challenges in sustainable and multifunctional forestry through enhanced research coordination for policy decisions (SUMFOREST)”, kā svarīgākais šo tīklošanās projektu rezultāts ir jauna Horizon2020 projekta “Disseminating Innovative Solutions for Antibiotic Resistance Management (DISARM)” uzsākšana 2019. gadā.
- 2018. gadā tika uzsākts vērienīgs Horizon2020 projekts “Monitoring the bioeconomy (BioMonitor)”, kā rezultātā LLU SSC pētnieki sadarbojas ar vadošajām Eiropas zinātnes institūcijām (piemēram, Wageningen University and Research, Thünen-Institute of Market Analysis, Technical University of Munich, European Forest Institute) piedalās BioMonitor Model Toolbox izveidē.

Pārskata periodā studiju virziena mācībspēki iesaistījās vairākos Eiropas Komisijas Erasmus+ (KA2) programmas projektos, piemēram, “Education in rural entrepreneurship through producing and valorising of medicinal and aromatic plants (REMAP)”, “Climate Change in Agriculture (CLICHA)”, kas veicināja mācībspēku uzkrātās pieredzes un zināšanu pārnesi starptautiskā līmenī un dažādās pasaules daļās (Eiropā, Āzijā, Āfrikā), kā rezultātā ir tapuši vairāki izglītojoši materiāli, organizēti sabiedrības izglītošanas pasākumi, izveidoti interaktīvi e-apmācību rīki.

Pārrobežu sadarbības programmas: Savukārt Central Baltic Programme 2014-2020 projekts “Meta cluster for attracting the Japanese tourism market (CAITO)” (2016-2020) ir vecinājis studiju virziena mācībspēku sadarbību ar tūrisma nozari. Interreg Latvija-Lietuva programmas 2014.-2020. gadam projektu “Ready for business (ReforB)” (2017-2019), kā rezultātā tiek veicināta ilgtspējīga uzņēmējdarbības attīstība pārrobežu reģionos.

Attiecībā uz nozīmīgākajiem **nacionālā līmeņa projektiem** un to rezultātiem, jāatzīmē, ka laika

posms no 2014. līdz 2018. gadam iezīmēja ļoti aktīvu zinātnisko darbību gan visā Latvijā, gan studiju virziena mācībspēku vidū, ko veicināja 2013. gada nogalē Latvijas Republikas valdībā apstiprinātie prioritārie virzieni zinātnē, kuriem tika pakārtotas atbilstošas valsts pētījumu programmas, no kurām divās programmās piedalījās virziena mācībspēki:

- “Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai (EKOSOC-LV)”. Dalība šīs programmas projektos deva būtisku iespēju palielināt akadēmiskā personāla starptautiski citējamo publikāciju izstrādi (*ScienceDirect (Elsevier)*, *Scopus*, *Thomson Reuter Web of Science (WoS)*, *Springer Open*, *ERIH u.c.*) žurnālos vai konferenču rakstu krājumos. Kā arī veicināja zinātnisko grādu ieguvu un promocijas darbu izstrādi. Aktivizēja nacionāla un starptautiska līmeņa sadarbību, vienlaikus ļaujot par procesiem Latvijā informēt pasaules mēroga zinātnieku saimi. Kopumā programma sociālo zinātņu attīstību Latvijā ir virzījusi starpdisciplināritātes aspektā. Minētās valsts pētījuma programmas īstenošana noteica to, ka studiju virziena mācībspēki arī nākošajā valsts pētījuma programmu periodā (2018.-2021.) turpinās dalību divos projektos – INTERFRAME-LV un DemoMig.
- “Latvijas ekosistēmu vērtība un tās dinamika klimata ietekmē (EVIDenT)”. Dalība šajā programmā stiprināja studiju virziena mācībspēku kompetenci klimata pārmaiņu problemātikas izpētē, siltumnīcas efektu izraisīto gāzu (SEG) emisiju samazināšanas iespēju izvērtēšanā. Kopumā šī pētījuma rezultāti veido būtisku pienesumu lauksaimniecības sektora radīto SEG emisiju līdzšinējā zinātniskajā izpētē (sagatavota 1 zinātniska monogrāfija, 2 žurnāla publikācijas, 11 publikācijas konferenču rakstu krājumos, kas indeksējas *Scopus*, *Thomson Reuter Web of Science (WoS)* datubāzēs, 1 populārzinātniska publikācija, dalība 18 starptautiskās zinātniskās konferencēs, kā arī aizstāvēts 1 maģistra darbs un 1 promocijas darbs par pētījuma tematiku), noskaidro galvenās SEG emisiju attīstības prognozes, detalizētāk analizē galvenos SEG emisiju avotus un galvenos emisiju veidošanās faktorus, veido jaunas atziņas par Latvijas apstākļiem piemērotiem SEG emisiju samazināšanas pasākumiem un to ieviešanas ekonomiskiem un vides ieguvumiem, kā arī dibināti starptautiski kontakti un izveidotas iestrādes Horizon2020 pieteikumam (Climate Care Cattle Farming Systems (CCCFarming) pētījumu turpināšanai starptautiskā līmenī, kas tika apstiprināts un 2019. gada nogalē tiks uzsākta tā īstenošana

Lielu nozīmi virziena mācībspēku zinātniskajā attīstībā sniedz **Zemkopības ministrijas pasūtīti pētījumi**, kas tiek mērķtiecīgi realizēti konkrētu politikas un tautsaimniecības mērķu sasniegšanai. Piemēram, projekts “Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) sasaiste ar oglekļa piesaisti un tā uzkrāšanu aramzemēs, ilggadīgajos zālajos un mitrājos” ir nozīmīgs lauksaimniecības, vides un klimata politikas veidošanā, jo tā rezultāti tika izmantoti Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021.-2030. gadam izstrādei, bet projekta “Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam” rezultātā ir izstrādāti divi modeļi, kuru galvenie lietotāji ir LLU, Zemkopības ministrija, Vides un reģionālās attīstības ministrija.

LLU kopumā ir izstrādāta sistēma, kas precīzi nosaka bāzes finansējuma izlietošanu, noteiktu daļu no tā pārdalot struktūrvienībām (atkarībā no sasniegtajiem rezultātiem), katrs pētnieks saņem snieguma finansējumu, kura lielums ir tieši atkarīgs no zinātniskā darba rezultātiem. Lai celtu LLU zinātnisko kapacitāti un veicinātu jauno zinātnieku iesaisti, ir izveidota iekšējo grantu programma “LLU pētniecības programmas īstenošana”, kur konkursa kārtībā tiek finansēti projekti. Lai sekmētu jaunu projektu izstrādi, no 2018.-2022. gadam tiek īstenots projekts “LLU un tās pārraudzībā esošo zinātnisko institūciju starptautiskās sadarbības projektu pētniecībā un inovācijās veicināšana”, kur tiek finansiāli atbalstīta, projektu pieteikumu sagatavošana un iesniegšana. Piemēram, neapstiprināts, bet virs kvalitātes sliekšņa novērtēts Horizon2020 projekta pieteikums “Coaching for

innovation – competence development of advisors in the agri-food and forestry sector (COACHINN)”, varēja tikt caur šo finansējumu uzlabots un iesniegts atkārtoti. Studiju virziena mācībspēku paveiktais iezīmē konstantu zinātnē nodarbināto pilna laika ekvivalenta (PLE), zinātnisko projektu finansējuma, starptautisko zinātnisko publikāciju (indeksētu SCOPUS un Web of Science datubāzēs) pieaugumu pārskata periodā.

Mācībspēku zinātniskās pētniecības aktivitātes tiek apkopotas gan veidojot fakultātes stratēģiju, gan veidojot zinātnes sniegumu atskaiti. Visa informācija par publikācijām, projektiem un cita veida zinātniskās pētniecības aktivitātēm tiek apkopota elektroniskās datubāzes LLU informācijas sistēmā.

Publikāciju veids/līmenis	Publikāciju skaits				Skaits kopā pārskata periodā
	A(4)	B(3)	C(2)	D(1)	
Recenzētas zinātniskas un citas monogrāfijas	0	0	6	18	24
Trešo personu veidoti pārskati par pētījumiem	0	7	19	12	38
Raksti zinātniskos žurnālos	4	56	76	6	142
Raksti zinātniskos krājumos, nodaļas kolektīvās monogrāfijās, redaktora ievadvārdi monogrāfijām un krājumiem	2	8	34	72	116
Konferenču ziņojumi vai tēzes	359	132	37	269	797
Enciklopēdiju rakstu vai šķirklju publikācijas	0	3	0	0	3
Mācību-metodiskās un populārzinātniskās publikācijas	12	3	39	2	56
Publicētas recenzijas un uzrunas, publicistika	0	0	2	15	17
Zinātniski recenzēti rakstu krājumi	0	1	5	0	6
Promocijas darbi (aizstāvēti)	0	0	0	11	11
Zinātniskie projekti					47

Ar detalizētu docētāju iesaisti projektos un zinātnes /pētniecības sniegumu var iepazīties docētāju CV.

4.5. Norādīt, kā tiek veicināta studējošo iesaiste zinātniskajā pētniecībā un/ vai mākslinieciskajā jaunradē. Novērtēt un raksturot katra studiju programmas līmeņa, kurš tiek īstenots studiju virzienā, studējošo iesaisti zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē, sniedzot piemērus studējošajiem piedāvātajām un izmantotajām iespējām.

Studējošo iesaiste pētniecības procesā ir svarīga studiju virziena pētniecības kapacitātes celšanai, taču saistībā ar ierobežotajiem finanšu resursiem, līdz šim studentu iesaiste zinātnē ir notikusi vairāk caur brīvprātīgo darbu (slēdzot līgumus par brīvprātīgo darbu, laika periodā no 2013.-2018. gadam brīvprātīgo darbu zinātnē ir veikuši 13 studenti) vai darbu projektā kā vadošā pētnieka asistents (4 darba līgumi). Izstrādāti maģistra darbi ir kā zinātniskā projekta rezultatīvais rādītājs, pēdējo 6 gadu laikā tādi bijuši 9 darbi (EKOSOC-LV).

Studiju virziena mācībspēkiem ir iespēja izmantot arī LLU iekšējo grantu programmas “LLU

pētniecības programmas īstenošana” un “Zinātniskās kapacitātes stiprināšana LLU”, kuru mērķis ir sekmēt maģistrantu un jauno zinātnieku iesaisti zinātniskajā darbībā.

Lai veicinātu studentu interesi par zinātni, katru gadu tiek organizētas dažādas studentu zinātniskās konferences, piemēram, starptautiskā studentu zinātniskā konference “Studenti ceļā uz zinātni”, maģistrantu zinātniskā konference „Attīstība daudzveidībā”, kur studenti kopā ar mācībspēkiem sagatavo zinātniskos rakstus. Labāko maģistrantu zinātniskās publikācijas, sadarbībā ar mācībspēku tiek pilnveidotas un iesniegtas dalībai starptautiskajās zinātniskajās konferencēs vai publicēšanai zinātniskajos izdevumos.

4.6. Augstskolas/ koledžas darbībā, galvenokārt novērtējamā studiju virzienā, piemēroto inovāciju formu (piemēram, produktu inovācijas, procesa inovācijas, mārketinga inovācijas, organizatoriskās inovācijas) īss raksturojums un novērtējums, sniedzot piemērus un novērtējot to ietekmi uz studiju procesu.

Studiju virziena mācībspēki un atsevišķas LLU struktūrvienības īsteno virkni aktivitāšu, kas veicina dažādu inovāciju formu ieviešanu studiju procesā. Piemēram, **tehnoloģiju un sadarbības inovācijas** tiek īstenotas LLU Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļā, kuras uzdevums ir veicināt zinātnieku, studentu un uzņēmēju sadarbību, attīstot inovatīvus tehnoloģiskos risinājumus un produktus ar paaugstinātu pievienoto vērtību, kas balstīti uz zinātniskajiem pētījumiem un starpnozaru zinātnieku un studentu sadarbību. Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļā notiek tīklošanās un jaunrades pasākumi, ideju izstrādes un aprobācijas meistarklases, kā arī ar intelektuālā īpašuma aizsardzību saistīti semināri un darba grupu pasākumi. Viena no Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļas prioritātēm ir veidot un stiprināt saiknes starp dažādu nozaru studentiem, attīstot inovatīvus risinājumus LLU pārstāvētajās studiju un zinātnes jomās.

Sociālās, stratēģiskās, sadarbības un vērtību inovācijas tiek īstenotas studiju virziena mācībspēku organizētajās Vasaras skolās. Katrai Vasaras skolai ir sava tematika, mērķis un uzdevumi. Piemēram, 2017. gada Vasaras skola “Būvējam kopienu. Tās sociālie, ekonomiskie un kultūrvides aspekti praksē”, kas norisinājās Jēkabpils novada Rubenes pagasta Kaldabruņā, tapa sadarbībā ar vietējo biedrību “Ūdenszīmes” un pulcēja dažādu fakultātes programmu studentus. Pasākuma ietvaros notika gan teorētiskas nodarbības par kopienas veidošanu un vietējo resursu apzināšanu, gan praktiska dažādu sociālo pētījumu metožu izmantošana. Rezultātā studenti prezentēja savu redzējumu par vietas turpmāko attīstību. Savukārt 2019. gada Vasaras skola “Ko darīt ar vietu?”, kas norisinājās Preiļu novada Aizkalnes pagastā, tapa sadarbībā ar Aizkalnes pagasta biedrību “Sabiedriskais centrs “Aizkalne”” un bija daļa no Valsts pētījumu programmas projekta DemoMig, pulcēja kopā gan bakalaura, gan maģistra līmeņa studentu no dažādām LLU fakultātēm (ESAF, Veterinārmedicīnas fakultāte, Vides un būvzinātņu fakultāte), kā arī no dažādām Latvijas augstskolām (LLU un LU), tādējādi radot iespēju starpdisciplināram skatījumam uz vietas attīstības scenārijiem. Ņemot vērā vasaras skolas plašo rezonansi un iesaistīto dalībnieku loku, vasaras skola vērtējama kā veiksmīga sociāla inovācija.

Vadišanas, plānošanas, mārketinga un organizatoriskās inovācijas tiek īstenotas studiju virziena mācībspēku iniciēto un uzraudzīto, bet studentu organizētos pasākumos “Uzņēmēja DNS”, kas tiek organizēts vienu reizi gadā. Pasākuma mērķis- uzņēmējspēju attīstība studentiem. Par pasākuma plānošanu un norisi ir pilnībā atbildīgi studenti, kas paši izvēlas pasākuma viesus, uzaicina tos, piesaista sponsorus, vada pasākumu, izstrādā pasākuma formātu, iekārto pasākuma telpas. Piemēram, 2018./2019.st.g. pasākumā piedalījās 11 dažādu uzņēmumu un valsts institūciju

pārstāvji un 120 studenti, novadītas 9 meistarklases, organizēta kontaktbirža, kas nodrošināja iespēju studentiem redzēt uzņēmēju ražoto produkciju, organizētas diskusijas un darbs grupā. Šī pasākuma rezultātā studenti ieguva jaunas zināšanas par uzņēmējdarbības vidi, uzņēmējdarbības uzsākšanu un uzņēmuma vadīšanu, uzņēmējdarbības ētikas un etiķetes jautājumiem, kā arī profesionālās prasmes vadīšanā, mārketingā, plānošanā, pasākumu plānošanā, sponsoru piesaistīšanā, kā arī paaugstināja prasmes sadarboties komandā, sava laika plānošanā, sarunu vadīšanā, pienākumu deleģēšanas un pienākumu uzņemšanās.

Produktu, pakalpojumu un biznesa modeļa inovācijas tiek veicinātas ar studentu iesaisti pašvaldību, dažādu uzņēmēju organizāciju, biedrību, valsts institūciju organizētajos biznesa ideju konkursos. Piemēram, 2017. gadā studiju virziena studenti piedalījās biznesa ideju konkursā "Radām novadam", kuru organizē biedrība "Radām novadam", sadarbībā ar DELFI, un kura mērķis ir radīt pēc iespējas lielāku sociālekonomisko labumu kādam Latvijas novadam. Studentu komanda "Ar domu rītdienai" izstrādāja idejas septiņos virzienos, sākot ar dāvanu servisu līdz spēlēm tūristiem, kuras varētu realizēt Jelgavas novadā. Konkurss deva iespēju studentiem apliecināt sevi kā talantīgus un uzņēmīgus Latvijas jauniešus, kas izstrādā un īsteno dažādus biznesa projektus Latvijas novados.

Fakultātē projekta ietvaros (ReforB) radīts IT rīks Biznesa Simulācijas spēle, ka var izmantot studiju kursus (piemēram, Uzņēmējdarbība, Uzņēmējdarbības pamati) kā inovatīvu un atraktīvu biznesa idejas attīstīšanas rīku. (www.reforbsimulator.eu)

II - Studiju virziena raksturojums (5. Sadarbība un internacionalizācija)

5.1. Novērtēt, kā studiju virziena ietvaros īstenotā sadarbība ar dažādām Latvijas un ārvalstu institūcijām (augstskolām/ koledžām, darba devējiem, darba devēju organizācijām, pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām, zinātnes institūtiem u.c.) nodrošina virziena mērķu un studiju rezultātu sasniegšanu. Norādīt, pēc kādiem kritērijiem tiek izvēlēti studiju virzienam un studiju programmām atbilstošie sadarbības partneri un kā sadarbība tiek organizēta, raksturojot sadarbību ar darba devējiem, papildus norādīt mehānismu darba devēju piesaistei.

Studiju virziena **sadarbība ar Latvijas institūcijām** notiek vairākos veidos:

- sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām projektu rezultātu izplatīšanā un komunikācijā ar sabiedrību (piemēram, Zemnieku Saeima, Lauksaimnieku Organizāciju Sadarbības Padome, Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija);
- līdzdalība nevalstisko organizāciju un uzņēmumu valdēs, padomēs (piemēram, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Jelgavas Biznesa inkubatora padome);
- kopīgas zinātniskas un populārzinātniskas publikācijas ar nozares ekspertiem (piemēram, lauksaimniecības precīzo tehnoloģiju uzņēmums SIA "Precision Farming");
- līgumpētījumi ar pašvaldībām (piemēram, Jelgavas novada pašvaldība, Ogres novada pašvaldība, Auces novada pašvaldība);
- līgumpētījumi ar darba devējiem un darba devēju piesaistei studiju un zinātnes procesiem (piemēram, SIA ZAAO, Accenture OY, Kūdras asociācija, Latvijas valsts meži)
- darbība citu universitāšu promocijas padomēs (piemēram, virziena mācībspēki piedalās Daugavpils Universitātes promocijas padomē, Latvijas Universitātes Ekonomikas nozares

promocijas padomē, RISEBA, Ventspils Augstskolas un Banku Augstskolas apvienotās promocijas padomē Vadībzinātņu nozarē, Biznesa Augstskolas Turība Promocijas padomē, Rīgas Stradiņa Universitātes promocijas padomē Socioloģijā);

- sadarbība ar citām universitātēm un augstskolām (Transporta sakaru institūts; Aeres University of Applied Sciences; Timișoaras Rietumu universitāte; Slovākijas Lauksaimniecības universitāte)
- sadarbība informatīvo pakalpojumu sniegšanā, kā arī savstarpēja sadarbība informācijas resursu izmantošanas veicināšanā un starpnozaru pētniecības attīstībā. (Latvijas Universitātes Akadēmiskā Bibliotēka ; SIA "TILDE"; SIA Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts)
- Sadarbība studiju programmu plānos paredzēto prakšu vietu nodrošināšanā un prakses organizēšanā ("Latvijas kūdras ražotāju asociācija"; AS "Jelgavas Dzirnavas"; Valsts ieņēmumu dienests u.c.)

Sadarbībai **ar ārvalstu institūcijām** LLU ir izstrādāts un tiek ieviests *Internacionalizācijas plāns*, kas nosaka universitātes starptautiskās sadarbības mērķus, prioritātes un rezultātos rādītājus apmaiņas studiju, ārvalstnieku pilna laika studiju un ārvalstnieku sadzīves apstākļu jomās. Plāns nosaka galvenās prioritātes un sadarbības aktivitātes:

1) prioritāru sadarbību ar līdzīga studiju un zinātniskās pētniecības profila augstskolām ES dalības un partnervalstīs, kuru studiju virzieni atbilst LLU īstenotajiem.

2) prioritāru sadarbību ar starptautiskajām augstskolu asociācijām, kuru aktīvi biedri ir LLU, - Eiropas Dzīvības zinātņu universitāšu asociāciju (ICA), Baltijas Universitāšu programmu (BUP), Baltijas un Ziemeļvalstu lauksaimniecības universitāšu tīklu (BOVA – NOVA), Ziemeļvalstu Lauksaimniecības zinātnieku asociāciju (NJF), u.c., un kas īsteno savu akadēmisko darbību līdzīgos studiju un pētniecības virzienos.

3) starptautisko sadarbību ar ārvalstu universitātēm/augstskolām studiju virzienu līmenī. Fokusējoties uz ārvalstu partneraugstskolām/universitātēm, ar kurām notiek regulāra studentu un docētāju apmaiņa (Erasmus+ programma, u.c.), kā arī līdzdalība kopējos projektos (piemēram, SAM 8.2.3.), pētniecības jomā, savstarpēja sadarbība zinātniskās un metodiskās konferencēs u.c.

Universitātes/ augstskolas, ar kurām noslēgti Erasmus+ starpinstitucionālie līgumi pieejami: https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-10/LLU%20ligumi%20_Erasmus%2B%20partneraugstskolas_HEIs%2027.03.18.xls

Informācija par sadarbības līgumiem atrodama 7.pielikumā

Sadarbības jomas ar darba devējiem un mehānisms darba devēju piesaistē tuvāk aprakstīts studiju virziena raksturojuma 2.1. un 2.2. nodaļās, bet sadarbība zinātnē 4.6. nodaļā.

Konkrētāki piemēri sadarbībai un mehānismam darba devēju piesaistei minēti katras programmas raksturojuma un apraksta 2.2. un 2.3.sadaļās

5.2. Norādīt, kāda sistēma vai mehānismi tiek izmantoti ārvalstu studējošo un mācībspēku piesaistei, raksturot piesaistīto ārvalstu studējošo un mācībspēku skaita dinamiku.

Ārvalstu studējošo piesaistei LLU nodrošina informāciju par savu piedāvājumu, kas atrodama interneta vietnēs (skatīt II daļas, 3. nodaļas 3.3. kritērijā sniegto informāciju). Ārvalstu studentu piesaistei LLU īsteno dažādas marketinga aktivitātes: tiek slēgti līgumi ar rekrutācijas aģentiem,

paredzot viņu darba efektivitātes novērtējumu, e-marketing, dalība starptautiskajos izglītības gadatirgos un aģentu forumos u.c. LLU ir Latvijas Augstākās izglītības eksporta apvienības (AIEA) biedrs un piedalās tās organizētajās aktivitātēs. **Ārvalstu praksēm** tiek nodrošināts finansējums Erasmus+ mobilitātes projektu ietvaros uz individuālu līgumu pamata. **Ārvalstu mācībspēku piesaiste** studiju virzienā galvenokārt virzīta uz Starptautiskās lekciju nedēļas pasākumiem fakultātē, kur 2018.gadā lekcijas nolasīja 13 vieslektori (2017.gadā 9 vieslektori; 2016.gadā 17 vieslektori; 2015.gadā 9 vieslektori; 2014.gadā 9 vieslektori; 2013.gadā 7 vieslektori)

2.9.tabula

Starptautiskās lekciju nedēļas vieslektori 2018. gadā

Vieslektors	Valsts	Institūcija
Melinda Dinca	Rumānija	Timișoaras Rietumu universitāte
Jona Mulliri	Albānija	Tirānas Lauksaimniecības universitāte
Edmira Shahu	Albānija	Tirānas Lauksaimniecības universitāte
Istvan Boros	Lielbritānija	Kembridžas universitāte
Maria Parlinska	Polija	Varšavas dzīvības zinātņu universitāte
Barbara Freytag-Leyer	Vācija	Fuldas universitāte
Ludwik Wicki	Polija	Varšavas dzīvības zinātņu universitāte
Karina Tetek Benetti	Čehija	Libereces Tehniskā universitāte
Janusz Myszcyszyn	Polija	Rietumpomerānijas Tehnoloģiju universitāte
Agnieszka Parlinska	Polija	Varšavas dzīvības zinātņu universitāte
Ewa Stawicka	Polija	Varšavas dzīvības zinātņu universitāte
Tiberiu Foris	Rumānija	Transilvānijas Universitāte
Diana Foris	Rumānija	Transilvānijas Universitāte

Savukārt, lai novērstu ierobežoto finansējumu ārvalstu docētājiem , tika uzsākts projekts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu “**LLU akadēmiskā personāla pilnveidošana**” (8.2.2.0/18/A/014), kura viens no mērķiem - līdz 2021. gadam piesaistīt ārvalstu akadēmisko personālu, paredzot tam finanšu līdzekļus. Projekta ietvaros tiek sludināti starptautiski konkursi un radītas iespējas dalīties pieredzē un savstarpēji pilnveidot studiju kursu saturu, tā pasniegšanu un metodoloģiju. Docētājs tiek piesaistīts nevis kā vieslektors un atsevišķu lekciju nolasīšanu, bet uz studiju kursa docēšanu. Piemēram, izsludinot starptautisku konkursu 2019.gada martā (laika periodam 6 mēneši) fakultātē tika nodarbināts viesprofesors no Polijas.

5.3. Ja studiju programmā ir paredzēta prakse, raksturot studējošajiem piedāvātās prakses iespējas, nodrošinājumu un darba organizāciju. Norādīt, vai augstskola/ koledža palīdz studējošajiem atrast prakses vietu.

Studējošie var brīvi izvēlēties prakses vietu atbilstoši prakses nosaukumam un praksē veicamajiem uzdevumiem. Programmas direktori vai par prakses organizāciju atbildīgie mācībspēki – prakses vadītāji (turpmāk tekstā – prakšu vadītāji) nodrošina atbalstu prakses vietas meklēšanā.

Katru gadu ESAF saņem arī vairākus prakšu iespēju piedāvājumus no ilggadējiem sadarbības partneriem, piemēram, SIA „DINEX Latvia”, SIA „Accenture Latvia”, AS „Swedbank”, AS „SEB banka”, SIA „Jelgavas tipogrāfija” u.c. Studējošiem informācija par šiem prakšu vietu piedāvājumiem ir pieejama fakultātē uz ziņojuma stenda, informatīvajā televizorā, fakultātes mājaslapā, kā arī studējošos par šīm prakses iespējām informē programmu direktori vai prakses vadītāji. Katru gadu daļa no sadarbības partneriem organizē vieslekcijas studējošiem, kuru laikā informē studējošos par prakses un darba iespējām, piemēram, SIA “Nikos Travel”- par prakses iespējām Kiprā, SIA „Accenture Latvia” - par prakses iespējām uzņēmumā, “Civitta Latvia” - par pārrobežu apmaiņas programmām uzņēmējiem, gan darba iespējām pašā uzņēmumā. ESAF ir noslēgti sadarbības līgumi par prakses iespējām un sadarbību ar vairākām organizācijām (skatīt 10.pielikumu). No 10.pielikumā norādītajiem uzņēmumiem un iestādēm visvairāk prakses vietas studējošie izmantojuši Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (kā arī tā biroji reģionos), LPKS LATRAPs, Jelgavas Pilsētas dome, Zemgales plānošanas reģions. Regulāri studenti izmanto prakses iespējas šajās organizācijās. Studējošie pārskata periodā mazāk izmantojuši prakšu iespējas - prakse.lv un RTU Attīstības fonda piedāvātās iespējas.

Studējošiem ir arī iespējas ERASMUS+ programmas ietvaros iziet praksi ārvalstu uzņēmumos (<https://www.llu.lv/lv/erasmus-prakse>) kādā no Erasmus+ programmas dalībvalstīm gan studiju laikā, gan gada laikā pēc studiju programmas absolvēšanas. Ārvalstīs prakses vietas studējošie galvenokārt meklē paši. Ja saņemts prakses vietas piedāvājums no LLU ārvalstu sadarbības partnera, tad LLU Starptautiskās sadarbības centrs studējošiem piedāvā prakses iespējas ārvalstīs, elektroniski informāciju pārsūtot studiju programmas direktoriem, kuru pienākums ir informēt programmā studējošos par prakses iespējām ārvalstīs.

Prakses vietu piedāvājums studējošiem pieejams arī LLU mājaslapā sadaļā Darba un prakšu piedāvājums (https://www.llu.lv/lv/darba_piedavajumi/view_practice). Studējošie var izmantot arī mājaslapas prakse.lv (<https://www.prakse.lv/>) piedāvātās iespējas un piedalīties konkursos uz prakses vietām. LLU arī sadarbībā ar nodibinājumu „Rīgas Tehniskās universitātes Attīstības fonds” (<https://www.rtu.lv/lv/attistibasfonds/aktualie-konkursi>) studējošiem piedāvā iespēju, piedalīties atklātos konkursos un iegūt apmaksātas prakses vietas dažādos vietējā un ārvalstu kapitāla uzņēmumos Latvijā, piemēram, SIA „Severstal Distribution”, SIA „Skonto Plan LTD”, SIA “MSC Shared Service Center Riga”, “Kurbads un Ko”, SIA “Tele2”, SIA “AB SALDO”, “PricewaterhouseCoopers” SIA, SIA „Deloitte Audits Latvia” u.c.

Prakses studējošiem tiek piedāvāts iziet arī atbilstošās LLU struktūrvienībās, piemēram, Komunikācijas un mārketinga centrā, Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļā, Resursu uzskaites centrā, Finanšu plānošanas centrā u.c.

Programmu direktori un par prakses organizāciju atbildīgie mācībspēki informē studējošos par šīm LLU un ESAF piedāvātām prakses iespējām. Aktuālā informācija par prakšu piedāvājumiem tiek ievietota arī e-studiju vidē vai ESAF mājaslapā, kā arī nosūtīta studējošiem elektroniski.

Studiju virzienā prakses īsteno saskaņā ar LR MK 2001. gada 20. marta noteikumiem Nr.141

„Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”, 2014. gada 26. augusta noteikumiem Nr.512 „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”, LLU Studiju nolikumu, 2014.gada 12.novembra Senāta lēmumu Nr.8-30 „Latvijas lauksaimniecības universitātes Prakšu nolikums” (pieejams: <https://www.llu.lv/lv/studiju-prakses>), ESAF Vadlīnijām prakšu organizēšanai (ESAF Domes sēdes 2018.gada 18.aprīļa lēmums) (pieejams: http://www.esaf.llu.lv/sites/esaf/files/2018-04/Prakses_vadl%C4%ABnijas.pdf) un atbilstoši apstiprinātai prakses programmai (pieejams: <http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>).

Prakses tiek organizētas semestra laikā, kad nav ieplānotas nodarbības vai individuālās studijas un pārbaudījumi. Praksi vada un koordinē mācībspēks – prakses vadītājs, kuru apstiprina institūta direktors. Vienu nedēļu pirms prakses sākuma prakses vadītājs dekāna rīkojuma sastādītājam iesniedz iesniegumu par studējošo norīkošanu praksē.

Prakses vietu studējošais izvēlas pats tā, lai izpildītu prakses programmas prasības, saskaņojot prakses vietu ar prakses vadītāju un noslēdzot prakses līgumu par prakses vietas nodrošināšanu. Prakses vietas atbilstību programmai izvērtē prakses vadītājs.

Norīkojot studējošo praksē, izdod dekāna rīkojumu un slēdz prakses līgumu (pieejams: <https://www.llu.lv/lv/studiju-prakses>) starp LLU, studējošo un prakses vietu.

Ja studējošais dodas praksē ārpus Latvijas, tad tiek sagatavots dekāna rīkojums un prakses līgums angļu valodā (pieejams: <https://www.llu.lv/lv/studiju-prakses>). Starpvalstu apmaiņas programmu, starpaugstskolu un citu līgumu ietvaros, dokumentāciju un rektora rīkojumu par studējošā došanos praksē sagatavo LLU Starptautiskās sadarbības centrs.

Praksei ir divi prakses vadītāji: viens ir attiecīgā institūta, kas organizē praksi, iecelts prakses vadītājs, kurš koordinē un kontrolē prakses norisi, un otrs ir prakses vietas iecelts prakses vadītājs, kurš vada praktikanta darbu un konsultē praktikantu saskaņā ar prakses programmu. Prakses laikā notiek sistemātiska konsultēšanās arī ar institūta iecelto prakses vadītāju, lai nodrošinātu prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanu.

Ja studējošais maina prakses vietu, tad fakultātes atbildīgā persona sagatavo jaunu dekāna rīkojumu par izmaiņām iepriekšējā rīkojumā, balstoties uz studējošā iesniegumu par prakses vietas maiņu. Prakses vadītājs sagatavo jaunu prakses līgumu.

Prakses laikā studējošais sagatavo prakses atskaiti atbilstoši prakses programmā paredzētajam un kopā ar prakses vietas prakses vadītāja atsaukumi par darbu iesniedz institūtā, kurš ir atbildīgs par prakses organizēšanu. Prakses atskaites aizstāvēšanu un vērtēšanu veic institūta direktora apstiprināta komisija, kuras sastāvā ir iekļauts arī prakses vadītājs.

5.4. Ja studiju virzienā tiek īstenotas kopīgās studiju programmas, kopīgo studiju programmu izveides pamatojums un partneraugstskolu izvēles raksturojums un novērtējums, iekļaujot informāciju par kopīgo studiju programmu veidošanas un īstenošanas principiem un procesu. Ja studiju virzienā netiek īstenotas kopīgās studiju programmas, raksturot un novērtēt augstskolas/ koledžas plānus šādu studiju programmu izveidei studiju virziena ietvaros.

Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU), Igaunijas Dzīvības zinātņu universitātes (EMU) un Lietuvas Vītauta Dižā universitātes (VMU) 2017.gadā izveidotās kopīgās akadēmiskās maģistra

studiju programmas “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” misija ir nodrošināt iespējas iegūt padziļinātas zināšanas lauksaimniecības un pārtikas nozares uzņēmumu darbībā un vides principos, tādējādi veicinot absolventu karjeras veidošanu starptautiskos uzņēmumos. Programma ir orientēta uz trīs savstarpēji cieši saistītu zinātņu un nozaru starpdisciplināritāti – lauksaimniecība, pārtikas rūpniecība un vadībzinātne. Šādas programmas izveides aktualitāti nosaka fakts, ka mūsdienu uzņēmumiem vajadzīgi tādi vadītāji kas spēj patstāvīgi analizēt, plānot un vadīt lauksaimniecības un pārtikas biznesa funkcijas primāro un sekundāro sektoru nozaru skatījumā, pieņemot sarežģītus lēmumus starptautiskā biznesā un kam ir zināšanas par lauksaimniecības un pārtikas biznesa procesu vadīšanu un inovatīvu produktu attīstīšanu. Studiju programmas nepieciešamību pamato arī Eiropas Savienības noteiktās prioritātes - nodrošināt ekonomiski dzīvotspējīgu pārtikas ražošanu un stabilu pārtikas piegādi, vienlaikus ievērojot prasības attiecībā uz pārtikas nekaitīgumu, kā arī uz lauku ekonomiku, dzīvnieku labturību un sociāliem un vides jautājumiem. Mazām un atvērtām tautsaimniecībām, tādām kā Latvija, Lietuva un Igaunija, ilgtspējīga ekonomikas izaugsme un konkurētspējīgs eksports ir galvenie virzītājspēki, lai īstenotu šīs noteiktās prioritātes. Tomēr bez aktīvas reģionālās kooperācijas, integrācijas, tīklošanās un inovācijām to ir grūti sasniegt.

LLU kopīgās maģistra studiju programmas īstenošanā iesaistīto partneruniversitāšu – EMU un VMU izvēli noteica šo universitāšu ciešā sadarbība BOVA augstskolu tīklā kopš 1996.gada. Viens no BOVA galvenajiem mērķiem bija sadarboties stratēģisku attīstības virzienu izstrādē un kopīgu maģistrantūras un doktorantūras studiju programmu izveidē, kas nodrošināja iespējas veidot un stiprināt sadarbību ar Baltijas valstu vadošajām universitātēm, sekmējot pieredzes apmaiņu un jaunu kopīgu ideju rašanos. Ņemot vērā visu trīs Baltijas valstu nepieciešamību pēc ciešākas savstarpējās sadarbības, tika izveidota šī kopīgā maģistra studiju programma, kuras īstenošana ir apliecinājums BOVA tīkla ilgtspējai un veiksmīgajai sadarbībai 21 gada garumā. Kopīgā akadēmiskā maģistra studiju programma “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana”, kas tiek īstenota angļu valodā, ir jauna un unikāla programma ne tikai Baltijas valstīs, bet arī Eiropā, jo līdz šim neviena kopīgā programma nav bijusi orientēta uz speciālistu un vadītāju sagatavošanu lauksaimniecības un pārtikas biznesa jomā.

Kopīgajā studiju programmā LLU uzņemtie maģistranti pirmo semestri apgūst studiju kursus Igaunijā, otro semestri – Lietuvā, trešo - Latvijā, kam seko pēdējais semestris maģistra darba izstrādei un aizstāvēšanai.

Igaunijas Dzīvības zinātņu universitāte (EMU) kā LLU kopīgās maģistra studiju programmas partneruniversitāte ir vienīgā universitāte Igaunijā, kuras akadēmisko un pētniecisko aktivitāšu prioritātes ir fokusētas uz dabas resursu ilgtspējīgu attīstību. EMU ir ceturtā lielākā universitāte Igaunijā pēc studentu skaita, un tā ir atbildīga par pētniecību un attīstību saistībā ar ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu, kā arī ar lauku attīstību un lauku ekonomikas saistītās jomās. Universitāte veicina sadarbību un pētniecību sešās galvenajās jomās - lauksaimniecība, vides zinātne, mežsaimniecība, pārtika un veselība, inženierzinātnes un tehnoloģijas, kā arī lauku ekonomika. Savukārt otra LLU partneruniversitāte - Vītauta Dižā universitāte (VMU) - ir vienīgā augstākās izglītības un pētniecības valsts iestāde Lietuvā, kur īsteno bakalaura, maģistra un doktora studiju programmas tādās jomās kā pārtikas zinātnes, lauksaimniecība, mežsaimniecības, ūdens un zemes resursu apsaimniekošana, bioenerģijas un mašīnbūve, klimata pārmaiņas un ilgtspējīga dabas resursu izmantošana. Tādējādi LLU izvēlētajām partneruniversitātēm ir pieejami nepieciešamie resursi un atbilstīgas zināšanas lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšanas specifikai izstrādātās maģistra programmas īstenošanai.

Lai pastāvīgi un sistēmiski nodrošinātu, organizētu un uzraudzītu programmas kopīgo studiju procesu norisi un kvalitātes aspektus, metodisko darbu un maģistra darbu aizstāvēšanu, ir izveidota arī kopīga Programmas komiteja, kurā ietilpst gan visu triju partneruniversitāšu programmas

vadītāji, gan lauksaimniecības un / vai pārtikas nozares darba devēju pārstāvis, gan arī programmas studējošo izvirzīts pārstāvis.

Kopīgās studiju programmas specifika atbilst attīstības tendencēm Eiropas augstākās izglītības telpā, jo balstoties uz ciešo starptautisko sadarbību, trīs Baltijas valstu vadošās universitātes spēj piesaistīt gan Eiropas, gan citu pasaules valstu studējošos un personālu.

II - Studiju virziena raksturojums (6. Iepriekšējās novērtēšanas procedūrās saņemto rekomendāciju ieviešana)

6.1. Iepriekšējā studiju virziena akreditācijā ekspertu sniegto rekomendāciju ieviešanas plāna izpildes un sniegto rekomendāciju ietekmes uz studiju kvalitāti vai procesu pilnveidi studiju virzienā un tam atbilstošajās studiju programmās novērtējums.

Iepriekšējā studiju virziena akreditācijā **ekspertu sniegtās rekomendācijas ir izpildītas** (skatīt 11. pielikumu), nodrošinot gan paša studiju virziena, gan tajā ietilpstošo studiju programmu pilnveidi un studiju kvalitātes paaugstināšanos. Daļa no ekspertu sniegtajām rekomendācijām ir iekļautas kā rezultatīvie rādītāji „ESAF darba plānā LLU Attīstības stratēģijas 2015. – 2020. gadam īstenošanā”, tādējādi radot pamatu nepārtrauktam pilnveidošanās procesam.

6.2. Pārskata periodā licencēto studiju programmu vai studiju virzienam atbilstošu studiju programmu izmaiņu novērtēšanas, vai procedūras par studiju programmas iekļaušanu studiju virziena akreditācijas lapā, ietvaros ekspertu sniegto rekomendāciju izpilde (ja piemērojams).

Maģistra studiju programma “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” 2017. gada 19. septembrī saņēma licencēšanas komisijas pozitīvu ekspertu atzinumu, ar kuru programmai tika piešķirta licence ar dažiem īstermiņā izpildāmiem nosacījumiem, kuri tika izpildīti jau pirms programmas īstenošanas uzsākšanas, un diviem ieteikumiem programmas attīstībai ilgtermiņā. Šie divi ieteikumi tiek ņemti vērā, un ir jau sākusies to izpilde. Ieteikumi ir sīkāk izklāstīti 11.pielikumā, kurā precizētas arī LLU aktivitātes, sasniedzamie mērķi un izpildes termiņi.

Pielikumi

I. Informācija par augstskolu/ koledžu		
Saraksts ar galvenajiem augstskolas/ koledžas iekšējiem normatīvajiem aktiem un regulējumiem	1.pielikums.docx	Annex_1.docx
Informācija par studiju virziena īstenošanu filiālēs (ja piemērojams)		
Augstskolas/ koledžas pārvaldības struktūra	2.pielikums.docx	Annex_2.docx
II. Studiju virziena raksturojums - 1. Studiju virziena pārvaldība		
Studiju virziena attīstības plāns (ja piemērojams)	3.pielikums.docx	Annex_3.docx
Studiju virziena pārvaldības struktūra	4.pielikums.docx	Annex_4.docx
II. Studiju virziena raksturojums - 3. Studiju virziena resursi un nodrošinājums		
Pamatinformācija par studiju virziena īstenošanā iesaistītajiem mācībspēkiem	5_1. pielikums.xlsx	Annex_5_1.xlsx
Mācībspēku biogrāfijas (Curriculum Vitae Europass formātā)	Europass.LV.rar	Europass.ENG.rar
Statistikas datu apkopojums par mācībspēku ienākošo un izejošo mobilitāti pārskata periodā	5_2. pielikums.docx	Annex_5_2.docx
II. Studiju virziena raksturojums - 4.Zinātniskā pētniecība un mākslinieciskā jaunrade		
Mācībspēku publikāciju, patentu, mākslinieciskās jaunrades darbu saraksts par pārskata periodu	6. pielikums.rar	Annex_6.rar
II. Studiju virziena raksturojums - 5.Sadarbība un internacionalizācija		
Sadarbības līgumu saraksts	7. pielikums.xlsx	Annex_7.xlsx
Statistikas dati par ārvalstu studējošajiem un mācībspēkiem	8.pielikums.docx	Annex_8.docx
Statistikas dati par studējošo mobilitāti (norādot studiju programmas)	9.pielikums.docx	Annex_9.docx
Studējošo prakses organizācijas apraksts	10.A. pielikums.rar	Annex_10.A.rar
Informācija par līgumiem u.c. apliecinājumi par studējošo prakses nodrošinājumu uzņēmumos	10. pielikums.xlsx	Annex_10.xlsx
II. Studiju virziena raksturojums - 6.Iepriekšējās novērtēšanas procedūrās saņemto rekomendāciju ieviešana		
Rekomendāciju izpildes pārskats	11. pielikums.doc	Annex_11.doc
Studiju virziena raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Augstskolas/ koledžas rektora, direktora, studiju programmas vai virziena vadītāja parakstīts apliecinājums, ka studiju virzienam atbilstošo studiju programmu īstenošanā iesaistīto mācībspēku valsts valodas zināšanas atbilst noteikumiem par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību profesionālo un amata pienākumu veikšanai.	LLU_apliecinajumi_Vadibas_virziens.edoc	LLU_apliecinajumi_Vadibas_virziens_EN.docx
III. Studiju programmas raksturojums - 1.Studiju programmas raksturojošie parametri		
Kopīgās studiju programmas atbilstība Augstskolu likuma prasībām (tabula)		
Statistika par studējošajiem pārskata periodā		
III. Studiju programmas raksturojums - 2. Studiju saturs un īstenošana		
Studiju programmas atbilstība valsts izglītības standartam		
Studiju programmā iegūstamās kvalifikācijas atbilstību profesijas standartam (ja piemērojams)		
Studiju programmas atbilstību atbilstošās nozares specifiskajam normatīvajam regulējumam (ja piemērojams)		
Studiju kursu/ moduļu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai		
Studiju programmas plāns (katram studiju programmas īstenošanas veidam un formai)		
Studiju kursu/ moduļu apraksti		
Studiju programmas raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Par studiju programmas apgūšanu izsniedzamā diploma paraugs		

Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem nodrošinās iespējas turpināt izglītības ieguvi citā studiju programmā vai citā augstskolā/ koledžā (līgums ar citu akreditētu augstskolu vai koledžu), ja studiju programmas īstenošana tiks pārtraukta		
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem garantē zaudējumu kompensāciju, ja studiju programma augstskolas vai koledžas rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ netiek akreditēta vai tiek atņemta studiju programmas licence un studējošais nevēlas turpināt studijas citā studiju programmā.		
Augstskolas/ koledžas apliecinājums par studiju programmas īstenošanā iesaistāmo mācībspēku attiecīgo svešvalodu prasmi vismaz B2 līmenī atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļvietnē www.europass.lv , ja studiju programmu vai tās daļu īsteno svešvalodā.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas doktora studiju programmas, apliecinājums, ka doktora studiju programmas akadēmiskā personāla sastāvā ir ne mazāk kā pieci doktori, no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti tajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē, kurā studiju programma plāno piešķirt zinātnisko grādu.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, apliecinājums, ka akadēmisko studiju programmu akadēmiskais personāls atbilst Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktajām prasībām.		
Studiju līguma paraugs/-i		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, kurās paredzēts, ka studēs mazāk nekā 250 pilna laika studējošie, attiecīgs Augstākās izglītības padomes atzinums atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta otrajai daļai.		
Ar drošu elektronisko parakstu parakstīts iesniegums studiju virziena novērtēšanai	Vadibas_virziena_iesniegums.edoc	Vadibas_virziena_iesniegums_EN.docx

Citi pielikumi

Dokumenta nosaukums	Dokuments
LLU galvenie iekšējie normatīvie akti un regulējumi.rar	LLU galvenie iekšējie normatīvie akti un regulējumi.rar
Main internal legal acts and regulations.rar	Main internal legal acts and regulations.rar
4. pielikums.docx	4. pielikums.docx
Annex_4.docx	Annex_4.docx

Uzņēmējdarbības vadība

Augstākās izglītības iestāde	<i>Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvaldība</i>
Studiju programmas nosaukums	<i>Uzņēmējdarbības vadība</i>
Izglītības klasifikācijas kods (IKK)	<i>47345</i>
Studiju programmas veids	<i>Profesionālā maģistra studiju programma</i>
Studiju programmas direktora vārds	<i>Andra</i>
Studiju programmas direktora uzvārds	<i>Zvirbule</i>
Studiju programmas direktora e-pasts	<i>andra.zvirbule@llu.lv</i>
Studiju programmas vadītāja/ direktora akadēmiskais/ zinātniskais grāds	<i>Dr.oec</i>
Studiju programmas direktora telefona numurs	<i>63025170</i>
Studiju programmas mērķis	<i>Sniegt padziļinātas zināšanas un starpdisciplināras prasmes, kas nepieciešamas augsta, profesionāla līmeņa uzņēmumu (organizāciju) vadīšanai mūsdienu globālajā vidē daudzveidīgās tautsaimniecības nozarēs</i>
Studiju programmas uzdevumi	<p><i>□ Veidot zināšanas un izpratni par uzņēmējdarbībai nepieciešamajiem resursiem, to vietu un lomu tautsaimniecībā mijiedarbībā ar uzņēmējdarbības vidi, uzsverot reģionālo un bioekonomikas kontekstu;</i></p> <p><i>□ Paplašināt zināšanas un profesionālās prasmes par vadīšanas procesiem un biznesa procesiem uzņēmumos un organizācijās, ietverot globālos procesus;</i></p> <p><i>□ Attīstīt un nostiprināt pētnieciskā darba iemaņas, kas balstās uz kvantitatīvajām un kvalitatīvajām zinātniski pētnieciskajām metodēm, ietverot vides aspektus, sabiedrības intereses un ētisko atbildību</i></p>

Sasniedzamie studiju rezultāti	<p>Zināšanas: Zina un izprot tautsaimniecības, resursu vadīšanas un ekonomiskās sistēmas būtību, to ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi un nozīmi reģionālā, nacionālā un globālā līmenī; Paplašinātas un konceptuālās zināšanas par vadīšanas procesiem organizācijās, biznesa procesiem uzņēmumos un to ietekmējošiem faktoriem, uz kuriem tiek balstīti uzņēmējdarbības vadības un attīstības lēmumi.</p> <p>Prasmes: Profesionālās prasmes-prot patstāvīgi izmantot un padziļināti analizēt esošās teorijas, pielietot metodes un procesu vadīšanas prasmes, lai patstāvīgi strādātu pie sarežģītiem vai sistēmiskiem uzņēmējdarbības (organizāciju) vadīšanas jautājumiem; Spēj atrast un izmantot informāciju uzņēmējdarbības (organizāciju) vadīšanas uzdevumu izpildei un/vai specializētu pētījumu veikšanai, kā arī izskaidrot un diskutēt par pieņemtajiem lēmumiem vai attīstības projektiem uzraudzībā un saskaņā ar pašreizējām pētniecības un ētikas normām Vispārīgās prasmes- spēj komunicēt un sadarboties ar jomas speciālistiem un plašu sabiedrību par profesionāliem jautājumiem, stratēģijām un politikām atbilstoši uzstādītajiem mērķiem uz uzdevumiem; Prasme strādāt ne tikai komandā, bet arī spēja uzņemties līdera lomu idejas virzīšanā saskarsmē ar nacionālu un internacionālu auditoriju.</p> <p>Kompetences: Spēj definēt un kritiski analizēt problēmas un izaicinājumus uzņēmējdarbības un organizāciju darbības jomā, pamatot savus risinājumus, ja nepieciešams, veikt papildu analīzi, ņemot vērā resursu ierobežotību, ieinteresēto pušu intereses un ilgtspējības apsvērumus; Spēj integrēt dažādu jomu zināšanas uzņēmuma (organizācijas) efektīvai darbībai atbilstoši noteiktajiem mērķiem, pielietojot radošu un inovatīvu pieeju un/vai risināt problēmsituācijas vadīšanas procesos</p>
Studiju programmas noslēgumā paredzētais noslēguma pārbaudījums	Maģistra darbs

Studiju programmas varianti

Pilna laika klātiene - 1 gadi, 6 mēneši - latviešu

Studiju veids un forma	Pilna laika klātiene
Īstenošanas ilgums (gados)	1
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	6
Īstenošanas valoda	latviešu
Studiju programmas apjoms (KP)	60
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	Profesionālais bakalaura grāds vai 2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība
Iegūstamais grāds (latviešu valodā)	Profesionālā maģistra grāds uzņēmējdarbībā un vadīšanā (MBA)
Iegūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
------------------------------	---------	--------

Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001
--	---------	--------------------------------

Pilna laika klātiene - 2 gadi - latviešu

Studiju veids un forma	<i>Pilna laika klātiene</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	2
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	<i>latviešu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	80
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Bakalaura akadēmiskais grāds vai augstākā profesionālā izglītība</i>
legūstamais grāds (latviešu valodā)	<i>Profesionālā maģistra grāds uzņēmējdarbībā un vadīšanā (MBA)</i>
legūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	<i>Organizācijas vadītājs</i>

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

Pilna laika klātiene - 1 gadi, 6 mēneši - angļu

Studiju veids un forma	<i>Pilna laika klātiene</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	1
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	6
Īstenošanas valoda	<i>angļu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	60
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Profesionālais bakalaura grāds vai 2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība Angļu valodas prasme ir vismaz B2 līmenī</i>
legūstamais grāds (latviešu valodā)	<i>Profesionālā maģistra grāds uzņēmējdarbībā un vadīšanā (MBA)</i>
legūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

Pilna laika klātiene - 2 gadi - angļu

Studiju veids un forma	<i>Pilna laika klātiene</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	2
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	<i>angļu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	80
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Bakalaura akadēmiskais grāds vai augstākā profesionālā izglītība Angļu valodas prasme ir vismaz B2 līmenī</i>
legūstamais grāds (latviešu valodā)	<i>Profesionālā maģistra grāds uzņēmējdarbībā un vadīšanā (MBA)</i>
legūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	<i>Organizācijas vadītājs</i>

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)

1.1. Izmaiņu studiju programmas parametros, kas notikušas kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas vai studiju programmas licences izsniegšanas, ja studiju programma nav iekļauta studiju virziena akreditācijas lapā, apraksts un analīze.

Kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas ir notikušas izmaiņas šādos studiju programmas parametros:

1. Atbilstoši LLU stratēģijai un attīstoties starptautiskajai dimensijai, studiju programma sākot ar 2016./2017. studiju gadu tiek realizēta arī **angļu valodā**. Studiju programmas internacionalizācijas attīstība tika ieteikta arī iepriekšējā akreditācijā.
2. Precizēta piešķiramā profesionālā kvalifikācija – **organizāciju vadītājs**- atbilstoši pieņemtajam profesionālajam standartam (Saskaņots Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes 18.09.2019. sēdē, protokols Nr. 6).

1.2. Statistikas dati par studējošajiem studiju programmā, studējošo skaita dinamika, skaita izmaiņu ietekmes faktoru analīze un novērtējums. Analizējot, atsevišķi izdalīt dažādas studiju formas, veidus, valodas.

Studiju programma laika periodā no 2013./2014. līdz 2018./2019. studiju gadam mērķtiecīgi nostabilizējusi savas pozīcijas vadībinātņu virzienā, tas pamatojams ar vairākiem apsvērumiem: (skatīt 13. pielikumu)

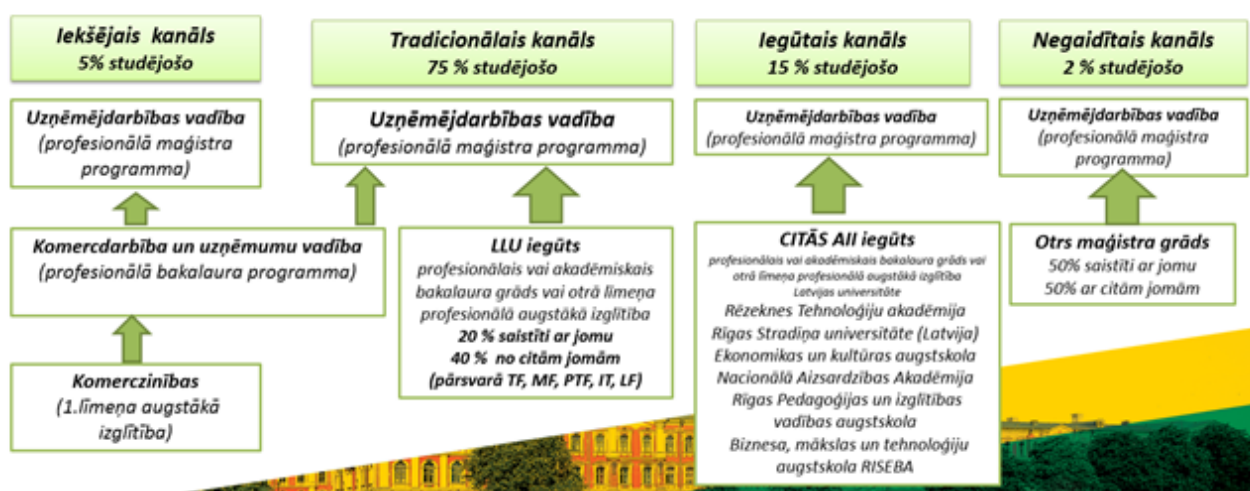
- dinamisks studējošo skaita pieaugums. Laika periodā 2013.-2019.g. studējošo skaita bāzes pieauguma temps pieaudzis par 1.85 reizēm, tas skaidrojams *) ar ārvalstu studējošo uzņemšanas uzsākšanu programmā sākot ar 2016./2017. st. gadu; *) ar valsts finansēto budžeta vietu piešķiršanu programmai sākot ar gadu, kas veicināja stabilāku studējošo skaitu un studējošo atbiruma strauju samazināšanos finanšu apsvērumu dēļ; *) programmas popularizēšanas aktivitātes LLU citu studiju virzienu programmu pamatstudiju beidzējiem, kā iespēju turpināt maģistra studijas vadībinātnes virzienā.
- mērķtiecīga virzība ārvalstu studentu piesaistei. Studiju programmā ārvalstu studējošo uzņemšana tika uzsākta jau 2015. gadā, taču studējošie studijas uzsāka pavasara semestrī 2016.gadā. Sadarbībā ar LLU Starptautisko sakaru centru studiju programma ir pilnveidojusi ārvalstu studējošo piesaistes aktivitātes. Līdz ar to dinamiski ir arī audzis ārvalstu studējošo skaits. Ja perioda sākumā ārvalstu studējošo skaits sastādīja 10% no programmas studējošo skaita īpatsvara, tas uz 2019.oktobri tas jau ir sasniedzis 27% . Taču ārvalstu studējošo piesaistē ir vērojama arī ārēju faktoru iedarbība (vīzu kārtošanas jautājumi; uzturēšanās atļauju jautājumi u.c.), kas kavē ārvalstu studentu intensīvāku uzņemšanu un ietekmē kvalitatīvu studiju organizatorisko darbību veikšanu.
- studējošo atbiruma (drop out rate) stabilitātes noturēšana. Analizējot studijas pārtraukušo (eksmatrikulēto) studējošo skaitu, jāsecina, ka studējošo atbiruma īpatsvars ir svārstīgs 9%-25%. Ir pētīti galvenie eksmatrikulācijas iemesli, lai saprastu iemeslus, kamdēļ studējošie,

nepabeidzot studijas, tiek eksmatrikulēti. Ir izpētīts, ka vairums no eksmatrikulēto studentu skaita (vidēji 30%) ir studenti, kas pabeiguši programmas teorētisko kursu, studē otrajā studiju gadā un ir noslēguma stadijā. Studējošie atskaitās uz to brīdi, kad būtu jāiesniedz maģistra darbs. Veicot intervijas ar šiem studentiem, kā atskaitīšanās iemeslu vairums no viņiem minēja: *) nespēju savienot darbu ar nopietna pētnieciskā darba veikšanu; *) nespēju iekļauties noteiktajos laika grafikos pētījuma veikšanai, noformēšanai un iesniegšanai aizstāvēšanai. Taču pozitīvs fakts, ka vidēji 35% no šiem atskaitītajiem studentiem pēc laika atjaunojas, lai sekmīgi pabeigtu studijas. Pirmajā studiju gadā galvenie eksmatrikulācijas iemesli ir: 10% gadījumos eksmatrikulēti kā studijas neuzsākuši (šeit negatīvu tendenci iezīmē ārvalstu studējošo īpatsvars); 35% gadījumos studējošie tiek atskaitīti par finansiālu saistību nepildīšanu; 39% gadījumos studējošie atskaitās pēc paša vēlēšanās - ģimenes apstākļu dēļ, dzīves vietas maiņa, darba apstākļi, nav pareizi izvēlēta programma, programma nesniedz iecerēto, neapmierina intensīvais studiju grafiks, nespēja pietiekami laika veltīt studijām, paralēli studē vairākās programmās un nespēj savienot šīs studijas. Savukārt 16% studējošo tika atskaitīti kā studiju programmas prasības neizpildījuši.

- **potenciālo studējošo intereses noturēšana.** Analizējamā periodā interese par studiju programmu ir bijusi mainīga, ko galvenokārt ietekmējuši ārējie faktori. Studējošo intereses samazinājums 2013.-2015.gads skaidrojams ar samērā kritisku finansiālo situāciju programmas finansēšanā, jo šajos gados sakarā ar finanšu krīzes ietekmi uz augstāko izglītību Latvijā, studiju maksai tika pievienoti inflācijas koeficienti, līdz ar to jaunu studentu uzņemšana un esošo studentu noturēšana bija apgrūtināta. Reizē ar studiju maksas nostabilizēšanos un budžeta vietu (kaut nelielu skaitu) piešķiršanu, sākot ar gadu (5 budžeta vietas) bija vērojams studentu pieaugums- par 68 % pret iepriekšējo gadu. Savukārt tālākos periodos šis pieauguma temps ir nedaudz mazinājies, sasniedzot stabilitātes fāzi 2017.-2018.g., un šobrīd 2019.gadā ar tendenci uz dinamisku attīstību (+23% studējošo pret iepriekšējo gadu). Nemainīgi augsta - 10 pietiekumi uz vienu budžeta vietu, ir vērojama programmas uzņemšanas konkursa tendence.

Ja sākumā, kad programmu atvērām, tā galvenokārt bija orientēta uz mūsu fakultātes studējošajiem, lai dotu iespēju virzienā "Vadībzinātne" turpināt studijas visos līmeņos: sākot no 1.līmeņa programmas Komerccinības, tālāk uz bakalaura programmu Komerccdarbība un uzņēmumu vadība, un maģistra grādu iegūt maģistra programmā Uzņēmējdarbības vadība, kas nozīmētu pilna cikla studijas. Taču šobrīd studējošo uzņemšana orientēta uz četriem kanāliem, kas attēloti 5.1.attēlā.

5.1. attēls. Maģistra studiju programmas Uzņēmējdarbības vadība studējošo uzņemšanas stratēģiskie kanāli

Kā varam redzēt, tad 80% no uzņemto studentu skaita veido mūsu pašu universitātes bakalaura programmu beidzēji, 15% studējošie bakalaura grādu ieguvuši citās augstskolās un universitātēs, bet 2% ir studējošie, kuri maģistra grādu uzņemējdarbībā un vadībā grib iegūt kā otro maģistra grādu.

1.3. Analīze un novērtējums par studiju programmas nosaukuma, iegūstamā grāda, profesionālās kvalifikācijas vai grāda un profesionālās kvalifikācijas mērķu un uzdevumu, studiju rezultātu, kā arī uzņemšanas prasību savstarpējo sasaisti.

Programmas parametru sasaiste veidojas balsoties gan ar ārējiem kvalitātes faktoriem, gan iekšējiem kvalitātes faktoriem. Ārējie faktori: programmai jāatbilst vairākiem ārēji ietekmējošiem normatīvajiem dokumentiem-Latvijas Republikas Augstskolu likumam, MK noteikumiem "Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi", MK noteikumiem „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”, Profesijas standarta prasībām, LLU iekšējiem normatīvajiem dokumentiem. Iekšējie faktori: programmai atbilstošā nosaukuma, mērķu un uzdevumu pakārtošana un studiju rezultātu sasaiste ar programmas saturu.

Šie faktori un parametri apkopti iepriekš 1.1. punktā. Balstoties uz izklāstītiem studiju programmas mērķa, uzdevumu un uzņemšanas nosacījumu parametriem, var secināt, ka tie izriet viens no otra un ir savstarpēji saistīti. Uzņemšanas prasības ir atbilstīgas un pietiekamas studiju rezultātu sasniegšanai atbilstošā kvalitātē un plānotā termiņā (studiju ilgumā); studējošo uzņemšana notiek saskaņā ar LLU apstiprinātajām procedūrām un kritērijiem. Sasniedzami studiju rezultāti atbilst programmas mērķim un uzdevumiem un programmas saturam. Piešķiramais grāds un profesionālā kvalifikācija ir pakārtoti sasniedzamajiem studiju rezultātiem un studiju programmas saturam.

Papildus tam studiju programmas pastāvēšana un iekļaušanās LLU ir balstīta uz LLU stratēģiskajām nostādnēm un universitātes teritoriālā pozicionējumā - sekmēt saistīto ekonomikas nozaru starptautisko konkurētspēju, kur svarīga ir spēja konkurēt ar Baltijas jūras reģiona uzņēmumiem, gan universitātes vīzijas pamatojumā: *dabas resursu efektīvai pārvaldībai, ekonomiski izdevīgai izmantošanai un konkurētspējīgu produktu un pakalpojumu radīšanai*. Kā arī LLU pētniecības programmu, kur sociālās zinātnes ir viens no trijiem pamatblokiem un ietver sasaisti ar programmas mērķi un uzdevumiem, kā arī studiju kursu rezultātiem: *Bioresursu industriju ilgtspējīgas attīstības ekonomika; Teritoriju ilgtspējīgas attīstības iespēju izpēte; Ražošanas procesu efektivitāte un uzņēmumu konkurētspēja*. Turklāt *Ražošanas procesu efektivitāte un uzņēmumu konkurētspēja* LLU kontekstā nodrošina sinerģisku kristalizācijas centru attīstību resursu ietilpīgos un unikālos studiju virzienos (RIS3 specializācijas jomās). LLU ilgtermiņa izglītības mērķis ir augstas kvalitātes studijas, kas nodrošina starptautiski konkurētspējīgu speciālistu sagatavošanu, kas pilnībā atbilst konkrētās programmas mērķim un uzdevumiem.

Ārvalstu studentiem papildus noteiktas uzņemšanas prasības - angļu valodas zināšanas vismaz B2 līmenī. Līdzšinējā prakse uzņemšanā paredzēja, ka augstskolas pašas var noteikt uzņemšanas kritērijus ārvalstu studentu uzņemšanā. Līdz ar to augstskolas pašas veica attālinātas valodas intervijas ar "Skype" videozvana palīdzību, lai pārlicinātos par potenciālā studenta valodas zināšanām. Tās veica LLU Starptautiskās sadarbības centrs sadarbībā ar LLU Valodu centru, intervējot studentu par ikdienas jautājumiem, iepriekšējo izglītību, motivāciju studijām LLU. Nepieciešamības gadījumā reflektantiem tika lūgts arī sniegt īsas rakstiskas atbildes, lai pārlicinātos par angļu valodas gramatikas zināšanām. Reflektantiem tika izsniegts LLU sertifikāts

par atbilstību (vai neatbilstību) angļu valodas zināšanu līmenim, kas nepieciešams studijām LLU. No intervijas bija atbrīvoti tie reflektanti, kas iesniedza starptautiski atzītu angļu valodas sertifikātu (IELTS, TOEFL vai līdzvērtīgu) – bakalaura studiju programmās ar minimālo zināšanu līmeni IELTS 5.5, maģistra – 6.0. Tas pielīdzināms B2 līmenim.

Sākot ar 2020. gada rudens semestri, stājas spēkā MK noteikumu Nr. 846. *“Noteikumi par prasībām, kritērijiem un kārtību uzņemšanai studiju programmās”* izmaiņas, kur norādīts, ka ārzemnieks iesniegumam pievieno starptautiskās testēšanas institūcijas pēdējo piecu gadu laikā izsniegtu dokumentu, kas apliecina, ka ārzemnieka attiecīgās studiju programmas īstenošanas valodas prasme ir vismaz B2 līmenī. Minēto dokumentu nepievieno, ja ārzemnieks vidējo izglītību vai augstāko izglītību ieguvis attiecīgās studiju programmas īstenošanas valodā.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)

2.1. Studiju kursu/ moduļu satura aktualitātes un atbilstības nozares, darba tirgus vajadzībām un zinātnes tendencēm novērtējums. Sniegt informāciju, vai, un kā studiju kursu/ moduļu saturs tiek aktualizēts atbilstoši nozares, darba tirgus un zinātnes attīstības tendencēm. Maģistra vai doktora studiju programmu gadījumā norādīt un sniegt pamatojumu, vai grādu piešķiršana balstīta attiecīgās zinātnes nozares vai mākslinieciskās jaunrades jomas sasniegumos un atziņās.

Studiju programmas saturs un struktūra ir atbilstīgi Ministru kabineta 2014. gada 26. augusta noteikumu Nr. 512 *“Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”* prasībām (skatīt.14. pielikumu).

Programma un tajā iekļautie studiju kursu atbilstība darba tirgus tendencēm un nozares tendencēm tika vērtēta vairākos aspektos:

- Projekta “Latvijas Lauksaimniecības universitātes pārvaldības pilnveide Nr. 8.2.3.0/18/A/009” ietvaros tika veikts “Pētījums par darbaspēka pieprasījuma tendencēm” (autors SIA “Dynamic University”).

Pētījuma autori secina, ka 49% aptaujāto darba devēju prognozē, ka nākamo 5 – 10 gadu laikā pieprasījums pēc augsti kvalificētiem speciālistiem pieaugs, no tiem 20% uzskata, ka pieprasījums pieaugs ievērojami, savukārt 29% norāda, ka pieprasījums palielināsies nedaudz. Vērtējot tieši vadībzinātnes virzienu 45% respondentu norādījuši, ka pieprasījums pieaugs, 50% ka nemainīsies un tikai 5% norāda, ka samazināsies. Šāda tendence ir pozitīva, jo aptaujātie uzņēmumi izjūt nepieciešamību pēc augsti kvalificētiem darbiniekiem vadībzinātņu jomās. Pētījuma autori izceļ arī prasmes kuras ir kā nozīmīgas vadītāju prasmes : komunikācija, problēmu risināšana, sadarbība un plānošana. Vienlīdz nozīmīgas mūsdienās ir digitālās prasmes, t.sk. prasme apkopot, analizēt datu masīvus (big data), pielietot jaunās tehnoloģijas organizāciju attīstības kontekstā (automatizācija, datubāzes, digitālais mārketing). Organizāciju vadība ir nesaraujami saistīta ar efektīvu resursu plānošanu, komandas motivēšanu, atgriezeniskās saites sniegšanu, lēmumu pieņemšanu stresa situācijās, pārmaiņu ieviešanu. Savukārt fokusgrupas diskusiju dalībnieki norāda, ka vadītājiem īpaši nozīmīgas ir vispārējās prasmes – prasme sadarboties, empātija, komandas motivēšana, komandas darbam labvēlīgas vides radīšana, lēmumu pieņemšana stresa un mainīgās situācijās.

Vērtējot pētījuma rezultātus, varam secināt, ka profesionālā maģistra programma "Uzņēmējdarbības vadība" ir veidota piemērojoties darba tirgus mainīgai videi un prasījumiem pret prasmju un kompetenču attīstīšanu- īpaši uzsvaru liekot uz starpdisciplinārām prasmēm (resursu izmantošanu, reģionālo atšķirību ievērtēšanu ekonomisko lēmumu pieņemšanā un bioekonomikas nozaru savstarpējo kontekstu), kā arī vispārējām prasmēm- komandas darbs, lēmumu pieņemšana mainīgās situācijās, līderības attīstīšana u.c.

- Projekta Nr. 8.2.3.0/18/A/009 ietvaros tika veikts "Nozaru ekspertu pakalpojumi studiju programmu satura izvērtēšanai un rekomendāciju sniegšanai", kur vērtētājs bija Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome (LOSP).

Eksperts atzīmēja, ka "Uzņēmējdarbības vadība" programma atbilst LLU stratēģijai un profesiju standartam, studenti ir motivēti apgūt uzņēmējdarbības vadību, jo darba tirgū ir pieprasīti profesionāli uzņēmumu vadītāji un uzņēmējdarbības eksperti. Kā izcilu pieeju eksperts vērtēja, ka programmā studē citu programmu un citu studiju virzienu absolventi, kuri šeit papildina vai apgūst prasmes un kompetences, kas iekļautas tādos studijuursos, kā *Uzņēmējdarbības plānošana un kontrolings, Projektu vadīšana, Finanšu un investīciju vadīšana* u.c. Eksperts izcēla, ka programma ir orientēta uz praktisku ievirzi, jo programmai ir piesaistīti docētāji praktiķi un ir paredzētas prakses atbilstošās darba vietās.

Atzinīgi vērtēja, ka turpināma, ir uzsāktā prakse - rīkot Vasaras skolas (prakse) sadarbībā ar nozaru NVO, kurās ieguvēji ir gan studenti, gan vietējo kopienu iedzīvotāji.

LOSP izvirza arī vairākus risināmos jautājumus: a) studēšana un darbs bieži vien nav savienojami, līdz ar to valsts līmenī būtu risināms jautājums, lai finansiālu apstākļu dēļ, nebūtu jāpārtrauc studijas un tās varētu sekmīgi pabeigt; b) jāsamazina dokumentu, reglamentāciju, profesiju standartu, izglītības standartu daudzums, to pārklāšanās, dublēšanās, jo darba devējs vērtējot programmu bieži vien nesaprot šo pārlietu lielo birokrātiju, kas neļauj ātri reaģēt izglītības procesam uz izmaiņām un nonivelē iniciatīvu izglītības procesā.

Maģistra grāda piešķiršana tiek balstīta attiecīgās zinātnes nozares vai mākslinieciskās jaunrades jomas sasniegumos un atziņās. Šādu kompetenci studējošais iegūst studijuursos veicot pētījumus par uzdoto tematu, piedaloties diskusijās un prezentējot sava pētījuma rezultātus. Maģistra darba noslēguma stadijā studējošiem ir obligāta prasība piedalīties ESAF maģistrantu zinātniskajā konferencē "Attīstība daudzveidībā" ar sava pētnieciskā darba publikāciju. (http://www.esaf.llu.lv/sites/esaf/files/2016-11/Petijuma_Publikaciju_noformesanas_noteikumi.pdf)

Lai veidotu un attīstītu savas pētnieciskās prasmes studējošiem ir iespēja piedalīties studentu starptautiskajā zinātniskajā konferencē "Students on their Way to Science" gan ar publikāciju (abstract), gan arī ar ziņojumu. Laika periodā 2014.-2019.g. tādi ir bijuši 15 studējošie (jeb 31% no pēdējā kursa studentiem). Savukārt vairāki studenti kopā ar docētāju pēc sekmīgas darba aizstāvēšanas ir turpinājuši darbu, lai veidotu zinātnisku publikāciju par sava maģistra darba pētījumu, pārskata periodā tādi ir bijuši 7 raksti, kur 4 no tiem ir indeksēti Web of Science; 2 indeksēti Scopus datu bāzēs, kas pierāda zinātnes un jaunrades jomas sniegtos bāzētām zināšanām.

2.2. Studijuursos/ moduļos iekļautās informācijas, sasniedzamo rezultātu, izvirzīto mērķu u.c. rādītāju savstarpējās saistes, studiju kursu/ moduļu mērķu saistes ar studiju programmas mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem novērtējums. Doktora studiju programmas gadījumā, galveno pētniecības virzienu apraksts, programmas ietekme uz pētniecību un citiem izglītības līmeņiem.

Vērtējot studiju programmas uzbūvi (skatīt programmas kartējumu 17.pielikums), mērķa un uzdevumu sasaisti varam secināt, ka :

- studiju programma veidota, lai mērķtiecīgi virzītu studējošo pa mācīšanās ceļiem no zināšanu un izpratnes ieguves par tautsaimniecības, resursu vadīšanas un ekonomiskās sistēmas būtību, uzņēmējdarbības vidi un nozīmi reģionālā, nacionālā un globālā līmenī (Ekonomiskie resursi; Uzņēmējdarbības likumdošana un institucionālā vide ; Tautsaimniecība un reģionālā ekonomika) uz paplašinātām un konceptuālām zināšanas par vadīšanas procesiem, biznesa procesiem uzņēmumos un to ietekmējošiem faktoriem. Turklāt studiju kursi – Finanšu un investīciju vadīšana; Cilvēku resursu vadība ietver daļu izpratni veidojošu zināšanu un daļu paplašinātu un konceptuālu zināšanu;
- studiju kursi (Matemātiskā statistika, Uzņēmējdarbības plānošana un kontrolings, Zināšanu pārvaldība un inovācijas) programmas struktūrā ietvertas , lai sniegtu gan paplašinātu un konceptuālu zināšanu ieguvu, gan arī profesionālo prasmju kopuma trenēšanu, lai patstāvīgi strādātu pie sarežģītiem vai sistēmiskiem uzņēmējdarbības vadīšanas jautājumiem un virzītu pamatotu lēmumu pieņemšanu;
- atsevišķi studiju kursi (Starptautiskais mārketing, Biznesa novērtēšana, Kvalitātes sistēmas) veidoti profesionālo prasmju veidošanai studentiem, bet ar ievirzi atsevišķu jautājumu risināšanā un lēmumu virzīšanā, izmantot vispārējās prasmes – spēju komunicēt un sadarboties ar jomas speciālistiem un plašu sabiedrību par profesionāliem jautājumiem, stratēģijām un politikām atbilstoši uzstādītajiem mērķiem un uzdevumiem;
- studiju kursi (Projektu vadīšana, Pētījumu, publikāciju metodoloģija) profesionālās prasmes veido , lai studenti spētu atrast un izmantot informāciju uzņēmējdarbības vadīšanas uzdevumu izpildei un/vai specializētu pētījumu veikšanai, un reizē virzīti uz spēju komunicēt, darbu komandā, līdera lomas apzināšanos, spēju strādāt starptautiskā komandā, virzīt un pamatot ideju profesionālai auditorijai;
- virkne specializētu studiju kursu (Sociālā uzņēmējdarbība; Risku vadības process; Stratēģiskais menedžments; Loģistikas sistēmu menedžments) virzīti uz vispārējo prasmju un kompetences attīstīšanu. Šiem studiju kursiem galvenais uzdevums ir kritiski analizēt problēmas un izaicinājumus uzņēmējdarbības jomā, pamatot savus risinājumus, kā arī integrēt dažādu jomu zināšanas uzņēmuma (organizācijas) efektīvai darbībai atbilstoši noteiktajiem mērķiem;
- prakses (Uzņēmuma vadīšana, Uzņēmējdarbības resursu plānošana un organizēšana, Uzņēmējdarbība un maģistra darbs) veido programmas horizontālo pamatu, kur tiek integrētas visas zināšanas, prasmes un kompetence atbilstoši prakses mērķiem un maģistra darba pētījumam izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem.

2.3. Studiju īstenošanas metožu (tajā skaitā vērtēšanas) novērtējums, iekļaujot analīzi par to, kā tiek izvēlētas studiju kursos/ moduļos izmantotās studiju īstenošanas (tajā skaitā vērtēšanas) metodes, kādas tās ir un kā tās veicina studiju kursu rezultātu un studiju programmas mērķu sasniegšanu. Iekļaut skaidrojumu, kā studiju procesa īstenošanā ņemti vērā studentcentrētas izglītības principi.

Rūpīga un pārdomāta studiju programmas izveide un īstenošana, un rezultātu izvērtēšana tiek nodrošinātas caur studiju kursu kartējuma (skat. kartējumu 17.pielikumā) sadalīšanas pēc savas

ietekmes, veidojot bloku principu pret programmas mērķi un uzdevumiem, kā arī sasaistot tos ar zināšanu, prasmju un kompetences ieguvu. Atbilstoši šiem blokiem tiek izvēlētas precīzas studiju īstenošanas metodes un to īstenošana, iekļaujot vērtēšanu.

Īstenošanas un vērtēšanas metožu sasaiste:

- Studiju programmā 58% no vērtējumiem sniedz prasmju vērtējumi (no kuriem profesionālās prasmes 44% un 14% vispārējās prasmes), 26% zināšanas, un 16% kompetences. Šāds vērtējumu sadalījums ir atbilstošs profesionālajai programmai un arī programmas mērķim, kas virzīts uz starpdisciplināru pieeju un profesionālo prasmju iegūšanu.
  - Ja detalizētāk vērtējam studiju īstenošanas metodes, tad *profesionālo prasmju īstenošanā* dominē patstāvīgie darbi un praktiskie darbi, tai skaitā uz aprēķiniem un uz informācijas ievākšanu un apstrādi balstīti (vērtējumos sastāda 75%), taču atbilstoši studiju kursa mērķim tiek pielietotas metodes – debates, diskusijas, gadījumu analīze, publikāciju veidošana, pētījuma darbs, portfolio veidošana u.c. Atsevišķos gadījumos 19% profesionālās prasmes ir pamatā eksāmena vērtējumam. Līdz ar to varam secināt, ka profesionālo prasmju iegūšanā katrs docētājs izvēlas studiju kursa pasniegšanas metodikai atbilstošāko pieeju un vērtēšanas metodiku.
  - Savukārt zināšanu veidošanā tiek pielietotas metodes – testi, praktiskie darbi, aprēķini, patstāvīgie darbi, referāti, daļa no eksāmena vērtējumiem. Vairums gadījumos 24% kā zināšanu ieguves metode, vērtējuma iegūšanai tiek pielietota – patstāvīgie darbi.
  - Programmas studējošiem tiek piedāvāts zināšanu, prasmju un kompetences attīstībai, kā arī studiju kursu sasaistei ar tautsaimniecības nozarēm, praktisko realizāciju uzņēmumos (organizācijās), starptautisko dimensiju un zināšanu pārnesei izmantot sekojošas aktivitātes:
1. *ESAF Absolventu nedēļas aktivitātes*;
  2. *Starptautiskās nedēļas aktivitātes*;
  3. *darba devēju /profesionāļu vieslekcijas*. Atskaides periodā studiju programmā bijušas vieslekcijas no uzņēmumiem (organizācijām) “Civitta Latvia”; LLU Fundamentālā bibliotēka; AS “Citadele banka”; “Genpact” SIA “Accenture Latvija”; Latvijas Bankas Monetārās politikas pārvaldes; Eiropas Komisijas Preses dienesta Briselē ; Reģionālā Informācijas centra imigrantiem kontaktpunkta “Zemgale” Jelgavā u.c. ;
  4. *mācību ekskursijas*. Atskaides periodā studiju programmas studentiem ir bijusi iespēja apmeklēt: Jelgavas reģionālais tūrisma centru; LLU TEPEK; Labdarības veikalu “Tuvu”; tikšanās (diskusija) ar Eiropas Komisijas pirmā priekšsēdētāja vietnieku (par ES nākotni)- EK pārstāvniecībā Latvijā; Zemgales reģiona Kompetenču attīstības centru u.c.
  5. *BOVA kursu iespējas*: studējošiem ir iespējas studiju kursu apgūt NOVA/BOVA tīklā (Baltijas valstu mežzinātņu, veterinār medicīnas un lauksaimniecības jomas universitāšu tīkls) šādu iespēju izmantojuši 22 studenti.

Studentcentrēta izglītības ieguve balstās uz vairākiem principiem, kas iekļauti ESG standartos.

5.1.tabula

Studiju programmas studentcentrētas izglītības ieguves principi un realizācija programmas īstenošanā

Prasības studentu centrētai izglītībai:

ņem vērā un respektē studentu kontingentu un viņu vajadzību daudzveidību, veidojot piemērotus mācīšanās ceļus;	Studiju kursu programmās ir iezīmēti mācīšanās ceļi, kas tiek balstīti uz zināšanu, prasmju un kompetences novērtēšanu trijos līmeņos, kuriem doti apraksti šo līmeņu vērtējumam un arī pielietotās īstenošanas metodes.
Ņem vērā un izmanto dažādus programmu īstenošanas veidus, atbilstoši iespējām;	Programmai atbilstoši LLU stratēģijai un ESAF darba plāniem ir izvēlēts piedāvāt tikai viens programmas īstenošanas veids: pilna laika klātienes studijas. Lēmums tika balstīts uz studējošo, absolventu un darba devēju aptaujām, kā arī fakultātes pieredzi, īstenojot citas programmas, kur galveno argumentāciju veido studiju ilgums.
Atbilstoši apstākļiem izmanto daudzveidīgas pedagoģiskās metodes;	Katrā studiju kursā ir norādītas atbilstošas pedagoģiskās metodes un metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas.
Veicina studējošā tieksmi uz patstāvīgumu, tajā pašā laikā nodrošinot mācībspēka vadību, un atbalstu;	Katrā studiju kursā ir norādītas patstāvīgam darbam nepieciešamais apjoms stundās un arī praktiskajiem darbiem atvēlētais stundu skaits, lai varētu pilnvērtīgi apgūt un sekmīgi virzīties pa mācīšanās ceļiem. Mācībspēka loma iezīmēta, kā konsultējoša un virzoša.

Vērtēšanas procedūra:

Vērtēšanas kritēriji un metodes, kā arī kritēriji atzīmju izlikšanai ir iepriekš publiskoti;	„LLU Studiju nolikums” nosaka, ka auditoriju nodarbībās un patstāvīgajās studijās iegūto zināšanu un prasmju kontrolei jābūt regulārai visu semestri. Mācībspēks savā studiju kursā semestra laikā regulāri kontrolē studējošo zināšanas un prasmes, izmantojot studiju kursa izvērtētajā programmā norādītos pārbaudes veidus (kontroldarbi, mājas darbi, aprēķinu darbi, grafiskie darbi, referāti utt.). Kursu apraksti studējošajiem ir pieejami e-studiju vidē, docētājs, uzsākot studiju kursa realizāciju, iepazīstina studējošos ar kursa saturu, nosacījumiem un ieteicamo literatūru patstāvīgajām un papildus studijām, sniedz informāciju par laika grafika plānojumu.
Vērtēšana sniedz studentiem iespēju parādīt, kādā mērā tie ir sasnieguši sagaidāmos mācīšanās rezultātus;	Programmā par sekmīgu programmas daļas apguvi liecina noteikto KP ieguve, kas parādā, kādā mērā studējošais apguvis noteiktu programmas daļu. Savukārt studiju kursa apguvi nosaka, studiju kursā esošā zināšanu, prasmju un kompetences novērtēšanas metode un apguves līmenis.
Studenti saņem atgriezenisko saiti, kura, ja nepieciešams, sniedz padomus saistībā ar mācīšanās procesu;	Atgriezeniskās saites nodrošinājumā svarīga forma ir akadēmiskā personāla konsultācijām (saskaņā ar apstiprināto konsultāciju grafiku, kas pieejams ESAF mājaslapā, LLU IS un e-studijās, kā arī institūtos un katedrās). Studentiem ir iespējas saņemt konsultāciju attālināti un individuāli caur komunikāciju e-vidē, izmantojot LLU vienoto e-pastu sistēmu un e-studiju vidē.

<p>Ja vien iespējams, vērtēšanu veic vairāk nekā viens eksaminētājs;</p>	<p>Maģistra darba vērtēšana notiek pie komisijas 7 cilvēku sastāvā, no kuriem 4 ir darba devēju pārstāvji. Prakšu aizstāvēšana notiek pie prakšu aizstāvēšanas komisijas 3 cilvēku sastāvā. Programmā ir vairāki studiju kursi, kuri tiek docēti divu un vairāku docētāju sastāvā, kopumā programmā tādi ir <u>seši</u> studiju kursi, kas sastāda 14 KP (21ECTS). Līdz ar to vidēji 70% no studiju programmas kopapjoma vērtēšanu veic vairāk nekā viens docētājs.</p>
<p>Vērtēšana ir konsekventa, taisnīgi piemērota visiem studentiem un tiek īstenota saskaņā ar apstiprinātām procedūrām;</p>	<p>Vērtēšanā tiek ievēroti šādi pamatprincipi: vērtēšanas atklātības princips – atbilstoši izvirzītajiem programmu mērķiem un uzdevumiem, kā arī studiju kursu mērķiem un uzdevumiem ir noteikts prasību kopums studiju rezultātu sasniegšanas vērtēšanai; vērtējuma obligātuma princips – nepieciešams iegūt sekmīgu vērtējumu par visu programmas saturu apguvi; vērtējuma pārskatīšanas iespēju princips – augstskola nosaka kārtību iegūtā vērtējuma pārskatīšanai (noteikts <i>LLU Studiju nolikumā 4.2. un 4.3. punktā</i>); vērtēšanā izmantoto pārbaudes veidu dažādības princips – programmas apguves vērtēšanā izmanto dažādus pārbaudes veidus (programmā noteikti sekojoši pārbaudījumi- ieskaite ar atzīmi; eksāmens; prakses aizstāvēšana pie prakses aizstāvēšanas komisijas; valsts pārbaudījums pie valsts pārbaudījumu komisijas). Studiju rezultātu sasniegšanas pakāpi vērtē 10 ballu skalā. Vērtēšanas procedūra un sistēma tiek noteikta LLU Studiju nolikumā. Studiju kursa programmā tiek noteikta vērtēšanas sistēma pret studiju rezultātiem.</p>
<p>Darbojas procedūra studentu apelāciju izskatīšanai</p>	<p>Apelācijas procedūra LLU reglamentēta Studiju nolikumā, kur Nolikuma 5.punkts paredz apelācijas kārtību pārbaudījuma/studiju noslēguma darba vērtējumu; studiju procesa organizāciju un norisi; studiju maksu; eksmatrikulāciju.</p>

2.4. Ja studiju programmā ir paredzēta prakse, sniegt studiju programmā iekļauto studējošo prakšu uzdevumu sasaistes ar studiju programmā sasniedzamajiem studiju rezultātiem analīzi un novērtējumu. Norādīt, kā augstskola/ koledža studiju programmas ietvaros atbalsta studējošos studiju prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanai.

Studiju programmā, balstoties uz *MK Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu*, obligāto programmas saturu veido prakse vismaz 6 KP apjomā, bet 26 KP apjomā ar iepriekš iegūtu akadēmisko bakalaura grādu.

Prakses mērķis – dot iespēju maģistrantiem nostiprināt teorētiski iegūtās zināšanas un paplašināt uzņēmējdarbības kopējo kompetenci un apgūt praktisko iemaņu kopumu, kas nepieciešama uzņēmējdarbības vadītājam. Savukārt prakses uzdevumi un praksēs iegūstamās zināšanas,

prasmes un kompetence ir izstrādāta katrai praksei atsevišķi.

Profesionālā prakse “Uzņēmuma vadīšana” 6KP, kur prakses uzdevumi ir: 1) aprakstīt un noskaidrot uzņēmuma (organizācijas) vietu un lomu Latvijas tautsaimniecībā, ES ekonomikā un /vai pasaules globālajā kontekstā; 2) raksturot un novērtēt vadīšanu uzņēmumā (iestādē/organizācijā); 3) izpētīt mūsdienīgu menedžmenta metožu pielietojumu uzņēmumos vai organizācijās; 4) izstrādāt ieteikumus vadīšanas procesa un to elementu darbības uzlabošanai konkrētā uzņēmumā/organizācijā

Savukārt profesionālās prakses “Uzņēmējdarbības resursu plānošana un organizēšana” 8KP apjomā galvenais akcents vērsts uz resursu noteikšanas, plānošanas un organizēšanas metodēm uzņēmuma/organizācijas funkcionālajās vienībās. Prakses uzdevumi ir: 1) izvērtēt resursu nepieciešamību un nozīmi konkrētā uzņēmuma/organizācijas darbībā; 2) izanalizēt resursu pieejamību un nozīmi; 3) raksturot uzņēmuma /organizācijas darbību; 4) izpētīt uzņēmumā/organizācijā izmantoto resursu organizāciju un plānošanu, pielietojot resursu plānošanas un novērtēšanas metodes; 5) izstrādāt ieteikumus resursu racionālākai izmantošanai konkrētā uzņēmumā/organizācijā.

Šāda pieeja pakārtota secīgi, lai studējošie varētu pielietot profesionālās prasmes un savas kompetences, ko veido iepriekš apgūtais (piemēram, Kvalitātes sistēmas; Starptautiskais mārketing; Risku vadības process; Loģistikas sistēmu menedžments u.c.).

Profesionālā prakse “Uzņēmējdarbība” 12 KP apjomā virzīta uz studējošo spēju integrēt dažādu jomu zināšanas un prasmes uzņēmējdarbības attīstības novērtēšanai un stratēģisko priekšlikumu pamatotā izstrādē. Prakses uzdevumi ir: 1) raksturot uzņēmuma (iestādes/organizācijas) darbību; 2) izpētīt uzņēmējdarbības vides ietekmi uz nozares, uzņēmuma vai atsevišķu procesu attīstību, ņemot vērā ārvalstu pieredzi, salīdzinošos rādītājus un novērtēšanas metodes; 3) veikt uzņēmuma (iestādes/organizācijas) darbības izvērtējumu un analīzi; 4) veikt uzņēmuma/organizācijas stratēģisko vērtējumu un attīstības virzienus; 5) izstrādāt ieteikumus uzņēmuma (iestādes/organizācijas) tālākai darbībai.

Atbalsts prakses uzdevumu sasniegšanai tiek nodrošināts caur precīzu prakšu mērķa un uzdevumu izstrādi atbilstoši programmas zināšanu, prasmju un kompetences kartējumam un mērķtiecīgi caur *prakšu vispārējiem un individuālajiem uzdevumiem* students tiek virzīts izpētīt un praksē pielietot dažādas zināšanas un prasmes savos prakses uzņēmumos. Studentam ir iespēja izmantot atbilstošās prakses meklēšanas iespējas caur LLU portālu, ESAF Absolventu klubu, pie programmas direktora, ESAF absolventu nedēļu laikā, ESAF pasākumā – kurā darba devēji piedāvā iespējas “Uzņēmēja DNS”; Jelgavas biznesa inkubatorā u.c. iespējas, tai skaitā arī pie saviem grupas biedriem. Ārvalstu prakses iespējas nodrošina LLU Starptautiskās sadarbības centrs. Studējošajiem piedāvātās prakses iespējas, nodrošinājums un darba organizācija raksturota ziņojuma 2.5.3.apakšnodaļā.

Ārvalstu studentiem, tāpat kā visiem studentiem, prakse tiek īstenota atbilstoši prakses programmas prasībām. Vairāki ārvalstu studenti jau ir atraduši darbu Latvijā un ES ārvalstīs un esošās darba vietas var izmantot arī kā prakses vietas. Nepieciešamības gadījumā prakses vadītājs sniedz atbalstu prakses vietas atrašanā un izvēlē. Piemēram, prakse 2.kursa ārvalstu (Nigērija) studentam tiek realizēta SIA "RIMI BALTIC".

Erasmus+ programmā LLU studējošie var doties praksē uz ārvalstu uzņēmumiem vai iestādēm, kas atrodas kādā no *Erasmus+* programmas dalībvalstīm. Erasmus+ programmas ietvaros studenti ir bijuši praksē Nīderlandē, Francijā, Spānijā.

2.5. Analīze un novērtējums par studējošo noslēguma darbu tēmām, to aktualitāti nozarē, tajā skaitā darba tirgū, un noslēguma darbu vērtējumiem.

Balstoties uz LLU Stratēģiju 2014.-2020. gadam, ir iezīmēti gan zinātnes un izglītības sasaiste un noteikti sociālo zinātņu prioritārie pētniecības virzieni, kas arī būtu ieteicami pārnest uz studiju līmeņiem, lai veicinātu tieši unikālu un LLU stratēģijai atbilstošu pētījumu veikšanu. Maģistra darbu temata izvēli nosaka ne tikai LLU stratēģijā noteiktie pētniecības virzieni, nozares aktualitātes, bet arī maģistranta profesionālā un personiskā interese, kas tiek respektēta un virzīta pētniecības darba veikšanā.

LLU ir noteikusi trīs pētījumu pamatvirzienus un to mērķus zinātnes stratēģijā, kas attiecināmi uz fakultātes pētniecības darba nodrošināšanu: Bioresursu industriju ilgtspējīgas attīstības ekonomika; Teritoriju ilgtspējīgas attīstības iespēju izpēte, ražošanas procesu efektivitāte un uzņēmumu konkurētspēja. Šiem pētījumu virzieniem ir arī noteiktas prioritārās pētījumu tēmas. Līdz ar to maģistra darba tēmu analīze balstās uz šiem apsvērumiem, vai tiek sasniegts universitātes stratēģiskais zinātnes mērķis. Veicot maģistra darbu analīzi, var secināt, ka:

- 64% no maģistra darbiem pilnībā atbilst LLU zinātnes stratēģijas izpildei. Sešu gadu periodā tematiskajā virzienā – *bioresursu industriju ilgtspējīgas attīstības ekonomika* tika aizstāvēti 23% darbu, *teritoriju ilgtspējīgas attīstības iespēju izpēte* - 7%, *ražošanas procesu efektivitāte un uzņēmumu konkurētspēja* - 34% ;
- vērtējot ieteiktās prioritārās tēmas maģistru darbu izstrādē, kā viena no populārākajām tēmām ir – efektīvās saimniekošanas modeļu izstrāde, stratēģija, plānošana, kas veido 20% no visu darbu īpatsvara;
- savukārt 36% veido darbu tematika, kas nav tiešā veidā saistīta ar LLU stratēģijā noteiktajiem prioritārajiem pētniecības virzieniem, bet ir svarīga maģistranta profesionālajai, zinātniskajai un karjeras izaugsmei. Tai skaitā šajā grupā ir arī tematika, kas ir pašu uzņēmumu (organizāciju) iniciēta. Šo tematisko grupu veido: Administratīvo procesu un pārvaldības problemātika 10% no visiem darbiem; Vadīšanas un vadīšanas procesa, metožu, principu un funkciju izpēte 14% no visiem darbiem; Finanšu instrumentu pielietošana uzņēmējdarbībā, finanšu menedžments, risku analīze 6% no visiem darbiem. Ekonomisko procesu (makroekonomisko) ietekme uz uzņēmējdarbību 3% no visiem darbiem; Digitalizācijas procesi uzņēmējdarbībā 3% no visiem darbiem;

Maģistra darbi tiek aizstāvēti pie Valsts pārbaudījumu komisijas (VPK). Komisijas priekšsēdētājs programmai Uzņēmējdarbības vadība visus gadus ir bijis Pārresoru koordinācijas centra vadītāja vietnieks, Attīstības uzraudzības un novērtēšanas nodaļas vadītājs. Komisijas locekļi ir docētāji arī no citām Latvijas universitātēm: Rīgas Stradiņa universitātes, RTU, Latvijas Universitāte un darba devēju pārstāvji: COONNECT Latvija; AS „Swedbank”; SIA Latvijas Mobilais Telefons; SIA Verifone Baltic; SIA „Janne”; SIA „Tulpe”.

5.2.tabula

Maģistra darbu novērtējums studiju programmā “Uzņēmējdarbības vadība”

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
Aizstāvēto darbu skaits	8	6	9	12	13	16
Darbu vidējais vērtējums, balles	7.5	8.8	6.8	7.5	7.5	7.5
Labāko darbu skaits	0	4	0	3	2	4
Praksē ieviešamo darbu skaits	2	0	0	2	3	5

Kā redzams tabulā sakārtotajā informācijā, tad noslēgumu darbu vērtējumi analizējamā periodā ir svārstīgi. Taču, vērtējot aizstāvēto darbu vērtējumu ballēs padziļināti varam konstatēt, ka 5% no noslēguma darbiem ir aizstāvēti ar vērtējumu "izcili", 27% - ar vērtējumu "teicami", 30% - ar vērtējumiem "ļoti labi un labi", 5% - vērtējumu "gandrīz labi" 3% ar "viduvēji", 2% (jeb viens darbs pārskata periodā) "gandrīz viduvēji ". Augstākos vērtējumus ieguvuši darbi, kuru autori izcēlušies ar inovatīvu metožu pielietojumu un/vai pilnībā pārzinājuši nozares/uzņēmuma aktualitātes un savos darbos risinājuši kompleksas problēmas.

Katru gadu tiek novērtēti labākie maģistra darbi, kuri tiek aizstāvēti ar vērtējumiem 10 "izcili" un 9 "teicami". Labāko aizstāvēto maģistra darbu tematika:

- *"Logistikas sistēmu izpēte bioloģiskajā lauksaimniecībā Latvijā";*
- *"Kases aparātu un kases sistēmu tehnisko prasību izvērtējums mazumtirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas nozarē" ;*
- *"Zemgales reģionālā cukura diabēta konsultatīvā centra izveides nosacījumu izpēte;*
- *"AS „Latvenergo” tirdzniecības zīmola ieviešana un attīstība Baltijas valstīs”;*
- *"Elektroapgādes pieslēgumu ierīkošanas procesa pilnveidošanas iespējas AS "Sadales tīkls"";*
- *"Lauksaimniecībā izmantojamo zemju ūdens notecē esošā slāpekļa un fosfora izvērtējums lauku saimniecībās"*
- *"ZS "Cīruļi" rentabilitāte kā ienesīguma rādītāja analīze";*
- *"SIA Konekesko Latvija darbības stratēģiskās perspektīvas"*
- *"Biedrības "TUVU" sociālās ietekmes novērtējums"*
- *"Y paaudzes ekspektācijas darba tirgū"*
- *"Lietu interneta raksturojums un iespējas uzņēmējdarbībā"*
- *"Vadīšanas stils un tā novērtējums uzņēmumā Euro Live Technologies"*
- *"Latvijas tirgus stratēģiskā analīze Šrilankas tējai".*

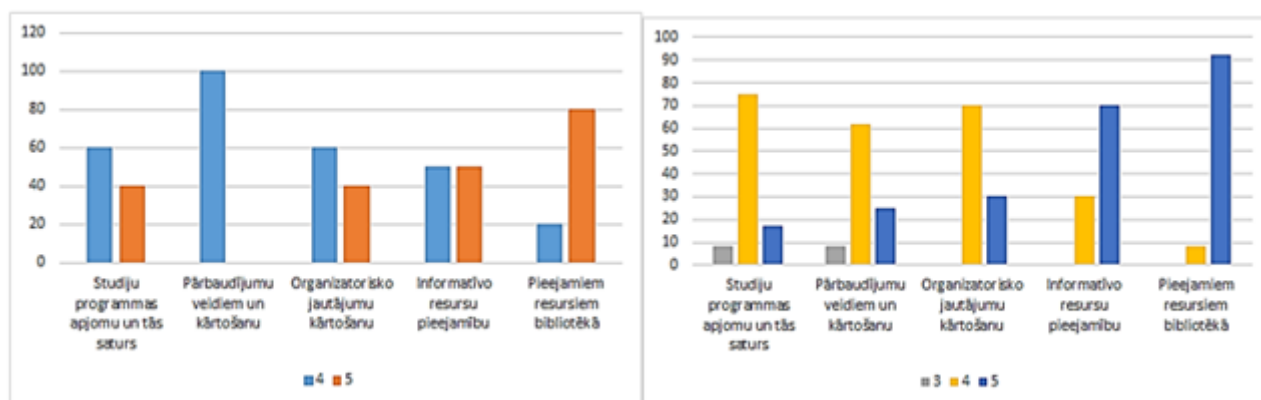
Komisija vērtē un arī savā pārskatā atzīmē labākos, praktiski ieviešamos darbus. Šādi darbi tiek izstrādāti pēc konkrētu uzņēmēju pasūtījuma vai arī maģistranta pašiniciatīvas – izstrādāt jaunas pieejas vai risinājumus sava uzņēmuma attīstībai. Labākie praktiski ieviešamo maģistra darbu tematika:

- *"TENAX grupas darbības izvērtējums un attīstības iespējas ";*
- *"Augsnes apstrādes tehnoloģiju ekonomiskais pamatojums SIA „Joži"";*

- “Taupīgās ražošanas sistēmas LEAN ieviešanas pieredzes izpēte Latvijas uzņēmumos” ;
- “Integrētas kvalitātes vadības sistēmas LEAN six Sigma DMAIC cikla izmantošana SIA “TS RĪGA””;
- “Ciltsdarba novērtējums zemnieku saimniecībā “Kārkli””
- “ZS “Šāvēji” darbības izvērtēšana un attīstības iespējas”
- “Centralizētās noliktavas izveides priekšrocības Dinex Grupas rezerves daļu segmentā”
- “Ķīpoku audzēšanas iespējas Latvijā”
- “Jauna alkoholiskā dzēriena produkta tirgus izpēte”

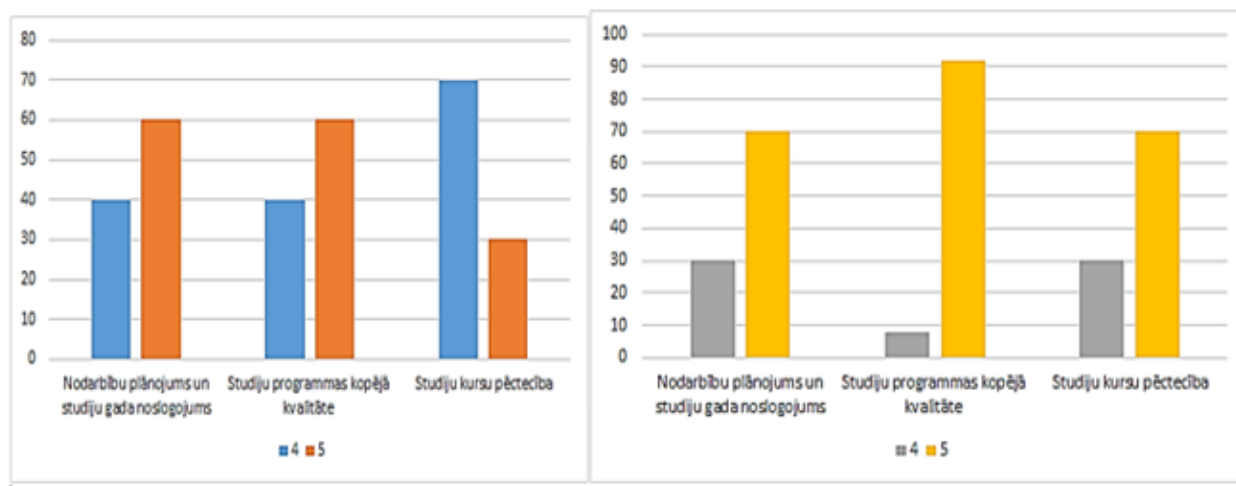
2.6. Analīze un novērtējums par studējošo, absolventu un darba devēju aptauju rezultātiem, to izmantošanu studiju satura un kvalitātes pilnveidē, sniedzot piemērus.

Studējošo aptauju organizēšana notiek, pielietojot daudzpusīgas aptauju un viedokļu iegūšanas metodes ar vairākiem mērķiem. Studiju laikā notiek *neformālās tikšanās, diskusijas un studentu intervijas*, ko veic programmas direktors, lai izzinātu studentu viedokli par studiju procesu un dalītos viedokļu apmaiņā par studējošo iespējām universitātē un fakultātē, tai skaitā materiāli tehniskās bāzes izmantošanā, studējošo pārstāvniecības jautājumos, starptautiskā sadarbībā u.c. Aptauja, ko veic studiju direktors noskaidrojot studentu viedokli par studiju procesa organizāciju (aptauja tiek veikta vienu reizi divos gados) un programmas praktisko realizāciju.

5.2.att. Aptaujas rezultāti par informācijas pietiekamību (2014. un 2018.gads)

Vērtējot apkopotos rezultātus viskrasāk ir uzlabojies studentu vērtējums par informācijas pietiekamību un informatīvo resursu pieejamību. 2014.gadā informācijas pietiekamību ar 5 (ļoti labi) novērtēja 50% studējošo, bet 2018.gadā jau 70% studējošo. Savukārt ar 5 (ļoti labi) par pieejamiem resursiem bibliotēkā 2014.gadā vērtēja 80% studējošo un 2018.gadā jau 91% studējošo vērtē resursus bibliotēkā kā ļoti labi. Tas skaidrojams ar to, ka studenti tiek piesaistīti e-studiju sistēmai, kur docētājs sniedz precīzākus norādījumus par informācijas ieguvu un nepieciešamību. Laika periodā 2014.-2019.g. daudz uzmanības esam pievērsuši Studiju un zinātnes informācijas centra attīstībai fakultātē. Savukārt vērtējumos par studiju programmas apjomu un pārbaudījumu veidiem iezīmējas arī vērtējumi 3 (vidēji), kas skaidrojams ar to, ka 2018. gadā aptauju pildīja ārvalstu studenti (20% no respondentiem) un skaidri saprotams, ka ārvalstu studējošiem pirmajā semestrī ir dažādas studiju organizatoriskas problēmas, tai skaitā kultūras, identitātes un organizatoriskas problēmas.

5.3.att. Aptaujas rezultāti par studiju procesa organizāciju (2014. un 2018. gads)

Pozitīvi vērtējams, ka katru gadu studējošo vērtējumi par programmas kopējo kvalitāti ir auguši (2014.g. 60% gadījumos studiju programmas kvalitāte tika novērtēta kā ļoti labi, taču 2018.gadā jau 91%) . Studentu vērtējumi par studiju procesa organizāciju ir kopumā pozitīvi, un vairums respondentu vērtējumos ir vērtēti, kā ļoti labi, un labi.

Aptaujas priekšlikumu daļā studenti sniedz savus priekšlikumus par atsevišķiem infrastruktūras jautājumiem (telpu noformējumu, stāvvietu trūkumu, ēdināšanas servisu).

Studentu aptauja par mācībspēku kvalitāti un pasniegšanas veidiem veic LLU ESAF Socioloģisko pētījumu grupa. Aptauja „Mācībspēks studentu vērtējumā,” pamatojoties uz 21.02.2007. rektora rīkojumu Nr.03-5 „Par kārtību, kādā veicama studentu aptauja par mācībspēku darbu”, tika veikta par visiem mācībspēkiem un pamatojoties uz 12.06.2013. LLU Senāta lēmumu Nr.8-17 „Par LLU Studiju nolikumu”, studējošajiem noteikts obligāti piedalīties aptaujā. Aptauja sniedz atgriezenisko saiti par studiju rezultātiem no studiju satura un procesa viedokļa: 1)dod iespēju mācībspēkiem izvērtēt un pilnveidot savu darbu; 2)sniedz ieteikumus studiju programmu direktoriem, kā uzlabot studiju programmas saturu; 3)LLU vadība un katedru vai institūtu vadītāji balstoties uz iegūto informāciju pilnveidot studiju kvalitāti. Aptaujas rezultāti tiek arī izmantoti:1) vērtējot mācībspēku kandidatūras konkursos uz akadēmiskajiem amatiem; 2)slēdzot darba līgumus ar vieslektoriem; 3)veicot izmaiņas studiju plānos, studiju kursu saturā un īstenošanas metodikā. Aptaujas rezultāti LLU IS ir pieejami 1) katram mācībspēkam par saviem vadītajiem studiju kursiem; 2)Katedru/centru vadītājiem/institūtu direktoriem par visiem savas struktūrvienības mācībspēkiem; 3)Studiju programmu direktoriem par savu programmu visiem studiju kursiem; 4)dekāniem par fakultātes mācībspēkiem; 5)rektoram un studiju prorektoram par visiem aptaujas rezultātiem.

2015./2016.studiju gadā tika veikta **absolventu aptauja**, kurā pēc programmas absolvēšanas tika noskaidrota programmas absolventu apmierinātība ar studiju programmu: 78% no aptaujātajiem norādīja, ka ir apmierināti, 11%, ka ir zināmā mērā apmierināti, 11 % norādīja , ka ir vairāk apmierināti nekā neapmierināti. Nācās secināt, ka veicot aptauju īsi pēc maģistra darba aizstāvēšanas, aptaujā izteiktais vērtējums sasaucas ar maģistra darba aizstāvēšanā iegūtajiem vērtējumiem. Līdz ar to šādu aptauju uzskatījām par nelietderīgu un sākām meklēt ceļus, kā veikt absolventu aptaujas ilgākā laikā pēc absolvēšanas. Šādu aptauju rīkoja LLU, izsūtot centralizēti e-anketas, mūsu absolventiem 2017 gadā. Aptaujas rezultāti: absolventi, kuri ir beiguši maģistra studijas un šobrīd strādā uzrāda, ka 30% gadījumos viņu uzņēmumos absolventi strādā savā specialitātē; 50 % aptaujāto norāda, ka viņiem ir laba teorētiskā un praktiskā sagatavotība un bija spējīgi uzreiz veikt savus darba pienākumus, savukārt 20% to varēja pēc neilgas apmācības darba vietā. 100% absolventu norāda, ka apguvuši darbam nozarē nepieciešamās teorētiskās zināšanas un spēj tās pielietot darba uzdevumu izpildei. Kritiskāk absolventi vērtē faktu, ka apguvuši nozarei

nepieciešamās praktiskās iemaņas un spēj tās pielietot darba uzdevumu izpildei, un šo apgalvojumu *kā drīzāk sasniegtu* vērtē 60% respondentu, 40% norāda *kā drīzāk nenasniegtu*. Pozitīvi vērtējams aptaujā konstatētais, ka mūsu absolventi strādā dažādās nozarēs, kas saistītas ar izglītību; lauksaimniecību; enerģētiku; būvniecību; veselības aprūpi; loģistiku; pakalpojumu sniegšanu; mežsaimniecību un tūrisma nozari. 40% no absolventiem piedāvā esošiem studentiem prakses vietas un tik pat liels skaits nav studiju programmu attīstībā kā absolvents iesaistījies. Pozitīvs aspekts ir mināms, ka 50% no absolventiem stādā kā vadītāji, 20% kā personāla vadītāji, pārējie ir uzņēmuma īpašnieki, struktūrvienību vadītāji un stratēģiskais procesu direktors (COO). Aptaujas veicēji savos uzņēmumos nodarbina arī citus mūsu fakultātes absolventus, kopumā anketās norādīts, ka uzņēmumos strādā 177 fakultātes programmas beigušie absolventi.

Atgriezenisko saiti par studiju programmas saturu un atbilstību darba tirgus prasībām iegūst sadarbībā ar darba devējiem prakses vietās. Pēc prakses un uz prakses aizstāvēšanu studējošam jāiesniedz studenta vērtējums no uzņēmuma/prakses vadītāja. Šis vērtējums par praksi tiek ņemts vērā pie kopējā prakses vērtējuma.

5.3.tabula

**Prakses vietas vadītāja (darba devēja) vērtējumi par studiju programmas
"Uzņēmējdarbība un vadība" maģistrantiem**

Kritēriji / vērtējumi	teicama	laba	vidēja	nepietiekoša
Darba disciplīna	75%	25%		
Attieksme pret veicamo darbu	91,7%	8,3%		
Praktizanta veicamā individuālā darba uzdevuma izpilde	75%	25%		
Darbu un norādījumu izpilde	75%	25%		
Pamatiemaņu prasme	58,3%	41,7%		
Profesionālo iemaņu prasme	66,7%	33,3%		
Teorētisko zināšanu pielietojums	50%	41,7%	8,3%	
Lojalitāte pret uzņēmumu	91,7%	8,3%		
Iniciatīvas parādīšana	91,7%	8,3%		
Prakses kopējais novērtējums (10 balļu sistēmā) "10"	33,3%			
Prakses kopējais novērtējums (10 balļu sistēmā) "9"	50%			
Prakses kopējais novērtējums (10 balļu sistēmā) "8"	16,7%			

Prakšu vērtējumos (pārskata periodā) visaugstāk tiek novērtētas studējošo attieksme pret veicamo darbu, lojalitāte pret uzņēmumu un iniciatīvas parādīšana, kur "teicami" saņēmuši 92% studējošo, savukārt zemāk tiek vērtēti tādi kritēriji, kā- pamatiemaņu prasme un teorētisko zināšanu pielietojums ("teicami" 58% un 50%) daži studenti teorētisko zināšanu pielietojumā saņēmuši vērtējumu no darba devēja, kā vidēju 8% gadījumos.

Katru gadu tiek rīkota Absolventu lekciju nedēļa. Tās ietvaros 2013.-2018. gada periodā studentiem ir bijusi iespēja noklausīties 48 absolventu profesionāļu pieredzi. Absolventu lekciju nedēļā jau kā absolventi piedalījušies arī programmas absolventi: piemēram, SIA "KONEKESKO Latvija" produktu grupas vadītājs, AS "Latvenergo" IT infrastruktūras funkciju direktors, Jelgavas reģionālais tūrisma centrs sabiedrisko attiecību speciāliste u.c.

2.7. Sniegt novērtējumu par studējošo ienākošās un izejošās mobilitātes iespējām, izmantoto iespēju skaita dinamiku un mobilitātes laikā apgūto studiju kursu atzišanu.

Programmas studējošiem ir iespēja doties ERASMUS+ studējošo apmaiņā uz citām Eiropas

universitātēm – šādu iespēju izmantojuši vairāki programmas studenti gan studijās, gan praksēs. Daudzi studenti izmanto iespēju ņemt dalību BOVA aktivitātes, projektu aktivitātēs un starpaugstskolu piedāvātājās aktivitātēs.

5.4.tabula

Studiju programmas “Uzņēmējdarbības vadība” studējošie Erasmus+ mobilitātes ietvaros un BOVA aktivitātēs

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
Studējošo skaits (ERASMUS+ mobilitāte)	2			3	3	2
Sadarbības partneraugstskola	Aleksandra Stulginska universitāte, Lietuva			Čehijas Dzīvības zinātņu universitāte Slovākijas Lauksaimniecības universitāte Nitrā	Čehijas Dzīvības zinātņu universitāte Rozenheimas Lietiško zinātņu universitāte, Vācija	Rozenheimas Lietiško zinātņu universitāte, Vācija Obuda universitāte, Ungārija
Studējošo skaits (ERASMUS+ prakses)					1	4
Prakses vieta					Aleksandra Stulginska universitāte, Lietuva	Associação Nacional Avaliadores Imobiliários, Portugāle TBM Group , Čehija SMA Gebaudereinigung GmbH, Vācija Vageningen universitāte, Nīderlande
BOVA sertifikātu ieguvušo skaits		4	6		7	5
BOVA kursa organizators		Aleksandra Stulginska universitāte, Lietuva	Aleksandra Stulginska universitāte, Lietuva Igaunijas Dzīvības zinātņu universitāte Tartu, Igaunija		Aleksandra Stulginska universitāte, Lietuva Igaunijas Dzīvības zinātņu universitāte Tartu, Igaunija	Vitauta Dižā universitāte, Lietuva

BOVA kursa nosaukums	Sustainable Agriculture for Rural Development 4 ECTS	Sustainable Agriculture for Rural Development 4 ECTS Innovation and Entrepreneurship for Rural Development 3 ECTS	Sustainable Agriculture for Rural Development 4 ECTS Innovation and Entrepreneurship for Rural Development 3 ECTS	Sustainable Agriculture for Rural Development 4 ECTS Application of Circular Economy Principles in Landfills 3 ECTS
-------------------------	--	--	--	---

Samērā populāri studentu vidū ir NOVA/BOVA piedāvātie kursi, kuri ne tikai ietver teorētiskās zināšanas, bet arī piedāvā praktiskās iemaņas caur gadījumu analīzi (*case studies*), apmeklējot praktiskos uzņēmējus, asociācijas un inovāciju veidotājus. Tā, piemēram, 2015. gada BOVA kursu galvenais mērķis bija padziļināt un paplašināt studentu zināšanas ilgtspējīgas lauksaimniecības jomā un attīstīt studentu prasmes risināt dažādas lauku attīstības problēmas, izmantojot lauksaimniecības multifunkcionalitāti. Studentiem bija iespēja noklausīties teorētiskās lekcijas par lauksaimniecības lomu reģionālajā attīstībā, sociālo un ekonomisko kohēziju, ilgtspējīgu finanšu lēmumu pieņemšanu, sociālo faktoru ietekmi lauksaimniecības biznesa attīstīšanā, kultūras mantojuma lomu, kā arī par pilsētu un lauku partnerības aspektiem. Lekcijas lasīja lektori no Latvijas Lauksaimniecības universitātes, A. Stulginska universitātes un Igaunijas Dzīvības zinātņu universitātes. Studentiem tika organizēta arī praktiskā ekskursija uz Lauksaimniecības tehnikas tirdzniecības, apkopes un servisa uzņēmumu "Ivabalte", saldētas maizes izstrādājumu ražotāju "Mantinga" un A. Stulginska universitātes lauku saimniecību. Uzņēmumos studentiem bija iespēja padziļināti izpētīt lauksaimniecības piegādes ķēdes un uzņēmumu savstarpējās attiecības tajās. BOVA kursu pēdējā dienā studenti prezentēja savus pētījumus par iespējām veicināt ilgtspējīgu lauksaimniecību un lauku attīstību, kas tika izstrādāti visas nedēļas garumā.

Ja vērtējam izejošās mobilitātes dinamiku, tad mobilitāšu skaits ir pieaudzis 3 reizes, kur lielākais pieauguma temps vērojamus ERASMUS prakšu iespēju izmantošanā. ERASMUS mobilitātes iespējas galvenokārt izmanto ārvalstu studējošie, lai dotos studēt vienu semestri Eiropas augstskolās, vai arī praksē. Populārākais mobilitātes veids maģistra programmas studējošo vidū ir bijis BOVA kursi, kur kopumā sešu gadu periodā ir veiktas 18 mobilitātes. Tas skaidrojams ar to, ka šāda veida mobilitāti izmanto ne tikai ārvalstu studējošie, bet arī latviešu studenti. Jo BOVA kursi ir moduļu veidā, realizēti noteiktā tematikā un ietver sevī arī praktisko gadījumu analīzi un arī apmācību uzņēmējdarbības vidē. Salīdzinot ar iepriekšējo periodu, ir samazinājusies vietējo studentu interese par ārvalstu prakses iespējām, ja iepriekšējā periodā šādas prakses izmantoja studenti, tad šajā periodā vairs netiek izmantotas. Tas skaidrojams ar vietējo studentu ierobežotā laika iespējām un faktu, ka visi no studējošiem ir nodarbināti uzņēmumos/organizācijās šeit Latvijā. Turklāt, vērā ņemams fakts, ka vairāki no studējošiem jau šobrīd strādā multikulturālos uzņēmumos un organizācijās, vai arī uzņēmumos ar ārvalstu kapitālu.

ERASMUS+ studējošā ārvalstu augstskolā iegūto studiju rezultātu atzišanu un kredītpunktu pārskaitīšanu veic studiju programmas direktors saskaņā ar Rektora rīkojumu "Par akadēmiskās atzišanas kārtību LLU" (<https://www.llu.lv/lv/erasmus-studijas>; <http://www.llu.lv/lv/erasmus-prakse>). Mobilitātes akadēmiskās atzišanas protokola sagatavošana notiek balstoties uz studējošā iesniegto sekmju izrakstu (un iepriekš saskaņoto akadēmiskās atzišanas nodomu protokolu) vai apliecinājumu par prakses periodu.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)

3.1. Novērtēt resursu un nodrošinājuma (studiju bāzes, zinātnes bāzes (ja attiecināms), informatīvās bāzes (tai skaitā bibliotēkas), materiāli tehniskās bāzes un finansiāli bāzes) atbilstību studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un studiju rezultātu sasniegšanai, sniegt piemērus. Veicot novērtējumu iespējams norādīt atsauci uz II. daļas 3. nodaļas 3.1.- 3.3. kritērijos sniegto informāciju.

Studiju, informatīvā bāze, materiāli tehniskā bāze un finansiālā bāze ir pietiekama un atbilstīga studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un nodrošina studiju rezultātu sasniegšanu. Studiju programmas realizācijai tiek izmantota gan kopējā LLU, gan ESAF, gan citu fakultāšu studiju, informatīvā un materiāli tehniskā bāze (sk. 2.3. nodaļu).

3.2. Studiju un zinātnes bāzes, tajā skaitā resursu, kuri tiek nodrošināti sadarbības ietvaros ar citām zinātniskajām institūcijām un augstākās izglītības iestādēm, novērtējums (attiecināms uz doktora studiju programmām).

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)

4.1. Mācībspēku sastāva izmaiņu analīze un novērtējums par pārskata periodu, to ietekme uz studiju kvalitāti.

Studiju programmā, balstoties uz LLU Akadēmiskā personāla darba aprēķina nolikumu, veidojas 4.12 štata vietas (2.18 (1.5 gadu programma) 1.94 (2.0 gadu programma)).

5.5.tabula

Studiju programmā iesaistīto mācībspēku amati un studiju darba apjoms uz 2018./2019.st.g.

Programmas nosaukums/ docētājs		Uzņēmējdarbības vadība [1,5 gadi]	Uzņēmējdarbības vadība [2 gadi]
profesors	<i>Studiju darbs, h</i>	471,80	471,80
	<i>Skaits</i>	8	8
profesors (Emeritus)	<i>Studiju darbs, h</i>	8,00	0,00
	<i>Skaits</i>	1	0

viesprofesors	<i>Studiju darbs, h</i>	49,50	49,50
	<i>Skaits</i>	1	1
asociētais profesors	<i>Studiju darbs, h</i>	855,30	616,30
	<i>Skaits</i>	7	6
docents	<i>Studiju darbs, h</i>	157,40	112,60
	<i>Skaits</i>	3	4
viesdocents	<i>Studiju darbs, h</i>	62,00	116,00
	<i>Skaits</i>	3	3
lektors	<i>Studiju darbs, h</i>	17,60	17,60
	<i>Skaits</i>	1	1
vieslektors	<i>Studiju darbs, h</i>	379,90	409,90
	<i>Skaits</i>	6	6
Kopā studiju darbs, h		2001,50	1793,70
Kopā personas		30	29

No tabulā sakārtotās informācijas varam secināt, ka 34% no programmas realizē profesori (tais skaitā prof. Emeritus un viesprofesori), 23% asociētie profesori, 20% docenti un 23% lektori. Ja vērtējam docētāju sastāvu pret realizētiem studiju kursiem, tad nozares profesionāļi ir iesaistīti kā docenti un lektori/vieslektori, kā arī lielāks docentu un vieslektoru īpatsvars ir studijuursos, kuri tiek realizēti angļu valodā.

Programmas īstenošanā iesaistīti mācībspēki no 2 LLU fakultātēm (1) Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes –trijiem institūtiem (EKRA, FIGR, UZVA), (2) Informācijas tehnoloģiju fakultātes (Vadības sistēmu katedra), kā arī mācībspēki no Valodu centra. Iesaistītās struktūrvienības nodrošina atbilstošo studiju kursu pasniegšanu, metodisko darbu, studiju kursu programmu izstrādi, atjaunošanu, kā arī studiju procesa kvalitāti.

5.6.tabula

Studiju programmā iesaistīto mācībspēku amati un studiju darba apjoms uz 2018./2019.st.g.

	Profesors	Vies-profesors	Asoc.prof	Docents	Vies docents	lektors	Vies-lektors	Kopā slodzes
Uzņēmējdarbības vadība [1,5 gadi]	0,52	0,07	0,93	0,17	0,07	0,02	0,4	2,18
Uzņēmējdarbības vadība [2 gadi]	0,52	0,06	0,67	0,12	0,12	0,02	0,43	1,94

Kopā slodzes	1,04	0,13	1,6	0,29	0,19	0,04	0,83	4,12
---------------------	-------------	-------------	------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Profesori, viesprofesori un asociētie profesori veido 2.77 slodzes, kas vērtējams pozitīvi, jo maģistra studijās tiek iesaistīti docētāji ar augstāko akadēmiskās kvalifikācijas līmeni. Docenti un viesdocenti veido 0.48 slodzes. Lektori un vieslektori 0.87 slodzes, šajā grupā ietilpst nozares profesionāļi, kas sniedz studiju programmas studijuursos profesionālu skaitījumu un galvenokārt realizē tos studiju kursus, kuru mērķis ir sniegt specifiskas profesionālās zināšanas un prasmes. Vieslektori (nozares profesionāļi) tiek iesaistīti arī kā prakšu vadītāji, prakšu komisiju locekļi un maģistra darbu recenzenti. Savukārt vēlētā akadēmiskā personāla attiecība studiju programmā ir 75% , pret 25% nevēlētu akadēmisko personālu, kas vērtējams pozitīvi, un varētu būt vēl zemāka, ņemot vērā, ka programmas iesaistē būtu vēlams iesaistīt arī pētniekus un vadošos pētniekus un nozares profesionāļus.

Vērtējot šo štatu vietu sadalījumu uz iesaistīto docētāju skaitu, tad programmas realizācijā ir iesaistīti 30 docētāji , no kuriem 9 profesori, 1 viesprofesors, 7 asoc.profesori, 3 docenti, 3 viesdocenti, 1 lektors un 6 vieslektori. Līdz ar to varam vērtēt, ka slodžu īpatsvars katrā štata vietā ir ļoti neliels.

Programmā štata vietu struktūras lielākās izmaiņas pārskata periodā radīja ārvalstu studentu uzņemšana, kas reizē veicināja jaunu docētāju ar angļu valodas zināšanām piesaisti, līdz ar to radīja slodžu pieaugumu vieslektoriem, lektoriem. Ārvalstu studentu piesaiste programmā arī krasi mazināja studējošo skaita attiecību uz docētāju, kas iepriekšējā periodā svārstījās ~ 15.0-16.0 studējošiem uz docētāju. Taču šobrīd līdz ar vairāku docētāju iesaisti studiju procesā šī attiecība ir dinamiski samazinājusies, bet kritiski vērtējams tas , ka slodžu skaita pieauguma temps ir daudzas reizes zemāks. Tas nozīmē, ka faktiski slodzes vēl krasāk tiek sadrumstalotas starp iesaistītajiem docētājiem.

4.2. Studiju programmas īstenošanā iesaistīto mācībspēku (akadēmiskā personāla, viesprofesoru, asociēto viesprofesoru, viesdocentu, vieslektoru un viesasistentu) kvalifikācijas atbilstības studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām novērtējums. Sniegt informāciju par to, kā mācībspēku kvalifikācija palīdz sasniegt studiju rezultātus.

Mācībspēku sastāvs (skat.punktu *Mācībspēku sastāva izmaiņu analīze un novērtējums*) ir atbilstīgs studiju programmas realizācijas nodrošināšanai augstā kvalitātē.

5.7.tabula

Mācībspēku sadalījums pēc kvalifikācijas līmeņa

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
Doktora grāds						
Skaitis	19	19	21	21	23	23
Īpatsvars, %	79	79	77	75	76	76

Maģistra grāds						
Skaits	6	6	6	7	7	7
Īpatsvars, %	21	21	23	25	23	23

Studiju programmā "Uzņēmējdarbības vadība" iesaistīto mācībspēku amatu kvalifikācijas laika periodā 2013.-2019.gadi ir bijušas samērā stabilas. Vairākums no docētājiem ir ar doktora grādu (vidēji 75-79%), taču svārstības ir notikušas pēdējos trijos studiju gados. Izmaiņas skaidrojamas ar pieaugošu ārvalstu studējošo skaitu, kur studiju kursu realizācijā iesaistās vairāki docētāji.

Mācībspēku profesionālās pilnveides nepieciešamību un regularitāti nosaka:

- (1) LR Augstskolu likums (1995);
- (2) MK 04.09.2001. noteikumi Nr. 391. „Profesora un asociētā profesora amata pretendenta zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanas kārtība”, kuri nosaka kārtību, kādā nozares profesoru padome novērtē profesora vai asociētā profesora amata pretendenta zinātnisko un pedagoģisko kvalifikāciju un paredz, ka, novērtējot pretendenta atbilstību profesora vai asociētā profesora amatam, ņem vērā pēdējo sešu gadu laikā iegūto zinātnisko un pedagoģisko kvalifikāciju. Pedagoģiskās kvalifikācijas sastāvdaļa ir arī organizatoriskā kompetence, kas raksturo personāla vadības pieredzi un spējas;
- (3) LLU nolikums par akadēmiskajiem amatiem (<http://www.llu.lv/getfile.php?id=66788>), kurā definētas prasības akadēmisko amatu (profesora, asociētā profesora, docenta, vadošā pētnieka, lektora, pētnieka un asistenta) pretendentiem.

Studiju programmas realizācijā iesaistītie **mācībspēki regulāri paaugstina kvalifikāciju.**

- Vismaz reizi sešos gados mācībspēki apmeklē augstākās izglītības pedagogu profesionālās pilnveides programmu „Inovācijas augstskolu didaktikā” (160 h). Laika periodā 2013.-2019.g. sertifikātu „Inovācijas augstskolu didaktikā” ieguvuši 5 docētāji;
- LLU darbiniekiem tiek nodrošināta kvalifikācijas paaugstināšana kursos „Moodle e-kursu veidošanas vadības sistēma”. Kvalifikāciju šajosursos paaugstinājuši 7 mācībspēki;
- LLU Valodas centrs universitātes mācībspēkiem piedāvā angļu valodas pilnveides kursus (32 h). Kvalifikāciju šajosursos paaugstinājuši 10 mācībspēki;
- Mācībspēki savu kvalifikāciju paaugstina arī piedaloties LLU Akadēmiskajā konference. Katru gadu šajā konferencē kā dalībnieki piedalās vidēji 12 docētāji un katru gadu vismaz viens docētājs šajā konferencē uzstājas ar referātu;
- Pārskata periodā vairāki mācībspēki piedalījās LLU Komunikācijas un mārketinga centra organizētajā seminārā „Kā būt elastīgam saskarsmē” un LLU Mūžizglītības centra un izglītības centra "Karjeras konsultācijas" organizētajā seminārā „Pārmaiņu domāšanas stratēģija”;
- Fakultātes rīkotajos ikgadējos populārzinātniskos pasākumos: profesora Ervida Grinovska mantojuma seminārā; seminārā „Docenta Jāņa Benzes lasījumi”; profesora K. Špoģa mantojuma zinātniski praktiskajā seminārā "Zinātnes pamatvērtība - dažādība".

Programmā iesaistītie docētāji savu kvalifikāciju ir paaugstinājuši iegūstot sertifikātus:

1. profesionālajā pilnveidē "Universitāšu vadības ekselence 21.gadsimtā"; „Investors in Excellence” standarta prasības un metodes izcilības sasniegšanā; „Mēs un internets”;
2. profesionālajā apmācībā un semināros: "Uzņēmējdarbība Lietuvā: pieredze, prakse un kultūras mantojums" (Lietuva, Aukštaitija, Aukštaitijas pašvaldība); "Uzņēmējdarbība Dienvidigauņijā:

pieredze, prakse un kultūras mantojums”; “Ziemeļlatgales reģiona pieredze, prakse un kultūras mantojums”; „Uzņēmējdarbības attīstība Vidzemē”.

Mācībspēki iesaistās dažādu profesionālo organizāciju rīkotajos semināros un aktivitātēs: SIA „LZRA Izglītības centrs”, Zemgales reģiona Kompetenču attīstība centrs, LR Finanšu ministrijas, SIA „Jauns Likums”, Lietišķās informācijas dienests, iFinances, Zemgales Uzņēmējdarbības centrs,

Mācībspēki ar savu kompetenci un pieredzi sekmīgi darbojas dažādu institūciju, uzņēmumu padomēs, kas savukārt ļauj labāk izprast dažādus ekonomiskos procesus un rada labas iespējas dalībai dažādos zinātniskos pētījumos. Arī turpmāk studiju virziena realizācijā iesaistītie mācībspēki turpinās paaugstināt savas profesionālās, akadēmiskās, zinātniskās vai sociālās kompetences.

4.3. Informācija par doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītā akadēmiskā personāla zinātnisko publikāciju skaitu pārskata periodā, pievienojot svarīgāko publikāciju sarakstu, kas publicētas žurnālos, kuri tiek indeksēti datubāzēs Scopus vai WoS CC. Sociālajās zinātnēs un humanitārajās un mākslas zinātnēs var papildus skaitīt zinātniskās publikācijas žurnālos, kas tiek indeksēti ERIH+ (ja piemērojams).

4.4. Informācija par doktora studiju programmas īstenojošā iesaistītā akadēmiskā personāla iesaisti pētniecības projektos kā projekta vadītājiem vai galvenajiem izpildītājiem/ apakšprojektu vadītājiem/ vadošajiem pētniekiem, norādot attiecīgā projekta nosaukumu, finansējuma avotu, finansējuma apmēru. Informāciju sniegt par pārskata periodu (ja attiecināms).

4.5. Sniegt piemērus akadēmiskā personāla iesaistei zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī (studiju programmas saturam atbilstošajās jomās) un iegūtās informācijas pielietojumam studiju procesā.

Akadēmiskā personāla zinātniski pētnieciskā darbība atspoguļojas zinātniskajās publikācijās un to rezultātu prezentācijās konferencēs un zinātniskos semināros, kā arī dalībā zinātniskajos projektos.

5.8. tabula.

Studiju programmas „Uzņēmējdarbības vadība” realizācijā iesaistīto mācībspēku zinātniskās un pētnieciskās aktivitātes

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
Sagatavoto publikāciju kopskaits	32	35	38	38	38	41

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
Studiju kursi, kuros izmantoti zinātnisko projektu un praktisko pētījumu rezultāti	2	3	4	4	4	4
Mācību grāmatas un zinātniskās monogrāfijas	1	1	0	0	5	2

1. Latvijas pārtikas nozares konkurētspējas rādītāju salīdzinošā analīze Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Polijā un Krievijā. (2014) Autoru kolektīvs. Zinātniska monogrāfija. Jelgava: LLU, SIA Drukātava. 200 lpp. ISBN 978-9984-48-156-2.
2. Grīnberga-Zālīte G. (2014) Sociālais mārketingu lauku iedzīvotāju interešu harmonizācijai. Latvijas Lauksaimniecības universitāte, CD, 46 lpp
3. Zināšanu ekonomika Latvijas lauku un reģionu dzīvotspējai. (2018) Autoru kolektīvs. Monogrāfija. Jelgava: Jelgavas tipogrāfija. 2018.- 325 lpp. ISBN 978-9934-8744-0-6.
4. Simtam pāri. Viedā Latvija. (2018) Autoru kolektīvs. Monogrāfija. Jelgava: Jelgavas tipogrāfija. 2018.- 416 lpp. ISBN 978-9984-9542-9-5.
5. Entrepreneurship in Rural Areas through the production and exploitation of medicinal and aromatic plants: manual /D.M.Bobiț, M.Ciufu, V.Ghinea,, L.Līcīte, A.Muška, L.Paula, D.Popluga u.c./ [Jelgava]: [Latvijas Lauksaimniecības universitāte], [2018] 255 lpp. ISBN 9789984482958.
6. Education in rural entrepreneurship through producing and valorizing herbs that are endangered or available only from spontaneous flora: training course curriculum/ D.Popluga, A.Muška, L.Paula, L.Līcīte/ [Jelgava]: [Latvijas Lauksaimniecības universitāte], [2018] 33 lpp.
7. Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas iespējas ar klimatam draudzīgu lauksaimniecību un mežsaimniecību Latvijā (2018) Autoru kolektīvs. Monogrāfija. Rīga: SIA "Zelta rudens Printing", 289 lpp.ISBN: 978-9984-48-308-5.
8. Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte: docētāju devums Latvijai : 1968-50-2018 / Latvijas Lauksaimniecības universitāte. - Jelgava : Latvijas Lauksaimniecības universitāte, 2019. ISBN 9789984483092
9. Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte 1/2 no 100 : 2014.-2018. gads / ESAF. - Jelgava : Latvijas Lauksaimniecības universitāte, 2019 - ISBN 9789984483122

Vairāki docētāji (**14 docētāji**) ir piedalījušies, vadījuši **zinātniskos un pētniecības projektus**, kuru rezultāti un praktiskie pētījumi integrēti studijuursos. Nozīmīgākie projekti un praktiskie pētījumi laika periodā 2014.-2019.g.:

- AS „Latvijas valsts meži” finansēts projekts Nr.05-15/8; 5.5.-5.1-0015-101-13-18, „Zemes ekonomiski efektīva, ilgtspējīga un produktīva izmantošanas lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas ražošanai;
- VPP EKOSOC-LV projekts 5.2.3 "Latvijas lauku un reģionālās attīstības procesi un iespējas zināšanu ekonomikas kontekstā";
- Valsts pētījumu programmas 1. virziena apakšvirziena „Vide un klimats” 1.2. programmas „Latvijas ekosistēmu vērtība un tās dinamika klimata ietekmē (EVIDenT)” apakšprojekts 3.2. “Lauksaimniecības nozares SEG emisiju analīze un emisiju samazināšanas pasākumu

ekonomiskais novērtējums”;

- VPP "Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai" projekts "Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā" (INTERFRAME-LV);
- Horizon 2020, H2020-BB-2016-2017 6-2017. 773297-2 Bio-based innovation for sustainable goods and services - Supporting the development of a European Bioeconomy. Monitoring the Bioeconomy (BioMonitor);
- Latvijas Pašvaldību savienības projekts "Vietējās pašvaldības – attīstības izglītības un sabiedrības izpratnes veicinātājas”;
- OECD pētījums „Intelektuālie pakalpojumi saistībā ar Latvijas lauksaimniecības inovācijas sistēmas pamatziņojuma sagatavošanu” (nr.3.2-10/2017/LLU/82);
- INTERREG Centrālbaltijas programmas projekts CAITO Nr. CB340 „Metaklastera izveide Japānas tūrisma tirgus piesaistīšanai”;
- INTERREG V-A LATVIA - LITHUANIA PROGRAMME 2014-2020 Project Number: LLI-143; Project Title: Ready for Business / ReforB;
- Izglītošana lauku uzņēmējdarbībā caur medicīnas un aromātisko augu audzēšanu un popularizēšanu;
- “INTENSSS-PA: Integrēta, ilgtspējīga enerģētikas plānošana” par alternatīvās enerģijas izmantošanas iespēju izpēti transportā Zemgales reģionā;
- ZM projekts Latvijas bioekonomikas nozaru attīstības scenāriju sociālekonomiskais izvērtējums

Vairāki docētāji (9 docētāji) piedalījušies **zinātnes popularizēšanas pasākumos** par sekojošiem tematiem: *Ilgspējīgas attīstības risinājumi: no sakārtotas atkritumu saimniecības līdz veselīgiem produktiem; Pasaules ekonomikas aktuālās tendences; LLU zinātnieku stāsti: Pirkst vai nepirkst – tāds ir jautājums!; Mēs un internets; Sabiedriskā labuma organizāciju uzraudzības aktualitātes; Elektrotransporta izmantošanas pieredze Latvijā; Latvijas, Igaunijas un Somijas lauku tūrisma produktu atbilstība Japāņu tūrisma tirgus prasībām; Infomatīvi izglītojošs pasākums "Ieraugi citādāk!"; Eiropas zinātnieku nakts u.c.*

4.6. Mācībspēku sadarbības novērtējums, norādot mehānismus sadarbības veicināšanai, studiju kursu/ moduļu savstarpējās sasaistes nodrošināšanā. Norādīt arī studējošo un mācībspēku skaita attiecību studiju programmas ietvaros (pašnovērtējuma ziņojuma iesniegšanas brīdī).

Mācībspēku sadarbība veidojas no šādiem sadarbības veidiem:

- realizējot studiju kursus – studiju kursu realizācijā tika iesaistīt vairāki mācībspēki (Finanšu un investīciju vadīšana; Matemātiskā statistika; Uzņēmējdarbības plānošana un kontrolings; Zināšanu pārvaldība un inovācijas);
- studiju darba plānošana un apspriešana institūtos, institūtu sēdēs, starpinstitūtu sēdēs, Metodiskajās komisijās, fakultātes domes sēdēs;
- darbs prakšu aizstāvēšanas komisijās un valsts pārbaudījumu komisijās, kurās iesaistīti dažādu institūtu mācībspēki un arī mācībspēki no citām Latvijas AII.

5.9.tabula

Mācībspēku un studējošo attiecība studiju programmā „ Uzņēmējdarbības vadība”

<i>Programmas nosaukums</i>	<i>Līmenis</i>	<i>Studējošo skaits 01.10.2019</i>	<i>Studējošie / Mācībspēkiem</i>
Uzņēmējdarbības vadība [1,5 gadi]	Prof. maģ.	21	9,6
Uzņēmējdarbības vadība [2 gadi]	Prof. maģ.	21	10,8
LLU kopējais rādītājs:			13,4

Pielikumi

III. Studiju programmas raksturojums - 1. Studiju programmas raksturojošie parametri		
Kopīgās studiju programmas atbilstība Augstskolu likuma prasībām (tabula)		
Statistika par studējošajiem pārskata periodā	13_pielikums_LV.pdf	Annex_13.pdf
III. Studiju programmas raksturojums - 2. Studiju saturs un īstenošana		
Studiju programmas atbilstība valsts izglītības standartam	14_pielikums_LV.pdf	Annex_14_EN.pdf
Studiju programmā iegūstamās kvalifikācijas atbilstību profesijas standartam (ja piemērojams)	15_pielikums_LV.pdf	Annex_15.pdf
Studiju programmas atbilstību atbilstošās nozares specifiskajam normatīvajam regulējumam (ja piemērojams)		
Studiju kursu/ moduļu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai	17_pielikums.pdf	Annex_17.pdf
Studiju programmas plāns (katram studiju programmas īstenošanas veidam un formai)	18_pielikums_LV.pdf	Annex_18.pdf
Studiju kursu/ moduļu apraksti	Studiju_kursu_apraksti.rar	Description_of_the_study_courses.rar
Studiju programmas raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Par studiju programmas apgušanu izsniedzamā diploma paraugs	Profesionālā_maģistra_diploms un pielikums.rar	Professional_master_diploma and supplement.rar
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem nodrošinās iespējas turpināt izglītības ieguvu citā studiju programmā vai citā augstskolā/ koledžā (līgums ar citu akreditētu augstskolu vai koledžu), ja studiju programmas īstenošana tiks pārtraukta	Vienošanās_LLU_RTU_un_LLU_Liepājas_Universitāte.rar	Agreement_between_LLU_RTU_and_LLU_LiepU.rar
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem garantē zaudējumu kompensāciju, ja studiju programma augstskolas vai koledžas rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ netiek akreditēta vai tiek atņemta studiju programmas licence un studējošais nevēlas turpināt studijas citā studiju programmā.	LLU_apliecinajums_programmai_Uzņemejdarbības_vadība.edoc	LLU confirmation_Business Management.docx
Augstskolas/ koledžas apliecinājums par studiju programmas īstenošanā iesaistāmo mācībspēku attiecīgo svešvalodu prasmi vismaz B2 līmenī atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļvietnē www.europass.lv, ja studiju programmu vai tās daļu īsteno svešvalodā.	LLU_apliecinajums_programmai_Uzņemejdarbības_vadība.edoc	LLU confirmation_Business Management.docx
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas doktora studiju programmas, apliecinājums, ka doktora studiju programmas akadēmiskā personāla sastāvā ir ne mazāk kā pieci doktori, no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti tajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē, kurā studiju programma plāno piešķirt zinātnisko grādu.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, apliecinājums, ka akadēmisko studiju programmu akadēmiskais personāls atbilst Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktajām prasībām.		
Studiju līguma paraugs/-i	Studiju_līgums_paraugs_LV.pdf	Studiju_līgums_paraugs_EN.pdf
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, kurās paredzēts, ka studēs mazāk nekā 250 pilna laika studējošie, attiecīgs Augstākās izglītības padomes atzinums atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta otrajai daļai.		

Komercdarbība un uzņēmuma vadība

Augstākās izglītības iestāde	<i>Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvaldība</i>
Studiju programmas nosaukums	<i>Komercdarbība un uzņēmuma vadība</i>
Izglītības klasifikācijas kods (IKK)	42345
Studiju programmas veids	<i>Profesionālā bakalaura studiju programma</i>
Studiju programmas direktora vārds	Aina
Studiju programmas direktora uzvārds	Muška
Studiju programmas direktora e-pasts	aina.muska@llu.lv
Studiju programmas vadītāja/ direktora akadēmiskais/ zinātniskais grāds	Dr.oec
Studiju programmas direktora telefona numurs	63025170
Studiju programmas mērķis	<i>Sagatavot kvalificētus, konkurētspējīgus profesionālus uzņēmējus un uzņēmumu vadītājus, kuri, iegūstot kvalitatīvu augstāko profesionālo izglītību, spēj analizēt un novērtēt komercdarbības vidi, plānot un vadīt darbu atbilstoši uzņēmuma attīstības stratēģijai un izvirzītajiem mērķiem saskaņā ar normatīvo aktu prasībām un tautsaimniecības attīstības tendencēm.</i>
Studiju programmas uzdevumi	<p><i>(1) Veidot plaša spektra zināšanas un izpratni par komercdarbību un uzņēmumu vadību, veicināt uzņēmuma vadītāja prasmes un kompetences atbilstoši darba tirgus prasībām.</i></p> <p><i>(2) Sagatavot studējošos praktiskam darbam, attīstīt zinātniski pētnieciskā darba iemaņas un veicināt to izmantošanu.</i></p> <p><i>(3) Izkopt un nostiprināt pašizglītības un pašaudzināšanas prasmes un iemaņas, nodrošināt pamatu tālākizglītības procesam mūža garumā.</i></p>

Sasniedzamie studiju rezultāti	<p>Zināšanas:</p> <p>(Z1) Spēj parādīt zināšanas par ekonomiskās attīstības likumsakarībām pasaulē.</p> <p>(Z2) Spēj parādīt augstākā līmeņa zināšanas, kuras sniedz pamatu veiksmīga vadīšanas procesa īstenošanai.</p> <p>(Z3) Spēj parādīt specializētas līmeņa zināšanas par uzņēmuma darbības kopsakarībām un lēmumpieņemšanas ciklu.</p> <p>(Z4) Spēj parādīt zināšanas un kritisku izpratni par teorētiskajiem un empīriskajiem pētījumiem vadībizinībās.</p> <p>(Z5) Spēj parādīt zināšanas par zinātniski pētnieciskām un komercdarbības vides analīzes metodēm vadīšanas procesa nodrošināšanai.</p> <p>(Z6) Spēj parādīt zināšanas par uzņēmējdarbību regulējošiem normatīvajiem aktiem.</p> <p>Prasmes:</p> <p>(P1) Spēj iegūtās zināšanas akumulēt un pielietot vadīšanas procesa īstenošanā.</p> <p>(P2) Izprot aktuālās ekonomiskās attīstības likumsakarības, principus, kā arī uzņēmuma darbības kopsakarības.</p> <p>(P3) Orientējas komercdarbības vidē notiekošajos procesos, spēj tos izskaidrot, argumentēti diskutēt un pieņemt lēmumus atbilstoši situācijas izmaiņām.</p> <p>(P4) Pārzina un kontrolē uzņēmuma darbības funkcionālās jomas, spēj identificēt problēmas un izstrādāt risinājumus, izmantojot zinātnisku pieeju, kā arī prot pieņemt lēmumus.</p> <p>(P5) Spēj strādāt komandā, deleģēt un koordinēt pienākumu izpildi, efektīvi plānot un organizēt darbu, kā arī risināt konfliktsituācijas.</p> <p>(P6) Spēj komunicēt un sadarboties ar uzņēmējdarbības subjektiem.</p> <p>(P7) Spēj pastāvīgi apgūt jaunas zināšanas, analizēt, sistematizēt, sintezēt un integrēt iegūto informāciju.</p> <p>(P8) Orientējas un ievēro normatīvos aktus un ētikas normas.</p> <p>Kompetence:</p> <p>(K1) Spēj izmantot teorētiskās un praktiskās zināšanas un prasmes uzņēmuma un tā struktūrvienību efektīvā vadīšanā.</p> <p>(K2) Spēj izstrādāt uzņēmuma stratēģiskos un taktiskos plānus atbilstoši tautsaimniecības attīstības tendencēm, valsts, īpašnieku un sabiedrības interesēm un sekot to īstenošanas gaitai.</p> <p>(K3) Spēj strādāt individuāli un grupā, izmantojot savas zināšanas un līdera prasmes, un uzņemties atbildību par savas darbības rezultātiem.</p> <p>(K4) Spēj sadarboties ar uzņēmējdarbības subjektiem uzņēmējdarbības mērķu īstenošanai.</p> <p>(K5) Spēj pārstāvēt uzņēmumu darījumos ar citiem uzņēmējdarbības subjektiem.</p> <p>(K6) Spēj komunicēt vietējā un starptautiskajā uzņēmējdarbības vidē.</p> <p>(K7) Spēj veikt pētījumus ar zinātnisko vērtību vadībizinību jomā.</p>
Studiju programmas noslēgumā paredzētais noslēguma pārbaudījums	bakalaura darbs (12 KP/ 18ECTS)

Studiju programmas varianti

Pilna laika klātie - 4 gadi - latviešu

Studiju veids un forma	<i>Pilna laika klātie</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	4
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	<i>latviešu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	160
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Vispārēja vidējā izglītība vai profesionālā vidējā izglītība</i>
legūstamais grāds (latviešu valodā)	<i>Profesionālā bakalaura grāds komercdarbībā un uzņēmuma vadībā</i>
legūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	<i>Uzņēmuma vadītājs</i>

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

Nepilna laika klātie - 4 gadi, 6 mēneši - latviešu

Studiju veids un forma	<i>Nepilna laika klātie</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	4
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	6
Īstenošanas valoda	<i>latviešu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	160
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Vispārēja vidējā izglītība vai profesionālā vidējā izglītība</i>
legūstamais grāds (latviešu valodā)	<i>Profesionālā bakalaura grāds komercdarbībā un uzņēmuma vadībā</i>
legūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	<i>Uzņēmuma vadītājs</i>

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)

1.1. Izmaiņu studiju programmas parametros, kas notikušas kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas vai studiju programmas licences izsniegšanas, ja studiju programma nav iekļauta studiju virziena akreditācijas lapā, apraksts un analīze.

Kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas ir notikušas izmaiņas šādos studiju programmas „Komerccarbība un uzņēmuma vadība” parametros:

1. Atbilstoši *Ministru kabineta 2014. gada 26. augusta noteikumiem Nr. 512 "Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu"* studiju programmas apjoms pilna un nepilna laika klātienē studijās ir **160 KP**. Saskaņā ar LLU Senāta lēmumu Nr.7-166 tikai pilna laika klātienē studējošiem jāpiedalās studiju kursā “Sports” (3 KP) un mācību praksē “Praktiskā lauku saimniecība” (1 KP) LLU MPS „Vecauce” (ar mērķi - apgūt praktisko saimniekošanu laukos).
2. Studiju programma netiek realizēta **nepilna laika neklātienē formā**, jo šo programmas īstenošanas formu studējošie neizvēlas.
3. Precizēta piešķiramā profesionālā kvalifikācija - **uzņēmuma vadītājs** - atbilstoši pieņemtajam *Uzņēmuma vadītāja profesionālajam standartam* (Saskaņots Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes 18.09.2019. sēdē, protokols Nr. 6).

1.2. Statistikas dati par studējošajiem studiju programmā, studējošo skaita dinamika, skaita izmaiņu ietekmes faktoru analīze un novērtējums. Analizējot, atsevišķi izdalīt dažādas studiju formas, veidus, valodas.

Studiju programma „Komerccarbība un uzņēmuma vadība” tiek īstenota valsts valodā. Pārskata periodā kopējā studējošo skaitā nav notikušas būtiskas izmaiņas un pēdējos divos studiju gados studējošo kopskaits ir stabilizējies (skatīt 13.pielikumu). Pārskata periodā studiju programmā „Komerccarbība un uzņēmuma vadība” studējošo kopskaita ķēdes pieauguma temps, kas demonstrē skaita procentuālās izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir pozitīvs: pieaugums vidēji par 1 % pārskata periodā. Kopumā studējošo skaits Latvijas augstskolās pakāpeniski samazinās, piemēram, **profesionālās pamatstudiju programmās** – samazinājums vidēji par 6 % pārskata periodā, kas skaidrojams ar demogrāfisko krīzi valstī, kuras ietekmē ir samazināties vidusskolas absolventu skaits.

Studējošo skaita stabilizēšanos var skaidrot ar LLU atpazīstamību un atrašanās vietu. Studiju programmā studējošo aptauju dati liecina, ka vidēji 37 % respondentu pārskata periodā LLU izvēlējas, jo universitāte atrodas tuvu dzīvesvietai, bet vidēji 30 % - jo LLU atrodas Jelgavā. Īpaši svarīgs LLU atrašanās vietas tuvums dzīvesvietai un līdz ar to arī darbavietai ir nepilna laika studējošiem, kuru īpatsvars studējošo kopskaitā ir vidēji 77 % pārskata periodā.

Studējošo skaita izmaiņas ietekmē:

- **imatrikulēto studējošo skaits;**

Imatrikulēto studējošo skaita izmaiņu tendence studiju programmā „Komerccdarbība un uzņēmuma vadība” ir identiska Latvijas **augstskolās profesionālās pamatstudiju programmās** imatrikulēto studējošo skaita izmaiņām: 1.kursā uzņemto studējošo skaits samazinās. 2017./18. un 2018./19. studiju gadā imatrikulēto studējošo skaita pieaugumu pilna laika klātienē (attiecinīgi par 67 % un par 50 %) veicināja no valsts budžeta finansēto studiju vietu piešķiršana studiju programmā „Komerccdarbība un uzņēmuma vadība”.

- **studijas pārtraukušo studējošo skaits;**

Lielākā daļa studējošo (pārskata periodā – 62 % no eksmatrikulēto kopskaita) tiek eksmatrikulēta pirmajā studiju gadā (kursā) un ar katru nākamo studiju kursu eksmatrikulēto studējošo skaits pakāpeniski samazinās: pārskata periodā 4. un 5. kursā studijas pārtrauca vidēji 6 % no eksmatrikulēto studējošo kopskaita katrā studiju kursā. Galvenie eksmatrikulācijas iemesli ir:

- pēc studējošā paša vēlēšanās (33 % no eksmatrikulēto kopskaita; galvenokārt 1. kursa laikā), jo nav pareizi izvēlēta studiju programma; programma nesniedz iecerēto; darba apstākļi; neapmierina studiju grafiks; nespēja pietiekami laika veltīt studijām; ģimenes apstākļi;
- studiju līguma saistību nepildīšana, neizpildot finansiālās saistības (22 % no eksmatrikulēto kopskaita; arī galvenokārt 1. kursa laikā);
- studiju līguma saistību nepildīšana, neizpildot studiju programmas prasības (19 % no eksmatrikulēto kopskaita; arī galvenokārt 1. kursa laikā);
- neuzsākot studijas (15 % no eksmatrikulēto kopskaita).

Daļa studējošo tiek eksmatrikulēta ar ierakstu „neatgriezies no akadēmiskā atvaļinājuma” (10 %). Lai mazinātu atbirumu visi studējošie, kuri uzrakstījuši iesniegumu par eksmatrikulāciju, tiek aicināti uz pārrunām ar dekānu vai studiju prodekānu, vai studiju programmas direktoru.

Pilna laika studējošo kopskaitu nebūtiski ietekmē arī tas, ka studējošais maina studiju veidu: no pilna laika studijām uz nepilna laika studijām, uzsākot pastāvīgas darba gaitas, kuras nevar apvienot ar studijām pilnā laikā, kā arī studējošie – sportisti, kas nevar studijas pilnā laikā apvienot ar treniņiem, mainot sporta klubu.

- **studējošo skaits, kas uzsāk studijas vēlākos studiju posmos.**

Studijas programmā uzsāk vēlākos studiju posmos, galvenokārt pēc 1.līmeņa augstākās izglītības studiju programmu absolvēšanas, vai mainot augstskolas vai studiju programmu.

4.1.tabula

Vēlākos studiju posmos imatrikulēto studējošo skaits pārskata periodā

Imatrikulācijas semestris	Studiju gads					
	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
2.	2	1		1		1
3.	1		6	1	1	2
4.		1				
5.	5	1		1	5	3

Imatrikulācijas semestris	Studiju gads					
	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
6.		4	5	4	4	1
7.	8	15	7			
8.						
9.	3	2				
Kopā	21	24	18	7	10	5
t.sk. pēc studiju programmas „Komerccinības” absolvēšanas	4	9	6	4	2	0

Studijas vēlākos studiju posmos turpina galvenokārt Grāmatvedības un finanšu koledžas, Latvijas Biznesa koledžas, Biznesa vadības koledžas, Juridiskā koledžas, Alberta koledžas un Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas, kā arī studiju virzienā ietilpstošās 1.līmeņa augstākās izglītības studiju programmas „Komerccinības” absolventi. 2013./2014. studiju gadā vēlākos studiju posmos (5., 7. un 9.semestrī) imatrikulēto studējošo skaita pieaugumu ietekmēja profesionālās bakalaura studiju programmas “Sabiedrības pārvalde” slēgšana, tāpēc daļa studējošo studijas turpināja studiju programmā “Komerccinības un uzņēmuma vadība”. Savukārt 2014./2015. studiju gadā imatrikulēto studējošo skaita pieaugumu noteica studiju programmas „Komerccinības” absolventi, no kuriem lielākā daļa turpināja studijas studiju programmā “Komerccinības un uzņēmuma vadība”.

Pārskata periodā studiju programmu absolvējuši 54 pilna laika absolventi un 132 nepilna laika absolventi. Datu analīze liecina, ka pārskata periodā beigušo / iestājušos attiecība studiju programmā ir **vidēji 61 % pilna laika studijās un vidēji 66 % nepilna laika studijās**. Pārskata periodā studiju plānu izpildīja, tai skaitā izstrādāja un aizstāvēja bakalaura darbu, **vidēji 91 %** no absolvēšanas studiju gadā pilna laika 4. kursā studējošo kopskaita un **vidēji 94 %** - no absolvēšanas studiju gadā nepilna laika 5. kursā studējošo kopskaita.

Līdz 2017./2018. studiju gadam gan pilna, gan nepilna laika studējošie studijas finansēja paši vai studējošo vietā juridiskas personas, noslēdzot attiecīgu vienošanos ar LLU. Sākot ar 2017./18.studiju gadu, studiju programmā piešķirtas no valsts budžeta finansētas studiju vietas: 2017./18.- **11** un 2018./19. - **16 vietas**. Tiesības studēt valsts finansētajās studiju vietās uz vienu semestri atbilstoši noteiktajam valsts finansēto studiju vietu skaitam iegūst pilna laika klātienē studējošie ar augstāku vidējo svērto atzīmi semestrī. Tā kā pēdējos divos gados studējošo skaits ir stabilizējies, bet no valsts budžeta finansēto studiju vietu skaits ir pieaudzis par 5 vietām, līdz ar to pieaudzis arī studējošo skaita īpatsvars, kuri studē par valsts līdzekļiem, no 6 % 2017./18.studiju gadā līdz 9 % 2018./19.studiju gadā. Tā kā lielākā daļa studējošo programmā ir nepilna laika studējošie, kas finansē studijas paši, līdz ar to studiju programmā vairāk nekā 90 % studējošo ir maksas studenti.

Studiju maksas segšanai pilna un nepilna laika klātienē studējošiem ir pieejams studiju kredīts. Pilnā

laikā sekmīgi studējošajiem ir pieejami studiju maksas atvieglojumi LLU Senāta noteiktajā kārtībā (<https://www.llu.lv/lv/studiju-kredits>).

1.3. Analīze un novērtējums par studiju programmas nosaukuma, iegūstamā grāda, profesionālās kvalifikācijas vai grāda un profesionālās kvalifikācijas mērķu un uzdevumu, studiju rezultātu, kā arī uzņemšanas prasību savstarpējo sasaisti.

Analizējot "Programmas parametri" izklāstīto studiju programmas mērķi, uzdevumus un uzņemšanas nosacījumus, var secināt, ka tie izriet viens no otra un ir savstarpēji saistīti. Uzņemšanas prasības ir atbilstīgas un pietiekamas studiju rezultātu sasniegšanai atbilstošā kvalitātē un plānotā termiņā (studiju ilgumā); studējošo uzņemšana notiek saskaņā ar LLU apstiprinātajām procedūrām un kritērijiem.

Sasniedzami studiju rezultāti atbilst programmas mērķim un uzdevumiem, piedāvātajam programmas saturam. Programmas nosaukums atbilst tās saturam. Piešķiramais profesionālais bakalaura grāds un profesionālā kvalifikācija ir pakārtoti sasniegtajiem studiju rezultātiem un studiju programmas saturam.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)

2.1. Studiju kursu/ moduļu satura aktualitātes un atbilstības nozares, darba tirgus vajadzībām un zinātnes tendencēm novērtējums. Sniegt informāciju, vai, un kā studiju kursu/ moduļu saturs tiek aktualizēts atbilstoši nozares, darba tirgus un zinātnes attīstības tendencēm. Maģistra vai doktora studiju programmu gadījumā norādīt un sniegt pamatojumu, vai grādu piešķiršana balstīta attiecīgās zinātnes nozares vai mākslinieciskās jaunrades jomas sasniegumos un atziņās.

Studiju programmas saturs nodrošina augsta profesionāla līmeņa, konkurētspējīgus vadīšanas speciālistu sagatavošanu dažādām tautsaimniecības nozarēm un jomām, kā arī iestādēm un organizācijām, kas savu darbību veic saskaņā ar komercdarbības principiem, kā arī profesionālu – uzņēmēju sagatavošanu privātas uzņēmējdarbības uzsākšanai un realizācijai.

Studiju programmas saturs un struktūra ir atbilstīgi Ministru kabineta 2014. gada 26. augusta noteikumu Nr. 512 "Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu" prasībām (skatīt 14. pielikumu).

Studiju kursu saturs regulāri tiek pārskatīts un papildināts atbilstoši nozares, darba tirgus prasībām un zinātnes tendencēm. Studiju kursu satura atbilstību aktuālajām atziņām nodrošina:

- mācībspēku zinātniskā darbība un regulāra dalība zinātniskajās konferencēs, tādējādi stiprinot saikni starp izglītību un pētniecību;
- mācībspēku dalība pētnieciskajos projektos, tādējādi stiprinot saikni starp izglītību, pētniecību un bieži arī uzņēmējdarbību;

- kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi, semināri, kursi, kas sniedz iespējas un motivē mācībspēkus pilnveidot savu profesionalitāti, kā arī dažādot mācīšanas metodes un pārskatīt docēto studiju kusu saturu;
- mācībspēku dalība *ERASMUS+* programmā, tādējādi veicinot pedagoģisko metožu un studiju materiālu apmaiņu;
- mācībspēku darbība un dalība dažādu institūciju, uzņēmumu padomēs, komisijās, kas ļauj labāk izprast dažādus ekonomiskos un sabiedrības procesus, tādējādi nodrošinot saikni starp izglītību un uzņēmējdarbību.

Studiju kursu satura aktualizāciju nosaka arī:

- LLU normatīvais regulējums (LLU Studiju prorektora rīkojums *Par studiju kursu/ prakšu programmu izskatīšanas kārtību un informācijas reģistrēšanas un atjaunošanas kārtību LLU IS kursu reģistrā* (pieejams: https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-08/RIKOJUMS_Studiju_kursu_izstradasanas_un_atjaunosanas_kartiba_2018.pdf)), kas nosaka, ka **studiju kursa/prakses programma pārskatāma un precizējama vismaz vienu reizi divos gados**, studiju programmas pašnovērtēšanas laikā, papildinot ar jaunākajiem datiem un informāciju;
- studiju programmas direktora iniciatīva;
- studiju kursa mācībspēka iniciatīva;
- studējošo aptaujās izteiktie priekšlikumi;
- darba devēju priekšlikumi, kas izteikti darba devēju aptauju anketās un studiju programmas vērtēšanas procesā, kā arī bakalaura darbu aizstāvēšanas sēdēs kā priekšlikumi, kas tiek apkopoti un atspoguļoti Valsts pārbaudījumu komisijas darba pārskatā (divas reizes studiju gadā).

Studiju programmas direktors apkopo studējošo un darba devēju izteiktos priekšlikumus par nepieciešamajām izmaiņām studiju kursa saturā un informē atbildīgo mācībspēku, kura pienākums ir pārskatīt studiju kursa saturu un tajā integrēt ieteiktās aktualitātes.

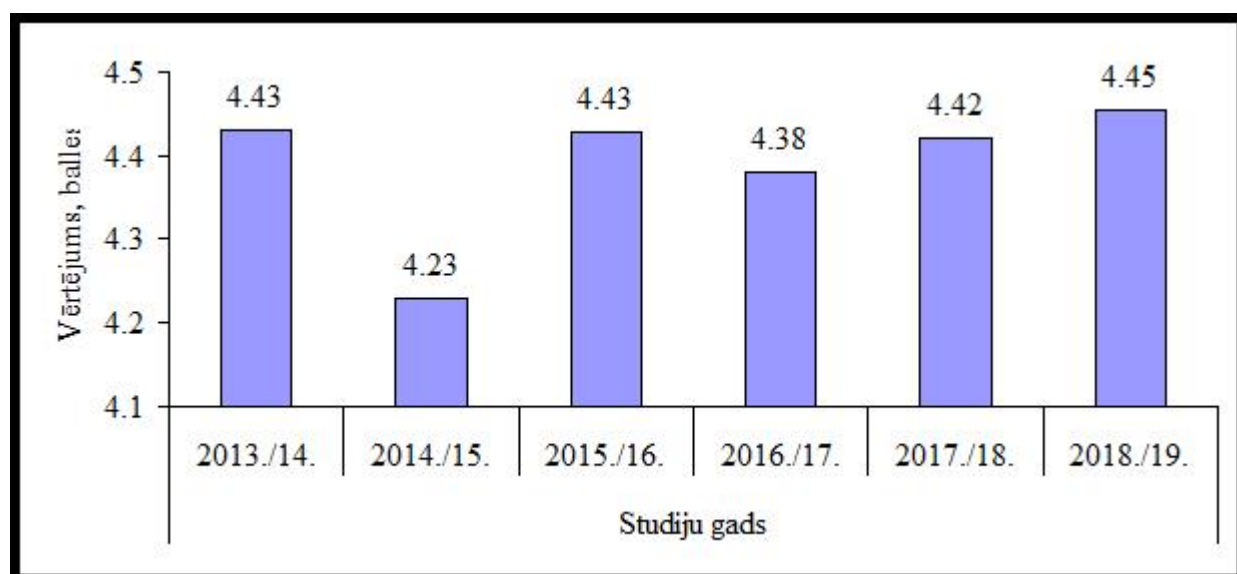
Katra studiju gada beigās, realizējot studiju programmā studējošo aptauju, tiek noskaidrotas studējošo domas par studiju programmas atbilstību darba tirgum. Pārskata periodā vidēji 35 % respondentu norādīja, ka studiju programma **atbilst darba tirgum**, un vidēji 40 % - ka **daļēji atbilst**. Pārskata periodā ir pieaudzis respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka studiju programma atbilst darba tirgum: no 29 % 2013./14. studiju gadā līdz 48 % 2018./19. studiju gadā. Vidēji 19 % respondentu bija grūtības novērtēt atbilstību, jo saskaņā ar respondentu domām darba tirgus ir ļoti mainīgs.

Studiju programmas absolventu aptaujas dati liecina, ka lielāko daļu respondentu apmierina studiju kursu piedāvājums studiju programmā: pārskata periodā vidēji 29 % respondentu **pilnībā piekrita** apgalvojumam „Mani apmierina studiju kursu piedāvājums studiju programmā” un vidēji 64 % - **drīzāk piekrita** šim apgalvojumam. Augsti respondenti vērtē arī studiju kursu kvalitāti un satura aktualitāti. Apgalvojumam „Kopumā studiju kursu kvalitāte bija augsta, kursu saturs aktuāls un daudzpusīgs” **pilnībā piekrita** vidēji 18 % respondentu un **drīzāk piekrita** – 67 % respondentu.

Vērtējot iegūtās teorētiskās zināšanas, vidēji 21 % absolventu apgalvojumam „Mani apmierina studiju laikā iegūto teorētisko zināšanu bāze” **pilnībā piekrita**, bet vidēji 71 % pārskata periodā - **drīzāk piekrita**. Līdzīgi absolventi vērtēja iegūtās prasmes: vidēji 21 % absolventu apgalvojumam „Studiju laikā ieguvu pietiekamas prasmes, lai spētu piemērot zināšanas praktisku uzdevumu veikšanai” **pilnībā piekrita**, bet vidēji 67 % pārskata periodā - **drīzāk piekrita**.

Lielākā daļa absolventu (72 % respondentu) uzskata, ka studiju programmas apguves grūtības pakāpe ir „**piemērota**”.

Katru gadu studējošo profesionālo sagatavotību darba tirgus prasībām vērtē arī darba devēji piecu ballu skalā (skatīt 4.1.attēlu). Pēdējos pārskata perioda gados darba devēju vērtējums ir nedaudz, bet pieaudzis.

4.1. attēls. Studiju programmā studējošā profesionālās sagatavotības darba tirgum vērtējums pārskata periodā darba devēju skatījumā (5 – augsts līmenis; 1 zems līmenis)

2.2. Studiju kursos/ moduļos iekļautās informācijas, sasniedzamo rezultātu, izvirzīto mērķu u.c. rādītāju savstarpējās sasaistes, studiju kursu/ moduļu mērķu sasaistes ar studiju programmas mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem novērtējums. Doktora studiju programmas gadījumā, galveno pētniecības virzienu apraksts, programmas ietekme uz pētniecību un citiem izglītības līmeņiem.

Studiju programmas plānojums, studiju kursu saturs, kredītpunktu sadalījums ir kvalitatīvs un atbilstošs studiju programmas mērķim, uzdevumiem un sasniedzamiem studiju rezultātiem.

Studiju kursu saturs, sasniedzamie rezultāti, izvirzītie uzdevumi un mērķi pakārtoti studiju programmas sasniedzamiem studiju rezultātiem, izvirzītajiem uzdevumiem un mērķim. Studiju kursu savstarpējā sasaiste nodrošina plānoto studiju rezultātu sasniegšanu atbilstošā kvalitātē (skatīt 17.pielikumu).

2.3. Studiju īstenošanas metožu (tajā skaitā vērtēšanas) novērtējums, iekļaujot analīzi par to, kā tiek izvēlētas studiju kursos/ moduļos izmantotās studiju īstenošanas (tajā skaitā vērtēšanas) metodes, kādas tās ir un kā tās veicina studiju kursu rezultātu un studiju programmas mērķu sasniegšanu. Iekļaut skaidrojumu, kā studiju procesa īstenošanā ņemti vērā studentcentrētas izglītības principi.

Izvēloties studiju īstenošanas metodes studiju kursos, tiek ņemts vērā:

- studiju programmas mērķis, uzdevumi, studiju sagaidāmie rezultāti;

- konkrētam studiju kursam izvirzītais mērķis un studiju rezultāti;
- apgūstamā studiju kursa satura, kā arī temata (tēmas) specifika;
- studējošā studiju iespējas, daudzveidīgās vajadzības;
- studiju vide: pieejamā studiju bāze, informatīvā bāze, materiāli tehniskā bāze;
- mācībspēka paša iespējas studiju procesa vadīšanā.

Īstenojot studentcentrētu izglītību, atbilstoši apstākļiem mācībspēki izmanto daudzveidīgu studiju īstenošanas metožu klāstu:

- **tradicionālās metodes** – lekcijas, praktiskie darbi, semināri;
- **metodes, kas veicina analītisko, kritisko, sistēmisko un radošo domāšanu, veido komunikāciju prasmes** – grupu darbs, diskusijas, debates, prezentācijas, situāciju analīze un modelēšana, problēmu risināšana, mācību ekskursijas, lietišķās spēles u.c.;
- **studentu individuāli vai grupās veiktā patstāvīgā un pētnieciskā darba veicināšanas metodes** – referātu, esejas, mājas darbi, mācību pētījums, noslēguma projekta pētījums, kursa darbu izstrāde;
- **tikšanās ar uzaicinātajiem ekspertiem** – nozares profesionāļiem – studiju kursu ietvaros un *ESAF Absolventu nedēļas* ietvaros.

Mācībspēki pastāvīgi variē studiju īstenošanas metožu klāstu. Trīs dominējošās studiju īstenošanas metodes, kas tiek izmantotas studiju programmas studiju kursu realizācijā bez lekcijām, ir **diskusijas** (81 % no realizētajiem studiju kursiem); **praktiskie darbi individuāli un grupās** (65 %) un **prezentācijas** (59 %).

Lekcijas kā studiju īstenošanas pamatmetode studiju programmā tiek izmantotas gan vispārizglītojošos un nozares studijuursos, gan nozares profesionālās specializācijas studijuursos. Lekcijās plaši tiek izmantotas multimediju tehnoloģijas un internets. Studējošiem lekciju materiāli ir pieejami e-studiju vidē, kas atvieglo darbu auditorijā un dod iespēju lielāku laiku daļu veltīt jau iepriekš saņemtā lekciju materiāla analīzei, izklāstītā temata kritiskai novērtēšanai un diskusijai.

Studiju procesa kvalitātes paaugstināšanas nolūkos tiek organizētas arī **vieslekcijas**, kad konkrētu studiju kursu ietvaros lekcijas lasa dažādāku nozaru speciālisti, piemēram, studijuursos:

- *Finanses un kredīts* (krājaizdevu sabiedrības „Allažu saime” valdes priekšsēdētājs (2014./2015.); AS “Swedbank” Patēriņa un auto finansēšanas atbalsta daļas jomas vadītājs Latvijā (2017./2018.); AS “Swedbank” Jelgavas filiāles Klientu apkalpošanas vadītāja (2017./2018.)),
- *Makroekonomika* (LIAA klientu apkalpošanas daļas vadītāja (2016./2017.)),
- *Tirgvedība* (SIA „Latvijas Piens” mārketinga un pārdošanas direktore (2016./2017.)),
- *Personāla vadīšana* (AS „Latvenergo” IT Infrastruktūras direktors (2016./2017.); Rundāles pils muzeja direktores vietniece (2018./2019.)),
- *Kvalitātes menedžments* (SIA “Accenture Latvija” pārstāve (2017./2018.); SIA “Accenture Latvija” pārstāves (2018./2019.)),
- *Projektu vadīšana* (SIA “Accenture Latvija” pārstāve (2017./2018.)),
- *Uzņēmējdarbības ekonomika un Uzņēmējdarbības likumdošana* (VID galvenā nodokļu inspektore (2017./2018.)),
- *Saimniekošanas mācība* (VSIA “Sertifikācijas un testēšanas centrs” bioloģiskās lauksaimniecības eksperte (2018./2019.)),
- *Pasākumu vadība* (LLU Studentu kluba vadītāja (2018./2019.)),
- *Vadīšana* (Rundāles pils muzeja direktores vietniece (2018./2019.)),
- *Uzņēmuma finanšu vadība* (Finanšu institūcijas “ALTUM” projektu vadītāja (2018./2019.)).

Apkopotie programmā studējošo aptauju rezultāti liecina, ka 58 % studējošo uzskata, ka pieaicinātie vieslektori ir veicinājuši izpratni par teorijas pielietošanas iespējām praktiskā darbā, bet vidēji 17 % ir pretējās domās un vidēji 25 % bija grūtības novērtēt vieslektoru devumu.

Savukārt 22 % aptaujāto studiju programmas absolventu apgalvojumam „*Studiju programmas nodrošinājums ar vieslektoriem bija pietiekams*” **pilnībā piekrita**, bet 60 % - **drīzāk piekrita** un tikai 14 % - **drīzāk nepiekrita**.

Starptautiskās nedēļas laikā **vieslekcijas** lasa arī LLU partneraugstskolu mācībspēki.

Praktiskajos darbos studējošie nostiprina lekcijās iegūtās zināšanas un iegūst prasmes dažādu metožu praktiskā pielietojumā, veidojot izpratni par dažādām likumsakarībām uzņēmējdarbības procesos, pamatojoties uz teorētiskajām zināšanām un kritisko domāšanu. Šim nolūkam studiju kursus ir sagatavoti izdales studiju materiāli, piemēram, studiju kuros *Saimniekošanas mācība, Projektu vadīšana, Kvalitātes menedžments, Vadīšana* u.c.

Lekciju un praktisko darbu laikā bieži tiek organizēts **grupu darbs**, kura laikā studējošie iemācās strādāt komandā un pilnveidot komunikatīvās un prezentēšanas prasmes, kā arī iegūst prasmi kopīgi veikt uzdevumu, uzņemties atbildību, iegūst arī prasmi deleģēt pienākumus un attīsta prasmi kontrolēt procesu.

Studiju īstenošanā plaši tiek izmantota **diskusijas metode**, kad studējošie iesaistās sarunā, argumentēti aizstāv savu viedokli par konkrēti apspriežamo tematu. Šī metode veicina studentiem prasmes diskutēt, kā arī ar šo metožu pielietošanu tiek rosināts studējošo domāšanas process, kas palīdz veidot studentiem izpratni par lekcijās un praktiskajos darbos apgūstamajām studiju kursu tēmām. Četros studijuursos (*Socioloģija, Komandas menedžments, Saimnieciskās darbības analīze, Lauku tūrisma uzņēmējdarbība*) tiek praktizētas **debates**. Debašu rezultātā, studējoši attīsta sevī pārliecību, uzstāšanās prasmes, kā arī spēju saskatīt likumsakarības dažādos procesos. Astoņos studijuursos (*Darba un civilā aizsardzība, Uzņēmējdarbības likumdošana, Kvalitātes menedžments, Inovācijas vadīšana, Personāla vadīšana, Ēdināšanas organizācija un serviss, Latvijas kultūrvidē, Klientu attiecību vadība*) tiek organizēti **semināri**, kas rada iespēju studējošiem apgūt un papildināt patstāvīgā darba prasmes, tādējādi rosinot pašizglītību ne tikai studiju laikā, bet arī pēc studiju pabeigšanas. Vienlaikus semināri rada iespēju studējošiem attīstīt indukcijas un dedukcijas prasmes, kuru rezultātā viņiem jāprot atlasīt piemērotākos informācijas avotus, datus un faktus tēmas atspoguļošanai. Ļoti nozīmīgi semināros ir studējošo priekšzināšanas dažādos studijuursos, prasmes pielietot informāciju tehnoloģijas, kā arī spēja strādāt individuāli un grupā, kas var sekmēt patstāvīgā darba prasmes un kvalitāti.

Studijuursos - *Makroekonomika, Vadīšana un Konflikta vadīšana uzņēmumā* - tiek izmantota **situāciju modelēšana**, kad studējošie modelē reālas situācijas, tās prezentē citiem un pamato savu viedokli. Lai sasniegtu precīzākus situāciju modelēšanas rezultātus, jāņem vērā apgūtās zināšanas visos studijuursos, kā arī jāspēj saskatīt likumsakarības, kas izriet no pieņemtajiem lēmumiem.

Studijuursos - *Biznesa ētika, etiķete, Tirgvedība, Tūrisma tiesiskais regulējums, Tirgus analīze un prognozēšana, Kvalitātes menedžments, E-komercija, Latvijas kultūrvidē, Konkurētspēja uzņēmējdarbībā un Konflikta vadīšana uzņēmumā* - tiek izmantota **situāciju analīze**, lai studējošie praksē pielietotu iegūtās zināšanas, risinot dažādas reālas situācijas, iegūtu prasmes analizēt, secināt, veidot ieteikumus.

Kā studiju īstenošanas metode studijuursos - *Lietišķā angļu valoda, Lietišķā vācu valoda, Socioloģija un Tiesību pamati* - tiek izmantotas arī **lietišķās spēles**, lai studējošie praksē pielietotu iegūtās zināšanas, risinot dažādas problēmas un analizējot praktiskās situācijas.

Četros studijuursos – *Tirgvedība, Komercedarbības globalizācija, Makroekonomika un Saimnieciskās darbības analīze* – studējošie studiju kursa apguves laikā uzkrātos faktu materiālus un izpildītos darbus, kas parāda studējošā progresu, izaugsmi, sasniegumus, prasmes un attieksmi, kārtu **Portfolio - darbu mapē**.

Studiju īstenošanā tiek organizētas arī **mācību ekskursijas**, kad studējošie tiekas, komunicē, piedalās diskusijās ar nozares speciālistiem un uzņēmējiem, iegūst jaunāko informāciju, kas nepieciešama studiju kursu apguvei. Pārskata periodā studiju programmā studējošie apmeklēja šādas organizācijas un komersantus:

- Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrs (Ozolnieki) (studiju kursā *Saimniekošanas mācība* (2018./2019.)),
- Jelgavas Biznesa inkubators (*Inovācijas vadīšana* (2018./2019.)),
- Latvijas Banka (*Makroekonomika* (2018./2019.)),
- Vīna darītava “Ābelītes”, alus darītava “Zoltners”, strausu ferma “Mazzariņi” (*Mikroekonomika* (2018./2019.)),
- Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs (*Ievads studijās* (2018./2019.)),
- SIA „DINEX Latvia” (*Uzņēmuma finanšu vadība* (2018./2019.)),
- Finanšu institūcija “ALTUM” (*Uzņēmējdarbības plānošana*; 2017./2018.; *Uzņēmuma finanšu vadība* (2018./2019.)),
- Jelgavas Tūrisma un informācijas centrs (*Tūrisma analīze un ekonomika* (2018./2019.)),
- SIA “Kurekss”, Ventspils tehnikums, Ventspils Augsto tehnoloģiju parks (*Ievads studijās* (2018./2019.)),
- “Rīgas brīvosta” un SIA “Systems Logistics” (*Loģistika mārketingā* (2017./2018.)),
- SIA “Madara Cosmetics” (*Tirgvedība* (2017./2018.)),
- Zemgales plānošanas reģiona Uzņēmējdarbības centrs (*Tūrisma tiesiskais regulējums* (2017./2018.)),
- SIA “Gamma - A” un AS “Laima” (*Reklāmas veidošana* (2017./2018.)),
- Jelgavas Biznesa inkubators (*Inovāciju vadīšana* (2017./2018.)),
- SIA “Lāči” (*Komercedarbības globalizācija* (2017./2018.)),
- SIA „Karamelu darbnīca” (*Ievads studijās* (2016./2017.)),
- ZS „Blūdži”, Elejas Tējas namiņš, Lielvircavas muiža (*Eiropas Savienības projektu vadīšana* (2016./2017.)),
- LR Valsts ieņēmumu dienests (Rīga) (*Finanses un kredīts* (2016./2017.)),
- SIA „JP Ziedi” (*Eiropas Savienības projektu vadīšana* (2016./2017.)),
- Rīgas brīvosta, SIA „System Logistics” (*Loģistika mārketingā* (2015./2016.)).

Lai attīstītu prasmi izmantot dažādas informācijas tehnoloģijas, noformēt darbus atbilstoši prasībām, prezentēt, atrast informāciju, lietot datubāzes, pielietot datorprogrammas un e-resursus pētījumu veikšanā un studiju procesā tiek izmantotas **informācijas tehnoloģijas**.

Studentcentrētas izglītības nodrošinājumā svarīga studiju īstenošanas forma ir **akadēmiskā personāla konsultācijas** (saskaņā ar apstiprināto konsultāciju grafiku, kas pieejams ESAF mājas lapā, LLU IS un e-studijās, kā arī institūtos un katedrās). Tās studējošiem ir pieejamas pietiekamā apjomā, studējošiem pastāv iespēja arī tikties ar mācībspēku citā laikā, par to vienojoties individuāli. Studentiem ir iespējas komunicēt e-vidē, izmantojot LLU vienoto e-pastu sistēmu un atsevišķos studijuursos komunikāciju e-studiju vidē. Tiešo komunikāciju studenti vērtē visaugstāk tieši zināšanu un prasmju ieguvē, bet e-vides komunikāciju - organizatorisku jautājumu risināšanai, iesniedzot pastāvīgos darbus, kā arī studiju laikā ārzemēs ERASMUS+ programmas ietvaros.

Izstrādājot kursa darbus, prakses pārskatus un bakalaura darbu, studējošais iegūt praktiskas iemaņas patstāvīga darba izstrādāšanā, paplašinot un sistematizējot teorētiskās

zināšanas un apgūstot prasmi tās pielietot izvēlētās tēmas izpētē, problēmu formulēšanā un pamatotu secinājumu un priekšlikumu izstrādē.

Izvēlētās studiju īstenošanas metodes nodrošina gan studiju programmas, gan atbilstošā studiju kursa sasniedzamo studiju rezultātu sasniegšanu.

Katra studiju gada beigās, realizējot studiju programmā studējošo aptauju, tiek noskaidrotas studējošo domas par mācībspēku studiju kursu realizācijas kvalitāti.

Lielākā daļa aptaujāto studiju programmā studējošo – vidēji 72 % respondentu pārskata periodā – mācībspēku pasniegšanas stilu un kopumā studiju kursa realizāciju vērtēja kā „**teicamu**” un „**labu**”, bet vidēji 24 % respondentu - kā „**apmierinošu**”.

Vidēji 76 % respondentu pārskata periodā mācībspēku zināšanas vērtē kā „**teicamas**” un „**labas**”, bet 14% - kā „**apmierinošas**”. Vidēji 79 % respondentu apmierina mācībspēku taisnīgums, noteiktība un prasības.

Studiju rezultātu novērtēšana ir studiju procesa neatņemama sastāvdaļa, kuras mērķis ir novērtēt studējošo studiju rezultātus, kas sasniegti atsevišķo studiju uzdevumu, studiju kursa daļu vai visa kursa studiju rezultātā, un noteiktu studiju rezultātu kvalitatīvo vērtējumu. Tā ir atgriezeniskās saites nodrošināšana, kas ļauj vērtēt ne tikai studentu zināšanas un prasmju attīstību, bet arī studiju procesa kvalitāti kopumā.

Īstenojot studentcentrētu izglītību, studiju programmā **vērtēšanas sistēma** balstās uz šādiem principiem:

- **vērtējuma obligātums** – nepieciešamība iegūt pozitīvu vērtējumu katrā studiju kursā; izpildīto kredītpunktu apjomu studējošā jau iegūto kredītpunktu summai pieskaita tikai tad, ja par studiju kursu, praksi, kursa darbu, bakalaura darbu saņemts sekmīgs vērtējums;
- **akumulēšanas princips** – regulārs darbs semestra laikā ietekmē noslēdzošo vērtējumu studiju kursā;
- **prasību atklātība un skaidrība** – uzsākot studijas, studējošais tiek informēts par studiju kursa saturu, prasībām un vērtējuma kritērijiem un kārtību;
- **pozitīvo sniegumu summēšanas princips** – studiju kurss ir apgūts sekmīgi tikai tad, ja izpildītas visas studiju kursa programmā noteiktās prasības un sasniegti tajā formulētie studiju rezultāti;
- **vērtēšanā izmantoto pārbaudes veidu dažādības princips** – tiek izmantoti dažādi pārbaudes veidi;
- **uz studiju rezultātu sasniegšanu balstīta diferencēta vērtēšana** – studiju kursa programmās izklāstītā vērtēšanas sistēma sniedz studējošam iespēju novērtēt, kādā mērā studējošais ir sasniegjis studiju kursa sagaidāmos studiju rezultātus;
- **vērtējuma pārskatīšanas iespēju princips** – „LLU Studiju nolikuma” (2015) 4.2. un 4.3. punkts nosaka kārtību iegūtā vērtējuma pārskatīšanai.

Studējošo zināšanu un prasmju vērtēšanas biežums ir atkarīgs no kursa apjoma un specifikas, to nosaka par studiju kursu atbildīgais mācībspēks. Katra studiju kursa vērtēšanas sistēma detalizēti izklāstīta studiju kursa programmā, norādot starppārbaudījumu skaitu un pārbaudes veida svaru (procentos vai punktos) studiju kursa gala vērtējumā. Studiju kursu programmās iezīmēti arī mācīšanās ceļi, kas tiek balstīti uz zināšanu, prasmju un kompetences novērtēšanu trijos līmeņos, kuriem doti apraksti šo līmeņu vērtējumam un arī pielietotās īstenošanas metodes. Studiju kursa sākumā mācībspēks iepazīstina studējošos ar studiju rezultātiem un to sasniegšanas vērtēšanas sistēmu.

Ievērojot „LLU Studiju nolikuma” (2015) 4.2.punkta prasības un **akumulēšanas** principu, katrs

mācībspēks savā studiju kursā neatkarīgi no gala pārbaudījuma veida (eksāmens vai ieskaite) semestra laikā regulāri kontrolē studējošo zināšanas un prasmes, izmantojot studiju kursa programmā definētos pārbaudes veidus.

Studiju kursu programmās iekļautās prasības kredītpunktu iegūšanai liecina, ka lielāko daļu no prasībām studējošie izpilda semestra laikā. Starppārbaudījumu veidi ir dažādi: **kontroldarbi, kontroldarbi ar aprēķiniem, kolokviji, testi, krustvārdu mīklas, mājas darbi, referāti, esejas, patstāvīgie darbi, pētījumi, domu kartes, semināri, datoruzdevumi**. Galvenie pārbaudes veidi, ko praktizē mācībspēki studiju programmā „Komerccarbība un uzņēmuma vadība”, ir kontroldarbi (39 studiju kursus), patstāvīgie darbi (36 studiju kursus), kontroldarbi ar aprēķiniem (11 studiju kursus) un testi (10 studiju kursus).

Pārbaudes veida izvēli nosaka:

- konkrētam studiju kursam izvirzītie mērķi un sasniedzamie rezultāti;
- apgūstamā studiju kursa satura, kā arī temata (tēmas) specifika;
- studējošā studiju iespējas;
- studiju vide: pieejamā studiju bāze, informatīvā bāze, materiāli tehniskā bāze;
- mācībspēka paša iespējas studiju procesa vadīšanā.

Ieskaite kā gala pārbaudījuma gadījumā, sekmīgi un sistemātiski studējot, studējošais ieskaiti saņem **bez papildus zināšanu pārbaudes** studiju kursa noslēgumā, apkopojot semestra studiju rezultātus.

Ja pārbaudījuma veids ir **akumulējošs eksāmens**, tad gala vērtējums studiju kursā veidojas no strappārbaudījumiem semestra laikā un gala pārbaudījuma (eksāmena) individuālo studiju un pārbaudījumu periodā vai sesijā. Studiju kursu programmās iekļautās prasības liecina, ka gala pārbaudījuma īpatsvars gala vērtējumā sastāda vismaz 40 %.

Eksāmens kā gala pārbaudījums tiek kārtots klātienē individuālo studiju un pārbaudījumu perioda pārbaudījuma grafikā norādītajos datumos. Eksāmenu īstenošanas metodes ir daudzveidīgas, atkarībā no studiju kursa specifikas un izvirzītajām prasībām, kas atspoguļotas studiju kursa programmās. Eksāmeni ir rakstiski, mutiski, testu veidā, kā arī kombinēti. Eksāmena kārtību, jautājumu vai uzdevumu skaitu un to raksturu nosaka par studiju kursu atbildīgais mācībspēks.

Studiju programmas apguves procesā studējošie izstrādā trīs patstāvīgos darbus – kursa darbus. Kursa darba izstrādāšanas un aizstāvēšanas metodiskajos norādījumos studiju programmā studējošajiem (pieejams: <http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>) ir nodefinēti vienoti kursa darba vērtēšanas kritēriji, starp kuriem svarīgākie ir: tēmas novitāte; darba mērķa un uzdevumu sasniegšanas novērtējums; prasme izdarīt pamatotus secinājumus un izvirzīt konstruktīvus, argumentētus priekšlikumus; izmantotās literatūras un avotu novērtējums. Kursa darbu vērtēšanu atbilstoši definētajiem kritērijiem veic kursa darbu vadītāji.

Studiju programmas apguves laikā studējošais izstrādā arī trīs prakses pārskatus atbilstoši prakses programmas saturam un metodisko norādījumu prasībām. Prakses pārskata aizstāvēšana notiek pie komisijas vismaz trīs cilvēku sastāvā, no kuriem viens ir prakses vadītājs. Vērtējot praksi, komisija ņem vērā arī prakses vietas vadītāja atsauksmi.

Vērtēšanas kritēriji bakalaura darbam definēti *Bakalaura darba recenzijas veidlapā* (pieejams: <http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>). Definētie kritēriji vērtē gan bakalaura darba struktūras elementus (anotācija, ievads, teorētiskā daļa, analītiskā daļa, secinājumi un priekšlikumi), gan bakalaura darbu kopumā – darba tehnisko izpildījumu, zinātnisko kvalitāti, vizuālo un literāro kvalitāti. Bakalaura darba atbilstību izvirzītajiem kritērijiem četru līmeņu skalā

veic bakalaura darba recenzents.

Bakalaura darbu aizstāvēšanā kā galvenie vērtēšanas kritēriji ir izdalīti: tēmas aktualitāte; mērķa un uzdevumu sasniegšanas novērtējums; pielietoto metožu realizācija; darba struktūra un noformējums; izmantotā literatūra. Bakalaura darba aizstāvēšana notiek pie komisijas septiņu cilvēku sastāvā, no kuriem četri ir darba devēju pārstāvji.

Saskaņā ar „LLU Studiju nolikuma” (2015) 5.punktu studējošais ir tiesīgs izteikt prezentēju par pārbaudījuma un studiju noslēguma darba vērtējumu, kā arī studiju procesa organizāciju un norisi u.c.

Studiju programmā studiju rezultātu sasniegšanas vērtēšana ir konsekventa, taisnīga, piemērota visiem studējošiem un tiek īstenota saskaņā ar apstiprinātām procedūrām. Mācībspēki pārzina un izmanto dažādas vērtēšanas metodes.

Arī apkopotie studējošo aptauju dati parāda, ka vidēji 78 % studējošo pārskata periodā bija apmierināti ar mācībspēku taisnīgumu, noteiktību un izvirzītajām prasībām un pēdējos studiju gados studējošo apmierinātība ir pieaugusi. Vidēji 78 % studējošo mācībspēku attieksmi pret studentiem vērtē kā „teicamu” un „labu”, tikai vidēji 1 % vērtē kā „neapmierinošu”.

Mūsdienās uzsvars no mācīšanas ir “pārvirzījies” uz mācīšanos, sevišķi to sekmējusi informācijas tehnoloģiju pieejamība. Tādēļ studijas studiju programmā kļūst:

- *personiskākas*: informāciju un studiju kursa programmas tiek pielāgotas katra studējošā vēlmēm, spējām, interesēm un vajadzībām;
- *interaktīvākas*: ar jaunajām digitālajām formām un paraugiem ir viegli un patīkami studēt, strādājot, spēlējoties, radot, veidojot un mijiedarboties;
- *tūlītējas*: izmantojot informācijas tehnoloģijas, pastāv iespēja studēt visu tieši tad, kad tas nepieciešams, tā, kā tas nepieciešams, pēc paša pieprasījuma un katram piemērotā veidā;
- *uz sadarbību vērstākas*: gan klātienēs nodarbībā, gan e-vidē; savstarpējā sadarbība tīmeklī ļauj dalīties ar savām spējām ar citiem studiju kursā studējošiem.

2.4. Ja studiju programmā ir paredzēta prakse, sniegt studiju programmā iekļauto studējošo prakšu uzdevumu sasaistes ar studiju programmā sasniedzamajiem studiju rezultātiem analīzi un novērtējumu. Norādīt, kā augstskola/ koledža studiju programmas ietvaros atbalsta studējošos studiju prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanai.

Studiju programmas „Komerccarbība un uzņēmuma vadība” svarīga sastāvdaļa ir profesionālās prakses. Studiju programmā ir iekļautas trīs prakses 20 KP kopapjomā:

- 3. semestrī profesionālā prakse „Tirgvedība” – 4 KP;
- 4. semestrī profesionālā prakse „Grāmatvedība un finanses” – 6 KP;
- 8. semestrī profesionālā prakse „Komerccarbība un vadīšana” – 10 KP.

Profesionālo prakšu mērķis ir sistematizēt, nostiprināt un paplašināt teorētiskās un praktiskās zināšanas un vispārējās prasmes un iegūt specifiskās prasmes atbilstošā profesionālās prakses jomā (t.i., tirgvedībā; uzņēmuma/ iestādes grāmatvedības un finanšu jomā; komerccarbībā un uzņēmuma vadīšanā).

Prakšu **uzdevumi** ir:

- nodrošināt studējošo teorētisko zināšanu apvienošanu ar praktisko darbu, lai novērtētu

iespēju pielietot augstskolā iegūtās zināšanas praksē;

- iepazīstināt studējošos ar reālo situāciju uzņēmumos un darba devējus ar potenciālajiem darbiniekiem;
- dot iespēju uzņēmējiem iesaistīt studējošos ikdienas darba pienākumu veikšanā, tādējādi novērtējot viņu darbaspēju potenciālu;
- veicināt sadarbību starp uzņēmumiem un augstskolu, lai varētu pilnīgāk izzināt uzņēmēju vēlmes attiecībā uz jaunajiem speciālistiem.

Profesionālās prakses „Tirgvedība” laikā:

- tiek sistematizētas, nostiprinātas un padziļinātas studējošā teorētiskās un praktiskās zināšanas un prasmes tirgvedībā;
- tiek attīstītas studējošā spējas izprast tirgus darbības likumsakarības, principus un izprast uzņēmuma konkurētspējas nodrošināšanas priekšnosacījumus;
- tiek noskaidrotas studējošā spējas patstāvīgi strādāt tirgvedības funkciju nodrošināšanas jomās, veikt jēgpilnus mārketinga pētījumus, pamatojoties, uz kuriem tiek pieņemti mārketinga lēmumi;
- tiek nostiprinātas studējošā komunikācijas spējas, organizēšanas spējas, sava darba plānošanas spējas un spējas strādāt komandā;
- tiek nostiprinātas studējošā kognitīvās prasmes kritiski izvērtēt, analizēt un sintezēt gan kvalitatīvu, gan kvantitatīvu mārketinga informāciju tirgvedības problēmu izzināšanai.

Profesionālās prakses „Grāmatvedība un finanses” laikā:

- tiek sistematizētas, nostiprinātas un paplašinātas studējošā teorētiskās un praktiskās zināšanas un prasmes grāmatvedībā un finansēs;
- tiek attīstītas studējošā spējas, pielietot Latvijas Republikas tiesiski normatīvos aktus grāmatvedības uzskaitē, nodokļu un nodevu aprēķināšanā, kā arī deklarāciju un pārskatu sastādīšanā;
- tiek noskaidrotas studējošā spējas patstāvīgi pielietot grāmatvedības kontus saimniecisko darījumu uzskaitē, sastādīt un aizpildīt grāmatvedības dokumentus un reģistrus;
- tiek attīstītas studējošā spējas izanalizēt prakses vietas finanšu situāciju, veidot finanšu plānus un noteikt finansēšanas avotus;
- tiek nostiprinātas studējošā komunikācijas spējas un spēja strādāt komandā;
- tiek nostiprinātas studējošā patstāvīgā darba iemaņas, prasmes efektīvi plānot un organizēt savu darbu, patstāvīgi apgūt jaunas zināšanas.

Profesionālās prakses „Komercdarbība un vadīšana” laikā:

- tiek sistematizētas, nostiprinātas un paplašinātas studējošā teorētiskās un praktiskās zināšanas un prasmes komercdarbībā;
- tiek attīstītas studējošā spējas izprast aktuālās ekonomiskās attīstības likumsakarības un principus un izprast uzņēmuma darbības kopsakarības;
- tiek noskaidrotas studējošā spējas patstāvīgi strādāt tirgus ekonomikas apstākļos, veikt pētījumus, pamatojoties, uz kuriem tiek formulēti lēmumi ar mērķi paaugstināt komercdarbības efektivitāti;
- tiek nostiprinātas prasmes atklāt un analizēt aktuālās problēmas, pieņemt ekonomiski pamatotus lēmumus šo problēmu attīstīšanai;
- tiek nostiprinātas studējošā komunikācijas spējas un spēja strādāt komandā;
- tiek nostiprinātas studējošā patstāvīgā darba iemaņas, prasmes efektīvi plānot un organizēt savu darbu, patstāvīgi apgūt jaunas zināšanas.

Praksei ir **divi prakses vadītāji**: viens ir attiecīgā institūta, kas organizē praksi, iecelts prakses

vadītājs, kurš koordinē un kontrolē prakses norisi, un otrs ir prakses uzņēmuma iecelts prakses vadītājs, kurš **vada praktikanta darbu un konsultē praktikantu saskaņā ar prakses programmu. Prakses laikā notiek sistemātiska konsultēšanās arī ar institūta iecelto prakses vadītāju, lai nodrošinātu prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanu.**

Ar profesionālo prakšu organizāciju **ir apmierināti** vidēji 65 % studējošo pārskata periodā, vidēji 22 % - **daļēji apmierināti** un vidēji 13 % - **nav apmierināti**. No apkopotajiem aptaujas datiem redzams, ka:

- nepilna laika studējošiem ir grūtības apvienot praksi ar algotu darbu, ja prakse netiek izieta darba vietā;
- studējošie vēlas plašāku prakšu vietu piedāvājumu.

Studējošajiem piedāvātās prakses iespējas, nodrošinājums un darba organizācija raksturota ziņojuma II daļas 5. nodaļas 3. kritērija aprakstā.

2.5. Analīze un novērtējums par studējošo noslēguma darbu tēmām, to aktualitāti nozarē, tajā skaitā darba tirgū, un noslēguma darbu vērtējumiem.

Studiju noslēgumā studējošie izstrādā bakalaura darbu 12 KP apjomā. Bakalaura darbam jāatbilst šādām prasībām:

- jābūt tautsaimniecības, tās nozares vai konkrēta uzņēmuma kādas aktuālas problēmas patstāvīgam pētījumam;
- jāparāda studenta prasme orientēties jaunākajā speciālajā literatūrā un citos informācijas avotos, analizēt un vērtēt citu autoru publicētos darbus un veidot diskusiju par savu darba tēmu;
- datu un informācijas apstrādē, kā arī pētījuma veikšanai analītiskajā daļā, obligāti jāizmanto pētnieciskās metodes.

Pārskata periodā aizstāvēti 186 bakalaura darbi. Darba tēmu virzienu analīze ļauj identificēt piecus galvenos noslēguma darbu tēmu blokus:

- Uzņēmuma darbības izvērtējums un attīstības perspektīvas (76 darbi jeb 41% no izstrādāto darbu kopskaita);
- Biznesa plāna izstrāde savas uzņēmējdarbības uzsākšanai (32 darbi jeb 17%);
- Uzņēmējdarbības konkurētspējas novērtējums un tās paaugstināšanas iespējas (12 darbi jeb 6%);
- Personāla vadība, attīstība, personāla motivācija (20 darbi jeb 11%);
- Uzņēmējdarbības vides faktoru novērtējums (6 darbi jeb 3%).

Pēdējos pārskata perioda studiju gados studējošie bakalaura darbos pievērsušies arī tādu sabiedrībā, ekonomikā un uzņēmējdarbībā aktuālu tēmu izpētei kā:

- Uzņēmējdarbības datu drošības analīze;
- E-komercijas attīstības iespēju vērtējums;
- Eksporta iespēju izvērtējums;
- Investīciju projektu efektivitātes analīze;
- Resursu pārvaldības sistēmas izpēte;
- Kvalitātes vadība.

Bakalaura darba tēmas pakārtotas studiju programmas saturam, iegūstamajai profesionālajai kvalifikācijai un ir saistītas ar mikrolīmeņa problemātiku.

Bakalaura darbu aizstāvēšanas vidējā vērtējuma svārstības ir nebūtiskas (skatīt 4.2. tabulu).

4.2. tabula

Studiju noslēgumu darbu novērtējums studiju programmā “Komercedarbība un uzņēmuma vadība”

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
Aizstāvēto darbu skaits	40	37	28	26	17	38
Darbu vidējais vērtējums, balles	7.43	7.27	7.64	7.61	7.10	7.45
Labāko darbu skaits	5	5	6	6	2	4
Īpatsvars, %	13	14	21	23	12	11
Praksē ieviešamo darbu skaits	5	5	3	5	2	9
Īpatsvars, %	13	14	11	19	12	24

Pārskata periodā vidēji 16 % no attiecīgajā studiju gadā aizstāvētajiem bakalaura darbiem Valsts pārbaudījuma komisija (VPK) atzīmēja kā labākos bakalaura darbus. Tie ir bakalaura darbi ar Valsts pārbaudījumu komisijas vērtējumu – “izcili” un “teicami”. Vairāki darbi atzīmēti arī kā praksē ieviešami. Tie ir bakalaura darbi par esošu uzņēmumu attīstības iespējām un jaunu ideju dzīvotspējas vērtējumu.

2.6. Analīze un novērtējums par studējošo, absolventu un darba devēju aptauju rezultātiem, to izmantošanu studiju satura un kvalitātes pilnveidē, sniedzot piemērus.

Studējošo aptaujas notiek vairākos veidos, kas ļauj izvērsti un objektīvi salīdzināt studējošo vērtējumus attiecībā uz studiju kvalitātes un tās nodrošināšanas daudzveidīgajiem aspektiem. Studējošie divas reizes studiju gadā var izteikt savu viedokli jeb novērtēt mācībspēku, aizpildot anketu LLU Informācijas sistēmā. Studējošo aptauju vienreiz gadā organizē arī studiju programmas direktors, lai noskaidrotu studējošo viedokli attiecībā uz nodarbību, pārbaudījuma plānojuma secīgumu un pamatotību, informācijas ieguves pieejamību par studiju procesa aktualitātēm, kā arī par studiju procesa nodrošinājuma ar mācību-metodiskiem līdzekļiem un auditoriju tehnisko nodrošinājumu. Studējošiem anketās ir iespēja izteikt savas vēlmes attiecībā uz studiju

programmas un studiju procesa organizācijas pilnveides jautājumiem.

Veikto aptauju apkopotie dati liecina, ka lielākā daļa studējošo pārskata periodā ir apmierināti:

- ar studiju noslogojumu pa semestriem (apmierināti vidēji 72 % studējošie);
- ar praktisko nodarbību un lekciju sabalansētību studiju programmā (apmierināti vidēji 76 % studējošie; vidēji 10 % vēlas palielināt praktisko nodarbību īpatsvaru);
- ar nodarbību plānojumu (apmierināti vidēji 56 % studējošie, daļēji apmierināti – 33 %);
- ar administrācijas (dekanāta, institūta) darbu (vidēji 83 %).

Augsto iegūto rezultātu līmeni var skaidrot ar:

- regulāru studējošo aptauju veikšanu (obligāti vienu reizi studiju gadā);
- iegūto datu apkopošanu un analīzi;
- studējošo ierosinājumu ņemšanu vērā studiju procesa uzlabošanai.

Balstoties uz studējošo ierosinājumiem, pārskata periodā pilnveidots studiju programmas un realizēto studiju kursu saturs, veikti uzlabojumi ESAF Studiju un zinātnes informācijas centra darbībā un pieejamībā, kā arī pilnveidots ESAF dekanāta darbs.

Absolventu aptaujās iegūtie dati liecina, ka absolventu apmierinātība ar savu izvēli, studēt studiju programmā, ir augsta – to apliecina vidēji 95 % no respondentu skaita. Lielākā daļa absolventu – vidēji 73 % pārskata periodā ieteiktu šajā programmā studēt arī saviem draugiem un paziņām, kas ir viens no publiskākiem un nepastarpinātākiem studiju programmas augstā novērtējuma indikatoriem.

Aptaujas rezultāti rāda, ka studiju programmas apguves laikā lielākā daļa absolventu ir:

- ieguvuši prasmes patstāvīgi iegūt, atlasīt un analizēt informāciju (vidēji 94 % respondentu);
- ieguvuši prasmes publiski izklāstīt pētījumus, diskutēt un pamatot viedokli (vidēji 91 % respondentu);
- pilnveidojuši savas saskarsmes (vidēji 90 % respondentu) un organizatoriskās prasmes (vidēji 90 % respondentu), kā arī ieguva pietiekamas prasmes, lai spētu piemērot zināšanas praktisku uzdevumu veikšanai (vidēji 86 %).

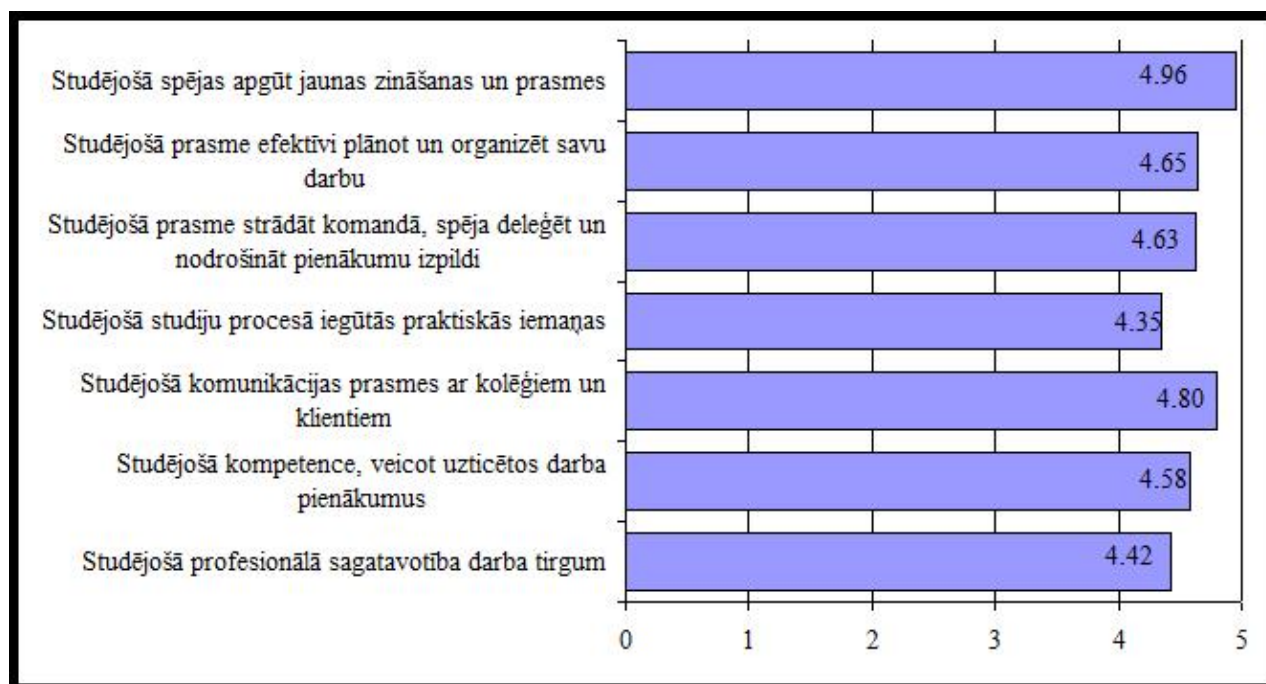
Veikto aptauju apkopotie dati liecina, ka lielākā daļa absolventu pārskata periodā ir apmierināti:

- ar docētāju attieksmi pret studentiem un sadarbību (vidēji 94 % respondentu), kā arī docētāju pieejamību un komunikācijas iespējām (vidēji 91 %);
- ar fakultātes palīgpersonāla attieksmi pret studējošiem (vidēji 95 % respondentu);
- ar nodarbību plānojumu (vidēji 72 %).

Katru gadu tiek aptaujāti arī darba devēji, pie kuriem ir nodarbināti studējošie un absolventi, kā arī darba devēji – prakses vietu nodrošinātāji. Darba devēji studējošos vērtē 7 pozīcijās. Visaugstāk pārskata periodā darba devēji ir novērtējuši (skatīt 4.2. attēlu):

- studējošo spējas apgūt jaunas zināšanas un prasmes;
- studējošo komunikācijas prasmes ar kolēģiem un klientiem;
- studējošo prasmes efektīvi plānot un organizēt savu darbu;
- studējošo prasmes strādāt komandā, spēju deleģēt un nodrošināt pienākumu izpildi.

Zemāk – ar 4.35 ballēm – darba devēji vērtējuši studējošo studiju procesā iegūtās praktiskās iemaņas.

4.2. attēls. **Studiju programmas “Komercdarbība un uzņēmuma vadība” vidējais vērtējums pārskata periodā darba devēju skatījumā** (5 – augsts līmenis; 1 zems līmenis)

Balstoties uz studējošo, absolventu un darba devēju ieteikumiem, ir pilnveidots vairāku studiju kursu saturs, piemēram, *Ievads studijās, Nodokļu uzskaitē, Finanšu grāmatvedība, Uzņēmējdarbības likumdošana, Tiesību pamati, Uzņēmējdarbības ekonomika, Uzņēmējdarbības plānošana, Saimnieciskās darbības analīze* u.c.

Balstoties uz darba devēju ieteikumiem, studiju kursu praktiskajos darbos tiek īstenots grupu darbs, lai attīstītu prasmes, strādāt komandā, kā arī organizēt un plānot studējošā patstāvīgo darbu.

Pēc absolventu un studējošo ieteikumiem:

- tiek realizētas vairākas aktivitātes (skatīt „Studējošo ienākošā un izejošā mobilitāte”), lai uzlabotu studiju programmā studējošo informētību par studiju un prakses iespējām ārvalstīs;
- pārskata periodā ir noslēgti vairāki sadarbības līgumi ar darba devējiem, tai skaitā par prakšu vietu nodrošinājumu, tādējādi palielinot prakses vietu piedāvājumu studiju programmā studējošajiem;
- lai pilnveidotu mācībspēku praktiskās zināšanas, studiju kursu lekcijas un praktiskos darbus papildinātu ar konkrētiem mazo un vidējo uzņēmumu darbības piemēriem, ESAF katru gadu organizē pieredzes apmaiņas braucienus mācībspēkiem uz Latvijas un ārvalstu uzņēmumiem;
- studiju procesā aizvien vairāk tiek iesaistīti darba devēju pārstāvji, nozaru speciālisti, kā arī pieaudzis mācību ekskursiju skaits studējošajiem (skatīt „Studiju īstenošanas metožu novērtējums”);
- programmas beidzējiem bakalaura darba tēmas un vadītāji tiek apstiprināti pilna laika studējošajiem 6.semestrī, nepilna laika studējošajiem – 8.semestrī, kad ir noslēdzies mācībspēku slodžu plānošanas process nākamajam studiju gadam.

2.7. Sniegt novērtējumu par studējošo ienākošās un izejošās mobilitātes iespējām, izmantoto iespēju skaita dinamiku un mobilitātes laikā apgūto studiju kursu atzišanu.

Pārskata periodā astoņi studiju programmā studējošie (5 pilna laika studējošie un 3 nepilna laika studējošie) ir izmantojuši ERASMUS+ programmas piedāvātās mobilitātes iespējas, studējot semestri trijās LLU partneraugstskolās:

- Slovēnijas Lauksaimniecības universitātē Nitrā;
- Rozenheimas Lietišķo zinātņu universitātē Vācijā;
- Ekonomikas augstskola Varnā, Bulgārijā (skatīt 4.3. tabulu).

4.3. tabula

Studiju programmā “Komerccdarbība un uzņēmuma vadība” studējošo izejošās mobilitātes raksturojums

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
Studējošo skaits	2	-	-	3	-	3
Sadarbības partneraugstskola	Slovēnijas Lauksaimniecības universitātē Nitrā	-	-	Rozenheimas Lietišķo zinātņu universitātē Vācijā	-	Ekonomikas augstskola Varnā (Bulgārijā)

Nelielās mobilitātes aktivitātes studiju programmā var skaidrot arī ar studējošo studiju veida struktūru: vidēji 23% studē pilnā laikā un vidēji 77 % - nepilnā laikā pārskata periodā.

Apkopotie aptaujas dati atklāj, ka pārskata periodā vidēji 38 % respondentu neinteresēja mobilitātes iespējas, tas izskaidro nelielo skaitu studējošo, kuri izmantojuši šo iespēju. Šo respondentu īpatsvars pārskata periodā palielinās. Analizējot respondentu demogrāfisko bloku, atklājas, ka laika periodā 2014./15. studiju gads – 2018./19. studiju gadam vidēji 77 % respondentu gadā bija nodibinātas darba tiesiskās attiecības, kuras studējošie nebija gatavi izbeigt, lai dotos studēt vismaz vienu semestri LLU ārvalstu partneraugstskolās. Darba devēji ne vienmēr ir pretimnākoši, piešķirot bezalgas atvaļinājumus studijām ārvalstu augstskolās un saglabājot studējošā darba vietu.

No apkopotiem aptauju redzams, ka pārskata periodā ir uzlabojusies studiju programmā studējošo informētība par mobilitātes iespējām, ko ietekmēja šādi procesi un aktivitātes:

- sākot ar 2015./16. studiju gadu studiju kursa *levads studijās* kvantitatīvais apjoms ir palielināts par 1 KP un studiju kursa programmas saturs papildināts ar tēmu par studējošo mobilitātes iespējām. Studiju kursa *levads studijās* ietvaros 1. kursa gan pilna, gan nepilna laika klātienē studējošie tiek ar fakultātes ārējo sakaru koordinātoru, kurš informē par studiju un prakses iespējām ārvalstu partneraugstskolās, kā arī ar ESAF studējošiem, kas dalās ar savu mobilitātes pieredzi;
- studējošajiem LLU mājas lapā ir pieejama izsmeļoša informācija par ERASMUS+ studējošo mobilitātes iespējām (<https://www.llu.lv/lv/erasmus-studentiem>), kā arī kontaktinformācija par fakultātes ārējo sakaru koordinātoriem (https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-09/Arejo%20sakaru%20koordinatori%20LLU%202018_2.pdf) un par LLU ERASMUS+ mobilitātes koordinātoru (<https://www.llu.lv/lv/erasmus-studentiem>), kā arī interesantākie ERASMUS+ pieredzes stāsti partneraugstskolu valstu šķērsgrīzumā (<https://www.llu.lv/lv/veiksmes-stasti>);
- fakultātes ārējo sakaru koordinators un studiju programmas direktors sniedz individuālās konsultācijas par mobilitātes iespējām;

- LLU Starptautiskās sadarbības centrs rīko *ERASMUS+* pieredzes vakarus;
- pirms pieteikšanās sākuma (divas reizes gadā) tiek izvietota atgādinošā informācija fakultātes un universitātēs mājas lapās, uz ziņojuma dēļa, kā arī informatīvajā televizorā.

ERASMUS+ studējošā ārvalstu augstskolā iegūto studiju rezultātu atzišanu un kredītpunktu pārskaitīšanu veic **studiju programmas direktors** saskaņā ar Rektora rīkojumu "*Par akadēmiskās atzišanas kārtību LLU*" (pieejams: <https://www.llu.lv/lv/erasmus-studijas>). Tiek atzīti visi studiju kursi, kuri ir saskaņoti Studiju līgumā un tā izmaiņās un par kuriem studējošais saņēmis pozitīvu vērtējumu.

Studējošais pēc atgriešanās no ārvalstu augstskolas studiju programmas direktoram iesniedz šādus dokumentus:

- Sekmju izrakstu (*Transcript of Records*) oriģinālu, kurā ir norādīti ārvalstu augstskolā apgūtie studiju kursi un iegūtie kredītpunkti.
- Studiju kursu aprakstu, pēc studiju programmas direktora pieprasījuma, lai izvērtētu studiju kursa saturu un kredītpunktu apjomu.

Ja studējošais nav izpildījis Studiju līgumā paredzēto studiju apjomu, viņš uzskatāms par akadēmisko parādnienu. Tādā gadījumā pārbaudījums jākārt LLU, vienojoties ar studiju programmas direktoru un attiecīgā studiju kursa mācībspēku. Studējošajam jāiesniedz paskaidrojums, kāpēc studiju plāns nav izpildīts.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)

3.1. Novērtēt resursu un nodrošinājuma (studiju bāzes, zinātnes bāzes (ja attiecināms), informatīvās bāzes (tai skaitā bibliotēkas), materiāli tehniskās bāzes un finansiāli bāzes) atbilstību studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un studiju rezultātu sasniegšanai, sniegt piemērus. Veicot novērtējumu iespējams norādīt atsauci uz II. daļas 3. nodaļas 3.1.- 3.3. kritērijos sniegto informāciju.

Studiju, informatīvā bāze, materiāli tehniskā bāze un finansiālā bāze ir pietiekama un atbilstīga studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un nodrošina studiju rezultātu sasniegšanu. Studiju programmas realizācijai tiek izmantota gan kopējā LLU, gan ESAF, gan citu fakultāšu studiju, informatīvā un materiāli tehniskā bāze (skatīt II daļas 3. nodaļas 3.2. un 3.3. kritēriju aprakstu).

Realizēto studējošo aptauju dati liecina, ka lielākā daļa studiju programmā studējošo ir apmierināta:

- ar ESAF Studiju un zinātnes informācijas centra organizēto darbu (vidēji 79 % respondentu pārskata periodā);
- ar pieejamo mācību - metodisko literatūru (vidēji 85 % respondentu);
- ar fakultātes telpu iekārtojumu un nodrošinājumu studiju procesam (vidēji 6 % respondentu telpas vērtēja kā „teicamas”; vidēji 45 % - kā „labas”; vidēji 40 % - kā „apmierinošas”. Tikai 6 % respondentu telpu iekārtojums un nodrošinājums nepamierināja).

Apkopotie aptauju dati arī parāda, ka pārskata periodā vidēji 95 % respondentu, izmantoja LLU IS, lai iegūtu informāciju par studiju rezultātiem un procesu.

Realizēto absolventu aptauju apkopotie dati parāda, ka arī studiju programmas absolventi augsti novērtē studiju programmas resursus un nodrošinājumu:

- apgalvojumam „*Studijām nepieciešamā literatūra bija pieejama ESAF Studiju un zinātnes informācijas centrā un LLU bibliotēkā*” pārskata periodā **pilnībā piekrita** vidēji 44 % respondentu un **drīzāk piekrita** – vidēji 49 %;
- apgalvojumam „*Studiju materiāli tehniskais nodrošinājums bija labs*” pārskata periodā **pilnībā piekrita** vidēji 29 % respondentu un **drīzāk piekrita** – vidēji 61 %;
- apgalvojumam „*LLU informatīvā sistēma man bija saprotama un viegli izmantojama*” pārskata periodā **pilnībā piekrita** vidēji 58 % respondentu un **drīzāk piekrita** – vidēji 35 %;
- apgalvojumam „*Informācija par studiju procesu fakultātē bija viegli pieejama (ziņojumu stends, mājaslapa)*” pārskata periodā **pilnībā piekrita** vidēji 37 % respondentu un **drīzāk piekrita** – vidēji 45 % un **drīzāk piekrita** – vidēji 12 %.

3.2. Studiju un zinātnes bāzes, tajā skaitā resursu, kuri tiek nodrošināti sadarbības ietvaros ar citām zinātniskajām institūcijām un augstākās izglītības iestādēm, novērtējums (attiecināms uz doktora studiju programmām).

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)

4.1. Mācībspēku sastāva izmaiņu analīze un novērtējums par pārskata periodu, to ietekme uz studiju kvalitāti.

Mācībspēkiem ir būtiska loma, veidojot augstas kvalitātes guvumu no studijām studējošiem un veicinot viņu zināšanu, prasmju un kompetenču iegūšanu.

4.4. tabula.

Studiju programmas “Komercdarbība un uzņēmuma vadība” nodrošinājums ar mācībspēkiem

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
Mācībspēku kopskaits	49	49	47	42	43	46
tai skaitā pa amatu grupām:						
– profesors	3	3	3	2	3	3

- asociētais profesors	5	5	6	5	4	6
- asociētais viesprofesors	0	1	1	1	2	1
- asociētais profesors Emeritus	0	0	1	0	0	0
- docents	11	8	7	8	10	10
- viesdocents	2	5	3	3	1	1
- lektors	13	10	8	7	8	8
- vieslektors	14	16	18	16	15	17
- viesasistents	1	1	0	0	0	0
Ievēlēto mācībspēku īpatsvars, %	65	53	51	52	58	59
Viesmācībspēku īpatsvars, %	35	47	49	48	42	41
Realizēto studiju kursu skaits, bez brīvās izvēles studiju kursiem un praksēm	45	45	44	43	49	51
Realizēto brīvās izvēles studiju kursu skaits	5	5	7	6	9	5
Studiju kursu skaits, kuru realizācijā iesaistīti divi un vairāk mācībspēki	6	8	8	5	4	7

Programmas īstenošanā iesaistīti mācībspēki no **6** LLU fakultātēm (**10** institūtiem un katedrām):

- **Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes,**
- **Informācijas tehnoloģiju fakultātes,**
- **Tehniskās fakultātes,**
- **Mežu fakultātes,**
- **Lauku inženieru fakultātes,**
- **Pārtikas tehnoloģijas fakultātes,**

kā arī mācībspēki no **Valodu centra**. Minētās struktūrvienības nodrošina atbilstošo studiju kursu pasniegšanu, mācību – metodisko darbu, studiju kursu programmu izstrādi, atjaunošanu un precizēšanu, kā arī studiju kvalitāti.

Pārskata periodā studiju procesa nodrošināšanā bija iesaistīti vidēji 46 mācībspēki, kas veido vidēji

8.1 štata vietu. Būtiskas izmaiņas mācībspēku kvantitatīvajā un vārdiskajā sastāvā nav notikušas. Mācībspēku skaita izmaiņas pārskata periodā ietekmēja:

- izmaiņas studiju programmas plānā: ar 2015./2016. studiju gadu vairs netiek realizēti studiju kursi „*Ekonomiskās domas vēsture*” (2 KP) un „*Muitas lietas*” (2 KP). Būtiski uzlabots studiju kursa „*Ekonomiskā analīze*” saturs, palielināts tā kvantitatīvais apjoms no 3 uz 4 KP un nomainīts studiju kursa nosaukums uz „*Saimnieciskās darbības analīze*”. Ieviests jauns studiju kurss „*Uzņēmējdarbības plānošana*” (3 KP). Izmaiņas veiktas (pamats: 2013. gada 20. februāra ESAF Domes sēdes protokols Nr. 06-24.02/2), lai pastiprinātu studējošo zināšanu un prasmju atbilstību darba tirgus prasībām. Studiju kursi „*Datortehnoloģiju pamati*” (2 KP) un „*Biznesa informācijas menedžments*” (2 KP) apvienoti (pamats: 2013.gada 26.novembra ESAF Domes sēdes protokols Nr.06-24.02/13), lai mazinātu studiju kursu sadrumstalotību. 2016./2017. studiju gadā netika realizēts studiju kurss „*Saimniekošanas mācība*” sakarā ar izmaiņām realizācijas semestrī.
- Sākot ar 2017./2018. studiju gadu, tika uzsākta specializācijas virziena „Lauku tūrisma vadība” realizācija, līdz ar to 2017./2018. studiju gadā tika uzsākta 5 jaunu studiju kursu realizācija, bet sākot ar 2018./2019. studiju gadu vēl 2 jaunu studiju kursu īstenošana. Šo jauno studiju kursu nodrošināšanai studiju procesā tika iesaistīti jauni mācībspēki.
- Realizēto brīvās izvēles studiju kursu skaits, kuru ietekmē pilna laika studējošo izvēle.

Trīs studiju kursu realizācijā (*Nodokļu uzskaitē, Finanšu grāmatvedība, Loģistika*) ir iesaistīti nozares profesionāļi.

Mācībspēku sastāvs un skaits ir atbilstīgs un pietiekams studiju programmas realizācijas nodrošināšanai augstā kvalitātē.

4.2. Studiju programmas īstenošanā iesaistīto mācībspēku (akadēmiskā personāla, viesprofesoru, asociēto viesprofesoru, viesdocentu, vieslektoru un viesasistentu) kvalifikācijas atbilstības studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām novērtējums. Sniegt informāciju par to, kā mācībspēku kvalifikācija palīdz sasniegt studiju rezultātus.

Mācībspēku profesionālās pilnveides, kā arī zinātniskās pētniecības nepieciešamību un regularitāti nosaka:

- LR Augstskolu likums (1995);
- Ministru kabineta 04.09.2001. noteikumi Nr. 391. „*Profesora un asociētā profesora amata pretendenta zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanas kārtība*”, kuri nosaka kārtību, kādā nozares profesoru padome novērtē profesora vai asociētā profesora amata pretendenta zinātnisko un pedagoģisko kvalifikāciju un paredz, ka, novērtējot pretendenta atbilstību profesora vai asociētā profesora amatam, ņem vērā pēdējo sešu gadu laikā iegūto zinātnisko un pedagoģisko kvalifikāciju;
- LLU nolikums par akadēmiskajiem amatiem (https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-05/8-36_Nolikums_par_akademiskajiem_amatiem.pdf), kurā definētas prasības akadēmisko amatu (profesora, asociētā profesora, docenta, vadošā pētnieka, lektora, pētnieka un asistenta) pretendentiem;
- studiju programmā studējošo mācībspēku darba kvalitātes vērtēšanas rezultāti u.c.

Pārskata periodā vidēji 56.3 % studiju programmas realizācijā iesaistītie mācībspēki (jeb vidēji 26

mācībspēki) bija vēlēti amatos LLU un 43.7% bija viesmācībspēki, ar kuriem tika slēgts darba līgums uz studiju gadu. *Latvijas Lauksaimniecības universitātes nolikums par akadēmiskajiem amatiem* (Senāta 11.12.2013. lēmums Nr. 8-36) (pieejams: https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-05/8-36_Nolikums_par_akademiskajiem_amatiem.pdf) nosaka, ka „ievēlēšana atbilstošā akadēmiskajā amatā apliecina personas akadēmiskās un profesionālās kvalifikācijas atbilstību gan studiju, gan pētniecības darbam.”

Par akadēmiskā personāla augsto sagatavotību liecina arī zinātniskā kvalifikācija, jo visiem studiju procesā iesaistītiem mācībspēkiem ir doktora vai maģistra grāds (skatīt 4.5.tabulu).

4.5. tabula

Studiju programmas “Komercdarbība un uzņēmuma vadība” realizācijā iesaistīto mācībspēku zinātniskās kvalifikācijas raksturojums

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
Doktori						
Skaits	18	20	19	18	19	21
Īpatsvars, %	37	41	40	43	44	46
Maģistri						
Skaits	31	29	28	24	24	25
Īpatsvars, %	63	59	60	57	56	54

Pārskata periodā ir palielinājies studiju programmas īstenošanā iesaistīto doktoru īpatsvars no 37 % 2013./14. studiju gadā līdz 46 % 2018./19. studiju gadā. Šīs izmaiņas noteica:

- pārskata periodā četri studiju programmas īstenošanā iesaistītie mācībspēki aizstāvēja promocijas darbus un kļuva par ekonomikas doktoriem;
- lai nodrošinātu specializācijas virziena „Lauku tūrisma vadība” realizāciju, studiju procesā tika iesaistīti pieci jauni mācībspēki – doktori;
- trīs studiju programmas realizācijā iesaistītie doktori pārtrauca darba tiesiskās attiecības ar LLU, bet jaunie doktori un jaunie mācībspēki – doktori šo samazinājumu kompensēja.

LLU un ESAF nodrošina atbalstošu vidi, kas ļauj personālam efektīvi veikt savu darbu. Šāda vide:

1. sniedz iespējas un mudina mācībspēkus pilnveidot savu profesionalitāti:

- LLU Studiju centrs katru gadu organizē LLU Akadēmisko konferenci un mācību grāmatu un studiju materiālu konkursu;
- LLU izstrādāta un darbojas mācībspēku motivācijas sistēma;
- LLU Valodas centrs mācībspēkiem piedāvā valodu pilnveides kursus;
- LLU Komunikācijas un mārketinga centrs organizē kvalifikācijas paaugstināšanas seminārus;
- LLU Starptautiskais sadarbības centrs nodrošina mācībspēku ERASMUS+ mobilitātes iespējas;
- ESAF katru gadu organizē pieredzes apmaiņas braucienus mācībspēkiem uz Latvijas un

ārvalstu uzņēmumiem,

2. veicina inovācijas studiju īstenošanas metodēs un jaunu tehnoloģiju lietošanu:

- vismaz reizi sešos gados mācībspēki apmeklē augstākās izglītības pedagogu profesionālās pilnveides programmu „Inovācijas augstskolu didaktikā” (160 stundu apjomā);
- LLU e-studiju metodikā piedāvā iespējas regulāri pilnveidot zināšanas par e-studiju vides izmantošanas iespējām un aktualitātēm;

3. veicina pētniecisko darbību, kas nodrošina kvalifikācijas paaugstināšanu.

Studiju programmas realizācijā iesaistītie mācībspēki regulāri paaugstina savu kvalifikāciju arī ārpus LLU, tas ir:

- apmeklējot dažādu organizāciju rīkotos kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus, seminārus un kursus;
- ņemot dalību ERASMUS+ programmā LLU partneraugstskolās;
- darbojoties dažādu institūciju, uzņēmumu padomēs un komisijās.

Analizējot pārskata periodā akadēmiskā personāla kvalifikāciju, jāsecina, ka studiju programmas studiju procesā iesaistītie mācībspēki ir aktīvi piedalījušies dažādās kvalifikācijas celšanas, pētnieciskās darbības un studiju metodisko līdzekļu sagatavošanas aktivitātēs. Aktivitāšu rezultātā iegūtā pieredze, zināšanas un prasmes tiek izmantotas studiju procesa kvalitātes pilnveidošanā, lai nodrošinātu studējošiem plaša spektra zināšanas un izpratni par komercdarbību un uzņēmuma vadību un plānoto studiju rezultātu sasniegšanu.

Veikto aptauju dati liecina, ka pārskata periodā mācībspēku zināšanas ar vērtējumu „**teicamas**” novērtēja vidēji 20 % studējošo, ar vērtējumu „**labas**” – vidēji 56 %, ar vērtējumu „**apmierinošas**” – vidēji 14 % studējošo.

Mācībspēku kvalifikāciju augstu vērtē arī studiju programmas absolventi. Apgalvojumam „*Kopumā docētāji ir augsti kvalificēti, erudīti un savā jomā zinoši*” **pilnībā piekrita** vidēji 33 % respondentu, bet **drīzāk piekrita** – 59 % respondentu. Pārskata periodā absolventu vērtējums ir uzlabojies, tas nozīmē, ka **dalība dažādās padomēs, organizācijās, kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi pētnieciskā darbība ir paaugstinājumi mācībspēku kvalifikāciju un studiju kvalitāti.**

4.3. Informācija par doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītā akadēmiskā personāla zinātnisko publikāciju skaitu pārskata periodā, pievienojot svarīgāko publikāciju sarakstu, kas publicētas žurnālos, kuri tiek indeksēti datubāzēs Scopus vai WoS CC. Sociālajās zinātnēs un humanitārajās un mākslas zinātnēs var papildus skaitīt zinātniskās publikācijas žurnālos, kas tiek indeksēti ERIH+ (ja piemērojams).

4.4. Informācija par doktora studiju programmas īstenojošā iesaistītā akadēmiskā personāla iesaisti pētniecības projektos kā projekta vadītājiem vai galvenajiem izpildītājiem/ apakšprojektu vadītājiem/ vadošajiem pētniekiem, norādot attiecīgā projekta nosaukumu, finansējuma avotu, finansējuma apmēru. Informāciju sniegt par pārskata periodu (ja attiecināms).

4.5. Sniegt piemērus akadēmiskā personāla iesaistei zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī (studiju programmas saturam atbilstošajās jomās) un iegūtās informācijas pielietojumam studiju procesā.

Akadēmiskā personāla zinātniski pētnieciskā darbība realizējas zinātniskajās publikācijās un to rezultātu prezentācijās konferencēs un zinātniskos semināros, kā arī dalībā zinātniskajos projektos.

Pārskata periodā studiju programmas "Komerccarbība un uzņēmuma vadība" īstenošanā iesaistītie **17** mācībspēki piedalījās **26** nacionāla un starptautiska līmeņa zinātnisko projektu un **divu** līgumpētījumu realizācijā. Daudzu īstenoto projektu rezultāti tika integrēti projektos iesaistīto mācībspēku docēto studiju kursu saturos. Piemēram, 2013. gadā vienas docentes dalība divu projektu realizācijā:

- Zemkopības ministrijas projektā *"Darbaspēka nodokļu analīze lauksaimniecībā"*,
- VAS "Latvijas Valsts mežu" projektā *"Zemes ekonomiski efektīva, ilgtspējīga un produktīva izmantošanas lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas ražošanai"*

ļāva integrēt projektu rezultātus studiju kursa *"Saimniekošanas mācība"* apguvē.

2015. gadā docente piedalījās Zemkopības ministrijas projektā *"Rēzeknes rajona kopienu partnerības Lauku attīstības programmas 2007.-2013. pasākums „Vietējās attīstības stratēģijas ieviešanas izvērtējums un ieteikumi turpmākai darbībai”"*, kura rezultāti tika izmantoti studiju kursa *"Stratēģijas analīze un plānošana"* apguvē.

Laika periodā 2013. – 2016. gads divas docentes piedalījās starptautiskajā projektā *"Youth in transition countries – innovative potential, new context, new challenges and new problems"* un iegūtos pētījuma rezultātus integrēja studiju kursā *"Socioloģija"*. Savukārt laika periodā 2015. – 2017. gadam docentes dalība ERASMUS+ projektā *"Looking at Learning"* ļāva integrēt projekta atziņas studiju kursā *"Socioloģija"*.

Laika periodā 2014. – 2017. gads divu asociēto profesoru, divu docentu un vieslektora dalība valsts pētījumu programmas projektā *"Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai"* ļāva papildināt studiju kursu *"Inovācijas vadīšana"*, *"Komerccarbības globalizācija"* un *"Tirgvedība"* saturus.

Laika periodā 2016. – 2018. gads profesore piedalījās VAS "Latvijas Valsts mežu" projektā *"Zemes izmantošanas optimizācijas iespēju novērtējums Latvija klimata politikas kontekstā"* realizācijā un iegūtos pētījuma rezultātus integrēja studiju kursa *"Saimniekošanas mācība"* apguves procesā.

Studiju programmas realizācijā iesaistīto trīs asociēto profesoru dalības ERASMUS+ projektā *"Education in rural entrepreneurship through producing and valorising of medicinal and aromatic plants"* (laika periodā 2016. – 2018. gads) rezultātā tika izstrādāts studiju materiāls *"Entrepreneurship in Rural Areas through the Production and Exploitation of Medicinal and Aromatic Plants"* un mācību kursu programma (Training Course Curriculum) *"Entrepreneurship in Rural Areas through the Production and Exploitation of Medicinal and Aromatic Plants"*, kuri tiek izmantoti studiju kursu *"Uzņēmējdarbības plānošana"*, *"Risku vadība"*, *"Saimniekošanas mācība"*, *"Uzņēmējdarbības ekonomika"* apguvē.

2017. gadā asociētā profesore piedalījās Lauku atbalsta dienesta projektā *“Latvijas Bioekonomikas nozaru attīstības scenāriju sociālekonomiskais izvērtējums”* un projekta atziņas tika integrētas studiju kursa *“Biznesa informācijas menedžments”* apguvē.

Laika periodā 2016. – 2019. gads asociētā profesore un docente piedalījās INTERREG Centrālbaltijas programmas projektā *„Metaklastera izveide Japānas tūrisma tirgus piesaistīšanai”* un projekta rezultāti tiek izmantoti studiju kursu *“Komerccdarbības globalizācija”*, *“Tirgvedība”*, *“Reklāmas veidošana”* un citu apguves procesā.

Laika periodā 2017. – 2018.gadā studiju programmas realizācijā iesaistīto četru asociēto profesoru dalība OECD pētījumā *„Intelektuālie pakalpojumi saistībā ar Latvijas lauksaimniecības inovācijas sistēmas pamatzīņojuma sagatavošanu”* ļāva papildināt studiju kursu *“Uzņēmuma finanšu vadība”*, *“Uzņēmējdarbības ekonomika”*, *“Biznesa informācijas menedžments”*, *“Komerccdarbības globalizācija”* u.c. saturu.

2017.gadā docente sadarbībā ar Gulbenes pašvaldību izstrādāja aptaujas anketu jauniešu viedokļu noskaidrošanai, lai pilnveidotu un izstrādātu jaunatnes plānošanas dokumentus Gulbenes novadā, un līgumpētījuma rezultāti tiek izmantoti studiju kursā *“Socioloģija”*.

Pārskata periodā studiju programmas *“Komerccdarbība un uzņēmuma vadība”* īstenošanā iesaistītie mācībspēki sagatavojuši 238 publikācijas, no kurām 92 publikāciju rezultāti tiek izmantoti vairāku studiju kursu apguvē (skatīt 4.6. tabulu).

4.6. tabula

Studiju programmas „Komerccdarbība un uzņēmuma vadība” realizācijā iesaistīto mācībspēku sagatavoto publikāciju vērtējums pārskata periodā

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
Sagatavoto publikāciju kopskaits	45	38	38	38	38	41
Sagatavoto publikāciju, kuru rezultāti tiek izmantoti studiju procesā, skaits	15	13	20	18	10	16
Studiju kursi, kuru realizācijā tiek izmantoti pētījumu rezultāti						
<i>Starptautiskie ekonomiskie sakari</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Saimniekošanas mācība</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Tirgvedība</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Komerccdarbības globalizācija</i>	x	x	x		x	x

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.
<i>Biznesa informācijas menedžments</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Nodokļu uzskaitē</i>	x	x	x	x		x
<i>Socioloģija</i>		x	x	x	x	
<i>Saimnieciskās darbības analīze</i>	x	x	x	x		
<i>Projektu vadīšana</i>	x				x	x
<i>Vienkāršā grāmatvedība</i>	x	x				
<i>Reklāmas veidošana</i>			x	x		
<i>Uzņēmuma finanšu vadība</i>				x		
<i>Kvalitātes menedžments</i>					x	x
<i>Uzņēmējdarbības ekonomika</i>			x			x
<i>Lietišķā angļu valoda</i>			x		x	
<i>Loģistika</i>			x			
<i>Darba un civilā aizsardzība</i>			x			
<i>Lauku tūrisma uzņēmējdarbība</i>					x	x
<i>Tūrisms un rekreācija</i>					x	x
<i>Tūrisma tiesiskais regulējums</i>						x
<i>Klientu attiecību vadība</i>					x	

4.6. Mācībspēku sadarbības novērtējums, norādot mehānismus sadarbības veicināšanai, studiju kursu/ moduļu savstarpējās sasaistes nodrošināšanā. Norādīt arī studējošo un

mācībspēku skaita attiecību studiju programmas ietvaros (pašnovērtējuma ziņojuma iesniegšanas brīdī).

Pārskata periodā vairāku studiju kursu realizācijā tika iesaistīt vairāk nekā divi mācībspēki (skatīt 4.4.tabulu). Piemēram, studijuursos - *Darba un civilā aizsardzība, Ekoloģija un vides aizsardzība, Saimniekošanas mācība* - lekcijas lasa profesori, asociētie profesori vai docenti, bet lektori vai vieslektori vada praktiskās nodarbības. Piemēram, studijuursos - *Uzņēmuma finanšu vadība, Saimnieciskās darbības analīze, Ēdināšanas organizācija un serviss, Uzņēmējdarbības ekonomika, Biznesa informācijas menedžments* - realizē divi mācībspēki, sadalot studiju kursa programmas tēmas atbilstoši savai kvalifikācijai, pētnieciskām interesēm un profesionālai darbībai.

Lai nodrošinātu studiju kursu savstarpējo sasaiti, tiek ievērots LLU reglamentētais studiju kursa programmas izstrādes process (Studiju prorektora rīkojums "*Par studiju kursu/ prakšu programmu izstrādāšanas kārtību un informācijas reģistrēšanas un atjaunošanas kārtību LLU IS kursu reģistrā*"), kas sastāv no trīs secīgiem posmiem:

- izstrādātās studiju kursa/ prakses programmas izskatīšana atbildīgās katedras/ centra/ institūta akadēmiskā personāla sēdē (atbildīgais par šī posma realizāciju ir atbildīgās katedras/ centra vadītājs/ institūta direktors);
- studiju kursa/ prakses programmas izskatīšana Metodiskajā komisijā, kuras studiju programmā ir iekļauts studiju kurss/ prakse (atbildīgais: Metodiskā komisija);
- studiju kursa/ prakses programmas apstiprināšana zinātnes nozari/ apakšnozari pārstāvošās fakultātes Domē (atbildīgais: fakultātes Dome).

Studiju programmas direktors kā Metodiskās komisijas loceklis detalizēti izvērtē institūtos/ katedrās apstiprināto un metodiskajai komisijai iesniegto studiju kursa/ prakses programmu un seko, lai studiju kursu tēmas nepārklātos.

4.5.apakšnodaļas dati liecina, ka studiju programmas realizācijā iesaistītie mācībspēki pārskata periodā sadarbojās arī pētniecisko projektu ietvaros, kā arī vairāki mācībspēki izstrādā kopīgas publikācijas.

Tā kā pārskata periodā studējošo un mācībspēku skaitā nav notikušas būtiskas izmaiņas, līdz ar to mācībspēku un studējošo attiecība ir samērā stabila - 21 studējošais uz mācībspēku.

Pielikumi

III. Studiju programmas raksturojums - 1. Studiju programmas raksturojošie parametri		
Kopīgās studiju programmas atbilstība Augstskolu likuma prasībām (tabula)		
Statistika par studējošajiem pārskata periodā	13_pielikums_LV.pdf	Annex_13.pdf
III. Studiju programmas raksturojums - 2. Studiju saturs un īstenošana		
Studiju programmas atbilstība valsts izglītības standartam	14_pielikums_LV.pdf	Annex_14.pdf
Studiju programmā iegūstamās kvalifikācijas atbilstību profesijas standartam (ja piemērojams)	15_pielikums_LV.pdf	Annex_15.pdf
Studiju programmas atbilstību atbilstošās nozares specifiskajam normatīvajam regulējumam (ja piemērojams)		
Studiju kursu/ moduļu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai	17_pielikums_LV.pdf	Annex_17.pdf
Studiju programmas plāns (katram studiju programmas īstenošanas veidam un formai)	18_pielikums_LV.pdf	Annex_18.pdf
Studiju kursu/ moduļu apraksti	Studiju_kursu_apraksti.rar	Description_on_the_study_courses.rar
Studiju programmas raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Par studiju programmas apgušanu izsniedzamā diploma paraugs	Diploma_paraugs.rar	sample of diploma.rar
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem nodrošinās iespējas turpināt izglītības iegūvi citā studiju programmā vai citā augstskolā/ koledžā (līgums ar citu akreditētu augstskolu vai koledžu), ja studiju programmas īstenošana tiks pārtraukta	Vienoššanās_LLU_RTU_un_LLU_Liepājas_Universitāte.rar	Agreement_between_LLU_RTU_and_LLU_LiepU.rar
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem garantē zaudējumu kompensāciju, ja studiju programma augstskolas vai koledžas rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ netiek akreditēta vai tiek atņemta studiju programmas licence un studējošais nevēlas turpināt studijas citā studiju programmā.	LLU_apliecinājumi_ESAF_programmai_KUV.edoc	LLU_confirmation_Entrepreneurship_Management.docx
Augstskolas/ koledžas apliecinājums par studiju programmas īstenošanā iesaistāmo mācībspēku attiecīgo svešvalodu prasmi vismaz B2 līmenī atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļvietnē www.europass.lv , ja studiju programmu vai tās daļu īsteno svešvalodā.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas doktora studiju programmas, apliecinājums, ka doktora studiju programmas akadēmiskā personāla sastāvā ir ne mazāk kā pieci doktori, no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti tajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē, kurā studiju programma plāno piešķirt zinātnisko grādu.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, apliecinājums, ka akadēmisko studiju programmu akadēmiskais personāls atbilst Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktajām prasībām.		
Studiju līguma paraugs/-i	Studiju_ligums_paraugs_LV.pdf	Studiju_ligums_paraugs_EN.pdf
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, kurās paredzēts, ka studēs mazāk nekā 250 pilna laika studējošie, attiecīgs Augstākās izglītības padomes atzinums atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta otrajai daļai.		

Komerczinības

Augstākās izglītības iestāde	<i>Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvaldība</i>
Studiju programmas nosaukums	<i>Komerczinības</i>
Izglītības klasifikācijas kods (IKK)	<i>41341</i>
Studiju programmas veids	<i>1. līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma</i>
Studiju programmas direktora vārds	<i>Ināra</i>
Studiju programmas direktora uzvārds	<i>Jurgena</i>
Studiju programmas direktora e-pasts	<i>inara.jurgena@llu.lv</i>
Studiju programmas vadītāja/ direktora akadēmiskais/ zinātniskais grāds	<i>Dr.oec</i>
Studiju programmas direktora telefona numurs	<i>63025170</i>
Studiju programmas mērķis	<i>Sagatavot kvalificētus komercdarbības speciālistus, kuri veic komercdarbības organizēšanu un vadīšanu, lai nodrošinātu uzņēmumu un tā struktūrvienību efektīvu darbību, iegūstot kvalitatīvu izglītību, spēj plānot un nodrošināt uzņēmuma darbību atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tirgus attīstības tendencēm.</i>
Studiju programmas uzdevumi	<i>1. Sagatavot kvalificētus, konkurētspējīgus komercdarbības speciālistus, kuri izmanto zināšanas komercdarbības organizēšanas un vadīšanas praksē, ievēro Latvijas Republikas likumus un normatīvos aktus un seko uzņēmuma darbības nodrošināšanai.</i> <i>2. Nodrošināt studējošajiem iegūt darba tirgum un profesiju standartam atbilstošu kvalifikāciju, teorētiskās un praktiskās zināšanas kvalitatīvai komercdarbības nodrošināšanai.</i> <i>3. Sekmēt un attīstīt spēju patstāvīgi gūt zināšanas un iemaņas, kā arī izmantot tās savā praktiskajā darbībā.</i>

Sasniedzamie studiju rezultāti	<p>Zināšanas:</p> <p>(Z1) Spēj parādīt un izmantot vispusīgas zināšanas par sabiedrībā notiekošiem procesiem un orientējas ekonomiskajā vidē, ievērojot darba tiesības un drošību, ekoloģiskās prasības, spēj saskatīt procesu likumsakarības.</p> <p>(Z2) Zina un izprot komercdarbībā notiekošos procesus uzņēmuma un reģionu attīstības kontekstā, bioekonomikas un aprītes ekonomikas nosacījumos.</p> <p>(Z3) Zina un izprot uzskaites un plānošanas pamatprincipus, nodokļu un finanšu sistēmas pielietošanas nosacījumus.</p> <p>Prasmes:</p> <p>(P1) Prasme orientēties uzņēmuma saimnieciskajā darbībā, analizēt un novērtēt uzņēmuma darbību, tās rezultātus, plānot, organizēt un kontrolēt procesus ražošanas un pakalpojumu nozares uzņēmumos, kā arī strādāt komandā, spēja veikt datu apstrādi ekonomisko un vadības uzdevumu atrisināšanai, balstoties uz analītisku pieeju.</p> <p>(P2) Prasmes dibināt uzņēmumu, strādāt sadarbībā ar citiem, piedalīties nepieciešamo resursu plānošanā un loģistikā, izstrādāt biznesa plānus, piedalīties projektu vadīšanas procesā.</p> <p>(P3) Pārstāvēt uzņēmumu darījumos ar citiem uzņēmējdarbības subjektiem, spēj lietot informācijas tehnoloģijas savas darbības veikšanai, spēj racionāli organizēt savu darbu, paaugstināt savu profesionālo kvalifikāciju.</p> <p>(P4) Spēj organizēt pozitīvu komunikāciju, pārstāvēt uzņēmumu darījumos, izzināt klientu vajadzības, ievērot profesionālo ētiku, uzņemties atbildību par savas profesionālās darbības rezultātiem.</p> <p>Kompetence:</p> <p>(K1) Prot noteikt darbības prioritātes, deleģēt un kontrolēt uzdevumus, prot organizēt kvalitatīvu, uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu, spēj vadīt un koordinēt personāla darbu, identificēt un analizēt saimnieciskās un finansiālās darbības riskus.</p> <p>(K2) Spēj orientēties un ievērot komercdarbību, nodarbinātību, finanšu sfēru regulējošos normatīvos aktus, analizēt un novērtēt uzņēmuma saimnieciskās darbības rādītājus, sniegt priekšlikumus to uzlabošanā.</p>
Studiju programmas noslēgumā paredzētais noslēguma pārbaudījums	Kvalifikācijas darbs (8 KP / 12 ECTS)

Studiju programmas varianti

Pilna laika klātie - 2 gadi - latviešu

Studiju veids un forma	Pilna laika klātie
Īstenošanas ilgums (gados)	2
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	latviešu
Studiju programmas apjoms (KP)	80
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	Vispārēja vidējā izglītība vai profesionālā vidējā izglītība
Iegūstamais grāds (latviešu valodā)	—
Iegūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	Komercdarbības speciālists

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
------------------------------	---------	--------

Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001
--	---------	--------------------------------

Nepilna laika klātiene - 2 gadi, 6 mēneši - latviešu

Studiju veids un forma	<i>Nepilna laika klātiene</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	2
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	6
Īstenošanas valoda	<i>latviešu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	80
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Vispārēja vidējā izglītība vai profesionālā vidējā izglītība</i>
Iegūstamais grāds (latviešu valodā)	—
Iegūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	<i>Komercdarbības speciālists</i>

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)

1.1. Izmaiņu studiju programmas parametros, kas notikušas kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas vai studiju programmas licences izsniegšanas, ja studiju programma nav iekļauta studiju virziena akreditācijas lapā, apraksts un analīze.

Kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas ir notikušas izmaiņas šādos studiju programmas „Komerccinības” parametros:

1. Studiju programma netiek realizēta **neklātienēs formā**, jo šo programmas īstenošanas formu studējošie neizvēlas.
2. Precizēta piešķiramā profesionālā kvalifikācija – **komerccinības speciālists** – atbilstoši *Komerccinības speciālista profesijas standartam*.

1.2. Statistiskie dati par studējošajiem studiju programmā, studējošo skaita dinamika, skaita izmaiņu ietekmes faktoru analīze un novērtējums. Analizējot, atsevišķi izdalīt dažādas studiju formas, veidus, valodas.

Vērtējot vēsturiskā skatījumā, studiju programma tika izveidota 2001. gadā un sākumā realizēta Laidzes filiālē (Talsu rajons), bet pēc tam vēlāk Siguldas filiālē. Studijas tika realizētas nepilna laika formā, piektdienās un sestdienās. Tādā veidā no attiecīgajiem reģioniem tika piesaistīts liels studējošo skaits, kas 3-5 reizes pārsniedza pašreizējo studentu skaitu. Izteiktā interese par studiju programmu bija saistīta ar augstākās izglītības nepieciešamību konkrētu amatu ieņemšanai dažādās valsts uzņēmumu struktūrās. Pēc 2008. gada vērojams studējošo skaita kritums filiālēs, kas skaidrojams ar to, ka lielākā daļa interesentu šajos reģionos ieguvusi augstāko izglītību. 2014. gadā LLU Senāts ir pieņēmis lēmumu par Siguldas filiāles likvidāciju, tāpēc tika izveidota Vidzemes pārstāvniecība.

Kopš 2013. gada studiju programmā Komerccinības ir notikušas būtiskas studentu skaita izmaiņas, studentu skaits ir samazinājies 4 reizes (skatīt 13. pielikumu). Studentu skaita izmaiņas ir saistītas gan ar valsts kopējo demogrāfisko situāciju, gan ar citām tendencēm valstī, piemēram, jaunieši izvēlas uzsākt darba gaitas un studēt tikai no darba brīvajā laikā, tādēļ izvēloties studijas nepilna laika klātienē. Līdz ar to, studijas programmā „Komerccinības” pilna laika klātienē tika īstenotas tikai divas gadus (2012.- 2014. g.).

Studiju programmā „Komerccinības” studijas notiek valsts valodā. Studijas notiek nepilna laika formā Jelgavā, studijas realizējot piektdienās (pēc plkst. 13.00) un sestdienās. Kā galvenie iemesli studiju laikā eksmatrikulētajiem studentiem tiek norādīts, ka grūti savienot studijas un darbu ražošanā, kā arī grūtības izpildīt uzdotos studiju darbus, kam paliek maz laika.

Vēl viens iemesls studentu skaita samazinājumam ir tas, ka studijas notiek par maksu un studenti cenšas izvēlēties tās studiju programmas, kuras ir bezmaksas, piemēram, studējot tādās programmās, kurās ir budžeta vietas.

3.1.tabula

Studējošo skaita dinamika studiju programmā „Komerzinības” pa kursiem un studiju gadiem

St. gads	Pilns laiks		Kopā	Nepilns laiks			Ak.atv.	Kopā	Pavisam kopā
	1.k.	2.k.		1.k.	2.k.	3.k.			
2013./2014.	-	4	4	25	23	13	1	62	66
2014./2015.	-	-	-	30	20	20	-	70	70
2015./2016.	-	-	-	21	24	21	3	69	69
2016./2017.	-	-	-	6	22	17	5	50	50
2017./2018.	-	-	-	-	9	17	9	35	35
2018./2019.	-	-	-	9	-	6	1	16	16

Uzņemto studējošo skaita dinamikas izmaiņas visciešāk ir saistītas ar kopējo valsts demogrāfisko situāciju, kas raksturojas ar lielu iedzīvotāju skaita samazinājumu vecuma grupā 20-24 gadi (2016.g. samazinājums par 9%), kas ir visplašāk pārstāvēta studentu vecuma struktūrā.

Pamatojoties uz OECD pētījumu, Latvijā ir viens no augstākajiem OECD valstu nepilna laika studējošo rādītājiem īsā cikla, pie kura pieder arī studiju programma „Komerzinības” (49%).

Balstoties uz studētgrībētāju skaita samazinājumu 2014. gadā tika slēgta Siguldas filiāle, izveidojot Vidzemes pārstāvniecību (LLU ESAF Domes sēdes protokols Nr.2.1.-2-40/3, 19.02.2014.; Izmaiņas ESAF nolikuma 2017). Vēlāk, veicot izmaiņas fakultātes struktūrā, pārstāvniecība tika slēgta.

Pamatojoties uz LLU Senāta lēmumu Nr.9-67 no 08.02.2017. Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes Laidzes filiāle, kurā tika īstenota pirmā līmeņa profesionālā studiju programma „Komerzinības”, 2017. gada 1. jūlijā tika slēgta. Tas izskaidro arī studentu skaita kritumu 2017./18.st. gadā no 50 uz 35.

Analizējot studijas pārtraukušo (eksmatrikulēto) studējošo skaitu, jāsecina, ka pārskata perioda sākuma 2014./2015.st.g. lielāka daļa eksmatrikulēto studējošo (66%) tika eksmatrikulēti 1.kursa laikā. Savukārt 2016./2017.st.g. 66% eksmatrikulēto studējošo studijas pārtrauca 2.kursa laikā.

Galvenie eksmatrikulācijas iemesli ir:

- Studiju līguma saistību neizpilde, finansiālās saistības (ievērojamākās tendences 2014.- 2016. gados);
- Studiju neuzsākšana (būtiski izpaužas 2014.- 2017. gados);
- Studiju līguma saistību neizpilde, studiju prasību neizpilde (īpatsvars nebūtisks);
- Neatgriešanās no akadēmiskā atvaļinājuma (īpatsvars nebūtisks).

Studentu atbiruma iemesli ir atšķirīgi, bet visbiežāk tie ir saistīti ar finansiālo pusi, jo studiju programmā „Komerzinības” netiek piedāvātas budžeta vietas (*Pielikums 13*).

Absolventu skaita dinamikas izmaiņas ir pakārtotas kopējo studentu skaita izmaiņām. Pārskata periodā studiju programmu absolvēja 82 absolventi, to skaitā 4 pilna laika absolventi.

Pašlaik studiju programma „Komerzinības” tiek realizēta tikai Jelgavā. Studijas programmā tiek īstenotas tikai valsts valodā par studējošo privāto finansējumu.

2019./2020.st.g. studentu skaita izmaiņas var raksturot kā studentu skaita stabilizēšanos studiju programmā.

Studiju maksas segšanai pilna un nepilna laika klātienē studējošiem ir pieejams studiju kredīts.

1.3. Analīze un novērtējums par studiju programmas nosaukuma, iegūstamā grāda, profesionālās kvalifikācijas vai grāda un profesionālās kvalifikācijas mērķu un uzdevumu, studiju rezultātu, kā arī uzņemšanas prasību savstarpējo sasaisti.

Studiju programma „Komerzinības” izveidota atbilstoši Ministru kabineta 2001.gada 20. marta noteikumiem Nr.141 „Noteikumi par valsts pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standartu”.

Studiju programmas mērķis pakārtots valsts izglītības standarta noteiktam. Studiju programmas saturs ir atbilstošs valsts profesionālās augstākās izglītības standarta noteiktajam. Studiju programmas pamatdaļas - studiju kursi (vispārīzglītojošie, nozares, izvēles), profesionālā prakse ārpus izglītības iestādes un kvalifikācijas darbs atbilstošas MK 20.03.2001. noteikumiem Nr. 141 „Noteikumi par valsts pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standartu” (skatīt 18.pielikumu).

Studiju programmas apjoms un strukturālais sadalījums ir atbilstoši valsts izglītības standartā noteiktajam. Studiju programmas apjoma un struktūras atbilstību valsts standarta prasībām skatīt 14.pielikumā.

Studiju programmas nosaukums definēts vienā vārdā un nepārprotami atspoguļo studiju jomas būtību. Studiju programmas nosaukuma un jomas sasaiste ir cieša un nepārprotama. Uzņemšanas nosacījumi nodrošina saprotamu informāciju par studiju programmā iegūstamo kvalifikāciju, zināšanām, prasmēm un kompetencēm. Uzņemšanas noteikumos skaidri definēts, kādi dokumenti un sākotnējā izglītība nepieciešama, lai studētu pirmā līmeņa studiju programmā. Detalizētu informāciju par uzņemšanas noteikumiem skatīt II daļas 1. nodaļas 5. kritērija aprakstā par studējošo uzņemšanas prasību novērtējumu.

Studiju programmas nosaukums „Komerzinības” atspoguļo iegūstamo kvalifikāciju „Komerccarbības speciālists”, liekot akcentu uz zināšanām un prasmēm, kas nodrošina spēju darbībai uzņēmuma vadītāja pakļautībā.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)

2.1. Studiju kursu/ moduļu satura aktualitātes un atbilstības nozares, darba tirgus vajadzībām un zinātnes tendencēm novērtējums. Sniegt informāciju, vai, un kā studiju kursu/ moduļu saturs tiek aktualizēts atbilstoši nozares, darba tirgus un zinātnes attīstības tendencēm. Maģistra vai doktora studiju programmu gadījumā norādīt un sniegt pamatojumu, vai grādu piešķiršana balstīta attiecīgās zinātnes nozares vai mākslinieciskās jaunrades jomas sasniegumos un atziņās.

Studiju programmā iekļautie studiju kursi atspoguļo profesijas standartā iekļauto prasmju un kompetenču nodrošinājumu.

OECD pētījums (OECD (2019), Education at a Glance datubāze) atzīmē, ka profesionālās izglītības programmas, kas Latvijā ietver vismaz 25% praktisko apmācību, sniedz daudzas priekšrocības darba tirgū.

Darba devēju vēlmju noskaidrošanai katru gadu tiek organizēta darba devēju aptauja, kuras rezultāti tiek izmantoti studiju kursu aktualizēšanai un uzlabošanai. **Darba devēju studiju kursu novērtējums:** 67% aptaujāto darba devēju uzskata, ka studiju programmā ietvertie studiju kursi ir nepieciešami un aktuāli, 29% aptaujāto darba devēju uzskata, ka studiju kursi ir vidēji svarīgi, 19% aptaujāto darba devēju uzskata, ka daži studiju kursi varētu būt iekļauti papildus, bet 13% gadījumos, ka izmaiņas nav nepieciešamas.

Pēdējo reizi studiju plānā būtiskas izmaiņas tika veiktas 2017. gadā. To rezultātā studiju plānā tika grozīti vai iekļauti no jauna 11 studiju kursi.

Lai noskaidrotu studentu vēlmes, katru gadu tiek veiktas studentu aptaujas. Pārskata periodā vidēji 43% studentu uzskata, ka studiju programmas saturs pilnībā atbilst un 35% uzskata, ka daļēji atbilst darba tirgus prasībām.

Studiju plāni un studiju kursu programmas regulāri tiek izskatītas ESAF pamatstudiju Metodiskās sēdēs. Pēdējo reizi visu studiju kursu aktualizācija notika 2018./2019.studiju gadā, aktualizējot un precizējot studiju kursu zināšanas, prasmes, kompetences un novērtējuma metodes.

Studiju programmā iesaistītie mācībspēki ik gadu ņem dalību dažāda līmeņa zinātniskās konferencēs un LLU Akadēmiskajā konferencē, kurā tiek analizēti ar studiju procesu saistīti jautājumi. Mācībspēki uzstājas ar referātiem, apmainoties ar pieredzi par jaunākajām zinātnes tendencēm, kas pēc tam tiek iestrādātas atbilstošajos mācībspēku docētajos studijuursos.

Studiju kursu satura pilnveide balstās uz:

- docētāju dalību dažāda līmeņa projektos;
- mācībspēku dalību dažādās apmaiņas programmās, piemēram, ERASMUS;
- docētāju aktīvu piedalīšanos dažādās biedrībās, profesionālās organizācijās, konsultāciju padomēs un ekspertu padomēs;
- docētāju zinātniskajām aktivitātēm, jaunāko zinātnisko atziņu iestrādi studijuursos;
- zinātniskajās konferencēs gūtajām atziņām;
- docētāju kvalifikācijas paaugstināšanu semināros, periodiski apmeklētajos augstskolu didaktikas moduļos.

2.2. Studijuursos/ moduļos iekļautās informācijas, sasniedzamo rezultātu, izvirzīto mērķu u.c. rādītāju savstarpējās sasaistes, studiju kursu/ moduļu mērķu sasaistes ar studiju programmas mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem novērtējums. Doktora studiju

programmas gadījumā, galveno pētniecības virzienu apraksts, programmas ietekme uz pētniecību un citiem izglītības līmeņiem.

Studiju kursu mērķi un definētie rezultāti ir saistīti ar studiju programmas mērķi, saturu un sasniedzamajiem rezultātiem.

Studiju programmas ietvaros, izstrādājot studiju kursus tika pildītas profesionālā standarta prasības un ņemti vērā ekspertu viedokļi par studiju programmas saturu un studiju programmā ietvertiem studiju kursiem. Studiju kursus ietvertā informācija ir ciešā sasaistē ar studiju programmas sasniedzamo rezultātu sasniegšanu.

Studiju programmā studiju kursu saturs sekmē un nodrošina kvalificētu speciālistu sagatavošanu komercdarbības jomā, kuri spēj veikt komercdarbības organizēšanu uzņēmuma vadītāja pakļautībā, spēj orientēties uzņēmuma saimnieciskajā darbībā. Atsevišķu studiju kursu saturs nodrošina programmā paredzēto rezultātu kvalitatīvu sasniegšanu. Kā atsevišķu sadaļu var minēt studiju programmā paredzētās prakses 16 KP apjomā, kas studējošiem nodrošina studiju procesā iegūto zināšanu un prasmju pielietojumu praksē, strādājot vadošajos Latvijas uzņēmumos.

2.3. Studiju īstenošanas metožu (tajā skaitā vērtēšanas) novērtējums, iekļaujot analīzi par to, kā tiek izvēlētas studiju kursos/ moduļos izmantotās studiju īstenošanas (tajā skaitā vērtēšanas) metodes, kādas tās ir un kā tās veicina studiju kursu rezultātu un studiju programmas mērķu sasniegšanu. Iekļaut skaidrojumu, kā studiju procesa īstenošanā ņemti vērā studentcentrētas izglītības principi.

Studiju programmas realizējamās studiju metodes ir mūsdienīgas, tās ir atbilstošas studiju programmas īstenošanas veida prasībām. Studiju programmas realizācija notiek auditoriju stundās (kontaktstundās: lekcijās, praktiskajos darbos, projektos, grupas darbā), ārpus LLU telpām (prakses, konferences), patstāvīgās izziņas darbs (referāti, prezentācijas, kursa darbi), radošais darbs (projekti). Studiju kursu pasniegšanā dominē tradicionālās pasniegšanas metodes – lekcijas, praktiskie darbi un semināri.

Lekciju lasīšanai tiek izmantotas modernas datoru tehnoloģijas, multimediju projektori (portatīvie un stacionārie), videomateriāli, lekciju izdales materiāli.

Semināros un praktiskajās nodarbībās tiek izmantotas aktīvas mācīšanās formas, kas veicina analītisko un radošo domāšanu, attīsta komunikācijas prasmes, spēju deleģēt uzdevumus: situāciju modelēšana (Mikroekonomika, Uzņēmuma vadīšanas pamati), lietišķās spēles (Komandas menedžments), problēmsituāciju risināšana, diskusijas, semināri, mācību pētījumi (Tirgvedība), lomu spēles (Uzņēmuma vadīšanas pamati), patstāvīgie izziņas darbi (Uzņēmējdarbības tiesiskais pamats), testi, referāti, esejas (Biznesa ētika, etiķete), gadījumu izpēte, komandas un grupu darbs (Projektu vadīšana).

Studentu patstāvīgam darbam tiek piedāvāti metodiskie materiāli, kā arī studiju kursu izdales materiāli digitalizētā vidē (<http://estudijas.llu.lv/>). Kā patstāvīgā darba forma tiek izmantoti kursa darbs un kvalifikācijas darbs. Šo metožu izmantošana stimulē un veicina patstāvīgam, izzinošam un pētnieciskam darbam.

Šo metožu izmantošana sekmē studentcentrēto izglītības principu realizāciju, kā arī veicina studiju

kursu rezultātu un studiju programmas rezultātu sasniegšanu.

Atbilstoši MK 20.03.2001. noteikumiem Nr. 141 "Noteikumi par valsts pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standartu" studiju procesā ne mazāk kā 30 % no studiju kursu apjoma jāīsteno praktiski. Organizējot studijas, šī prasība tiek ievērota, kā arī to īpatsvars ir atbilstošs studiju programmas mērķiem. Patstāvīgā darba uzdevumus un to izpildes kontroles veidus nosaka studiju kursu aprakstos un tie tiek realizēti atbilstoši konkrētā studiju kursa programmai.

Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes institūtu mācībspēki ir sagatavojuši vairākus studiju kursu mācību līdzekļus, grāmatas, citus studiju materiālus un praktisko darbu uzdevumus. Studenti ar tiem var iepazīties ESAF Studiju un zinātnes informācijas centrā un bibliotēkās.

Vairākos studijuursos (Uzņēmuma vadīšanas pamati, Projektu vadīšana, Dokumentu pārvaldība) ir izstrādātas darba burtnīcas un izdales studiju materiāli, kurus izmantojot praktiskajos darbos, studējošie nostiprina lekcijās iegūtās zināšanas un praktizē dažādu metožu praktisko pielietojumu.

Metodiskos materiālus kursa darbu un kvalifikācijas darbu izstrādāšanai studenti var gūt LLU ESAF mājas lapā (<http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>).

Studiju programmas īstenošanas gaitā studējošiem ir nodrošināta individuālā pieeja un atgriezeniskā saite. Studiju procesā studējošie saņem studiju kursa docētāja atbalstu gan lekciju laikā, gan praktisko darbu laikā. Studējošiem ir iespēja individuāli konsultēties pie studiju kursu docētājiem, gan klātienē, gan izmantojot katra docētāja individuālo e-pastu (visiem docētājiem ir pēc vienotiem principiem veidota individuālā e-pasta adrese vards.uzvards@llu.lv). Lai nodrošinātu kvalitatīvu studiju procesu un studenti varētu izziņāt neskaistos jautājumus tiek izmantotas **akadēmiskā personāla konsultācijas**, saskaņā ar konsultāciju grafiku, kas ir pieejams ESAF vietnē, LLU IS un e-studijās, kā arī institūtos. Studējošiem ir arī iespēja ārpus nodarbībām tikties ar docētājiem, vienojoties par to individuāli.

Studiju rezultātu novērtēšana ir studiju procesa neatņemama sastāvdaļa, kuras mērķis ir novērtēt studējošo studiju rezultātus, kas izteikti kvalitatīvajā vai kvantitatīvajā vērtējumā. Tā ir atgriezeniskās saites nodrošināšana.

Studiju rezultātu vērtēšana notiek saskaņā ar Ministru kabineta 2001. gada 20. marta noteikumos Nr. 141 "Noteikumi par valsts pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standartu" (<https://likumi.lv/ta/id/6397-noteikumi-par-pirma-limena-profesionalas-augstakas-izglitiba-valsts-standardu>) definētajiem vērtēšanas pamatprincipiem un prasībām, kā arī "LLU Studiju nolikuma" (https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-04/Studiju_nolikums_2015.pdf) prasībām. (Skatīt arī II daļas 1. nodaļas 6. kritērija aprakstā)

Studiju vērtēšanā tiek izmantotas šādas metodes un principi:

- **pozitīvo sniegumu summēšanas princips:** vērtējums summējot pozitīvo sniegumu;
- **vērtējuma obligātums:** studējošajiem nepieciešams iegūt pozitīvu vērtējumu par programmā ietverto obligātā satura apguvi;
- **prasību atklātības un skaidrības princips:** prasības atbilstoši konkrētai studiju kursa programmai, tās mērķiem un uzdevumiem tiek definētas ievada nodarbībās un studiju kursu programmās, kā arī LLU kursu reģistrā;
- **pārbaudes veidu dažādības princips:** tiek izmantotas dažādas pārbaudes darbu formas, ietverot vērtējumus e-studiju vidē iesniegtajiem darbiem;
- **vērtējuma atbilstības princips:** pārbaudēs iekļautajam saturam jābūt atbilstošam konkrētu studiju kursu programmās ietvertajam saturam.

Studiju rezultātu sasniegšanu vērtē izmantojot kvalitatīvo un kvantitatīvo vērtējumu:

- **kvalitatīvajam vērtējumam** izmanto 10 ballu sistēmu vai arī „ieskaitīts” vai „neieskaitīts”, ja šāds vērtējums atbilstošs konkrētā studiju kursa programmā ietvertajam vērtējumam;

- **kvantitatīvais rādītājs** ir studiju kursa apjoms izteikts kredītpunktos (KP).

Atgriezenisko saiti nodrošina arī regulāri studiju kursu programmās paredzētie **kontroldarbi, patstāvīgie un praktiskie darbi**, kuri ir jāaizstāv. Galvenie pārbaudes veidi, ko pielieto docētāji studiju programmā „Komerzinības”, ir kontroldarbi (23 studiju kursus), patstāvīgie darbi (19 studiju kursus), kontroldarbi ar aprēķiniem (8 studiju kursus) un testi (10 studiju kursus).

Prakšu laikā tiek gatavotas atskaites, kuras tiek aizstāvētas pie komisijas. Prakses vērtējumā tiek ņemta vērā arī uzņēmuma prakses vadītāja atsauksme.

Studentcentrētās izglītības principi tiek realizēti dažādu semināru, praktisko darbu, kā arī prakšu aizstāvēšanas veidā, kad studenti var parādīt savas apgūtās zināšanas, iemaņas un kompetences un diskutēt savā starpā un ar pasniedzējiem. Studentiem ir arī iespējas piedalīties ESAF organizētajās dažāda līmeņa konferencēs un diskutēt par aktuālajām problēmām un to risinājumiem.

Studiju programmas apguves procesā studējošie izstrādā divus patstāvīgos darbus – kursa darbus. Kursa darba izstrādāšanas un aizstāvēšanas metodiskajos norādījumos studiju programmā studējošajiem (<http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>) ir nodefinēti vienoti kursa darba vērtēšanas kritēriji. Tie ir:

- izvēlētajam tematam atbilstoša darba struktūra;
- kursa darba satura atbilstība izvēlētajai tēmai, izvirzītajam mērķim un darba uzdevumiem;
- kursa darba novitāte;
- prasme izdarīt pamatotus secinājumus un izvirzīt konstruktīvus, argumentētus priekšlikumus;
- izmantotās literatūras un avotu prasmīgs pielietojums;
- zinātniska valoda;
- darba tehniskais noformējums;
- prasme darbu aizstāvēt un pētītā temata pārzināšana.

Kursa darbu vērtēšanu atbilstoši definētajiem kritērijiem veic kursa darbu vadītājs.

Kvalifikācijas darba vērtēšanas kritēriji definēti Kvalifikācijas darba recenzijas veidlapā (<http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>). Kvalifikācijas darba vērtēšana notiek izmantojot gan atsevišķu elementu (darba anotācijas, ievada, teorētiskās daļas, empīriskās daļas, secinājumu un priekšlikumu) novērtējumu, gan kvalifikācijas darba vērtējumu kopumā – darba tehnisko izpildījumu, pētniecisko kvalitāti, vizuālo un literāro kvalitāti. Kvalifikācijas darba prasību sasniegšanas novērtēšanu veic kvalifikācijas darba recenzents. Kvalifikācijas darbs tiek aizstāvēts Valsts noslēguma pārbaudījumu komisijas sēdē.

2.4. Ja studiju programmā ir paredzēta prakse, sniegt studiju programmā iekļauto studējošo prakšu uzdevumu sasaistes ar studiju programmā sasniedzamajiem studiju rezultātiem analīzi un novērtējumu. Norādīt, kā augstskola/ koledža studiju programmas ietvaros atbalsta studējošos studiju prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanai.

Profesionālās studiju programmas svarīga sastāvdaļa ir prakses. Mācību prakses, ārpus izglītības iestādes, nepieciešamību nosaka MK 20.03.2001. noteikumiem Nr.141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”, kuri reglamentē minimālo prakšu apjomu – 16

KP.

Studiju programmas „Komerzinības” studiju plānā ir iekļautas divas profesionālās prakses 16 KP kopapjomā:

- 3.semestrī profesionālā prakse „Analīze un uzskaitē” – 8 KP;
- 5.semestrī profesionālā prakse „Komercdarbība” – 8 KP.

Balstoties uz studiju programmas mērķi un uzdevumiem ir izstrādātas prakšu programmas.

Studiju programmā ir izveidota mērķiem atbilstoša prakšu organizācija un vadīšana. Prakšu uzdevumi ir formulēti un apkopoti prakšu programmās, kas ir pieejami ESAF mājas lapā (<http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>) un e-studijās.

Profesionālo prakšu **vispārīgais mērķis** ir sistematizēt, nostiprināt un paplašināt teorētiskās un praktiskās zināšanas un vispārējās prasmes un iegūt specifiskās prasmes atbilstoši konkrētās profesionālās prakses programmai.

Prakšu **vispārīgie uzdevumi**:

- nodrošināt studentu teorētisko zināšanu apvienošanu ar praktisko darbu, lai novērtētu iespēju pielietot augstskolā iegūtās zināšanas praksē;
- iepazīstināt studentus ar reālo situāciju uzņēmumos un darba devējus ar potenciālajiem darbiniekiem;
- dot iespēju uzņēmējiem iesaistīt studentus ikdienas darba pienākumu veikšanā, tādējādi novērtējot viņu darbaspēju potenciālu;
- veicināt sadarbību starp uzņēmumiem un augstskolu, lai varētu pilnīgāk izziņāt uzņēmēju vēlmes attiecībā uz jaunajiem speciālistiem.

Profesionālās prakses „**Analīze un uzskaitē**” **specifiskais mērķis** ir iepazīties ar uzņēmuma darbību raksturojošiem rādītājiem, raksturot un analizēt uzņēmuma saimniecisko darbību. Prakses laikā:

- tiek sistematizētas, nostiprinātas un paplašinātas studenta teorētiskās un praktiskās zināšanas un prasmes uzņēmuma saimnieciskās darbības raksturošanā;
- tiek attīstītas studenta spējas izprast aktuālās uzņēmuma ekonomiskās attīstības likumsakarības un principus un izprast uzņēmuma darbības kopsakarības;
- tiek noskaidrotas studenta spējas patstāvīgi strādāt tirgus ekonomikas apstākļos, veikt pētījumus, pamatojoties, uz kuriem tiek formulēti lēmumi ar mērķi paaugstināt uzņēmuma darbības efektivitāti;
- tiek nostiprinātas prasmes atklāt un analizēt aktuālās problēmas, pieņemt pamatotus lēmumus šo problēmu attīstīšanai;
- tiek nostiprinātas studenta komunikācijas spējas un spēja strādāt komandā;
- tiek nostiprinātas studenta patstāvīgā darba iemaņas, prasmes efektīvi plānot un organizēt savu darbu, patstāvīgi apgūt jaunas zināšanas.

Profesionālās prakses „**Komercdarbība**” **specifiskais mērķis** ir iepazīties ar uzņēmuma darbību un darbības organizēšanu. Prakses laikā:

- tiek sistematizētas, nostiprinātas un paplašinātas studenta teorētiskās un praktiskās zināšanas un prasmes komercdarbībā;
- tiek attīstītas studenta spējas izprast aktuālās ekonomiskās attīstības likumsakarības un principus un izprast uzņēmuma darbības kopsakarības;
- tiek noskaidrotas studenta spējas patstāvīgi strādāt tirgus ekonomikas apstākļos, veikt pētījumus, pamatojoties, uz kuriem tiek formulēti lēmumi ar mērķi paaugstināt

komercdarbības efektivitāti;

- tiek nostiprinātas prasmes atklāt un analizēt aktuālās problēmas, pieņemt pamatotus lēmumus šo problēmu attīstīšanai;
- tiek nostiprinātas studenta komunikācijas spējas un spēja strādāt komandā;
- tiek nostiprinātas studenta patstāvīgā darba iemaņas, prasmes efektīvi plānot un organizēt savu darbu, patstāvīgi apgūt jaunas zināšanas.

Studenti prakses „Komerccdarbība” laikā apgūst komercdarbības procesu dažādās tautsaimniecības nozarēs, piedaloties šo procesu plānošanā un organizācijā. Prakses laikā tiek nostiprinātas teorētiskās un praktiskās zināšanas par uzņēmuma vadīšanas procesu, tā kontroli, efektivitātes novērtēšanu un lēmumu pieņemšanu.

Prakšu iekļautie uzdevumi pilnībā sekmē studiju programmā sasniedzamo rezultātu nodrošinājumu. Prakses laikā tiek nostiprinātas iemaņas un prasmes, kas saistītas ar spēju orientēties uzņēmuma saimnieciskajā darbībā, plānošanā, organizācijā un ražošanas procesa kontrolē. Praksē tiek apgūtas arī analīzes un novērtēšanas iemaņas uzņēmuma darbībai, kas tieši saistīts ar paredzamajiem sasniedzamajiem studiju rezultātiem.

Iesaistoties praksē pašvaldības iestādēs, studenti gūst zināšanas un izpratni ražošanas procesu organizēšanā reģionu attīstības kontekstā.

Studējošajiem piedāvātās prakses iespējas, nodrošinājums un darba organizācija raksturota ziņojuma II daļas 5. nodaļas 3. kritērija aprakstā "Prakses iespējas studējošajiem".

2.5. Analīze un novērtējums par studējošo noslēguma darbu tēmām, to aktualitāti nozarē, tajā skaitā darba tirgū, un noslēguma darbu vērtējumiem.

Noslēguma darbu izskatīšanas komisijas sastāvā ietverti vairāki pieredzējuši nozares speciālisti, kas darbus vērtē ne tikai no teorētiskā, bet arī praktiskā viedokļa konkrētajam uzņēmumam.

Lielākā daļa studējošo strādā ar iegūstamo kvalifikāciju saistītā vai līdzīgā specialitātē, kas ietekmē noslēguma tēmas izvēli. Tāpēc kvalifikācijas darbu tēmu virzienus pēc pētījuma objektiem galvenokārt var iedalīt šādās grupās:

- Noslēguma darbi, kuri saistīti ar uzņēmumu, kurā kvalifikācijas pretendents strādā;
- Darbu tēmas par uzņēmumiem, kuros kvalifikācijas pretendents prakses laikā iepazinies ar uzņēmuma darbību;
- Darbi, kuri izstrādāti par uzņēmumiem, kuros kvalifikācijas pretendents nestrādā un nav gājis praksi;
- Darbi par Latvijas uzņēmumu grupām, konkrēto rādītāju analīzi un dinamiku konkrētā laika posmā.

Visbiežāk studējošie izstrādā kvalifikācijas darbus veicot kāda uzņēmuma darbības analīzi, kas pilnībā atbilst studiju programmas sasniedzamajiem rezultātiem – spēj orientēties uzņēmuma saimnieciskajā darbībā, prot analizēt un novērtēt uzņēmuma darbības rezultātus.

Tēmu klāstā visbiežāk sastopami – dažādu nozaru uzņēmumu darbības analīze un attīstības iespēju pētījumi – vidēji 75 %, neliels studentu skaits izstrādā savas idejas biznesa plānu, vai izpēta kādu no uzņēmuma vadīšanas aspektiem – piem., personāla vadīšanu.

Parasti izstrādātie kvalifikācijas darbi ir aktuāli konkrētā uzņēmuma saimnieciskās darbības rādītāju

uzlabošanai, jaunas saimniekošanas sistēmas ieviešanas analīzei. Plašākai uzņēmumu grupai darbos analizētie rezultāti izmantojami ierobežoti.

Kopsavilkumā var secināt, ka kvalifikācijas darbi galvenokārt tiek izstrādāti par tēmām, kas saistītas ar mikrolīmeņa problemātiku.

Kvalifikācijas darbu vidējais vērtējums pārskata periodā ir 7.54 balles. Pārskata periodā 8.5% no aizstāvētiem darbiem tika vērtēti kā labākie. Šie darbi parasti ir ar vērtējumu "izcili" vai "teicami". Labāko kvalifikācijas darbu tēmas:

- „AS „Cēsu alus” darbības izvērtējums”,
- „SIA „Ceļu būvniecības sabiedrība „Igate”” komercdarbības raksturojums”,
- “SIA “Tirdzniecības nams Kurši” Saulkrastu filiāles darbības analīze”,
- “Zemnieku saimniecības „Lanstrupi” saimnieciskās darbības analīze”,
- “Talsu novada Valdgailes pagasta zemnieku saimniecības „Namdangas” saimnieciskās darbības raksturojums”,
- “SIA “Transportbetons MB” darbības analīze un attīstības iespējas”,
- “Sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” stratēģijas izvērtējums”.

2.6. Analīze un novērtējums par studējošo, absolventu un darba devēju aptauju rezultātiem, to izmantošanu studiju saturu un kvalitātes pilnveidē, sniedzot piemērus.

Studējošo un absolventu aptaujas studiju laikā notiek dažādos veidos. Studējošiem ir iespēja divas reizes gadā izteikt savu viedokli un LLU Informācijas sistēmā novērtēt mācībspēku.

Lai noskaidrotu **studentu** viedokli, studiju programmas direktors katru gadu organizē aptauju. Šāda rīcība ļauj noskaidrot studējošo viedokli par studiju procesu, studiju programmas saturu un organizatoriskiem jautājumiem.

Analizējot studiju saturu un organizāciju 50 % aptaujāto studentu pārskata perioda sākumā uzskatīja, ka tas ir optimāls. Savukārt 45 % aptaujāto studentu izteica vēlmi palielināt studiju kursu apjomu. Salīdzinājumā 2018./2019.studiju gadā visi aptaujātie studenti studiju kursu apjomu ir vērtējuši kā optimālu.

Lielākā daļa aptaujāto studentu (60%) studiju programmā iegūtās kompetences vērtē kā atbilstošas darba tirgum.

Studiju programmas „Komerccinības” aptaujāto studentu dominējošais vairākums (80 %) nav ieinteresēti par studijām ārzemēs. Tāpēc studenti nevēlās iesaistīties un neizmanto mobilitātes iespējas.

Visi pārskata perioda aptaujātie studenti, ar dažiem retiem izņēmumiem, izmanto LLU IS sistēmu, lai iegūtu informāciju par saviem studiju rezultātiem.

Dominējošais aptaujāto studentu vairākums (vidēji 86 %) vērtē studiju programmas apguves pakāpi kā piemērotu.

85% aptaujāto studentu mācībspēku zināšanas vērtē kā „labas”.

Absolūtais aptaujāto studentu vairākums (95%) mācībspēku attieksmi pret studentiem vērtē kā „teicamu” un „labu”.

Studiju noslēgumā studiju programmas direktors veic **absolventu** aptauju. Pārskata periodā vidēji 60 % absolventu gūtās zināšanas vērtē, kā „ļoti labas” un „teicamas”.

Dominējošais vairākums absolventu uzskata, ka studiju programmā gūtām zināšanām ir „labas” un „ļoti labas” (vidēji 77 %) praktiskās pielietojšanas iespējas.

85% aptaujāto absolventu savu sagatavotību amatā vērtē kā „labu”, „ļoti labu” un „teicamu”.

Studiju procesa nodrošinājumu ar metodiskajiem materiāliem 85% absolventu vērtē gradācijā no „labi” līdz „izcili”.

Studiju darba organizāciju vidēji 87% absolventu vērtē gradācijā no „labi” līdz „teicami”.

Studentu profesionālo sagatavotību darba tirgum 30% gadījumos **darba devēji** vērtē, ka „teicamu” un 66 % gadījumos kā „labu”.

Studentu kompetenci, veicot uzticētos darba pienākumus, darba devēji 60% gadījumos vērtē kā „teicamu” un 40% gadījumos kā „labu”.

Darba devēju vērtējums par studentu komunikācijas prasmēm dalās starp „labas” -39% studējošajiem un „teicamas” - 59 % studējošajiem. Lai veicinātu šo prasmju attīstību 2017.g. studiju plānā tika iekļauti studiju kursi, kas veicina un attīsta komunikācijas prasmes – Komandas menedžments, Klientu attiecību vadība, Pasākumu vadība.

Studiju procesā studējošā iegūtās praktiskās zināšanas darba devēji pārsvarā novērtē starp „labas” -60 % studējošajiem un „teicamas” -31 % studējošajiem.

Darba devēju pārstāvji studējošo spēju strādāt komandā, deleģēt uzdevumus un nodrošināt pienākumu izpildi vērtē ar „teicami”- vidēji 70 % darba devēju; „labi”- 34 % darba devēju; „apmierinoši” - 6% darba devēju. Arī šajā gadījumā ir noderīgi studiju kursi Komandas menedžments, Klientu attiecību vadība, Pasākumu vadība.

32% aptaujāto darba devēju ir ražošanas uzņēmumu pārstāvji, 38% darba devēju ir pakalpojumu sniedzēji, 33 % darba devēju ir tirdzniecības jomas pārstāvji, 6% darba devēju ir lauksaimniecības nozares pārstāvji.

Pēc studiju programmas absolventu un darba devēju aptaujām izkristalizējās tendence viena vai cita studiju kursa ieviešanai, vai apvienošanai studiju programmā. Balstoties uz šiem ieteikumiem, 2017.gadā studiju plānā tika grozīti vai iekļauti no jauna 11 studiju kursi. Studiju programmā tika iekļauti studiju kursi, kas attīsta studējošo spējas un ir atbilstoši profesijas standarta prasībām, piemēram, studiju kursi Komandas menedžments, Klientu attiecību vadība, Pasākumu vadība. Pārskata perioda sākumā studenti ieteica palielināt kontaktstundu skaitu. 2018.gadā LLU nepilna laika studijās tika palielināts kontaktstundu skaits vienam KP no 5 h uz 8 h.

2.7. Sniegt novērtējumu par studējošo ienākošās un izejošās mobilitātes iespējām, izmantoto iespēju skaita dinamiku un mobilitātes laikā apgūto studiju kursu atzīšanu.

Pirmā līmeņa studiju programmas „Komerccinības” studenti pārskata periodā nav izmantojuši mobilitātes iespējas.

Studentu aptaujas rezultāti norāda uz to, ka studiju programmas „Komerccinības” studentiem nav intereses par studijām ārvalstu augstskolās, ko atzīmē 80 % aptaujāto.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)

3.1. Novērtēt resursu un nodrošinājuma (studiju bāzes, zinātnes bāzes (ja attiecināms), informatīvās bāzes (tai skaitā bibliotēkas), materiāli tehniskās bāzes un finansiāli bāzes) atbilstību studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un studiju rezultātu sasniegšanai, sniegt piemērus. Veicot novērtējumu iespējams norādīt atsauci uz II. daļas 3. nodaļas 3.1.- 3.3. kritērijos sniegto informāciju.

Studiju, informatīvā bāze, materiāli tehniskā bāze un finansiālā bāze ir pietiekama un atbilstoša studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un nodrošina studiju rezultātu sasniegšanu (skatīt II daļas 3. nodaļu "Studiju virziena resursi un nodrošinājums").

3.2. Studiju un zinātnes bāzes, tajā skaitā resursu, kuri tiek nodrošināti sadarbības ietvaros ar citām zinātniskajām institūcijām un augstākās izglītības iestādēm, novērtējums (attiecināms uz doktora studiju programmām).

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)

4.1. Mācībspēku sastāva izmaiņu analīze un novērtējums par pārskata periodu, to ietekme uz studiju kvalitāti.

Mācībspēku kvalifikācijai un sastāvam ir svarīga loma kvalitatīvu zināšanu sniegšanai studiju programmas studentiem, viņu zināšanu, prasmju un kompetenču līmeņa paaugstināšanai.

Studiju programmas realizācijā ir iesaistīti LLU mācībspēki, kas darbojas dažādās zinātņu jomās.

Studiju programmas īstenošanā piesaistīti arī mācībspēki no citām LLU fakultātēm:

- Meža fakultātes (Meža izmantošanas katedra);
- Vides un būvzinātņu fakultātes (Vides un ūdenssaimniecības katedra);

Tāpat studiju programmas īstenošanā piesaistīti mācībspēki no Valodu un Sporta centriem.

Studiju programmas realizācijā ir iesaistīti visu ieņemamo amatu pārstāvji – profesori, asociētie profesori, docenti un lektori.

3.2.tabula

Studiju programmas „Komerccinības” realizācijā iesaistīto mācībspēku skaits un to struktūra 2013.-2019. g.

Amats	2013./2014.		2014./2015.		2015./2016.		2016./2017.		2017./2018.		2018./2019.	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
Profesors	1	2.7	2	8	1	3.9	-	-	1	3.5	-	-
Asoc.prof.	2	5.4	2	8	3	11.5	3	12.5	2	7.2	1	5.6
Docents	6	16.2	5	20	5	19.2	3	12.5	6	21.4	4	22.2
Viesdocents	4	10.9	3	12	2	7.7	2	8.3	1	3.5	-	-
Lektors	10	27	5	20	7	26.9	7	29.2	9	32.2	8	44.4
Vieslektors	14	37.8	8	32	8	30.8	9	37.5	9	32.2	5	27.8
Kopā	37	100	25	100	26	100	24	100	28	100	18	100

Pārskata periodā studiju programmas realizācijā iesaistīto mācībspēku strukturālais sadalījums ir mainīgs, katru gadu tika iesaistīti viens līdz divi profesori, viens līdz trīs asociētie profesori, trīs līdz septiņi docenti, pieci līdz desmit lektori un vieslektori. Pozitīvi vērtējama jauno mācībspēku aktīva dalība studiju kursu docēšanā.

Pārskata periodā iesaistīto amatu pārstāvju sastāvu var raksturot kā stabilu. Mācībspēku izmaiņas sastāvā ir saistītas ar:

- filiāļu slēgšanu 2014. un 2017. gadā;
- studiju plāna būtiskām izmaiņām 2017. gadā, studiju kursu maiņu;
- 2017./2018. st. gadā pirmajā kursā studenti netika uzņemti.

Pēc iepriekš veiktās analīzes, pārskata periodā darbu uzsākuši 5 jauni mācībspēki, 4 no tiem aizstāvējuši promocijas darbus vai uzsākuši studijas doktorantūrā. Augstākās kvalifikācijas akadēmiskajam personālam ir iespējas ātrāk un kvalitatīvāk sagatavot jaunus studiju materiālus. Savukārt gados jaunāki mācībspēki, kuru īpatsvars pārskata periodā ir palielinājies, izvēlas un izmanto studentu pārstāvjiem līdzīgus komunikācijas kanālus un tehnoloģijas. Tas sekmē labvēlīga psiholoģiskā klimata veidošanos studiju procesa nodrošināšanā. Jaunie mācībspēki pilnvērtīgāk izmanto tālmācības, konkrēti e-studiju sniegtās iespējas, kas īpaši aktuāli nepilna laika studijās. Studentiem tiek piedāvātas iespējas plaši pielietot mūsdienu tehnoloģiskās iespējas gan materiālu apgūšanai, ja nav bijusi iespēja klātienē apmeklēt lekcijas, gan darbu iesniegšanai starplekciju laikā, gan komunikēšanai ar mācībspēkiem.

4.2. Studiju programmas īstenošanā iesaistīto mācībspēku (akadēmiskā personāla, viesprofesoru, asociēto viesprofesoru, viesdocentu, vieslektoru un viesasistentu) kvalifikācijas atbilstības studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām novērtējums. Sniegt informāciju par to, kā mācībspēku kvalifikācija palīdz sasniegt studiju rezultātus.

Mācībspēku kvalifikāciju un profesionālo pilnveidi nosaka:

- LR Augstskolu likums (1995);
- MK 04.09.2001. noteikumi Nr. 391 „Profesora un asociētā profesora amata pretendenta

zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanas kārtība". Noteikumos sniegta kārtība, kādā profesoru padome novērtē profesora vai asociētā profesora amata pretendenta zinātnisko un pedagoģisko kvalifikāciju.

- LLU nolikums par akadēmiskajiem amatiem, kurā definētas prasības akadēmisko amatu pretendentiem;
- studiju programmā studējošo mācībspēku darba kvalitātes vērtēšanas rezultāti u.c.

Analizētajā perioda sākumposmā 49 % studiju programmas realizācijā iesaistītie mācībspēki bija vēlēti amatos un 51% bija viesdocētāji (tiek slēgts darba līgums uz studiju gadu), bet perioda beigšu posmā ievēlēti ir 72% mācībspēku, bet viesdocētāji ir 28%.

Par akadēmiskā personāla sagatavotību liecina zinātniskā kvalifikācija. Visiem studiju procesā iesaistītiem mācībspēkiem ir doktora vai maģistra zinātniskais grāds.

3.3.tabula

Studiju programmas „Komerzinības” īstenošanā iesaistīto mācībspēku zinātniskās kvalifikācijas raksturojums 2013.-2019. g.

Rādītāji	Studiju gads					
	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18/	2018./19.
Doktori						
Skaits	13	12	11	8	10	5
Īpatsvars, %	35	48	42	33	35	28
Maģistri						
Skaits	24	13	15	16	18	13
Īpatsvars, %	65	52	58	67	65	72

Studiju programmas īstenošanā iesaistīto mācībspēku kvalifikācija pilnībā atbilst studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām.

Izmaiņas mācībspēku skaitā ir saistīta ar filiāļu slēgšanu un ar to, ka 2017./2018. studiju gadā 1.kursā netika uzņemti studenti.

Kvalitatīvās sastāva izmaiņas raksturojamas kā pozitīvas, jo ir pieaudzis docentu īpatsvars no 12.5% līdz 22.2% (skatīt 3.2.tabulu Studiju programmas „Komerzinības” realizācijā iesaistīto mācībspēku skaits un to struktūra 2013.-2019.g.).

Mācībspēku kvalifikācijas izmaiņas struktūru studiju programmā ietekmēja arī šādi aspekti:

- pārskata periodā studiju programmas īstenošanā iesaistītie mācībspēki aizstāvēja promocijas darbus un kļuva par ekonomikas doktoriem (4 mācībspēki);
- daži studiju programmā iesaistītie docētāji pārtrauca darba tiesiskās attiecības ar LLU (3 mācībspēki).

LLU personāls katru gadu ceļ kvalifikāciju dažādās kvalifikācijas celšanas aktivitātēs Latvijā un ārvalstīs. LLU personālam ir iespēja periodiski celt savu kvalifikāciju šādās aktivitātēs:

- ņemt dalību vai uzstāties ikgadējās LLU Akadēmiskajās konferencēs;
- piedalīties mācību grāmatu un studiju materiālu konkursos;
- pilnveidot valodas prasmes angļu valodasursos;
- ņemt dalību Komunikācijas un mārketinga centra organizētajos semināros;
- ņemt dalību mācībspēku mobilitātes programmā ERASMUS+;
- piedalīties mācībspēku pieredzes apmaiņas braucienos uz Latvijas vai ārvalstu uzņēmumiem;
- apmeklēt izglītības pedagogu profesionālās pilnveides programmu „Inovācijas augstskolu didaktikā” (160 stundu apjomā);
- paaugstināt kvalifikāciju dažādu organizāciju rīkotajos semināros unursos.

Mācībspēku atbilstošā profesionālā kvalifikācija un pasākumu komplekss kvalifikācijas paaugstināšanai nodrošina studiju rezultātu kvalitatīvu sasniegšanu. Mācībspēkiem ir izstrādāta centralizēta stimulācijas sistēma, kurā ietverta arī dažādu kursu, izstāžu, konferenču un semināru apmeklēšana. Mācībspēki, kuri ir apmeklējuši piemēram, angļu valodas kursus (pārskata periodā 6 mācībspēki), var nodrošināt kvalitatīvāku studiju materiālu sagatavošanu, izmantojot jaunākos pētījumus, kas atrodami vadošo Latvijas un Eiropas zinātnieku darbos. LLU tiek realizēts projekts (8.2.2.0/18/A/014 “Stiprināt augstākās izglītības institūciju akadēmisko personālu stratēģiskās specializācijas jomās”) , kura ietvaros 5 studiju programmas mācībspēki veic vai tuvākajā laikā veiks svešvalodas apmācības 180h apjomā un 5 docētāji veic stažēšanos Latvijas vadošajos uzņēmumos.

4.3. Informācija par doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītā akadēmiskā personāla zinātnisko publikāciju skaitu pārskata periodā, pievienojot svarīgāko publikāciju sarakstu, kas publicētas žurnālos, kuri tiek indeksēti datubāzēs Scopus vai WoS CC. Sociālajās zinātnēs un humanitārajās un mākslas zinātnēs var papildus skaitīt zinātniskās publikācijas žurnālos, kas tiek indeksēti ERIH+ (ja piemērojams).

4.4. Informācija par doktora studiju programmas īstenojošā iesaistītā akadēmiskā personāla iesaisti pētniecības projektos kā projekta vadītājiem vai galvenajiem izpildītājiem/ apakšprojektu vadītājiem/ vadošajiem pētniekiem, norādot attiecīgā projekta nosaukumu, finansējuma avotu, finansējuma apmēru. Informāciju sniegt par pārskata periodu (ja attiecināms).

4.5. Sniegt piemērus akadēmiskā personāla iesaistei zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī (studiju programmas saturam atbilstošajās jomās) un iegūtās informācijas pielietojumam studiju procesā.

Studiju programmā ietvertā akadēmiskā personāla iesaiste zinātniskajā pētniecībā ir nozīmīga. Docētāji ņem aktīvu dalību zinātniskajos projektos nacionālajā un starptautiskajā līmenī. Šīs

darbības rezultāti atspoguļojas zinātniskajās publikācijās un to rezultātu prezentācijās konferencēs.

Vairāki docētāji pārskata periodā ir aktīvi ņēmuši dalību vairākos projektos (skatīt 6.pielikumu).

Piemēram, docentes līdzdalība projektos pārskata periodā:

- RURAGRI ERA-NET European Commission's 7th Framework Programme "Rethinking the links between farm modernization, rural development and resilience in a world of increasing demands and finite resources (RETHINK)",
- „Industriālo kaņepju (*cannabis sativa* L.) Audzēšanas un novākšanas tehnoloģiju izstrāde produkcijas ieguvei ar augstu pievienoto vērtību”,
- HORIZON 2020 projekts „Data Driven Dairy Decisions for Farmers” (4D4F)

ļāva integrēt projektu rezultātus studiju kursa Radošā ekonomika docēšanā.

2013.gadā docente piedalījās projektā „Lauku attīstības programmas 2014-2020 situācijas analīze, SVID un vajadzību atbilstība datiem un veiktajiem pētījumiem lauksaimniecībā Ex-ante novērtējuma ietvaros”. Projektā gūtās atziņas tika izmantotas studiju kursā Saimniekošanas mācība.

2013.gadā docentes iesaistīšanās projektā LVAI „Zinātniskās kapacitātes stiprināšana augļkopības, mežu un informācijas tehnoloģijas nozarēs, nodrošinot videi draudzīgu audzēšanas risinājumu, produktu izstrādes un ieviešanas izpēti ar datortehnoloģiju atbalstu” ļāva gūtās atziņas izmantot studiju kursā Saimnieciskās darbības analīze.

Docente un vēlāk asociētā profesore pārskata periodā iesaistījās vairākos projektos:

- “Vietējo resursu (zemes dzīļu, meža, pārtikas un transporta) ilgtspējīga izmantošana – jauni produkti un jaunas tehnoloģijas (NatRes)” 3.projekta “Vietējo lauksaimniecības resursu ilgtspējīga izmantošana paaugstinātas uzturvērtības pārtikas produktu izstrādei (PĀRTIKA) 3.1. apakšprojekta “Augstvērtīgas briežkopības produkcijas ieguve ilgtspējīgas saimniekošanas apstākļos”,
- „Jaunu barības līdzekļu izstrāde cūkkopības un putnkopības nozaru produktivitātes un konkurētspējas paaugstināšanai”,
- „Inovatīvu putnkopības produktu ieguve, izmantojot mērķtiecīgas lopbarības sastāvdaļas uz mežizstrādes atlieku bāzes”,
- „Tehnoloģijas izstrāde svaigas gaļas derīguma termiņa palielināšanai”,
- „Ilgtspējīgu pākšaugu audzēšanas tehnoloģiju izstrāde un to izmantošanas veicināšana proteīna nodrošināšanai Eiropā pārtikas un lopbarības ražošanā” (EUROLEGUME),
- „Alternatīvas biomasas izmantošanas iespējas zālāju bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu uzturēšanai” un rezultātus izmanto studiju kursa Tirgvedība docēšanā.

Docents tika iesaistīts projektā „Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) sasaiste ar oglekļa piesaisti un tā uzkrāšanu aramzemēs, ilggadīgajos zālajos un mitrājos” un projektā gūtās atziņas tika iekļautas studiju kursa Bioekonomika docēšanā.

Studiju programmas realizācijā iesaistītie divi asociētie profesori ņēma dalību ERASMUS+ projektā “Education in rural entrepreneurship through producing and valorising of medicinal and aromatic plants”, kura rezultātā tika izstrādāts studiju materiāls “Entrepreneurship in Rural Areas through the Production and Exploitation of Medicinal and Aromatic Plants” un mācību kursu programma (Training Course Curriculum) “Entrepreneurship in Rural Areas through the Production and Exploitation of Medicinal and Aromatic Plants”, kuri tiek izmantoti studiju kursu Uzņēmējdarbība, Saimniekošanas mācība apgūvē.

Pārskata periodā divu asociēto profesoru, divu docentu un vieslektora dalība valsts pētījumu programmas projektā "Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai" ļāva papildināt studiju kursu Inovācijas vadīšana, Tirgvedība, Starptautiskie ekonomiskie sakari u.c. saturu.

Divi programmā iesaistītie docenti tika iesaistīti Valsts pētījumu programmas 1. virziena apakšvirziena „Vide un klimats” 1.2. programmas „Latvijas ekosistēmu vērtība un tās dinamika klimata ietekmē (EVIDenT)” apakšprojektā 3.2. "Lauksaimniecības nozares SEG emisiju analīze un emisiju samazināšanas pasākumu ekonomiskais novērtējums". Pētījumos gūtās atziņas tiek izmantotas studiju kursa Bioekonomika docēšanā.

Asociētā profesore pārskata periodā tika iesaistīta projektā „Elektroenerģijas izmantošana fizisko personu spēkratos” un projektā iegūtās zināšanas tiek izmantotas studiju kursā Projektu vadīšana.

Divas docentes tika iesaistītas projektā "Pētījumu veikšana par piena un gaļas konkurētspējīgu un efektīvu ražošanu" pētījumā "Efektīvas saimniekošanas modeļu izstrāde". Projektā gūtās atziņas tika izmantotas studijuursos Radošā ekonomika un Tirgvedība.

Docentes gūtās atziņas projektā "Youth in transition countries – innovative potential, new context, new challenges and new problems" tiek izmantotas studiju kursā Socioloģija.

Projektos gūtās atziņas mācībspēki atspoguļo publikācijās un konferenču prezentācijās. Informāciju par studiju programmā iesaistīto mācībspēku publikācijām, projektiem un uzstāšanos konferencēs skatīt 6.pielikumā.

4.6. Mācībspēku sadarbības novērtējums, norādot mehānismus sadarbības veicināšanai, studiju kursu/ moduļu savstarpējās sasaistes nodrošināšanā. Norādīt arī studējošo un mācībspēku skaita attiecību studiju programmas ietvaros (pašnovērtējuma ziņojuma iesniegšanas brīdī).

Studiju kursa ietvaros moduļu bloki netiek praktizēti. Studijuursos, piemēram, „Saimniekošanas mācība” studiju kursu docēja divi pasniedzēji. Lekcijas docēja profesore, bet praktiskos darbus vieslektore, kas nodrošināja mācībspēku savstarpējo sadarbību.

Mācībspēku profesionālā un pedagoģiskā sadarbība notiek kvalifikācijas darbu izstrādes gaitā, kad studentam ir iespēja gūt konsultācijas pie ikviena fakultātes docētāja.

Mācībspēku sadarbība notiek izmantojot tādas sadarbības mehānismus kā Metodiskās komisijas, Domes. Metodiskās komisijas locekļi vērtē un izsaka ieteikumus studiju kursu pilnveidošanas jautājumos, veidojot studiju kursu programmas. Šis process ietver tādas elementus kā lekciju un praktisko nodarbību sadalījums, novērtēšanas metožu pielietojums, studiju kursa satura jautājumu klāsts un citus.

Nākamajā pārskata periodā paredzēts veicināt mācībspēku savstarpējo sadarbību un vairāku docētāju piesaisti viena studiju kursa pasniegšanā.

Studējošo un mācībspēku skaita attiecība studiju programmas ietvaros pašnovērtējuma ziņojuma iesniegšanas brīdī ir 15.7. Salīdzinājumā ar LLU vidējo (13.4) tas ir augstāks rādītājs.

Pielikumi

III. Studiju programmas raksturojums - 1. Studiju programmas raksturojošie parametri		
Kopīgās studiju programmas atbilstība Augstskolu likuma prasībām (tabula)		
Statistika par studējošajiem pārskata periodā	13.pielikums.pdf	Annex_13.pdf
III. Studiju programmas raksturojums - 2. Studiju saturs un īstenošana		
Studiju programmas atbilstība valsts izglītības standartam	14.pielikums.pdf	Annex_14.pdf
Studiju programmā iegūstamās kvalifikācijas atbilstību profesijas standartam (ja piemērojams)	15_Pielikums_LV_KomZ.pdf	15_Annex_EN.pdf
Studiju programmas atbilstību atbilstošās nozares specifiskajam normatīvajam regulējumam (ja piemērojams)		
Studiju kursu/ moduļu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai	17.pielikums.pdf	Annex_17.pdf
Studiju programmas plāns (katram studiju programmas īstenošanas veidam un formai)	18.pielikums.pdf	Annex_18.pdf
Studiju kursu/ moduļu apraksti	Studiju_kursu_apraksti.rar	Description_of_the_study_courses.rar
Studiju programmas raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Par studiju programmas apgūšanu izsniedzamā diploma paraugs	Diploms_Komerczinības un pielikums.rar	Diploma_Bussiness_studies and supplement.rar
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem nodrošinās iespējas turpināt izglītības iegūvi citā studiju programmā vai citā augstskolā/ koledžā (līgums ar citu akreditētu augstskolu vai koledžu), ja studiju programmas īstenošana tiks pārtraukta	LLU_RTU_07012020_01000-4.1-e_2.edoc	Agreement between LLU and RTU.docx
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem garantē zaudējumu kompensāciju, ja studiju programma augstskolas vai koledžas rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ netiek akreditēta vai tiek atņemta studiju programmas licence un studējošais nevēlas turpināt studijas citā studiju programmā.	LLU_apliecinājumi_ESAF_programmai_KomZ.edoc	LLU confirmation_Business Studies.docx
Augstskolas/ koledžas apliecinājums par studiju programmas īstenošanā iesaistāmo mācībspēku attiecīgo svešvalodu prasmi vismaz B2 līmenī atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļvietnē www.europass.lv , ja studiju programmu vai tās daļu īsteno svešvalodā.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas doktora studiju programmas, apliecinājums, ka doktora studiju programmas akadēmiskā personāla sastāvā ir ne mazāk kā pieci doktori, no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti tajā zinātnu nozarē vai apakšnozarē, kurā studiju programma plāno piešķirt zinātnisko grādu.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, apliecinājums, ka akadēmisko studiju programmu akadēmiskais personāls atbilst Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktajām prasībām.		
Studiju līguma paraugs/-i	Studiju_ligums_paraugs_LV.pdf	Studiju_ligums_paraugs_EN.pdf
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, kurās paredzēts, ka studēs mazāk nekā 250 pilna laika studējošie, attiecīgs Augstākās izglītības padomes atzinums atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta otrajai daļai.		

Projektu vadība

Augstākās izglītības iestāde	<i>Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvaldība</i>
Studiju programmas nosaukums	<i>Projektu vadība</i>
Izglītības klasifikācijas kods (IKK)	<i>47345</i>
Studiju programmas veids	<i>Profesionālā maģistra studiju programma</i>
Studiju programmas direktora vārds	<i>Dina</i>
Studiju programmas direktora uzvārds	<i>Bite</i>
Studiju programmas direktora e-pasts	<i>dina.bite@llu.lv</i>
Studiju programmas vadītāja/ direktora akadēmiskais/ zinātniskais grāds	<i>Dr.sc.soc.</i>
Studiju programmas direktora telefona numurs	<i>63005721</i>
Studiju programmas mērķis	<i>Sagatavot augstas kvalifikācijas projektu vadītājus darbam ar vietēja, nacionāla un starptautiska līmeņa projektiem publiskajā, privātajā un nevalstiskajā sektorā.</i>
Studiju programmas uzdevumi	<i>1) sniegt nozares jaunāko sasniegumu apguvei nepieciešamās zināšanas par projektu izstrādes, vadīšanas un vērtēšanas teorētiskajiem un praktiskajiem jautājumiem;</i> <i>2) padziļināt izpratni par projektu vadības specifiku dažādās nozarēs un tautsaimniecības sektoros;</i> <i>3) attīstīt un nostiprināt projektu vadīšanas un pētnieciskā darba prasmes.</i>

Sasniedzamie studiju rezultāti	<p>Zināšanas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Padziļinātas zināšanas par sociālajiem, ekonomiskajiem un tiesiskajiem procesiem, kas ietekmē projektu vadīšanu nacionālā un starptautiskā līmenī; • Izpratne par projektu vadības standartiem, metodēm un instrumentiem, lai spētu kritiski izvērtēt projektu vadības teorijas un metodoloģiskās pieejas; padziļinātas zināšanas par projektu vadības aktuālajām tendencēm. <p>Prasmes:</p> <p>Profesionālās prasmes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj praktiski pielietot projektu izvērtēšanas metodes, IT metodes projektu vadībā, spēj koordinēt finanšu, laika un cilvēkresursus, kontrolēt projekta rezultātu ieviešanu un ilgtspēju; • Patstāvīgi izvēlas, pamato un pielieto attiecīgās projektu vadības metodes un instrumentus dažādos projekta dzīves cikla posmos; spēj iniciēt un vadīt dažādu līmeņu un veidu projektus; • Spēj vadīt projektu portfeli un programmas uzņēmumā, spēj ieviest kvalitātes vadības un risku vadības principus projektu vadīšanā; <p>Vispārīgās prasmes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj veidot un vadīt projekta komandu, uzņemties atbildību par lēmumu pieņemšanu, sadarboties ar projekta ieinteresētajām pusēm, spēj plānot un koordinēt komunikāciju projektā. <p>Kompetence:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj nodrošināt uzņēmuma stratēģisko mērķu sasniegšanu ar projektu vadības metodēm, nodrošina projekta dzīves cikla vadību; • Attīsta un īsteno inovatīvas idejas, izmantojot projektu vadības metodes, tai skaitā darbojoties sarežģītos un neprognozējamos apstākļos.
Studiju programmas noslēgumā paredzētais noslēguma pārbaudījums	Maģistra darbs

Studiju programmas varianti

Pilna laika klātie - 1 gadi, 6 mēneši - latviešu

Studiju veids un forma	Pilna laika klātie
Īstenošanas ilgums (gados)	1
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	6
Īstenošanas valoda	latviešu
Studiju programmas apjoms (KP)	60
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	Profesionālais bakalaura grāds vai 2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība
Iegūstamais grāds (latviešu valodā)	Profesionālā maģistra grāds projektu vadībā
Iegūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

Pilna laika klātiene - 2 gadi - latviešu

Studiju veids un forma	<i>Pilna laika klātiene</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	<i>2</i>
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	<i>0</i>
Īstenošanas valoda	<i>latviešu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	<i>80</i>
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Bakalaura akadēmiskais grāds vai augstākā profesionālā izglītība</i>
Iegūstamais grāds (latviešu valodā)	<i>Profesionālais maģistra grāds projektu vadībā</i>
Iegūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	<i>projektu vadītājs</i>

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)

1.1. Izmaiņu studiju programmas parametros, kas notikušas kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas vai studiju programmas licences izsniegšanas, ja studiju programma nav iekļauta studiju virziena akreditācijas lapā, apraksts un analīze.

Kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas ir notikušas izmaiņas šādos studiju programmas „Projektu vadība” parametros:

1. Precizēts studiju programmas apjoms 60KP un 80KP atbilstoši normatīvajiem dokumentiem.
2. Studiju programma netiek realizēta nepilna laika un neklātienes formā, jo šīs programmas īstenošanas formas studējošie neizvēlas.

1.2. Statistiskie dati par studējošajiem studiju programmā, studējošo skaita dinamika, skaita izmaiņu ietekmes faktoru analīze un novērtējums. Analizējot, atsevišķi izdalīt dažādas studiju formas, veidus, valodas.

Studiju programmā laika periodā no 2013.-2019. gadam pakāpeniski pieaudzis studējošo skaits, ko ietekmējuši vairāki faktori:

- arvien pieaugoša nepieciešamība pēc profesionālām projektu vadības prasmēm Latvijas darba tirgū;
- budžeta vietu pieejamība no 2015. gada. 2019. gada rudens semestrī programmā ir jau 13 valsts finansētas studiju vietas, kas liecina par programmas atzīšanu institucionālā līmenī;
- pozitīvas absolventu atsauksmes;
- pakāpeniska un nepārtraukta programmas satura pielāgošana aktuālajām darba tirgus prasībām un projektu vadītāja profesijas standartam. Kopš 2014. /2015. studiju gada vairs netiek realizētas nepilna laika studijas. Programma tiek realizēta latviešu valodā, pilna laika studijās;
- atbalsts studējošajiem atsākt pārtrauktās studijas.

Ja 2013. gada rudenī 1.kursā studēja 14 studējošie, tad 2019. gada rudenī – 33 studējošie, kas ir par 2,3 reizēm vairāk (skat.pielikumu). Visbiežāk studijas projektu vadības maģistrantūrā izvēlas dažādu LLU fakultāšu un programmu absolventi, taču apmēram trešdaļa reflektantu absolvējuši citas valsts un privātas augstskolas Latvijā: LU, RSU, RTU, LiepU, DU, RPIVA, RISEBA, Ventspils Augstskola, Vidzemes Augstskola, Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, BA Turība, Ekonomikas un kultūras augstskola, Latvijas Policijas akadēmija, Informācijas sistēmu menedžmenta augstskola, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola. Projektu vadības maģistrantus raksturo arī atšķirīga darba pieredze un pieredze darbā ar projektiem. Līdzās tikko bakalaura grādu ieguvušiem studentiem, kuri projektu vadību saskata kā perspektīvu nozari, mācās maģistranti ar 15-20 gadu pieredzi projektu vadībā, kuri vēlas papildināt savas teorētiskās zināšanas.

Pārskata periodā programmu absolvējuši 70 projektu vadības maģistri (skat. pielikumu). Arī

absolventu skaitam ir tendence pieaugt, kas saistāms ar studējošo skaita palielināšanos pēdējo gadu laikā.

Pārskata periodā kopējais atbīrums studiju programmā ir 45 studējošie (20 ar akadēmisko izglītību un 25 – ar profesionālo) jeb 13,4% no uzņemto studējošo skaita. Iemesli atbīrumam galvenokārt saistīti ar studiju līguma saistību nepildīšanu (11 studējošie jeb 24%) un studiju pārtraukšanu pēc paša vēlēšanās (16 studējošie jeb 35,5%). Tā kā nereti studējošie uzņemšanas procesā piesakās uz vairākām studiju programmām, tad pie atbīruma iemesliem jāuzskaita arī studiju neuzsākšana (8 gadījumos jeb 17,7%). Strādājošiem maģistrantiem mēdz būt grūtības ar maģistra darba izstrādi, tādēļ tiek ņemts akadēmiskais atvaļinājums. Lai arī lielākā daļa no akadēmiskā atvaļinājuma atgriežas uz studijas pabeidz, 8 gadījumos (jeb 17,7%) pārskata periodā atbīruma iemesls ir neatgriešanās no akadēmiskā atvaļinājuma (skat.pielikumu).

1.3. Analīze un novērtējums par studiju programmas nosaukuma, iegūstamā grāda, profesionālās kvalifikācijas vai grāda un profesionālās kvalifikācijas mērķu un uzdevumu, studiju rezultātu, kā arī uzņemšanas prasību savstarpējo sasaisti.

Programmas izveide un realizācija balstīta normatīvajos dokumentos (Latvijas Republikas Augstskolu likums, MK noteikumi “Studiju virzienu atvēšanas un akreditācijas noteikumi”, MK noteikumi „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”, atbilst projektu vadītāja profesijas standarta prasībām, kā arī LLU iekšējiem normatīvajiem dokumentiem.

Uzņemšanas prasības ir atbilstīgas un pietiekamas studiju rezultātu sasniegšanai atbilstošā kvalitātē un attiecīgajā studiju ilgumā; studējošo uzņemšana notiek saskaņā ar LLU apstiprinātajām procedūrām un kritērijiem. Sasniedzamie studiju rezultāti atbilst programmas mērķim un uzdevumiem, un programmas saturam. Piešķiramais grāds un profesionālā kvalifikācija ir pakārtoti sasniedzamajiem studiju rezultātiem un studiju programmas saturam.

Programma tiek attīstīta atbilstoši LLU stratēģiskajiem mērķiem bioekonomikā un teritoriju ilgtspējīgā attīstībā.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)

2.1. Studiju kursu/ moduļu satura aktualitātes un atbilstības nozares, darba tirgus vajadzībām un zinātnes tendencēm novērtējums. Sniegt informāciju, vai, un kā studiju kursu/ moduļu saturs tiek aktualizēts atbilstoši nozares, darba tirgus un zinātnes attīstības tendencēm. Maģistra vai doktora studiju programmu gadījumā norādīt un sniegt pamatojumu, vai grādu piešķiršana balstīta attiecīgās zinātnes nozares vai mākslinieciskās jaunrades jomas sasniegumos un atziņās.

Programmas saturs un studiju kursu saturs veidots ar mērķi sasniegt vispārpieņemtos standartus projektu vadībā, kā arī sagatavotu speciālistus Latvijas darba tirgum. Satura veidošana balstīta uz

šādiem argumentiem:

- 2019. gada rudenī tika publiskoti SIA "Dynamic University" pētījuma par darbaspēka pieprasījuma tendencēm (LLU projekts Nr. 8.2.3.0/18/A/009) rezultāti. Attiecībā uz LLU studiju programmu grupu "Komerzinības, administrēšana un vadība" pētnieki prognozē, ka nākotnē būs pieprasīti augsta līmeņa speciālisti ar elastīgām un starpdisciplinārām vadīšanas prasmēm (jo īpaši komunikācija, sadarbība, plānošana, problēmu risināšana). Konkrētā pētījuma rezultāti apstiprina projektu vadīšanas programmas nozīmību darba tirgū.
- Kā atzīst projektu vadības eksperti, Latvijā projektu vadība tiek dažādi interpretēta un pielietota. Latvijas darba tirgū projektu vadītāju trūkst, kā dēļ ir apgrūtināta ES fondu apguve, un liela mēroga projektos tiek pieļautas kļūdas (<https://lnpva.lv/uncategorized/inguna-lazdina-kuze-projekta-vaditajs-amats-vai-profesija>).
- Fakultātes sadarbībā ar Latvijas Nacionālo projektu vadīšanas asociāciju (LNPVA) tiek aktualizētas problēmas projektu vadībā un notiek darbs pie projektu vadīšanas institucionalizēšanas Latvijā;
- Vairāku izstrādāto maģistra darbu pētījumi liecina par projektu vadības standartiem neatbilstošām praksēm Latvijas uzņēmumos un pat atsevišķās nozarēs. Līdz ar to studijās maģistranti iegūst zināšanas, prasmes un kompetences, kas kopumā ir pārākas par vidējo situāciju darba tirgū Latvijā. Studiju laikā maģistranti tiek trenēti izvērtēt dažādus projektu vadības aspektus dažādos uzņēmumos un attiecīgi pielāgot projektu vadības instrumentus katra uzņēmuma situācijai.

Jāatzīmē, ka studiju saturs ne visos aspektos atbilst ļoti augsti attīstītai projektu vadībai uzņēmumos, piemēram, attiecībā uz specifisku IT rīku vai sarežģītu risku aprēķinu izmantošanu. Ieskatu specifiskos projektu vadīšanas jautājumos studējošie var gūt vieslekcijās, ekskursijās uz dažādiem uzņēmumiem, tāpat caur fakultātes dalību LNPVA un jaunākās literatūras izmantošanu studiju kursu docēšanā. Jāpiebilst, ka vairāki docētāji ir profesionāli projektu vadītāji, kas nodrošina praktiskās pieredzes nodošanu studiju procesā. Tāpat sadarbībā ar LLU Informācijas Tehnoloģiju fakultātes mācībspēkiem no 2020./2021. studiju gada tiek plānota jaunāko informācijas tehnoloģiju izmantošana projektu vadības studiju programmas īstenošanā.

Studiju satura atbilstība nozares aktualitātēm un zinātnes attīstības tendencēm tiek realizēta ar vieslektoru aicināšanu, ekskursijām uz uzņēmumiem, sadarbībā ar LNPVA, kā arī docētāju dalību projektu vadības konferencēs un sadarbības veidošanu ar kolēģiem ārvalstīs (piemēram, Ukrainā, Somijā, Vācijā).

Tiek atbalstīta maģistrantu iniciatīva izstrādāt maģistra darbus par inovatīviem tematiem, piemēram, 2018. gadā tika izstrādāts maģistra darbs par ilgtspējīgu projektu vadību, ko atzinīgi novērtēja LNPVA, 2019. gadā – par projektu vadību sociālo inovāciju ieviešanā. Maģistra darbu vērtēšanā tiek ņemta vērā jaunāko atziņu projektu vadībā klātbūtne un grāda pretendenta prasme atrast risinājumu noteiktai problēmsituācijai.

Maģistranti tiek iesaistīti zinātnisku projektu realizācijā un līdzdarbojas jaunu zināšanu radīšanā, piemēram, Valsts pētījumu programmā "Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai", projektā "Ilgtspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības attīstība: risinājumi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem" (2018-2021). Ņemot vērā LLU specializāciju bioekonomikas jomā, projektu vadības programmā studējošajiem un mācībspēkiem ir potenciāls sadarboties ar citām fakultātēm un zinātniskiem institūtiem inovatīvu projektu izstrādē un vadīšanā.

Kopumā LLU studiju programma "Projektu vadība" orientējas uz kvalificētu projektu vadītāju sagatavošanu Latvijas darba tirgus vajadzībām, t.sk. reģionos, pakāpeniski integrējot projektu vadības perspektīvu publiskajā, privātajā un nevalstiskajā sektorā.

2.2. Studiju kursos/ moduļos iekļautās informācijas, sasniedzamo rezultātu, izvirzīto mērķu u.c. rādītāju savstarpējās sasaistes, studiju kursu/ moduļu mērķu sasaistes ar studiju programmas mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem novērtējums. Doktora studiju programmas gadījumā, galveno pētniecības virzienu apraksts, programmas ietekme uz pētniecību un citiem izglītības līmeņiem.

- Obligātie studiju kursi studējošajiem sniedz zināšanas par kontekstu, kādā realizējas projektu vadīšana (piem., publiskajā pārvaldē, uzņēmējdarbības vidē);
- Obligātie studiju kursi ietver zināšanas par projektu vadības standartiem un metodoloģiju (piem., Projektu vadīšanas metodoloģija, Projektu praktiskā vadīšana), kā arī par specifiskiem projektu vadības aspektiem, piemēram, cilvēkresursiem, projektu tiesiskajiem aspektiem un IT rīkiem projektu vadībā;
- Programmas ietvaros studējošajiem tiek sniegtas zināšanas par projektiem bioekonomikā, kas ir LLU attīstības virziens, kā arī tiek trenētas studējošo prasmes izstrādāt sociālu pētījumu metodoloģiju un pielietot attiecīgās izpētes metodes;
- Izvēles studiju kursi sniedz iespēju studējošajiem padziļināt savas zināšanas specifiskās, ar projektu vadību saistītās jomās (iepirkumu procedūra un kvalitātes vadība), kā arī piedāvā jaunākās zināšanas par inovācijām uzņēmumā, zināšanu pārvaldību un globālajiem procesiem;
- Prakšu mērķis ir nodrošināt iegūto zināšanu un prasmju pārnesi un aprobāciju konkrētā uzņēmumā, izpētot un novērtējot tajā pielietotās projektu vadības metodes.

Katra studiju kursa saturs veidots atbilstīgi studiju programmas mērķim, uzdevumiem, sasniedzamajiem rezultātiem, kā arī aktuālajam profesijas standartam. Studiju rezultāti, tāpat kā atsevišķu studiju kursu apraksti, organizēti pēc principa “zināšanas – profesionālās prasmes – vispārīgās prasmes – kompetences”. Zināšanas, prasmes, kompetences ir gradētas, lai darītu caurskatāmāku zināšanu novērtējumu. Katram studiju kursam ir noteikts mērķis un funkcija studiju rezultātu sasniegšanā. Studiju kursu saturs to veidošanas procesā ir savstarpēji saskaņots, lai tie lieki nedublētos (studiju kursu kartējumu un studiju kursu aprakstus skatīt pielikumā).

2.3. Studiju īstenošanas metožu (tajā skaitā vērtēšanas) novērtējums, iekļaujot analīzi par to, kā tiek izvēlētas studiju kursos/ moduļos izmantotās studiju īstenošanas (tajā skaitā vērtēšanas) metodes, kādas tās ir un kā tās veicina studiju kursu rezultātu un studiju programmas mērķu sasniegšanu. Iekļaut skaidrojumu, kā studiju procesa īstenošanā ņemti vērā studentcentrētas izglītības principi.

Studiju programmas realizācija un rezultātu izvērtēšana tiek nodrošināta caur studiju kursu kartējumu (skat. pielikumu). Studiju kursu saturs un izmantotās metodes orientētas uz studiju rezultātu sasniegšanu atbilstoši zināšanām, prasmēm un kompetencei.

Izmantojot esošo studiju ietvaru – lekcijas un seminārus, kā arī patstāvīgos darbus, docētāji savā darbā lieto dažādas metodes tematu izklāstā un zināšanu novērtēšanā. Sīkāk izmantotās metodes var skatīt katra studiju kursa programmā, taču bieži tiek izmantotas diskusijas, darbs pāros un grupās, tāpat arī gadījumu un problēmsituāciju analīze, modelēšana, lomu spēles, testi un pašnovērtējumi, referāti, *World Cafè* metode u.c., kas ir daļa no ieskaites vai eksāmena vērtējuma. Piemēram, studiju kursā “Sociālo pētījumu metodes” studējošie raksta recenziju sava kursa biedra

izstrādātajam maģistra darba pieteikumam, tādējādi trenējot savas pētnieciskās prasmes un spēju kritiski izvērtēt pētnieciskās pieejas projektu vadībā. Studējošo profesionālās prasmes tiek trenētas, sagatavojot projektu pieteikumu plānošanas stadijai vai projekta tehniski ekonomisko pamatojumu. Ņemot vērā studējošo atšķirīgo pieredzi un zināšanas projektu vadības jomā, docētāji izmanto tādas studiju metodes, kas veicina informācijas apmaiņu un dalīšanos pieredzē, kā arī kritisko domāšanu un spēju pamatot savu viedokli.

Studiju darba vērtēšanā docētāji vadās pēc LLU Studiju nolikuma u.c. reglamentējošiem dokumentiem (plašāk skatīt ziņojuma sadaļu par studiju vērtēšanu). Par iesniegtajiem patstāvīgajiem darbiem maģistrantiem tiek sniegta atgriezeniskā saite e-studijās vai nākamajās nodarbībās. Maģistranti tiek informēti gan par individuāliem studiju rezultātiem, gan arī par līdzīgām kļūdām kursā. Tāpat mācībspēki sniedz konsultācijas e-pastā vai e-studiju vidē.

Paralēli lekcijām un semināriem studējošajiem ir iespējas apmeklēt vieslekcijas (piemēram, SIA "XTM Bygg AB", SIA "Kantar", LNPVA, biedrība "Latvijas Pilsoniskā alianse", Jelgavas Dome, CFLA u.c.) un piedalīties mācību ekskursijās (sadarbībā ar LNPVA studējošie apmeklē asociācijas organizētos pieredzes apmaiņas pasākumus Latvijas uzņēmumos). Studējošajiem ir iespēja piedalīties arī ESAF organizētajos pasākumos, kas ļauj saistīt teorētiskās zināšanas ar reālo situāciju uzņēmumos – Absolventu nedēļā (2x gadā) un Starptautiskās nedēļas aktivitātēs.

Studiju procesu var saukt par studentcentrētu, jo studiju procesā tiek ņemts vērā studējošo kontingents un vajadzības, studiju kursu programmās paredzot atšķirīgus mācīšanās ceļus, izmantojot daudzveidīgas studiju metodes, nodrošinot taisnīgu un caurskatāmu vērtēšanas procedūru un sniedzot atgriezenisko saiti par iegūtajām zināšanām, prasmēm un kompetenci. Studējošie tiek aicināti izvērtēt katru studiju kursu tā noslēgumā, turklāt studentu komentāri tiek ņemti vērā gan attiecīgā studiju kursa tālākā plānošanā (piemēram, satura un mācībspēka izmantoto metožu ziņā), gan tālākā programmas attīstībā. Studējošie var izmantot fakultātes nodrošinātās priekšlikumu iesniegšanas iespējas un saņemt atbalstu un informāciju no docētājiem, programmas direktores un tehniskā personāla.

2.4. Ja studiju programmā ir paredzēta prakse, sniegt studiju programmā iekļauto studējošo prakšu uzdevumu sasaistes ar studiju programmā sasniedzamajiem studiju rezultātiem analīzi un novērtējumu. Norādīt, kā augstskola/ koledža studiju programmas ietvaros atbalsta studējošos studiju prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanai.

Balstoties uz MK noteikumiem par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu, obligātajā programmas saturā ietilpst prakse 6 KP (1.5 gada studijās) un 26 KP (2.0 gadu studijās).

Prakses mērķis ir nostiprināt teorētiskās zināšanas, iegūt studiju programmai atbilstošu kompetenci un apgūt praktiskās iemaņas, kas nepieciešamas projektu vadības darbā. Konkrētie prakses uzdevumi, iegūstamās zināšanas, prasmes un kompetence ir izstrādāti katrai praksei atsevišķi (skat. studiju kursu programmas). Studējošajiem ar profesionālo bakalaura izglītību studiju plānā paredzētā prakse „Projektu vadība” (6KP) aptver visa projekta dzīves cikla vadību, kur studējošie padziļināti apgūst projektu vadības principus, stratēģijas, specifiku, dažādas metodes praktiskā projektu vadības darbībā. Studējošajiem ar akadēmisko bakalaura izglītību ir trīs prakses: “Projektu izstrāde”, “Projektu vadīšana”, “Projektu vērtēšana” (26KP), padziļināti pievēršoties atsevišķām projektu vadības procesa sastāvdaļām, piemēram, projektu izstrādes principiem, specifikai, dažādām metodēm praktiskajā projektu izstrādes darbā u.c.

Studējošo prakses programmā “Projektu vadība” ir cieši saistītas ar studiju programmā sasniedzamajiem rezultātiem; tās ir fokusētas uz padziļinātu teorētisko zināšanu un prasmju sasaisti. Prakses uzdevumu sasniegšana tiek nodrošināta caur precīzu prakšu mērķa un uzdevumu izstrādi atbilstoši programmas zināšanu, prasmju un kompetences kartējumam. Iegūtās zināšanas teorētiskajos studijuursos tiek apbētas praktiskā projektu darbā, novērtējot attiecīgā uzņēmuma pieredzi un projektu vadīšanas modeli. Prakšu uzdevumi tiek regulāri aktualizēti, ņemot vērā tendences pasaulē, un arvien pieaugošo izpratni par projektu vadību Latvijas darba tirgū.

Prakšu vietas studējošajiem nodrošina dažādas valsts institūcijas, pašvaldības un privātie uzņēmumi, nereti arī nevalstiskās organizācijās. To starpā ir tādas organizācijas kā LR VARAM, AAS “Balta”, Lauku atbalsta dienests, SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”, AS “Swedbank”, Zemgales Plānošanas reģions, Rīgas Stradiņa universitāte, LR Centrālā statistikas pārvalde, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Ādažu, Kandavas, Kokneses, Pļaviņu, Tukuma u.c. novadu domes, biedrība “Pozitīvā Doma”, Zemgales NVO centrs u.c.

Prakšu aizstāvēšanas procesā studējošie ziņo par aktuālajām problēmām uzņēmumos saistībā ar projektu vadīšanas procedūru (piemēram, pašlaik aktuāli ir komunikācijas jautājumi), kā arī par gadījumiem, kad studējošie iniciējuši un ieviesuši kādu uzņēmumam noderīgu instrumentu projektu vadībā (piemēram, sakārtojuši dokumentāciju, uzlabojuši informācijas aprites sistēmu).

Darba devēji atzinīgi vērtē praktiku profesionālās (projekta pieteikuma izstrāde, dokumentu sagatavošana) un vispārīgās (komunikācija, darbs komandā) prasmes, kā arī teorētisko sagatavotību. Vairākos gadījumos praktikants saņēmis darba piedāvājumu prakses uzņēmumā. 97% gadījumu praktiku zināšanas, prasmes un kompetence tiek vērtētas ar “teicami” un “labi”.

Prakses sekmē gan teorētisko zināšanu nostiprināšanu, gan projektu vadītāja profesionālo prasmju un iemaņu apgūšanu un pilnveidi veiksmīgai līdzdalībai darba tirgū, kā arī dod iespēju iegūt maģistra darba izstrādei nepieciešamo informāciju un veikt pētniecisku darbu.

LLU studiju programmas ietvaros atbalsta ikviena studējošā izaugsmi projekta vadības jomā, palīdz atrast prakses vietu, tai skaitā piedāvājot praktizēties augstskolā vai dažādās sadarbības organizācijās, t.sk. arī ārvalstīs (ERASMUS programmas ietvaros) (skatīt arī LLU un ESAF kārtību prakšu nodrošināšanā).

2.5. Analīze un novērtējums par studējošo noslēguma darbu tēmām, to aktualitāti nozarē, tajā skaitā darba tirgū, un noslēguma darbu vērtējumiem.

Pārskata periodā kopā aizstāvēti 70 maģistra darbi, kas aptver vairākus tematiskos virzienus. Studējošie, izvēloties maģistra darba tēmu, bieži koncentrējas uz projekta dzīves ciklu, tā fāžu analīzi un vadību, pievēršot uzmanību gan teorētiskām nostādnēm par projektu dzīves cikla fāzēm, gan pētot konkrētu uzņēmumu realizēto projektu vadīšanas praksi. Šajā tematiskajā virzienā ir visvairāk aizstāvētie darbi – 19. Tāpat studējošie savos darbos pievērsušies atsevišķu projektu vadības procesa aspektu izpētei – projektu portfeļu vadība, risku vadība, projekta komanda (18 darbi).

Latvijā nozīmīga daļa projektu tiek realizēta ar ES atbalstu, tādēļ būtisks izpētes temats ir saistīts ar ES fondu finansējumu un attiecīgo projektu vadības novērtējumu. Maģistra darbos tiek analizēta dažādu uzņēmumu pieredze ES projektu realizēšanā, pievēršoties reģionālajam aspektam, programmām noteiktās tautsaimniecības nozarēs, piemēram, lauksaimniecībā. Izstrādātie maģistra darbi aptver plaša spektra publiskā, privātā un nevalstiskā sektora tematiku.

Nereti maģistra darbi saistīti ar tām jomām, kurās maģistranti strādā, tādējādi padziļinot izpēti un risinot ar darba specifiku saistītus jautājumus. Viens no veiksmīgiem piemēriem ir 2016. gadā izstrādātais maģistra darbs – projekta priekšizpēte par līklīniju grīdas segumiem, kas vēlāk tika atbalstīts LEADER programmas ietvaros un veiksmīgi attīstīts. Kā apgalvo absolvente: *“Maģistra darbs bija mans veiksmes stāsts”*.

Īpaši jāuzsver studējošo interese par specifiskām un inovatīvām izpētes tēmām, piemēram, apzinātības prakses pielietošana projektu vadībā (2016), ilgtspējīga projektu vadība (2018), projektu vadība sociālo inovāciju ieviešanā (2019) u.c.

Mācībspēki studējošos iedrošina kritiski vērtēt esošās projektu vadības prakses un nebaidīties izstrādāt alternatīvu skatījumu uz projektu vadības procesu. Tādēļ vairāki maģistra darbi ir veltīti dažādu metodoloģiju izvērtēšanai, izstrādei un aprobācijai.

Jaunākās tendences projektu vadībā Latvijā liecina, ka aizvien vairāk uzmanības tiek pievērsts projektu vadītāja kompetencēm, komunikācijas vadībai projektos, informatīvo un publicitātes pasākumu izvērtēšanai, IT metodēm projektu vadībā u.c.

Valsts pārbaudījumu komisija labākos maģistra darbus rekomendē kvalifikācijas darbu konkursiem, publicēšanai un praktiskai ieviešanai. Zemāk minēti vairāku augstāk novērtēto darbu nosaukumi:

- Agile projektu vadības metodes pielietojums valsts IT projektos: projekta “E-veselība” analīze;
- Publisko iepirkumu vadības process inženierbūvju projektos: Eiropas Savienības Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai grants ceļu pārbūves projekta piemērs;
- Projekta “Līklīniju koka grīdas segums” priekšizpēte un pieteikuma sagatavošana;
- Projekta “Jauniešu brīvprātīgā darba sistēmas izveide Tukuma novadā” priekšizpēte un koncepcijas izstrāde;
- Plānošanas metodoloģijas izstrāde investīciju projektiem IT vidē;
- Risku izvērtēšana ES projektos: zinātnes attīstības projektu piemērs;
- Risku agrās identifikācijas metodes apdrošināšanas akciju sabiedrības “X” projektos;
- Ieinteresēto pušu vadība mazumtirdzniecības nespecializēto veikalu projektos;
- Projektu vērtēšanas process pašvaldību organizētajos NVO projektu konkursos: Zemgales plānošanas reģiona pašvaldību piemērs;
- Projektu vadītāju kompetences sabiedrisko attiecību aģentūrās;
- Mediju atbalsta fonda finansēto projektu vadības un sociāli inovatīvā potenciāla izpēte;
- Būves Informācijas Modelēšanas (BIM) sistēmas pielietošanas problēmas būvniecības uzņēmumā, pielietojums būvniecības projektu vadībā;
- Ilgtspējīga projektu vadība un tās īstenošana Latvijā.

Vidējā maģistra darbu vērtējuma atzīme laika posmā no 2013.-2019. gadam ir 7,1 balles. Pakāpeniski darbu kvalitāte un attiecīgi to novērtējums ir pieaudzis. Piemēram, 2014. gada janvārī Valsts pārbaudījumu komisijai tika iesniegti 8 darbi, kas tika novērtēti vidēji ar 5,5 ballēm, savukārt 2019. gada janvārī komisijai tika iesniegti 6 darbi, aizstāvojot tos ar vidējo atzīmi 8,2 balles.

Kopumā maģistra darbu tematu analīze un darbu novērtējums ļauj izvirzīt tēzi, ka projektu vadībā studējošie ne vien saskata tendences projektu vadībā Latvijā, bet spēj iedziļināties atsevišķu tematu analīzē.

2.6. Analīze un novērtējums par studējošo, absolventu un darba devēju aptauju rezultātiem, to izmantošanu studiju satura un kvalitātes pilnveidē, sniedzot piemērus.

2017. gada vasarā LLU mērogā tika veikta darba devēju aptauja par dažādu programmu absolventu teorētisko un praktisko sagatavotību darba tirgus prasībām. Aptaujā piedalījās arī projektu vadības absolventu darba devēji. Kopumā darba devēju novērtējums par programmas absolventiem ir pozitīvs, uzskatot, ka absolventu teorētiskā un praktiskā sagatavotība ir pietiekama, bet atsevišķos gadījumos nepieciešamas labākas praktiskās iemaņas. Attiecībā uz vairākām anketā minētām zināšanām, prasmēm un kompetencēm (piemēram, spēj izskaidrot attiecīgās zinātnes nozares aspektus un diskutēt par tiem, savā darbā spēj izmantot mūsdienīgas tehnoloģijas un inovācijas, spēj strādāt komandā, ir kompetenti paust viedokli par profesionāliem jautājumiem, izprot profesionālo ētiku u.c.), darba devēji atzīmējuši atbilstošus variantus “drīzāk ir sasniegts” vai “pilnībā sasniegts”. Darba devēji uzsvēruši arī prakses nozīmību uzņēmumu personāla atlases procesā, aicinot LLU uz ciešāku sadarbību prakses nodrošināšanā.

Katra studiju gada noslēgumā programmas direktore organizē vai nu diskusiju, vai nu rakstisku priekšlikumu iesniegšanu, lai dotu iespēju studējošajiem novērtēt studiju kursu kvalitāti un sniegt priekšlikumus studiju procesa uzlabošanai. Kopumā projektu vadībā studējošie ir aktīvi sniegt atgriezenisko saiti, piedāvājot gan precīzus priekšlikumus studiju kursu uzlabošanai, gan administratīvo procesu uzlabošanai LLU (piemēram, rast iespēju pieteikties izziņām elektroniski). Iespēju robežās studējošo priekšlikumi tiek ņemti vērā (plašāk skatīt ziņojuma sadaļu par ESAF studējošo iesaisti studiju satura un kvalitātes pilnveidē).

Sadarbība ar ekspertiem un jomas profesionāļiem tiek attīstīta arī maģistra darbu aizstāvēšanas procesā. Valsts pārbaudījumu komisiju vada Ventspils Augsto tehnoloģiju parka eksperts projektu vadībā, Dr.chem. Valdis Avotiņš. Komisijas sastāvā ir valsts, privātā un nevalstiskā sektora institūciju pārstāvji, kuri pārstāv dažādas projektu vadības ekspertīzes jomas. Komisijā vairākus gadus darbojās Dobeles Ģimnāzijas direktore un projektu vadītāja Inese Didže un biedrības “Zemgales NVO Centrs” un biedrības “Latvijas Pilsoniskā Alianse” padomes priekšsēdētājs Uldis Dūmiņš. Joprojām sadarbība notiek ar VAS „Valsts nekustamie īpašumi” attīstības projektu vadītāju Artu Kronbergu, LLU Starptautiskās sadarbības centra vadītāju, viesdocentu, Dr.phil. Voldemāru Barisu, kā arī programmas absolventu, SIA “Empower” projektu vadītāju, vieslektoru, Mg.proj.mgmt. Gunti Bērzi. Kopš 2018. gada maģistra darbu aizstāvēšanas komisijā piedalās arī LNPVA pārstāve, VAS “Latvijas autoceļu uzturētājs” Iekšējā audita daļas vadītāja Ingūna Lazdiņa.

Par studiju kvalitāti un studiju rezultātu sasniegšanu liecina arī studējošo skaita pieaugums, kuri iestājušies LLU pēc savu draugu/paziņu ieteikuma, un absolventu atsauksmes par studijām projektu vadības programmā:

“Studējot projektu vadību LLU ieguvu tieši to, kā dēļ devos studēt šo programmu! Ieguvu ne tikai konkrētu metožu un darbību pamatus, bet attīstīju arī domāšanas viedu, kas ļauj raudzīties uz lietām, darbiem un projektiem reāli, ar izpratni un analīzi, kas, manuprāt, ir vissvarīgākais.” (2018. gada absolvents)

“Savu bakalaura grādu ekonomikā ieguvu 1999. gadā. Apzinājos, ka, ja vēlos piedalīties esošajā darba tirgū, nepietiek ar manām zināšanām, prasmēm un pieredzi, kas iegūta daudzu gadu garumā, ir jāapgūst jaunas zināšanas. Uzsākot studijas maģistru studiju programmā “Projektu vadība”, ieguvu ne tikai profesionālās kompetences, bet tā man bija iespēja paskatīties ar citu skatījumu uz notiekošiem procesiem manā darba vietā un kopumā profesionālajā jomā, kurā darbojos. Izprotot padziļināti projektu vadības procesu un iegūstot zināšanas (studiju laikā veiktie studiju izpētes darbi), pieņēmu lēmumu mainīt darba vietu, sākot strādāt par projektu vadītāju. Man studijas un ieguldītais darbs, izstrādājot maģistra darbu, bija vērtīgs ne tikai tajā aspektā, ka ieguvu jaunu profesionālo kvalifikāciju, bet tas pilnībā izmanīja manu redzējumu uz notiekošiem procesiem iestādēs (plānošana, stratēģiju izstrādāšana, kvalitātes vadība). Viss iepriekš minētais ir apliecinājums tam, ka esmu savos studiju gados sastapies ar profesionāliem un zinošiem

pasniedzējiem, kuri ne tikai spēja iedot nepieciešamās zināšanas, bet motivēja sasniegt savus mērķus.” (2018. gada absolvente)

2.7. Sniegt novērtējumu par studējošo ienākošās un izejošās mobilitātes iespējām, izmantoto iespēju skaita dinamiku un mobilitātes laikā apgūto studiju kursu atzišanu.

LLU piedāvātās mobilitātes iespējas ir daudzveidīgas un atbilstošas arī projektu vadību studējošajiem, taču projektu vadības maģistranti tās izmanto salīdzinoši reti. To nosaka fakts, ka praktiski visi maģistranti strādā, un viņiem nākas savienot studijas ar darbu. Pārskata periodā kopā ir četri izejošās mobilitātes gadījumi: 2015. gadā BOVA programmas ietvaros 1. kursa maģistrante apguva kursu “Ilgtspējīga lauksaimniecība lauku attīstībai” Aleksandra Stulginska universitātē Kauņā (Lietuva), 2016. gadā 1.kursa maģistrante 2.semestrī studēja projektu vadību Varšavas Dzīvības zinātņu universitātē (Polija), savukārt 2019. gadā 2.kursa maģistrante praktizējās Itālijā, Agriturismo Beatilla uzņēmumā. Iespēju doties ERASMUS programmas praksē izmantojusi arī viena projektu vadības absolvente, 2019. gada rudens semestri pavadot praksē Horvātijā.

ERASMUS+ studējošā ārvalstu augstskolā iegūto studiju rezultātu atzišanu un kredītpunktu pārskaitīšanu veic studiju programmas direktors saskaņā ar Rektora rīkojumu "Par akadēmiskās atzišanas kārtību LLU" (<https://www.llu.lv/lv/erasmus-studijas>; <http://www.llu.lv/lv/erasmus-prakse>). Mobilitātes akadēmiskās atzišanas protokola sagatavošana notiek, balstoties uz studējošā iesniegto sekmju izrakstu (un iepriekš saskaņoto akadēmiskās atzišanas nodomu protokolu) vai apliecinājumu par prakses periodu.

Daļa programmā ietverto studiju kursu tiek piedāvāta ERASMUS+ ienākošajā mobilitātē.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)

3.1. Novērtēt resursu un nodrošinājuma (studiju bāzes, zinātnes bāzes (ja attiecināms), informatīvās bāzes (tai skaitā bibliotēkas), materiāli tehniskās bāzes un finansiāli bāzes) atbilstību studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un studiju rezultātu sasniegšanai, sniegt piemērus. Veicot novērtējumu iespējams norādīt atsauci uz II. daļas 3. nodaļas 3.1.- 3.3. kritērijos sniegto informāciju.

LLU un ESAF nodrošina materiāltehnisko, studiju, informatīvo un finansiālo bāzi programmas realizācijai. Projektu vadības programmas studijas lielākoties tiek organizētas LLU galvenajā ēkā, Lielajā ielā 2, Jelgavā, kur atrodas Sociālo un humanitāro zinātņu institūts. Pateicoties nesenajam remontam un STEM jomu atbalstam IT jomā, studējošo auditorija ir iekārtota atbilstoša mūsdienu prasībām, un docētāji var izmantot daudzveidīgas mācību metodes.

Institūta telpās atrodas neliels metodiskais kabinets, kur ir literatūra projektu vadībā un iespējas strādāt patstāvīgi. Studējošajiem ir pieeja LLU bibliotēkai, kā arī visām pārējām informatīvajām un materiāli tehniskajām iespējām, ko nodrošina LLU un ESAF (plašāk skatīt pielikumos).

Studiju kurss “Informācijas tehnoloģijas projektu vadīšanā” tiek organizēts Informācijas tehnoloģiju fakultātes datorklasē, kur ir attiecīgais programmu nodrošinājums. Projektu vadības studējošajiem sadarbībā ar LLU Zinātnes un projektu attīstības centru ir iespējas iepazīties ar LLU realizētajiem projektiem.

3.2. Studiju un zinātnes bāzes, tajā skaitā resursu, kuri tiek nodrošināti sadarbības ietvaros ar citām zinātniskajām institūcijām un augstākās izglītības iestādēm, novērtējums (attiecināms uz doktora studiju programmām).

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)

4.1. Mācībspēku sastāva izmaiņu analīze un novērtējums par pārskata periodu, to ietekme uz studiju kvalitāti.

Studiju programmā, balstoties uz LLU Akadēmiskā personāla darba aprēķina nolikumu, veidojas 3.39 štata vietas (1,63 (1.5 gadu programma), 1.76 (2.0 gadu programma)). Profesori un asociētie profesori veido nepilnu vienu slodzi, kas vērtējams pozitīvi, jo maģistra studijās tiek iesaistīti docētāji ar augstāko akadēmiskās kvalifikācijas līmeni. Docenti un viesdocenti veido 1,14 slodzes, lektori un vieslektori – 1,39 slodzes. Vieslektori ir nozares profesionāļi, kas galvenokārt realizē tos studiju kursus, kuru mērķis ir sniegt specifiskas profesionālās zināšanas un prasmes. Nozares profesionāļi tiek iesaistīti arī kā prakšu vadītāji, prakšu komisiju locekļi un maģistra darbu recenzenti. Profesionāļu piesaiste ļauj būtiski uzlabot studiju satura kvalitāti. Divi docētāji ir arī projektu vadības programmas absolventi. Pašlaik divi vieslektori studē doktorantūrā ar mērķi vairāk iesaistīties programmas realizācijā. No nākamā studiju gada programmas realizācijā plānots iesaistīt vēl vienu vieslektoru (plašāk skatīt apakšsadaļā par docētāju piesaistes mehānismiem LLU un ESAF).

Vēlētā akadēmiskā personāla attiecība studiju programmā ir 51% pret 49% nevēlēto akadēmisko personālu, kas vērtējams pozitīvi, jo profesionālās studiju programmas realizācijā vienlīdz iesaistījušies gan akadēmiskais personāls, gan nozares profesionāļi.

	Profesors	Asoc.prof.	Docents	Viesdocents	Lektors	Vies-lektors	Kopā slodzes
Projektu vadība [2 gadi]	0,06	0,36	0,42	0,19	0,05	0,68	1,76
Projektu vadība [1,5 gadi]	0,06	0,38	0,28	0,25	0,06	0,60	1,63

Kopā slodzes	0,12	0,74	0,70	0,44	0,11	1,28	3,39
---------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Salīdzinot ar situāciju pārskata perioda sākumā, profesoru skaits ir palicis relatīvi nemainīgs, taču pieaudzis programmas realizācijā iesaistīto asociēto profesoru un docentu skaits. Salīdzinot tabulas par slodžu sadalījumu, pašlaik ir lielāks slodžu skaits programmā, savukārt nozīmīgākās izmaiņas docētāju sastāvā saistāmas ar to, ka perioda sākumā lielu īpatsvaru studiju kursu docēja vieslektori; pašlaik programmas vadošie docētāji ir profesori, asociētie profesori un docenti. Pārskata periodā viens docētājs aizstāvējis promocijas darbu un kļuvis par docentu, viens docents ievēlēts par asociēto profesoru. Kvalifikācijas paaugstināšana nodrošina augstāku studiju kvalitāti, par ko liecina studentu skaita pieaugums un kvalitatīvi izstrādāti maģistra darbi. Daļēji ir nomainīties docētāju sastāvs, taču nepārtraukti kursu docēšanā tiek iesaistīti nozares profesionāļi.

4.2. Studiju programmas īstenošanā iesaistīto mācībspēku (akadēmiskā personāla, viesprofesoru, asociēto viesprofesoru, viesdocentu, vieslektoru un viesasistentu) kvalifikācijas atbilstības studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām novērtējums. Sniegt informāciju par to, kā mācībspēku kvalifikācija palīdz sasniegt studiju rezultātus.

Programmas realizācijā iesaistīto docētāju kvalifikācija ir atbilstoša programmas prasībām un attiecīgo studiju kursu profilam:

- studiju kursus, kas sniedz zināšanas un prasmes projektu vadības metodoloģijā, standartos un projektu praktiskajā vadīšanā, docē mācībspēki ar teorētisku un praktisku pieredzi un izglītību projektu vadībā;
- studiju kursus, kas sniedz izpratni par kontekstu, kādā realizējas projektu vadība, piesaistīti profesionāļi no Sociālo un humanitāro zinātņu institūta, citiem ESAF institūtiem, kā arī citām fakultātēm (ITF).

Vērtējot štatu vietu sadalījumu uz iesaistīto docētāju skaitu, tad programmas realizācijā ir iesaistīti 22 docētāji, no kuriem ir 1 profesors, 5 asociētie profesori, 8 docenti, 3 viesdocenti, 1 lektors un 4 vieslektori. Studējošo un mācībspēku skaita attiecība ir 1:16,5 (1.5 gadu programmā) un 1:18,4 (2.0 gadu programmā) uz 01.10.2019., kas ir virs vidējā universitātes līmeņa (13.4 studējošie uz mācībspēku). Pārskata periodā galvenās izmaiņas saistītas ar mācībspēku kvalifikācijas paaugstināšanos (ievēlēti augstākos amatos, ieguvuši doktora grādu).

Programmas nosaukums/ docētājs		Projektu vadība [2 gadi]	Projektu vadība [1.5 gadi]
profesors	<i>Studiju darbs, h</i>	52,00	52,00
	<i>Skaits</i>	1	1
asociētais profesors	<i>Studiju darbs, h</i>	330,75	346,75
	<i>Skaits</i>	5	5

docents	<i>Studiju darbs, h</i>	397,10	265,10
	<i>Skaits</i>	8	7
viesdocents	<i>Studiju darbs, h</i>	183,13	239,13
	<i>Skaits</i>	3	3
lektors	<i>Studiju darbs, h</i>	50,75	56,25
	<i>Skaits</i>	1	2
vieslektors	<i>Studiju darbs, h</i>	657,30	573,70
	<i>Skaits</i>	4	4
Kopā studiju darbs, h		1671,03	1532, 93
Kopā personas		22	22

Docētāji aktīvi izmanto LLU un ESAF piedāvātās iespējas kvalifikācijas celšanā un piedalās semināros unursos atbilstoši savām pētnieciskajām interesēm, docētājiem studiju kursiem, kas ļauj zināšanas integrēt attiecīgajos studijuursos, piemēram, "Innovations in the bioeconomy sector of the higher education", "Teritoriālā statistika un tās izmantošanas iespējas" u.c. (sīkāk skatīt docētāju CV pielikumā). Vismaz reizi 6 gados docētāji apgūst jaunākās pedagoģiskās metodes kursā "Inovācijas augstskolu didaktikā", apmeklē kursus un seminārus arī ārpus LLU.

4.3. Informācija par doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītā akadēmiskā personāla zinātnisko publikāciju skaitu pārskata periodā, pievienojot svarīgāko publikāciju sarakstu, kas publicētas žurnālos, kuri tiek indeksēti datubāzēs Scopus vai WoS CC. Sociālajās zinātnēs un humanitārajās un mākslas zinātnēs var papildus skaitīt zinātniskās publikācijas žurnālos, kas tiek indeksēti ERIH+ (ja piemērojams).

4.4. Informācija par doktora studiju programmas īstenojošā iesaistītā akadēmiskā personāla iesaisti pētniecības projektos kā projekta vadītājiem vai galvenajiem izpildītājiem/ apakšprojektu vadītājiem/ vadošajiem pētniekiem, norādot attiecīgā projekta nosaukumu, finansējuma avotu, finansējuma apmēru. Informāciju sniegt par pārskata periodu (ja attiecināms).

4.5. Sniegt piemērus akadēmiskā personāla iesaistei zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī (studiju programmas saturam atbilstošajās jomās) un iegūtās informācijas pielietojumam studiju procesā.

Mācībspēku dalība dažādos nacionāla un starptautiska mēroga pētījumos un aktivitātēs sniedz būtisku ieguldījumu studiju programmas realizācijā. Zemāk uzskaitīti daži pētniecības projekti dažādās jomās:

- Valsts pētījumu programma EKOSOC-LV projekts 5.2.3 "Latvijas lauku un reģionālās attīstības procesi un iespējas zināšanu ekonomikas kontekstā", projekts Nr. 5.2.8. "Kultūrvides attīstības, vides daudzveidības saglabāšanas un urbanizācijas procesi Latvijas līdzsvarotas attīstības kontekstā", projekts 5.2.7. „Sabiedrības atjaunošana, samazinot depopulācijas riskus, veicinot tautas ataudzi un saiknes ar diasporu sekmīgai Latvijas tautsaimniecības transformācijai” (2014-2018);
- Valsts pētījumu programma "Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai", projekts "Ilgtspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības attīstība: risinājumi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem" (2018-2021), kura realizācijā iesaistās arī projektu vadības programmā studējošos, piedaloties projekta aktivitātēs un izstrādājot maģistra darbus;
- OECD pētījums "Intelektuālie pakalpojumi saistībā ar Latvijas lauksaimniecības inovācijas sistēmas pamatziņojuma sagatavošanu;
- Izglītība lauku uzņēmējdarbībā caur ārstniecības un aromātisko augu ražošanu un popularizēšanu;
- Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) sasaiste ar oglekļa piesaisti un tā uzkrāšanu aramzemēs, ilggadīgajos zālājos un mitrājos u.c.

Programmas realizācijā iesaistītie docētāji aktīvi piedalās arī starptautiska un nacionāla mēroga aktivitātēs saistībā ar projektu vadību:

- Vieslektors projektu vadības doktorantūras studiju laikā Kijevas nacionālajā būvniecības un arhitektūras universitātē, Automatizācijas un IT zinātņu katedrā, Projektu vadības programmā (promocijas darbs "To increase the company's efficiency by adapting in IPMA OCB project management platform"), piedalījās universitātes rīkotajās konferencēs (piem., "Projektu vadība globālo pārmaiņu apstākļos", "Projektu vadība patērētāju sabiedrībā"), kā arī prof., Dr.tehn.zin. S.Bušujeva un prof., Dr.ing. N.Bušujevas rīkotajās meistarklasēs. Kijevas Nacionālajai būvniecības un arhitektūras universitātei ir cieša sadarbība ar Dortmundes Lietišķo zinātņu Universitāti, projektu vadības programmu, kuras ietvaros ukraiņu maģistrantiem ir iespēja mācīties un iegūt dubulto diplomu Vācijā, bet vācu projektu vadības maģistrantiem – iegūt pieredzi zinātniskajā darbā IT projektu jomā Kijevā. Sadarbības ietvaros bija iespēja piedalīties Prof. Dr.phil. Karsten Wolf lekcijās, kā arī piedalīties IPMA izbraukuma sēdē. Sadarbībā ar prof. S.Bušujevu LLU vieslektors ieguva arī starptautiski atzītos IPMA projektu vadības sertifikātu D un B līmeņos: projektu vadītāja asistents un vecākais projektu vadītājs, kuri apliecina zināma līmeņa teorētisko un profesionālo sagatavotību;
- Vieslektore uzkrājusi ievērojamu pieredzi saistībā ar starptautisko un ES lietu, politisko jautājumu un projektu vadīšanu un koordinēšanu. Eiropas Savienības politisko norišu skaidrošana studējošajiem ir nozīmīga, jo sniedz izpratni par ES fondu ietvaru, dziļumu, ģeogrāfiju un sektoru politikas jomām. Vieslektore pašlaik piedalās starptautiskā projektā "STEP" kā vadošais pētnieks/nacionālais koordinators, Eiropas Savienības (ES) pētniecības un inovācijas atbalsta programma "Horizon 2020" (2019–2021), pārstāvējusi Latviju starptautiskās konferencēs (2019. gada 12. septembrī Eiropas Komisijas konferencē "Citizens' Energy Forum", Dublinā, Īrija; 2018. gada 29. novembrī Eiropas Enerģētikas Regulatoru padomes konferencē "Customer conference on Digitalization", Brisele, Beļģija). Vieslektore ir 2015 – 2020 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas (EESK, nevalstisko

organizāciju forums), trešās grupas viceprezidente (2015-2020) un Latvijas pārstāve Eiropas Komisijas Eiropas Patērētāju Konsultatīvajā darba grupā (2017-2019);

- Programmas direktore sadarbībā ar LNPVA ir piedalījusies jauna profesijas standarta sagatavošanas darba grupā un veicinājusi projektu vadības izpratni Latvijas publiskajā telpā.

Studiju procesā no šīm aktivitātēm ir sekojoši ieguvumi: 1) studiju kursu realizācijā tiek izmantoti materiāli, kas tapuši projektu rezultātā; 2) tiek attīstītas pētnieciskās tēmas un tematika, kas sasaucās ar padziļinātu izpēti un inovatīvām pieejām; 3) organizējot projektu partneru vieslekcijas studējošajiem par aktuāliem tematiem un zinātnes popularizēšanu

4.6. Mācībspēku sadarbības novērtējums, norādot mehānismus sadarbības veicināšanai, studiju kursu/ moduļu savstarpējās sasaistes nodrošināšanā. Norādīt arī studējošo un mācībspēku skaita attiecību studiju programmas ietvaros (pašnovērtējuma ziņojuma iesniegšanas brīdī).

Projektu vadības programmā ir 2 studiju kursi, kurus docē vairāki mācībspēki (divi mācībspēki vienā kursā un trīs – otrā). Tas liek mācībspēkiem savstarpēji saskaņot studiju kursa saturu, izmantotās studiju metodes un novērtēšanas kārtību.

Par programmas realizāciju atbildīgajā institūtā pēc nepieciešamības notiek metodiskie semināri un diskusijas par maģistra darbu vadīšanu, studiju kursu docēšanu, aktualitātēm projektu vadības jomā u.c. Institūta sēdē tiek izskatītas un apstiprinātas studiju kursu programmas, kā arī maģistra darbu tēmas. Informācijas apmaiņa notiek semināros, institūtu sēdēs, dekanāta sēdēs, kā arī izmantojot personīgos kontaktus. Studiju programmu izstrādes procesā docētāji savstarpēji saskaņo kursu saturā apskatāmās tēmas. Esošo studiju kursu programmu analīze parāda, ka ar atsevišķiem nelieliem izņēmumiem (piemēram, par ieinteresētajām pusēm) studiju saturs kursu izklāstā neatkārtojas, kas liecina par docētāju savstarpēju sadarbību. Programmas direktore regulāri organizē programmā iesaistīto docētāju tikšanos, lai pārrunātu programmas attīstības virzienus.

Sadarbība starp maģistra līmeņa studiju programmu docētājiem notiek gan atsevišķu kursu realizācijā, gan vieslekciju organizēšanā. Piemēram, LNPVA vieslekcija (2017) tika organizēta primāri projektu vadības studentiem, taču to apmeklēja arī Ekonomikas, Uzņēmējdarbības vadības un Organizāciju un sabiedrības pārvaldes socioloģijas maģistranti.

Studējošo un mācībspēku skaita attiecība ir 1:16,5 (1.5 gadu programmā) un 1:18,4 (2.0 gadu programmā) uz 01.10.2019., kas ir virs vidējā universitātes līmeņa (13.4 studējošie uz mācībspēku).

Pielikumi

III. Studiju programmas raksturojums - 1. Studiju programmas raksturojošie parametri		
Kopīgās studiju programmas atbilstība Augstskolu likuma prasībām (tabula)		
Statistika par studējošajiem pārskata periodā	13_pielikums_LV.pdf	Annex 13.pdf
III. Studiju programmas raksturojums - 2. Studiju saturs un īstenošana		
Studiju programmas atbilstība valsts izglītības standartam	14_pielikums.pdf	Annex_14_EN.pdf
Studiju programmā iegūstamās kvalifikācijas atbilstību profesijas standartam (ja piemērojams)	15_pielikums_LV.pdf	15_pielikums_EN.pdf
Studiju programmas atbilstību atbilstošās nozares specifiskajam normatīvajam regulējumam (ja piemērojams)		
Studiju kursu/ moduļu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai	17_pielikums_LV.pdf	Annex 17.pdf
Studiju programmas plāns (katram studiju programmas īstenošanas veidam un formai)	18.pielikums.pdf	Annex_18.pdf
Studiju kursu/ moduļu apraksti	Studiju_kursu_apraksti.rar	Description_of_the_study_courses.rar
Studiju programmas raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Par studiju programmas apgūšanu izsniedzamā diploma paraugs	Diploms_pielikums_PV_LV.rar	Diploma and supplement_PM_EN.rar
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem nodrošinās iespējas turpināt izglītības ieguvu citā studiju programmā vai citā augstskolā/ koledžā (līgums ar citu akreditētu augstskolu vai koledžu), ja studiju programmas īstenošana tiks pārtraukta	LLU_RTU_07012020_01000-4.1-e_2.edoc	Agreement between LLU and RTU.docx
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem garantē zaudējumu kompensāciju, ja studiju programma augstskolas vai koledžas rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ netiek akreditēta vai tiek atņemta studiju programmas licence un studējošais nevēlas turpināt studijas citā studiju programmā.	LLU_apliecinajums_programmai_Projektu_vadiba.edoc	LLU confirmation_Project Management.docx
Augstskolas/ koledžas apliecinājums par studiju programmas īstenošanā iesaistāmo mācībspēku attiecīgo svešvalodu prasmi vismaz B2 līmenī atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļvietnē www.europass.lv , ja studiju programmu vai tās daļu īsteno svešvalodā.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas doktora studiju programmas, apliecinājums, ka doktora studiju programmas akadēmiskā personāla sastāvā ir ne mazāk kā pieci doktori, no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti tajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē, kurā studiju programma plāno piešķirt zinātnisko grādu.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, apliecinājums, ka akadēmisko studiju programmu akadēmiskais personāls atbilst Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktajām prasībām.		
Studiju līguma paraugs/-i	Studiju_ligums_paraugs_LV.pdf	Studiju_ligums_paraugs_EN.pdf
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, kurās paredzēts, ka studēs mazāk nekā 250 pilna laika studējošie, attiecīgs Augstākās izglītības padomes atzinums atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta otrajai daļai.		

Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana

Augstākās izglītības iestāde	<i>Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvaldība</i>
Studiju programmas nosaukums	<i>Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana</i>
Izglītības klasifikācijas kods (IKK)	45345
Studiju programmas veids	<i>Akadēmiskā maģistra studiju programma</i>
Studiju programmas direktora vārds	<i>Gunta</i>
Studiju programmas direktora uzvārds	<i>Grinberga - Zālīte</i>
Studiju programmas direktora e-pasts	<i>gunta.grinberga@llu.lv</i>
Studiju programmas vadītāja/ direktora akadēmiskais/ zinātniskais grāds	<i>Dr.oec</i>
Studiju programmas direktora telefona numurs	63021041
Studiju programmas mērķis	<i>Nodrošināt studentiem teorētiskās zināšanas un praktiskās kompetences lauksaimniecības un pārtikas jomās un uzņēmējdarbībā, veicināt līderības prasmes un kritisko domāšanu, lai sagatavotu studentus starptautiskai karjerai, tai skaitā pētniecībā, vadošajos lauksaimniecības un pārtikas nozares uzņēmumos un organizācijās.</i>
Studiju programmas uzdevumi	<i>1. Sniegt padziļinātas zināšanas par mūsdienu teorijām un pētījumu metodēm vadībizinātnes nozarē, apakšnozarēs un starpnozarēs.</i> <i>2. Veicināt prasmes patstāvīgi analizēt, plānot un vadīt lauksaimniecības un pārtikas biznesa funkcijas primāro un sekundāro sektoru nozaru skatījumā.</i> <i>3. Nostiprināt studējošo kritisko domāšanu un radošu pieeju sarežģītu zinātnisko un profesionālo problēmu risināšanā, veicināt līderības prasmes starptautiskai karjerai vadošajos lauksaimniecības un pārtikas nozares uzņēmumos un organizācijās.</i> <i>4. Nostiprināt spēju patstāvīgi attīstīt konkurētspējīgus un/vai inovatīvus produktus, procesus vai metodes profesionālajā darbībā vadošajos lauksaimniecības un pārtikas nozares uzņēmumos.</i>

Sasniedzamie studiju rezultāti	<p>Absolvējot maģistra studiju programmu, absolventi iegūst:</p> <p>Zināšanas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Visaptverošas un padziļinātas zināšanas par mūsdienu teorijām un pētījumu metodēm vadībizinātnes nozarē, apakšnozarēs un starpnozarēs, kā arī jaunākiem atklājumiem, tādējādi radot izpratni par procesiem un likumsakarībām, kas nodrošina līdzsvaru starp uzņēmumu konkurētspēju un ilgtspējīgu tautsaimniecības attīstību. • Paplašinātas zināšanas un izpratne par lauksaimniecības un pārtikas aprites vērtību ķēdēm un to vadīšanu, kas nodrošina spējas integrēt multidisciplināru jomu zināšanas zinātnisko un praktisko pētījumu veikšanai. <p>Prasmes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēja pielietot kompleksu problēmu risināšanas prasmes lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšanā, izprotot inovācijas nozīmi un īstenošanas procesu uzņēmējdarbībā. Prot izvēlēties un pielietot atbilstošu metodoloģiju konkurences izvērtēšanai, kā arī spēj patstāvīgi izstrādāt, plānot un vadīt ilgtspējīgas biznesa un mārketinga stratēģijas uzņēmuma konkurētspējas veicināšanai globālajā tirgū. • Izprot sociāli atbildīgas uzņēmuma kultūras izveides pamatprincipus, kā arī uzņēmējdarbības lēmumu ētiskās sekas lauksaimniecības uzņēmējdarbības kontekstā globalizācijas apstākļos. <p>Kompetences</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēja plānot un kritiski izvērtēt investīciju projektus pārtikas ražošanā un lauksaimniecībā, demonstrējot kritisko domāšanu un padziļinātu analīzi problēmu risināšanā. Spēj parādīt ētisku un sociāli atbildīgu līderību un vadītāja prasmi dažādu problēmsituāciju apstākļos. • Efektīvas komunikācijas un tīklošanas prasmes, kas nodrošina spēju organizēt un piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā, kā arī spēja pārstāvēt uzņēmumu pārrunās, argumentēti diskutējot par sarežģītiem un/vai sistēmiskiem lauksaimniecības un pārtikas biznesa un bioekonomikas jautājumiem ar agrobiznesa vadīšanas speciālistiem un politikas veidotājiem. Spēja integrēt dažādu jomu zināšanas, tādējādi dodot ieguldījumu jaunu zināšanu radīšanā, pētniecības vai profesionālās darbības metožu attīstībā, kā arī demonstrējot izpratni un ētisko atbildību par zinātnes rezultātu vai profesionālās darbības iespējamo ietekmi uz vidi un sabiedrību.
Studiju programmas noslēgumā paredzētais noslēguma pārbaudījums	Maģistra darbs 20 KP (30 ECTS)

Studiju programmas varianti

Pilna laika klātiene - 2 gadi - angļu

Studiju veids un forma	Pilna laika klātiene
Īstenošanas ilgums (gados)	2
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	angļu
Studiju programmas apjoms (KP)	80
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	Bakalaura grāds vai 2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība Angļu valodas zināšanas vismaz B2 līmenī
Iegūstamais grāds (latviešu valodā)	Sociālo zinātņu maģistra grāds vadībizinātnē
Iegūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)

1.1. Izmaiņu studiju programmas parametros, kas notikušas kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas vai studiju programmas licences izsniegšanas, ja studiju programma nav iekļauta studiju virziena akreditācijas lapā, apraksts un analīze.

Periodā kopš licences izsniegšanas ir veiktas šādas izmaiņas studiju programmas parametros:

1. Pilna laika studijās netiek realizēta neklātienas apmācības forma, jo šo formu studenti neizvēlējās;
2. Kopīgās programmas īstenošanā iesaistītās Aleksandra Stulginska universitātes nosaukums tika mainīts uz Vītauta Dižā universitāti.

1.2. Statistikas dati par studējošajiem studiju programmā, studējošo skaita dinamika, skaita izmaiņu ietekmes faktoru analīze un novērtējums. Analizējot, atsevišķi izdalīt dažādas studiju formas, veidus, valodas.

Akadēmiskā maģistra studiju programmā “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” pirmā uzņemšana notika 2018./2019. studiju gada pavasara semestrī, un studiju programmas īstenošanas partneruniversitātēs tika uzņemti pieci studenti (četri LLU un viens VMU). Visi pieci pirmajā uzņemšanā imatrikulētie maģistranti ir sekmīgi nokārtojuši 1.semestra studiju kursus un turpina studijas. Otrā uzņemšana notika 2019./2020. studiju gada rudens semestrī, un kopā tika uzņemti 15 studenti (viens students LLU un 14 studenti EMU). Uz pārskata sagatavošanas laiku studiju programmā eksmatrikulēto studentu nebija. Pozitīvi vērtējams ir fakts, ka otrajā uzņemšanā studiju programmā kopējais uzņemto studentu skaits ir trīskāršojies, tomēr kā galvenais studiju procesa organizēšanas apgrūtinājums ir trešo valstu pilsoņu dokumentācijas sakārtošana, kas saistīta ar informācijas aprīti nepieciešamo ilgo laiku. Tas rada situācijas, kad studenti, kas ir ieinteresēti studēt šajā programmā, saņem vīzas un uzturēšanās atļaujas ļoti novēloti un tādējādi vairs nespēj iekļauties studiju procesā. Šādos gadījumos studējošie meklē iespējas iestāties citās privātās augstskolās, kurās ir elastīgāki uzņemšanas termiņi un zemākas studiju kursu izpildes prasības attiecībā uz studentiem, kas novēloti pievienojas studijām.

13. pielikumā pārskatāmā formā pievienoti statistikas dati par studējošajiem pārskata periodā.

1.3. Analīze un novērtējums par studiju programmas nosaukuma, iegūstamā grāda, profesionālās kvalifikācijas vai grāda un profesionālās kvalifikācijas mērķu un uzdevumu, studiju rezultātu, kā arī uzņemšanas prasību savstarpējo sasaisti.

Studiju programmas “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” nosaukuma un iegūstamā kvalifikācijas līmeņa izvēle ir cieši saistīta ar Eiropas Savienības noteiktajām prioritātēm –

nodrošināt ekonomiski dzīvotspējīgu pārtikas ražošanu un stabilu pārtikas piegādi, vienlaikus ievērojot prasības attiecībā uz pārtikas nekaitīgumu, kā arī uz lauku ekonomiku, dzīvnieku labturību, sociāliem un vides jautājumiem. Lai nodrošinātu šīs prioritātes, studiju programma nodrošina studentiem padziļinātas zināšanas, paplašinātas prasmes un praktiskas kompetences lauksaimniecības un pārtikas jomās un uzņēmējdarbības vadībā.

Studiju programmas **mērķi, uzdevumi un sasniegtie rezultāti** ir savstarpēji atbilstīgi un kopumā veido stabilu ietvaru programmas saturam, kurš gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi nodrošina studējošo zinātnisko un profesionālo sagatavotību vadītāja karjerai lauksaimniecības/pārtikas ražošanas uzņēmumos, pārtikas pārstrādes uzņēmumos, lauksaimniecības konsultāciju uzņēmumos, pētniecības centros, valsts un nevalstiskās organizācijās, vides aizsardzības un reģionālās attīstības institūcijās, kā arī akadēmiskai karjerai, turpinot “Agrārā un reģionālā ekonomika” doktora studijas LLU vai citā atbilstīgā doktora studiju programmā.

Studiju programmas “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” apgūstamie studiju kursi ir sagrupēti secīgi pakārtotos studiju moduļos, kas papildus auditoriju nodarbībām paredz agrobiznesa vadības teorētisko atzinumu un secinājumu izmantošanu praksē mācību ekskursijās uz lauksaimniecības un pārtikas nozares uzņēmumiem, kā arī praktiskas nodarbības universitāšu zinātniskajās laboratorijās. Šāda veida studiju organizēšana nodrošina jebkuras jomas bakalaura grāda vai 2.līmeņa profesionālās augstākās izglītības absolventiem padziļinātu un paplašinātu sociālo zinātņu un agrobiznesa vadībai specializētu lauksaimniecības un pārtikas jomas zināšanu apguvi, kā arī akadēmiskā maģistra studiju līmenim atbilstīgu zinātniskā un pētnieciskā darba iemaņu apguvi. Tādējādi **uzņemšanas nosacījumi** ir jebkuras iepriekš sekmīgi absolvētas bakalaura studijas, 2.līmeņa profesionālās augstākās izglītības studijas vai augstākās izglītības studijas, kas absolvētas līdz 1994.gadam. Tā kā studijas notiek angļu valodā, obligāta papildprasība ir angļu valodas zināšanas B2 līmenī (jāuzrāda sertificētas institūcijas apliecinājums). Ja pretendents uz maģistra studijām nav iegūts sertificētas institūcijas apliecinājums par angļu valodas apguvi atbilstīgā līmenī, tad LLU uzņemšanas komisija organizē uz vietas speciālu angļu valodas zināšanu pārbaudījumu, kuru vada LLU Valodu centra speciālisti.

Studiju programmas parametrs ir pilnīga sasaiste, un tie kā kopums atbilst augstskolas stratēģiskajam mērķiem – izcilība pētniecībā un akadēmiskajā jomā (<https://www.llu.lv/lv/strategija>), sagatavojot starptautiski konkurētspējīgus speciālistus, kuri spēj dot ieguldījumu bioresursu industriju ilgtspējīgas attīstības ekonomikā, veicinot ražošanas procesu efektivitāti un kāpinot uzņēmumu konkurētspēju.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)

2.1. Studiju kursu/ moduļu satura aktualitātes un atbilstības nozares, darba tirgus vajadzībām un zinātnes tendencēm novērtējums. Sniegt informāciju, vai, un kā studiju kursu/ moduļu saturs tiek aktualizēts atbilstoši nozares, darba tirgus un zinātnes attīstības tendencēm. Maģistra vai doktora studiju programmu gadījumā norādīt un sniegt pamatojumu, vai grādu piešķiršana balstīta attiecīgās zinātnes nozares vai mākslinieciskās jaunrades jomas sasniegumos un atziņās.

Vērtējot lauksaimniecības nozares perspektīvas globālā mērogā pēc ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizāciju sniegtās informācijas, pārtikas pārprodukcija pasaulē tuvākajos 50 gados nav gaidāma un aizvien pieaug ilgtspējīgas lauksaimnieciskās ražošanas produktivitātes un inovāciju radīšanas aktualitāte (<http://www.fao.org/3/a-i6583e.pdf>, www.nozare.lv). Sekojot šādai tendencei, lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadības studijas trīs Baltijas valstīs nodrošina šīs programmas absolventiem iespējas iegūt darba tirgus prasībām atbilstošas zināšanas par trīs Baltijas valstu lauksaimniecības un pārtikas ražošanas nozaru specifiku, bioekonomikas attīstību un starptautisku uzņēmējdarbības vadību.

Maģistra studiju programmas “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” studiju kursu saturs ir izstrādāts stingrā sasaistē ar Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU) attīstības stratēģiju 2015.- 2020.gadam (<https://www.llu.lv/index.php/lv/strategija>), kuras vīzija ir kļūt par vienu no vadošajām zinātnes un tehnoloģiju universitātēm Baltijas jūras reģionā. Izglītības programmas mērķi un to sasniegšanai paredzētās rīcības ir plānotas, lai: 1) paaugstinātu LLU spējas sagatavot starptautiski konkurētspējīgu intelektuālo potenciālu, īpaši tajās tautsaimniecības jomās, kas ir iekļautas Latvijas Viedās specializācijas stratēģijā; 2) sekmētu LLU internacionalizāciju, kļūstot par starptautiskajā vidē atpazīstamu, atzītu un pieprasītu augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēju, un iesaistītu LLU izglītības procesos augsti kvalificētu ārvalstu akadēmisko personālu. Līdz ar to Latvijas, Lietuvas un Igaunijas kopīgi īstenotās maģistra studiju programmas “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” pilnveidei tiek pievērsta īpaša uzmanība, jo tā veicina LLU internacionalizāciju un sagatavo speciālistus divām no Latvijas Viedās specializācijas stratēģijā iekļautajām perspektīvajām bioekonomikas nozarēm: lauksaimniecība un pārtikas rūpniecība. Paplašinātas zināšanas par bioekonomikas ideju sistēmu un lauksaimniecības un pārtikas biznesa procesiem, kā arī praktiskas iemaņas pārtikas rūpniecības produktu vadīšanā, attīstīšanā, komercializācijā nodrošina studiju programmas kursu moduļi “**Bioeconomics**” un “**Operations**”. Savukārt agrobiznesa vadīšanas profesionālo zināšanu apguve un specializētu profesionālo prasmju attīstīšana integrēta moduļos “**Leadership**”, “**Finances**”, “**Strategies**” un “**Marketing**”. Tādējādi programmas saturs nodrošina trīs savstarpēji cieši saistītu zinātņu nozaru starpdisciplināritāti – lauksaimniecība, pārtikas rūpniecība un uzņēmējdarbības vadība, kas liecina par programmas moduļu satura ciešo sasaisti ne tikai ar LLU stratēģiju, bet arī ES tautsaimniecību kopējās attīstības virzieniem.

Studiju kursu satura aktualizēšanu atbilstīgi nozaru, darba tirgus un zinātnes attīstības tendencēm virza un uzrauga Programmas Komiteja, katru gadu apzinot gan Programmas Komitejas darbā iesaistītos pētniekus, gan darba devēju pārstāvjus, gan arī aptaujājot studentus. Studiju programmas satura izvērtēšanā tiek iesaistīti arī nozaru eksperti un darba devēji. 2019.gadā ar ESF atbalstu tika īstenots kopīgās maģistra studiju programmas satura izvērtējums “Nozaru ekspertu pakalpojumi studiju programmu satura izvērtēšanai un rekomendāciju sniegšanai projekta Nr.8.2.3.0/18/A/009 ietvaros”, kurā gan Latvijas, gan ārvalstu eksperti sniedza savus atzinumus par programmas pašreizējo saturu un programmas turpmākās attīstības perspektīvām, kas tiks izvērtēti partneruniversitāšu Programmas Komitejā.

Studiju programma “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” ir akadēmiskā maģistra studiju programma, tāpēc būtisku studiju satura sastāvdaļu veido pētniecības iemaņu un prasmju attīstīšana atsevišķu lauksaimniecības, pārtikas rūpniecības un uzņēmējdarbības vadības aktuālo problēmu šķērsgriezumā, kā arī šo triju apakšnozaru kopīgo problēmu mijiedarbībā. Šāds uzstādījums precīzi atbilst LLU Pētniecības programmai (LLU attīstības stratēģija 2015-2020, <https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara.pdf>), kurā īpaša uzmanība tiek pievērsta starpdisciplināriem pētījumiem, kuru īstenošanā LLU fakultātes ir uzkrājušas zināšanas un pieredzi. Tā kā maģistra studiju programmas “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” īstenošanā ir iesaistīti mācībspēki no vairākām fakultātēm un

zinātniskajiem institūtiem, tad studiju kursu saturs tiek regulāri pilnveidots, balstoties uz jaunākajām atziņām, kuras mācībspēki guvuši strādājot dažādu virzienu pētniecības projektos, kuri atbilst LLU prioritārajiem pētniecības virzieniem. LLU īstenotais studiju kurss *“Innovation of food system”* iekļauj jaunākās pētniecības atziņas biozinātņu bloka ietvaros par pārtikas drošības aspektiem, jaunu produktu no augu un dzīvnieku valsts izcelsmes izejvielām pētījumiem un to uzturvērtības pētījumiem, bioloģiski aktīvo vielu izpēti pārtikas izejvielās un produktos. Savukārt studiju kursa *“Operations and supply-chain management in agribusiness”* docēšanā iesaistītie mācībspēki ir piedalījušies vairākos starptautiska mēroga pētniecības projektos par lauksaimniecības pamatresursu izpēti, izmantojot vidi saudzējošas tehnoloģijas. Turpretī sociālo zinātņu bloka ietvaros studiju kursu bloki **“Bioeconomics”** un **“Marketing”** ietver jaunāko pētījumu atziņas par bioresursu industriju ilgtspējīgas attīstības ekonomiku, teritoriju ilgtspējīgas attīstības iespēju izpēti, ražošanas procesu efektivitāti un uzņēmumu konkurētspēju, kuras šī kursa mācībspēki ieguvuši starptautiska mēroga pētniecības projektu darbā.

Pētniecības modulis **“Research”** stiprina studējošo pētniecības kapacitāti, nodrošinot paplašinātās zināšanas par pētījumu metodēm un izpratni par zinātnisku un starpdisciplināru pētījumu veikšanu. Studiju noslēgumā *maģistra darba* tematu studenti izvēlas paši atkarībā no savām zinātniskajām un profesionālajām interesēm, tomēr parasti darba vadītāji studentiem palīdz precizēt darba tēmu, kas atbilst lauksaimniecības un pārtikas nozaru zinātnes attīstības tendencēm vai ir iepriekš maz pētīta un aktuāla lauksaimniecības un pārtikas praktiskā biznesa vadībā vai arī ir būtiska, jo aptver lauksaimniecības un pārtikas biznesam nozīmīgu aspektu izpēti starptautiskā mērogā - dažādu valstu, klimata zonu vai pasaules reģionu šķērsgriezumā.

2.2. Studiju kursos/ moduļos iekļautās informācijas, sasniedzamo rezultātu, izvirzīto mērķu u.c. rādītāju savstarpējās sasaistes, studiju kursu/ moduļu mērķu sasaistes ar studiju programmas mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem novērtējums. Doktora studiju programmas gadījumā, galveno pētniecības virzienu apraksts, programmas ietekme uz pētniecību un citiem izglītības līmeņiem.

Studiju kursu moduļi **“Bioeconomics”, “Leadership”**, tiek īstenoti Igaunijā un iekļauj studiju kursus *“Agricultural economics and policy”, “Research methods”, “Corporate culture and human resource development”, “Cooperative management”*. Šie ir obligātās daļas kursi, kuri atbilstīgi studiju programmas mērķim nodrošina teorētisko atziņu izpēti un aprobāciju lauksaimniecības un pārtikas jomās un uzņēmējdarbības vadībā, sniedz specializētas zināšanas par jaunākajiem atklājumiem un mūsdienu pētījumu metodēm bioekonomikas jomā, kā arī nodrošina padziļinātu izpratni par lauksaimniecības un pārtikas aprites vērtību ķēdēm un to ekonomiski pamatotas un ilgtspējīgas attīstības pamatnosacījumiem. “Bioeconomics” bloks nodrošina studējošo spēju integrēt multidisciplināru jomu zināšanas to turpmākai studiju zinātnisko un praktisko pētījumu veikšanai un maģistra darba izstrādei, savukārt “Leadership” bloks veicina izpratni par cilvēkresursu vadīšanas ideju sistēmu un attīsta vadīšanas prasmes.

Studiju kursu moduļi **“Strategies”, “Finances”**, tiek īstenoti Lietuvā un iekļauj obligātās daļas studiju kursus *“Strategic management of agribusiness”, “Managerial accounting and control”, “Finance management”* un ierobežotās izvēles daļas studiju kursu *“Agribusiness planning and evaluation of investment projects”*. Šie studiju kursi fokusējas uz uzņēmējdarbības vadībai būtiskāko vispārīgo prasmju nodrošināšanu izvērtēt un finansiāli pamatot alternatīvas stratēģiskiem biznesa lēmumiem un studējošo profesionālo prasmju attīstīšanu patstāvīgi analizēt, plānot un vadīt lauksaimniecības un pārtikas biznesa funkcijas primāro un sekundāro sektoru

nozaru skatījumā, kā arī spēju kritiski izvērtēt investīciju projektus pārtikas ražošanā un lauksaimniecībā.

LLU īsteno gan maģistra studiju programmas obligātās, gan ierobežotās izvēles daļas studiju kursus, kuri ietilpst moduļos **“Operations” un “Marketing”**. Obligātās daļas studiju kurss *“Integrated marketing communication in agrifood business”* ietilpst modulī “Marketing”. Šī kursa mērķis ir sniegt studējošiem paplašinātas teorētiskas zināšanas par uzņēmējdarbības apakšnozares “Tirgzinība” (Marketing) jaunākajām teorētiskajām atziņām un integrētās mārketinga komunikācijas aktuāliem jautājumiem, fokusējoties uz lauksaimniecības un pārtikas produktu virzīšanas un uzņēmumu sabiedrisko attiecību nodrošināšanas specifiku. Tādējādi studiju kurss atbilst maģistra programmas mērķim un tam pakārtotajiem uzdevumiem, nodrošinot gan teorētiskas, gan praktiskas zināšanas mārketingā, kas veicina studējošo radošumu un līderību produktu mūsdienīgai virzīšanai tirgū, kā arī spēju uzturēt sabiedriskās attiecības ar dažādām saskarsmes auditorijām.

Ierobežotās izvēles studiju kurss *“Operations and supply-chain management in agribusiness”* ir iekļauts modulī “Operations”. Šī kursa mērķis ir nodrošināt studējošiem iespējas izziņāt teoriju un iegūt praktiskas iemaņas lauksaimniecības un pārtikas biznesa piegādes ķēdes izveidē un vadīšanā, kas pakārtots studiju mērķa sasniegšanai, veicinot studējošo padziļinātu izpratni par lauksaimniecības un pārtikas biznesa procesiem un to analīzes metodēm primāro un sekundāro sektoru nozaru skatījumā, kā arī attīstīta profesionālas prasmes plānot, organizēt, vadīt, kontrolēt ražošanas sistēmas un procesus lauksaimniecības un pārtikas nozaru uzņēmumos.

Arī studiju kurss *“Innovation of food system”* ir ierobežotas izvēles studiju kurss un ietilpst modulī “Operations”. Tā mērķis ir nodrošināt studējošajiem teorētiskas zināšanas, praktiskas kompetences un līderības prasmes jaunu produktu vadīšanā, attīstīšanā un to ražošanas un komercializācijas procesos pārtikas nozarēs. Tādējādi šis kurss sekmē programmas mērķa sasniegšanu, nodrošinot tādas specializētas zināšanas un kompetences, kad nepieciešamas inovāciju attīstībai pārtikas rūpniecības uzņēmumos.

Ierobežotas izvēles īstenotais studiju kurss *“International marketing in agrifood business”* ietilpst “Mārketinga” modulī un tā mērķis ir sniegt studentiem nepieciešamās profesionālās zināšanas un specializētas praktiskās iemaņas starptautiska lauksaimniecības un pārtikas biznesa produktu konkurētspējīga piedāvājuma izstrādei, vadīšanai un kontrolei dažādās ģeopolitiskās situācijās un atšķirīgos tirgus konkurences apstākļos, kas ir jebkuras uz eksportu orientētas lauksaimniecības un pārtikas jomas uzņēmējdarbības būtiska sastāvdaļa un tādējādi precīzi atbilst studiju programmas mērķa un sasniedzamo uzdevumu uzstādījumiem.

Visi īstenotie studiju kursi ir pakārtoti maģistra programmas mērķim, jo katra studiju kursa mērķis un atbilstīgi izstrādātais saturs nodrošina studentiem gan teorētiskās zināšanas, gan praktiskās iemaņas un kompetences, kas ir būtiskas tieši lauksaimniecības un pārtikas jomās un uzņēmējdarbībā, tādējādi sagatavojot tos starptautiskas karjeras veidošanai vadošajos lauksaimniecības un pārtikas nozares uzņēmumos un organizācijās.

2.3. Studiju īstenošanas metožu (tajā skaitā vērtēšanas) novērtējums, iekļaujot analīzi par to, kā tiek izvēlētas studiju kursos/ moduļos izmantotās studiju īstenošanas (tajā skaitā vērtēšanas) metodes, kādas tās ir un kā tās veicina studiju kursu rezultātu un studiju programmas mērķu sasniegšanu. Iekļaut skaidrojumu, kā studiju procesa īstenošanā ņemti vērā studentcentrētas izglītības principi.

Studiju procesa īstenošanā izmanto auditoriju nodarbības, patstāvīgās studijas, konsultācijas un pārbaudījumus, kā arī mācību ekskursijas.

Studiju kursu pasniedzēji aktīvi izmanto dažādas studiju kursu organizācijas formas un veidus.

- Lekcijas – mācībspēka, nepastarpināts, ar ilustrācijām un citiem uzskates līdzekļiem papildināts temata izklāsts studentiem. Lekcijas veido studējošo zināšanas par mūsdienu teorijām un pētījumu metodēm vadībinātņu nozarē, apakšnozarēs un starpnozārēs. Lekciju laikā tiek gūta izpratne par procesiem un likumsakarībām, kas mūsdienās nodrošina līdzsvaru starp agrobiznesa konkurētspēju un ilgtspējīgu lauksaimniecības attīstību.
- Praktiskos darbus – studentu teorētisko zināšanu izmantošana un padziļināšana, pielietojot praktiski lekcijās sniegto informāciju, vai temata padziļinātu izklāstu izmantojot programmatūru utt. Studējošie nostiprina lekcijās iegūtās zināšanas un izpratni par lauksaimniecības un pārtikas aprites vērtību ķēdēm, to vadīšanu, attīsta prasmes integrēt multidisciplināru jomu zināšanas zinātnisko un praktisko pētījumu veikšanai.
- Seminārus – diskusija par noteiktu tematu starp studentiem vai studentu grupām. Semināros studējošie attīsta komunikācijas un tīklošanas prasmes, spējas argumentēti izskaidrot un diskutēt par sarežģītiem vai sistēmiskiem lauksaimniecības un pārtikas biznesa un bioekonomikas jautājumiem.
- Individuālos vai grupu darbus, kas veltīti gadījuma izpētei (*case study*) – studenta vai studentu grupas argumentēti izstrādāts darbs ar izziņas, pētniecisku vai analītisku ievirzi par konkrētu tēmu vai uzņēmuma pieredzi, kas aizstāvam un argumentējams pasniedzējam un/vai grupas biedriem. Studējošo iesaiste konkrēta gadījuma izpētē veicina to spējas plānot un kritiski izvērtēt dažādu lauksaimniecības vai pārtikas produktu ieviešanas perspektīvas, attīstības projektus pārtikas ražošanā un lauksaimniecībā, kā arī attīsta kritisko domāšanu problēmu risināšanā, lēmumu pieņemšanā, papildu izpēti veikšanā.
- Mācību ekskursijas, kurās studējošie tiek ar uzņēmumu vadītājiem un speciālistiem, veic novērojumus, pārrunas, intervijas, pētījumus dabā.

Sīkāk izmantotās metodes var skatīt katra studiju kursa programmā (19.pielikumā).

Programmas kopējie studiju rezultāti tiek vērtēti, analizēti un apstiprināti vairākos līmeņos: ESAF maģistra studiju metodiskajā komisijā; ESAF Domē; partneruniversitāšu kopīgās Programmas Komitejā; LLU vadības sanāsmēs; LLU Studiju Padomē un Senātā.

Lai stiprinātu studentcentrētas izglītības principu ieviešanu programmas īstenošanā, notiek cikliska programmas studijuursos izmantoto metožu pārskatīšana, kas balstās uz studentu aptaujām un intervijām, kā arī studentu pārstāvju līdzdarbošanās Programmas Komitejas darbā.

Studiju rezultātu sistemātisku vērtēšanu nosaka Augstskolu likums un LLU izstrādātie normatīvie dokumenti: Studiju nolikums, Nolikums par studiju noslēguma pārbaudījumiem. Studiju programmas studiju kursu apguves vērtēšanas galvenie pamatprincipi un metodes ir sīkāk aprakstīti LLU Pašnovērtējuma ziņojuma 2.nodaļas apakšnodaļā “*Studējošo sasniegumu vērtēšanā izmantoto metožu un procedūru novērtējums*”.

Ikviena maģistra studiju programmā “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” iekļautā kursa apjoms ir 5 KP (7.5 ECTS), un tā apguve noslēdzas ar eksāmenu vai ieskaiti ar atzīmi, kurā mācībspēks vai mācībspēku komisija pārbauda studiju kursā vai tā daļā apgūtās zināšanas un prasmes. Eksāmenus un ieskaites organizē saskaņā ar studiju plānu. Pie pārbaudījuma kārtošanas tiek pielaisti tikai tie studenti, kas izpildījuši visas studiju kursa programmā noteiktās prasības (nokārtojuši kontroldarbus, studiju patstāvīgos darbus u.c.).

Nodarbību sarakstā vai eksāmenu grafikā plānotajā laikā nenokārtotais noslēguma pārbaudījums ir akadēmiskais parāds. Akadēmisko parādu kārtošanas noteikumi un kārtība ir reglamentēti ar

atbilstošiem LLU, VMU un EMU normatīvajiem dokumentiem.

Studiju rezultāti ir formulēti gan studiju programmai kopumā, gan katram atsevišķam studiju kursam. Programmas un studiju kursu kredītpunkti ir saistīti ar studiju rezultātiem. Studiju plānā ir uzskatāmi redzams, ka atsevišķo studiju rezultātu kopums veido programmas studiju kopējos rezultātus, un studējošie zina un saprot, kādi ir studiju programmas kopējie un atsevišķosursos sasniedzamie rezultāti. Studentu sekmju vērtēšanas kritēriji balstās uz studiju rezultātiem (atzīme parāda, vai un cik lielā mērā studiju rezultāti ir sasniegti).

Mācībspēki savā studiju kursā semestra laikā regulāri kontrolē studējošo zināšanas un prasmes, izmantojot studiju kursa izvēstajā programmā norādītos pārbaudes veidus (kontroldarbi, referāti, mājas darbi u.c.). Studiju kursu apgūšanas novērtēšanas metodoloģija ir precizēta katra studiju kursa aprakstā un paredz aktīvu mācīšanos rosinošas pieejas. Studiju kursa aprakstā norādīti studiju rezultātu novērtēšanas kritēriji, uzkrājošās novērtēšanas sistēmas struktūra un studiju sasniegumu novērtēšanas metodes. Lai padarītu studiju procesu elastīgāku un piedāvātu dažādus mācīšanās ceļus, uzsākot jaunu studiju kursu, mācībspēki iepazīstina studentus ar detalizētu kursa norises un tā vērtēšanas rezultātu aprakstiem, kuri pieejami studentiem arī e-studiju vidē.

Maģistra studiju programmas “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” visu studiju kursu šķērsgrīzumā vērtējumu formas ir daudzveidīgas. Tiem studiju kursiem, kuri pamatā attīsta “*hard skills*”, būtisku īpatsvaru (45%) veido patstāvīgie darbi ar informācijas avotu analīzi un/vai aprēķinu veikšanas vērtējumi, kas nodrošina studējošo kognitīvās jomas attīstību, t.i. analītiskās un informācijas pārvaldības zināšanas apkopot, sistematizēt, sintezēt, kritiski izvērtēt avotus, izvēlēties un izmantot atbilstošas pētījumu metodes. Savukārt studiju kursiem, kuri vairāk orientēti “*soft skills*” apguvi, 25% vērtējumu veido grupas darba vērtējumi, kuri stiprina studējošo emocionālās jomas prasmju attīstību, t.i. komunikācijas, sadarbības, vērtību pārņemšanas, elastības un līderības prasmes.

Studijas notiek pēc studiju kursu sistēmas. Studentu ieskatīšana nākamajā kursā notiek pēc studiju plāna apgūšanas. Studiju rezultātu novērtēšanas sistēma un vērtējumu interpretācija ir atklāti pieejama LLU mājaslapā <https://www.llu.lv/en/study-guide-documents>, kā arī partneruniversitāšu mājas lapās.

Visiem studiju kursiem papildus kontaktstundām auditorijās tiek nodrošinātas arī patstāvīgas mācīšanās papildiespējas e-studiju vidē, kur studējošie atkarībā no to mācīšanās stila specifikas var dažādos veidos gatavoties pārbaudījumiem – pildot zināšanu paškontroles testus, lasot studiju kursus ieteikto literatūru, skatoties videomateriālus. Papildus e-studiju videi studentiem ir pieejama aktīvu mācīšanos rosinoša vide – speciāli ierīkots Studiju un Zinātnes informācijas centrs, kas nodrošina studentu radošas atpūtas un grupu darba telpas. Studējošo intereses tiek pārstāvētas arī programmas studiju procesa un kvalitātes nodrošināšanas lēmumu pieņemšanā, katru gadu nodrošinot studentu izvirzītā pārstāvja līdzdalību Programmas Komitejas darbā, kurā programmas studiju īstenošanas metodes un studiju rezultāti ir centrālais jautājums.

2.4. Ja studiju programmā ir paredzēta prakse, sniegt studiju programmā iekļauto studējošo prakšu uzdevumu sasaistes ar studiju programmā sasniedzamajiem studiju rezultātiem analīzi un novērtējumu. Norādīt, kā augstskola/ koledža studiju programmas ietvaros atbalsta studējošos studiju prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanai.

2.5. Analīze un novērtējums par studējošo noslēguma darbu tēmām, to aktualitāti nozarē, tajā skaitā darba tirgū, un noslēguma darbu vērtējumiem.

Nav piemērojams, jo pirmie uzņemtie studējošie pašnovērtējuma ziņojuma izstrādes laikā, t.i. 2019./2020. studiju gada rudens semestrī, apguva studiju programmas 2.semestra studiju kursus.

14. pielikumā pievienota tabula par studiju programmas atbilstību valsts izglītības standartam

17. pielikumā pievienots studiju kursu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai

18. pielikumā pievienots studiju programmas plāns

Pielikumā "Studiju kursu apraksti" pievienoti studiju programmas studiju kursu apraksti

2.6. Analīze un novērtējums par studējošo, absolventu un darba devēju aptauju rezultātiem, to izmantošanu studiju satura un kvalitātes pilnveidē, sniedzot piemērus.

Uzsākot studiju programmas realizāciju, potenciālo darba devēju viedoklis par programmas nepieciešamību 2017.gadā tika noskaidrots Latvijā, Lietuvā un Igaunijā, aptaujājot lauksaimniecības un pārtikas jomu uzņēmējus. Aptaujā piedalījās 62 uzņēmumu, kooperatīvu un sabiedriskā sektora pārstāvji, kuri darbojās ne tikai Baltijas valstīs, bet arī citās ES dalībvalstīs un trešajās valstīs. Puse aptaujāto norādīja, ka pašlaik darba tirgū lauksaimniecības un pārtikas sektorā trūkst profesionālu un augsti kvalificētu vadītāju. Savukārt pieprasījums pēc šādiem vadītājiem nākotnē varētu pieaugt (tā uzskata 54% aptaujāto). 87% aptaujāto atzina, ka nākotnē būtu ieinteresēti pieņemt darbā studiju programmas "Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana" absolventus (13% norādīja, ka nebūtu ieinteresēti, jo aptaujāti tika arī individuālie komersanti un sabiedriskā sektora vadītāji).

Respondenti atzina, ka nozīmīgākās prasmes, kas nepieciešamas pārtikas un lauksaimniecības jomu uzņēmumu vadītājiem, ir šādas:

- Izpratne par lauksaimniecības ekonomiku un politiku, tās praktiskā piemērošana uzņēmējdarbības plānošanā un organizēšanā;
- Spēja novērtēt lauksaimniecības un pārtikas ražošanas uzņēmējdarbības vidi, kā arī vietējās un globālās tendences lauksaimniecības un pārtikas ražošanas uzņēmējdarbībā;
- Izpratne par sarunu stratēģiju un spēja to pielietot;
- Spēja organizēt un vadīt piegādes ķēdes, organizēt iepirkumus;
- Spēja organizēt un vadīt produktu plūsmu lauksaimniecības un pārtikas ražošanas uzņēmumu ķēdēs nacionālajos un starptautiskajos tirgos;
- Spēja prognozēt un izvērtēt procesu progresu un rezultātus lauksaimniecības un pārtikas ražošanas uzņēmējdarbībā, lai novērtētu produktu kvalitāti un riskus;
- Spēja analizēt un prognozēt situāciju valsts un starptautiskajos tirgos.

Respondentu norādītās zināšanas, prasmes un kompetences ir iekļautas studiju kursu programmās – "Agricultural economics and policy", "Corporate culture and human resource development", "Cooperative management", "Managerial accounting and control", "Finance management", "Research methods", "Operations and supply-chain management in agribusiness".

Respondenti norādīja, ka vadītājam ir jābūt apveltītam ar šādās personīgajām īpašībām un prasmēm – radošums, uzņēmējspējas, spēja darboties komandā, stratēģiskā domāšana, spēja

piemēroties pārmaiņām, svešvalodu zināšanas. Šo īpašību nozīmes izpratne un prasmju apguve iekļauta studiju kursos *"Innovation of food system"*, *"Strategic management of agribusiness"*, *"Agribusiness planning and evaluation of investment projects"*, *"International marketing in agrifood business"*.

2019.gada jūnijā pēc 1.semestra studiju noslēguma Lietuvā Vītauta Dižā universitātē tika organizētas padziļinātās intervijas ar četriem studentiem. Visi aptaujātie studenti kā būtisku studiju programmas priekšrocību minēja iespēju gūt unikālu pieredzi, strādājot praktiski pieredzējuša un daudznacionāla akadēmiskā personāla vadībā, kas studējošajiem būtiski palīdzēja pilnveidot starpkultūru komunikācijas prasmes un līderības prasmes. Studējošie uzsvēra, ka apgūtie studiju kursi sniedza tiem mūsdienīgas zināšanas lauksaimniecības un pārtikas biznesa specifiskās jomās, tādējādi tuvinot tos mērķim kļūt par Baltijas valstu tirgū pieprasītiem speciālistiem, kas spēj strādāt ar jaunākajām tehnoloģijām un attīstīt inovācijas bioekonomikas sektoros.

Lai paplašinātu studējošo interesējošo kursu tēmu spektru lauksaimniecības un pārtikas ražošanas sektorā, maģistrantiem tiek nodrošināta iespēja papildus specializēties un padziļināti apgūt tos interesējošās jomas BOVA (*the Baltic Forestry, Veterinary and Agricultural University Network*) apmaiņas studentu programmā jebkurā universitātē, kas ietilpst BOVA universitāšu tīklā. Piemēram, 2018./2019.studiju gadā studējošie varēja pieteikties sešiem dažādiem studiju kursiem: "Mežu traucējumi un ekosistēmu pakalpojumi: pieejas datu apstrādei un modelēšanai" (Igaunijā), "Zemes informācijas pārvaldība ilgtspējīgai attīstībai Baltijas valstīs" (Igaunijā), "Mūsdienu tehnoloģiju pielietojums ģeodēziskās augstuma sistēmas noteikšanā" (Lietuvā), "Salīdzinošā dzīvnieku labturība un praktiskais novērtējums" (Igaunijā), "Ilgtspējīga lauksaimniecība lauku attīstībai" (Lietuvā), "Iepakojuma atkritumi 2030" (Igaunijā) (<http://www.bova-university.org/>), kas ļauj maģistrantiem studēt multikulturālā vidē pie augsti kvalificētiem ārvalstu mācībspēkiem. Papildus BOVA apmaiņas programmai studiju programmas īstenošanā iesaistītajām Baltijas valstu universitātēm kopā ir vairāk nekā 100 Erasmus+ līgumu ar Eiropas un Skandināvijas universitātēm, kur studējošie var pieteikties kā Erasmus studenti un papildināt zināšanas arī ārpus Baltijas valstīm, kas veicina to izpratni par kultūras un biznesa vidi Eiropā un attīsta studējošo komunikācijas prasmes ar dažādu kultūru pasniedzējiem un studentiem.

2.7. Sniegt novērtējumu par studējošo ienākošās un izejošās mobilitātes iespējām, izmantoto iespēju skaita dinamiku un mobilitātes laikā apgūto studiju kursu atzīšanu.

Pēc sekmīgi nokārtota 1.semestra programmas studējošie var pieteikties LLU Starptautiskās sadarbības centra administrētajai Erasmus+ mobilitātes programmai. Mācību mobilitāte ļauj LLU studentiem, doties uz kādu no Erasmus+ partner/programvalsti, lai mācītos, padziļinātu savu profesionalitāti un iegūtu jaunu akadēmisko, profesionālo un dzīves pieredzi (<https://www.llu.lv/en/erasmus>). Erasmus+ studējošo mobilitāte norisinās saskaņā ar Erasmus universitātes hartu un Erasmus+ studentu hartu.

Studiju programmā LLU uzņemtie četri maģistranti pēc sekmīgas 1.semestra studiju kursu nokārtošanas pieteicās LLU Starptautiskās sadarbības centrā studiju mobilitātei un saņēma Erasmus+ finansējumu studiju mobilitātei Igaunijas Dzīvības zinātņu universitātē, kur uz studiju programmas pašnovērtējuma ziņojuma sagatavošanas brīdi apguva 2.semestra studiju kursus.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)

3.1. Novērtēt resursu un nodrošinājuma (studiju bāzes, zinātnes bāzes (ja attiecināms), informatīvās bāzes (tai skaitā bibliotēkas), materiāli tehniskās bāzes un finansiāli bāzes) atbilstību studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un studiju rezultātu sasniegšanai, sniegt piemērus. Veicot novērtējumu iespējams norādīt atsauci uz II. daļas 3. nodaļas 3.1.- 3.3. kritērijos sniegto informāciju.

Programmai nepieciešamie resursi (materiāli un cilvēkresursi) ir pieejami un pietiekami. Programmas īstenošanā iesaistītie docētāji ir profesionāli, atbilstīgā līmenī pārvalda angļu valodu un ir spējīgi sasniegt augstus rezultātus ne tikai studiju procesa kvalitātē, bet arī pētniecībā, ko apliecina publikāciju un projektu skaits. Arī ESAF vispārējais personāls ir gatavs darbam ar ārvalstu studentiem, gan no Eiropas Savienības dalībvalstīm, gan trešajām valstīm. Fakultātes materiālā un informatīvā bāze tiek uzlabota katru gadu, studentiem ir pieejams ESAF Studiju un Zinātnes informācijas centrs ar jaunāko informāciju, tai skaitā angļu valodā.

Programmas īstenošanā iesaistītās ESAF (Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte), LF (Lauksaimniecības fakultāte) un PTF (Pārtikas tehnoloģijas fakultāte) savstarpēji sadarbojoties, veicina resursu efektīvu izlietošanu. Lai studiju procesu tuvinātu praksei, studiju programmas ietvaros praktiskie un laboratorijas darbi tiek īstenoti pilnveidotās un attīstītās PTF ražošanas pilotlaboratorijās un zinātniskajās laboratorijās. Piena pārstrādes ceha laboratoriju, kurā ir atbilstošas iekārtas, piemēram – homogenizators, siera gatavošanas vannas, saldējuma ražošanas iekārta, dubultsienu vārāmais katls, paredzēts izmantot piena pārstrādes produktu tehnoloģisko procesu apguvē. Gaļas un zivs pārstrādes ceha laboratorijā esošās gaļas masas kuterēšanas iekārtu, desu pildīšanas iekārtu, kūpinātavu, nogatavināšanas vai atdzesēšanas kameru gaļas pārstrādes tehnoloģisko pamatprocesu apguvei. Augļu un dārzeņu pārstrādes pamatprocesu iepazīšanai tiek izmantoti vakuumbļautāies katlu, saldēšanas kameras un divskrūvju ekstrudieri. Maizes ražošanas procesu apguvi nodrošina pamatiekārtas – mīcītājs, mīklas raudzētavas, klonu un rotācijas krāsnis. Jaunu produktu izstrādei iespējams izmantot arī jaunākās tehnoloģiskās iekārtas – sublimācijas kalti, izsmidzināšanas kalti, ietvaices iekārtu, augstspiediena sterilizācijas iekārtu, ultrafiltrācijas iekārtu. Pārtikas produktu iepakojšanas procesu maģistranti praktiski apgūst iepakojšanas laboratorijā, izmantojot iekārtas, kas nodrošina gan vakuuma, gan modificētās gāzes vides iepakojšanas iespējas. Produktu kvalitātes vērtēšanai maģistranti izmanto laboratorijas, kurās iespējams analizēt kvalitātes pamatrādītājus – mitrumu, ūdens aktivitāti, sausnas saturu, tauku, sāls daudzumu, struktūrīpašības. Īpaši jāatzīmē, sensoro īpašību laboratoriju, kurā iespējams nodrošināt dažādus krāsas spektrus produktu objektīvai novērtēšanai, datorprogrammu rezultātu apstrādei un statistiskai apstrādei. Mikrobioloģisko rādītāju analīzēm laboratorija speciāli aprīkota ar laminārajiem boksiem un inkubatoriem mikroorganismu uzsēšanai un kultivēšanai. Mikroskopijas sistēma gan mikroorganismu morfoloģiskai atpazīšanai, gan produktu mikrostruktūras izvērtēšanai. Zinātniski pētnieciskajiem darbiem biotehnoloģiju jomā iespējams izmantot gan bioreaktorus, gan gremošanas trakta simulācijas iekārtu. Noteikti jāatzīmē plašās iespējas reoloģisko īpašību novērtēšanai un uzturvielu un bioloģiski aktīvo savienojumu noteikšanai pārtikas produktos, izmantojot spektrofotometriskās metodes. Gāzu hromatogrāfijas metodes paredzētas izmantot specifisku aromātvietu analīzei pārtikas produktos. Pārtikas tehnoloģijas fakultātē radītā materiāltehniskā bāze nodrošina gan pamatprocesu apguvi, gan zinātniski pētnieciskās darbības pārtikas ražošanas un pārstrādes nozarē. Pilnu iekārtu un iespēju aprakstu skatīt

Programmas studējošajiem studiju procesā ir pieejama arī LLU kopējā infrastruktūra, kurā ietilpst dienesta viesnīcas, LLU Fundamentālā bibliotēka un mācību telpas. Studiju programmas finanšu nodrošinājums, metodiskā un informatīvā bāze detalizēti atspoguļota Pašnovērtējuma ziņojuma 2.daļas 2.3.1-2.3.3. apakšnodaļās.

Lietuvas partneruniversitātes Bioekonomikas attīstības institūta studiju telpas atrodas Ekonomikas un vadības fakultātē VMU ēkā. Šīs telpas ir pilnībā pielāgotas studijām. Visas auditorijas ir apgādātas ar datorizētu vizualizācijas aprīkojumu, tīmekļa savienojumu un datorizētām darbavietām akadēmiskajam personālām. Divas auditorijas ir pielāgotas videokonferencēm. Uz pašnovērtējuma ziņojuma sagatavošanas laiku programmas īstenošanā tiek izmantotas 25 studiju telpas un 5 datorklases, kuru izmantošana ir jāsaskaņo ar citām studiju programmām. Kopējā telpu platība, ko var izmantot studijām, ir 2328 m². Patstāvīgo darbu izpildei studenti var izmantot lasītavu, fakultātes metodisko kabinetu un datorklases. Studiju pusgadu starplaikos akadēmiskais personāls strādā savās darba telpās, kurās katrā ir 2-4 darbavietas. Tās ir apgādātas ar personiskiem datoriem ar pieslēgumu tīmeklim, ar drukas iekārtām un citu nepieciešamo aprīkojumu. Šīs darba telpas ir arī piemērotas konsultāciju sniegšanai. Sesiju laikā katram studentam ir iespēja strādāt ar datoru individuāli. Studiju procesā var izmantot mūsdienīgu programmatūru: *Kontora, Statistica, SPSS, ArcGis, EpiINFO, HansaWorld*, un pieejamais darbavietu skaits ir pietiekams, lai visi fakultātes studenti varētu tās izmantot, lai apgūt attiecīgās prasmes. Auditorijas un to aprīkojumu apkalpo tehniskais personāls un personāls no Informātikas katedras, kas veic tehnisko nodrošinājumu. Studiju procesa nodrošinājums ar datoriem un datorprogrammām ir pietiekams, lai sasniegtu studiju programmas uzdevumus.

Pārskata periodā ASU (tagad VMU) bibliotēkas krājumi sastāvēja no 157 tūkstošiem dažādu grāmatu un vairāk nekā 520 tūkstošiem to kopiju. Katru gadu tiek abonēti 18 tūkstoši ārzemju zinātniskie žurnāli, izmantojot 20 ārzemju elektroniskās datubāzes un to skaits nepārtraukti palielinās. Bibliotēka arī abonē apmēram 260 periodiskos izdevumus, un no tiem trešdaļa ir ārzemju periodiskie izdevumi. Tāpat bibliotēka piedāvā iespēju lasīt maģistra darbus un doktora disertācijas elektroniskā formātā, kā arī to īsos kopsavilkumus Lietuvas datubāzē ETD. Lasītājiem ir arī pieejama Lietuvas datubāze eLABA, kas satur pilna teksta dokumentus un dažādus brīvi pieejamos ārzemju resursus. Grāmatas un nepieciešamo zinātnisko rakstu, kuri nav pieejami universitātes bibliotēkās, kopijas var aizņemties Lietuvas Nacionālajā bibliotēkā, Lietuvas Tehniskajā bibliotēkā un citās bibliotēkās caur starpbibliotēku apmaiņas sistēmu (ILL). Tā kā VMU bibliotēka ir AGLINET dalībnieks, universitātes studentiem un mācībspēkiem ir ekskluzīva iespēja izmantot starpbibliotēku apmaiņas sistēmu par brīvu.

Igaunijas partneruniversitātē EMU studiju process notiek Ekonomikas un sociālo zinātņu institūta telpās, Kreutzwaldi 1, Tartu. Ekonomikas un Sociālo zinātņu institūtā uz pārskata sagatavošanas laiku ir 7 auditorijas un 3 datorklases ar 66 datoriem. Akadēmiskajam personālam un tehniskajiem darbiniekiem ir biroju telpas arī institūta telpās. Visas lekciju telpas un telpas darbiniekiem ir nodrošinātas ar interneta pieslēgumu. Studentiem ir iespēja izmantot telpas, tostarp bezmaksas piekļuvi bezvadu interneta tīklam. Akadēmiskajam personālam ir pieejami stacionārie vai portatīvie datori. Visas auditorijas ir nodrošinātas ar datoru un projektoru. EMU bibliotēka atrodas vienā ēkā ar Ekonomikas un sociālo zinātņu institūtu, nodrošinot studentiem iespējas individuālam un grupu darbam. Studentiem ir pieejams arī sports klubs un laba autobusu satiksme ar citām Tartu pilsētas daļām un arī ar Tallinu.

EMU bibliotēkas krājumus pārskata periodā veidoja 297 245 avoti, no tiem grāmatas - 258 596, ikgadējie abonētie žurnāli un laikraksti – attiecīgi 11 564 un 230. Studiju programmas specializētā literatūra pieejama 3441 grāmatā igauņu valodā, 917 grāmatās angļu valodās, pieejamas 16

dažādas datu bāzes. Bibliotēkas lasītavā ir 54 darba vietas, 16 darba vietas ar datoru, 2 telpas semināriem, kā arī 2 individuāli izmantojamas telpas. Pieejami E-katalogi, lai atrastu publikācijas no digitālās un drukāto materiālu kolekcijas, digitālais noslēgumu darbu arhīvs. Piekļuvi elektroniskajiem avotiem nodrošina augstskolu tīkls, un ārpus universitātes teritorijas caur drošu proxy serveri. Arī kopēšanas un skenēšanas pakalpojumi tiek nodrošināti.

3.2. Studiju un zinātnes bāzes, tajā skaitā resursu, kuri tiek nodrošināti sadarbības ietvaros ar citām zinātniskajām institūcijām un augstākās izglītības iestādēm, novērtējums (attiecināms uz doktora studiju programmām).

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)

4.1. Mācībspēku sastāva izmaiņu analīze un novērtējums par pārskata periodu, to ietekme uz studiju kvalitāti.

Kopējais akadēmisko darbinieku skaits, kurš pārskata sagatavošanas laikā bija iesaistīts studiju programmas īstenošanā, ir 18, t.sk. astoņi darbinieki (45%) no LLU, četri darbinieki (22%) no VMU un seši darbinieki (33%) no EMU. Studiju programmas īstenošanā ir kopumā iesaistīti seši profesori, seši asociētie profesori, viens docents, trīs lektori un divi pētnieki. 78% mācībspēku ir doktora grāds (*sīkāku informāciju skatīt tabulā 7.4.1*). Visi programmas mācībspēki pārskata periodā bija universitātēs vēlētos amatos, kas nodrošina mācību sastāva stabilitāti.

4.2. Studiju programmas īstenošanā iesaistīto mācībspēku (akadēmiskā personāla, viesprofesoru, asociēto viesprofesoru, viesdocentu, vieslektoru un viesasistentu) kvalifikācijas atbilstības studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām novērtējums. Sniegt informāciju par to, kā mācībspēku kvalifikācija palīdz sasniegt studiju rezultātus.

Tā kā 78% studiju programmas mācībspēku ir doktora grāds (sociālajās zinātnēs vai inženierzinātnēs) un divi mācībspēki šobrīd studē doktorantūrā, studiju programmas mācībspēku zinātniskās kvalifikācijas līmenis spēj nodrošināt augstu studiju kvalitāti.

Katra no studiju programmā iesaistītajām universitātēm savas programmas daļas studiju kursu vadīšanā iesaista atbilstīgās jomas augstas kvalifikācijas pasniedzējus un ir atbildīga par to studiju kursu vadīšanu. Iesaistīto pasniedzēju izvēle balstās uz to pētnieciskā darba un / vai ar praktiskās darbības sasniegumiem attiecīgā studiju kursa jomā. Studiju kursu *“Operations and supply-chain management”* vada divi mācībspēki – LLU ievēlētā profesore uzņēmējdarbības un vadības nozarē, kas ir vairāku uzņēmējdarbības vadības studiju kursu autore un ekonomikas zinātņu doktore un Agrolesursu un ekonomikas institūta pētniece, kurai ir ilggadēja pieredze dažāda spektra

lauksaimniecības un pārtikas nozaru zinātniski pētnieciskā darba vadīšanā starptautiskos projektos. Mācībspēku ilggadējā akadēmiskā pieredze vadībinātnes kursu docēšanā augstākā līmeņa studijās un praktiskā pieredze pētniecības projektu vadīšanā nodrošina augstu studiju kvalitāti un teorētisko zināšanu mūsdienīgu pielietojumu praktisku agrobiznesa vadīšanas problēmu risināšanu.

Studiju kursu *“International marketing in agrifood business”* vada LLU ievēlētā profesore, kas specializējusies tirgzinības apakšnozarē un LLU ievēlētā asociētā profesore agrārās ekonomikas apakšnozarē. Mācībspēku profesionālā kvalifikācija spēj nodrošināt studējošajiem padziļinātu izpratni par mārketinga un agrārās ekonomikas sinerģijas likumsakarībām, kas studējošajiem nodrošina profesionālas prasmes izmantot starptautiskā mārketinga instrumentus atbilstoši agrārā biznesa produktu un pakalpojumu specifikai, tādējādi attīstot prasmes produktu piedāvājuma izstrādei starptautiskos tirgos.

Studiju kursu *“Finance management”* docē VMU profesore, kas ir vairāku ar finanšu menedžmentu saistītu studiju kursu un mācību līdzekļu autore, bet studiju kursu *“Agricultural economics and policy”* vada EMU ievēlēts pētnieks, kura akadēmiskā kvalifikācija un pētniecības darbs fokusēts uz lauksaimniecības un lauku attīstības procesu un politikas scenāriju modelēšanu Igaunijā.

Lai nodrošinātu studiju procesa kvalitāti un programmai būtisku profesionālo prasmju un kompetenču apgūšanu, daļu no studiju kursiem pasniedz citu LLU fakultāšu un zinātnisko institūtu mācībspēki/docētāji. Studiju kursu *“Innovation of food system”* vada LLU Pārtikas tehnoloģiju fakultātes ievēlētā asociētā profesore, kas paralēli zinātniskajam darbam arī praktiski sadarbojas ar uzņēmējiem pārtikas inovāciju ieviešanā un tehnoloģiju un zināšanu pārnēsē. Savukārt studiju kursu *“Integrated marketing communication in agrifood business”* vada divi mācībspēki. Viens no tiem ir LLU profesore, kura devusi ievērojamu ieguldījumu sociālo zinātņu atziņu pārnēsē dažāda mēroga pētniecības projektos un intensīvu akadēmisko darbu Latvijas Lauksaimniecības universitātē apvieno ar sabiedrisko aktivitāti Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijā, Eiropas Lauksaimniecības pārtikas un dabas zinātņu apvienībā (UEAA) un Zviedrijas Karaliskās Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijā, tādējādi sekmējot studējošo izpratni par Latvijas un Eiropas zinātnes kapacitāti lauku attīstības problēmu risināšanā un Baltijas valstu zinātnes telpas pārveidi atbilstoši pasaules tendencēm. Savukārt otrs šī kursa mācībspēks ir Lauksaimniecības fakultātes asociētā profesore, kas ir diplomēta agronome un Eiropas lauksaimniecības ekonomistu asociācijas biedre, tādējādi labi pārzina agrobiznesa aktualitātes un praktiskos komunikācijas aspektus.

Detalizēta informācija par visa programmas akadēmiskā personāla zinātniskajiem grādiem, docētajiem kursiem un piederību atbilstīgajai augstskolai/struktūrvienībai pieejama 5. 1. pielikumā.

Studiju virziena īstenošanā iesaistītie LLU mācībspēki regulāri paaugstina kvalifikāciju, vismaz reizi sešos gados apmeklējot profesionālās pilnveides programmu *“Inovācijas augstskolu didaktikā”* (160h), kas nodrošina mācībspēkiem jaunākās zināšanas un prasmes, kuras tie izmanto, lai nodrošinātu programmas studējošajiem modernu, ērtu un elastīgu studiju procesu. Pārskata periodā profesionālās pilnveides programmu apguva un sertifikātu ieguva pieci LLU mācībspēki. Mācībspēki savu kvalifikāciju paaugstina, arī piedaloties LLU Akadēmiskajā konferencē. LLU 2018.gada akadēmiskā konference *“Ceļā uz studiju virzienu/programmu akreditāciju”* bija veltīta augstākās izglītības akreditācijas procesa jautājumiem, bet 2019.gada konference *“Es LLU studiju procesā”* – augstskolu studiju procesa pilnveides jautājumiem.

Gan Latvijas, gan Lietuvas un Igaunijas mācībspēkiem ir arī papildu izglītība, kas iegūta dažādās studiju programmas specifikai aktuālās praktiskas ievirzes apmācībās, piemēram, *European Food-STA un ISEKI - Food Asociation* organizētais praktisko apmācību kurss *“Hands-on Training on Baking Technology”* par pārtikas tehnoloģiskas mācīšanas aktualitātēm; *Fondazione ITS - Istituto Technico Superiore Nuove Technologie per il Made in Italy* organizētais kurss *“To acquire competences in*

work based learning” praktisku kompetenču attīstīšanai studiju procesā; Latvijas Lauku tūrisma asociācijas un Igaunijas Dzīvības zinātņu universitātes organizētās praktiskās apmācības „Latvijas, Igaunijas un Somijas lauku tūrisma produktu atbilstība Japānas tūrisma tirgus prasībām” lauku tūrisma pakalpojumu attīstīšanā; “Central Baltic Entrepreneurship Interaction CB Entreint” projekta ietvaros organizētās apmācībās “Innovative Methods in Teaching Business” par uzņēmējdarbības studiju kursu pasniegšanu, izmantojot inovatīvas mācību metodes, kā arī citās apmācībās (skat. *Mācībspēku CV*).

4.3. Informācija par doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītā akadēmiskā personāla zinātnisko publikāciju skaitu pārskata periodā, pievienojot svarīgāko publikāciju sarakstu, kas publicētas žurnālos, kuri tiek indeksēti datubāzēs Scopus vai WoS CC. Sociālajās zinātnēs un humanitārajās un mākslas zinātnēs var papildus skaitīt zinātniskās publikācijas žurnālos, kas tiek indeksēti ERIH+ (ja piemērojams).

4.4. Informācija par doktora studiju programmas īstenojošā iesaistītā akadēmiskā personāla iesaisti pētniecības projektos kā projekta vadītājiem vai galvenajiem izpildītājiem/ apakšprojektu vadītājiem/ vadošajiem pētniekiem, norādot attiecīgā projekta nosaukumu, finansējuma avotu, finansējuma apmēru. Informāciju sniegt par pārskata periodu (ja attiecināms).

4.5. Sniegt piemērus akadēmiskā personāla iesaistei zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī (studiju programmas saturam atbilstošajās jomās) un iegūtās informācijas pielietojumam studiju procesā.

Visi programmas mācībspēki pārskata periodā ir bijuši iesaistīti dažāda mēroga pētniecības projektos. Studiju kursa “*Operations and supply chain management*” mācībspēki pārskata periodā piedalījās un vadīja apjomīgus starptautiska un nacionāla mēroga projektus: ES “*Apvārsnis 2020*” projekts “*Sadarbības virzīta nākotnes politika lauku reģioniem un iedzīvotājiem - PoliRural*”, ES “*Apvārsnis 2020*” projekts *CORE Organic Cofund*”, VPP *SUSTINNO* apakšprojekts “*Ekonomiskā konkurētspēja un inovācija tautsaimniecībā*” un VPP *INTERFRAME* projekts “*Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā*”, kas dod gan ražošanas menedžmenta, gan bioekonomikas studiju kursu bloku mācībspēkiem iespējas paplašināt līdzšinējo zinātnisko pētījumu bāzi ar jauniem atklājumiem un iesaistīt studējošos pētījumos par ES lauku teritoriju attīstību, lauksaimniecības un pārtikas primāro un sekundāro sektoru devumu nacionālās tautsaimniecības attīstībā, kā arī apzināt problēmas vietējo uzņēmumu ekonomiskās konkurētspējas kāpināšanā, tādējādi nostiprinot studējošo problēmu risināšanas un līderības prasmes.

Studiju kursa “*International marketing of agrifood business*” mācībspēki piedalījās kā projektu vadītāji un izpildītāji šādos starptautiska mēroga projektos: *ERASMUS +* projektā “*Izglītība lauku*

uzņēmējdarbībā, ražojot un vērtējot ārstniecības un aromātiskos augus”, VPP projekta EKOSOC-LV apakšprojektā Nr. 5.2.7. "Sabiedrības iesaiste sociālās inovācijas procesos Latvijas ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai, "INTERREG Centrālās Baltijas projektā "Meta-klasteris Japānas tūrisma tirgus piesaistei – CAITO", LR Zemkopības ministrijas projektā "Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam", LR Zemkopības ministrijas projektā "Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) sasaiste ar oglekļa piesaisti un tā uzkrāšanu aramzemēs, ilggadīgajos zālajos un mitrajos". Iesaiste Erasmus+ un INTERREG projektos paplašināja mācībspēku pieredzi specifisku agrobiznesa radīto produktu – ārstniecības un aromātisko augu un lauku tūrisma pakalpojumu - starptautiskā mārketinga stratēģijas izstrādē, lai veicinātu to produktu noietu ārvalstu tirgos. Projektos gūto pieredzi mācībspēki izmanto studiju kursu papildināšanai ar praktiskiem piemēriem par agrobiznesa nišas produktu mārketinga iespējām globālos tirgos. Savukārt lauksaimniecības attīstības scenāriju izstrāde, SEG emisiju problemātikas izpēte un sociālās inovācijas iespēju izpētes rezultāti paplašina līdzšinējo pētījumu bāzi par dažādu valstu pieredzi lauksaimniecības dzīvesveida uzņēmumu sadarbībā un ilgtspējīgā resursu izmantošanā īsajās piegādes ķēdēs, kas izmantojami kā praktiski piemēri, kas papildina bioekonomikas, ražošanas menedžmenta un stratēģijas studiju kursu bloku teorētisko materiālu. Projekta materiāli tiks izmantoti studiju kursa praktiskajos darbos un gadījuma izpētes darbos, lai veicinātu studējošo kreativitātes un problēmu risināšanas prasmes.

Studiju kursa "Integrated marketing communication in agrifood business" mācībspēks pārskata periodā piedalījās ES "Apvārsnis 2020" projektā „Ar datiem pamatoti lēmumi par piensaimniecību lauksaimniekiem (4D4F)” un ES "Apvārsnis 2020" projektā "ForestValue".

Darbs abos projektos pārskata periodā bija cieši saistīts ar projekta rezultātu publicitātes pasākumu īstenošanu lauksaimniecības speciālistu un politikas veidotāju mērķauditorijām, lai veicinātu izpratni par inovāciju attīstības nozīmi Eiropas piensaimniecības un mežsaimniecības sektoros. Projektā īstenoto aptauju organizēšanā un īstenošanā tiks iesaistīti arī studējošie, kas tādējādi attīstīs komunikācijas, sadarbības un pro-aktīvas pieejas prasmes. Projekta materiāli tiks izmantoti kā mārketinga komunikācijas elementu praktiski piemēri, kas nostiprinās studējošo izpratni par to, kā argumentēti izskaidrot un diskutēt par sarežģītiem lauksaimniecības un pārtikas biznesa jautājumiem.

Studiju kursa "Innovation of food system" mācībspēks piedalījās starptautiskā CI&DETS pētījumu centra un Viseu Politehniskā institūta (Portugāle) pētniecības projektā "Psihosociālās motivācijas, kas saistītas ar ēdiena izvēli un ēšanas praksi". Projekta rezultāti būtiski papildina studiju kursa teorētisko bloku ar praktiskiem piemēriem par to, kā sistēmiski ieviest inovācijas pārtikas patēriņā, mainot patērētāju ēšanas paradumus, kā arī mārketinga un bioekonomikas bloku studiju kursus ar praktiskiem patērētāju uzvedības pētījumu rezultātiem. Pārskata periodā kursa mācībspēks kā pētnieks piedalījās arī COST Akcijas CA18101 projektā "Biotehnoloģiju tīkls ceļā uz jaunu, veselīgāku un ilgtspējīgāku pārtiku un bioprocesiem" (Association Sourdough biotechnology network towards novel, healthier and sustainable food and bioprocesses), kurš turpināsies līdz 2021.gadam, un tā laikā studējošajiem būs iespēja piedalīties praktiskos pētījumos, attīstot informācijas atrašanas un pārvaldīšanas prasmes, kā arī sava pētniecības darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Paredzēts, ka šajā projektā tiks iegūti dažādi jauni materiāli par inovācijām pārtikas tehnoloģijās, kas izmantojami studiju kursa "Pārtikas sistēmu inovācijas" lekcijās un praktiskajos darbos.

4.6. Mācībspēku sadarbības novērtējums, norādot mehānismus sadarbības veicināšanai, studiju kursu/ moduļu savstarpējās sasaistes nodrošināšanā. Norādīt arī studējošo un mācībspēku skaita attiecību studiju programmas ietvaros (pašnovērtējuma ziņojuma

iesniegšanas brīdī).

Maģistra studiju programmas “Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana” mācībspēki savu universitāšu ietvaros, sadarbojoties ar attiecīgās fakultātes *maģistra studiju metodisko komisiju*, nodrošina un īsteno studiju metodisko darbu: izveido un atjauno studiju kursu programmas, nodrošina maģistra darbu tēmu apstiprināšanu, vadīšanu un aizstāvēšanu un citus mācību metodiskos darbus. Papildus tam LLU, VMU un EMU ir izveidota kopīga *Programmas komiteja*, kura nodrošina, organizē un uzrauga studiju procesu, metodisko darbu un maģistra darbu aizstāvēšanu. Programmas komitejas pārziņā ir arī mācībspēku konsultāciju nodrošināšana, saskaņā ar kuru katra universitāte studentiem nodrošina savu studiju kursu mācībspēku konsultācijas noslēguma darbu sagatavošanas laikā.

LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes programmu vadītāji savstarpējā komunikācijā, komunikācijā ar ārvalstu universitāšu sadarbības partneriem un fakultātes vadību izmanto arī mūsdienīgus menedžmenta rīkus (*ASANA, Dropbox, Google Docs, Spreadsheet* u.c.), kas palīdz operatīvi plānot un virzīt studiju nodrošināšanai veicamo darbu plūsmu.

Programmā iesaistīto mācībspēku ciešā sadarbība maģistra programmas īstenošanā, pieredzes un zināšanu apmaiņa veicina iesaistīto docētāju profesionālās kvalifikācijas celšanu un studentu tīklošanos par sarežģītiem vai sistēmiskiem lauksaimniecības un pārtikas biznesa, bioekonomikas, kā arī agrobiznesa vadīšanas jautājumiem, kas tādējādi sekmē visu triju valstu lauksaimniecības, pārtikas rūpniecības un vadībzinātnes jomu pētniecības un inovāciju attīstīšanas potenciālu.

Tā kā LLU, VMU un EMU ietilpst BOVA universitāšu tīklā, arī BOVA pasākumi būtiski palīdz stiprināt sadarbību starp partneruniversitātēm un veicina mācībspēku iesaisti kopīgu BOVA kursu izstrādē, kā arī iespējas papildināt zināšanas lauksaimniecības un pārtikas zinātnēs, lauku ekonomikā un citās saistītās zinātnēs, balstoties uz spēcīgu starptautisko akadēmiskā personāla sadarbību un veicinot BOVA tīkla universitāšu sadarbību ar partneriem ārpus Baltijas valstīm (<http://bova-university.org/>).

Augstskolu akadēmiskajam personālam ir iespējas doties uz partneraugstskolām pieredzes apmaiņā vai ar mērķi lasīt studiju kursus. 2018.-2019.gadā četri programmā iesaistītie LLU mācībspēki apmeklēja VMU un EMU, lai iepazītos ar kopīgajā programmā iesaistītajiem partneruniversitāšu mācībspēkiem un studiju vidi, kas nākotnē veicinās to mobilitāti partneruniversitātēs.

Pārskata periodā studiju programmā iesaistītie mācībspēki aktīvi sadarbojās dažādu lauksaimniecības un lauku attīstības problēmu izpētē un ar EMU un VMU mācībspēkiem par šo starptautisko pētījumu rezultātiem izstrādāja sešus kopīgus zinātniskos rakstus, kas publicēti zinātnisko žurnālu un starptautisku konferenču rakstu krājumos (*skat. Mācībspēku CV*).

LLU studiju programmā iesaistītie mācībspēki pārskata periodā sadarbojās ar EMU mācībspēkiem arī INTERREG Centrālās Baltijas jūras programmas projekta CAITO “Meta-klasteris Japānas tūrisma tirgus piesaistei” ietvaros, kura rezultātā LLU un EMU mācībspēki un pētnieki pārskata periodā bija iesaistīti kopīga apmācību materiāla izstrādē, kurš ir pieejams gan latviešu, gan angļu valodā un paredzēts Latvijas un Igaunijas lauku tūrisma uzņēmējiem, lai veicinātu to tīklošanos un Baltijas valstu lauku tūrisma produktu konkurētspēju starptautiskā mērogā.

Tabula 7.4.1.

Programmā studējošo un mācībspēku skaits pašnovērtējuma ziņojuma iesniegšanas brīdī

Programmā iesaistītais akadēmiskais personāls	Kopējais skaits	t.sk. LLU	t.sk. VMU	t.sk. EMU
Profesors	6	2	3	1
Asociētais profesors	6	5	1	0
Docents	1	1	0	0
Lektors	3	0	0	3
Pētnieks	2	0	0	2
Kopā akadēmiskais personāls programmā	18	8	4	6
Uzņemto studentu skaits 2018./2019.studiju gada pavasara semestrī	5	4	1	0
Uzņemto studentu skaits 2019./20. gada rudens semestrī	15	1	0	14
Kopā studentu skaits programmā	20	5	1	14

Pielikumi

III. Studiju programmas raksturojums - 1. Studiju programmas raksturojošie parametri		
Kopīgās studiju programmas atbilstība Augstskolu likuma prasībām (tabula)	12_pielikums.zip	12_annex.zip
Statistika par studējošajiem pārskata periodā	13.pielikums.docx	Annex_13.docx
III. Studiju programmas raksturojums - 2. Studiju saturs un īstenošana		
Studiju programmas atbilstība valsts izglītības standartam	14.pielikums.docx	Annex_14.docx
Studiju programmā iegūstamās kvalifikācijas atbilstību profesijas standartam (ja piemērojams)		
Studiju programmas atbilstību atbilstošās nozares specifiskajam normatīvajam regulējumam (ja piemērojams)		
Studiju kursu/ moduļu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai	17.pielikums.docx	Annex_17.docx
Studiju programmas plāns (katram studiju programmas īstenošanas veidam un formai)	18.pielikums.docx	Annex_18.docx
Studiju kursu/ moduļu apraksti	Studiju_kursu_apraksti.rar	Description_of_the_study_courses.rar
Studiju programmas raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Par studiju programmas apgūšanu izsniedzamā diploma paraugs	Magistra_diploms un pielikums.rar	Master_diploma and supplement.rar
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem nodrošinās iespējas turpināt izglītības ieguvu citā studiju programmā vai citā augstskolā/ koledžā (līgums ar citu akreditētu augstskolu vai koledžu), ja studiju programmas īstenošana tiks pārtraukta	LLU_RTU_07012020_01000-4.1-e_2.edoc	Agreement between LLU and RTU.docx
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem garantē zaudējumu kompensāciju, ja studiju programma augstskolas vai koledžas rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ netiek akreditēta vai tiek atņemta studiju programmas licence un studējošais nevēlas turpināt studijas citā studiju programmā.	LLU_apliecinajums_programmai_LPBV.edoc	LLU confirmation_Agrifood.docx
Augstskolas/ koledžas apliecinājums par studiju programmas īstenošanā iesaistāmo mācībspēku attiecīgo svešvalodu prasmi vismaz B2 līmenī atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļvietnē www.europass.lv , ja studiju programmu vai tās daļu īsteno svešvalodā.	LLU_apliecinajums_programmai_LPBV.edoc	LLU confirmation_Agrifood.docx
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas doktora studiju programmas, apliecinājums, ka doktora studiju programmas akadēmiskā personāla sastāvā ir ne mazāk kā pieci doktori, no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti tajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē, kurā studiju programma plāno piešķirt zinātnisko grādu.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, apliecinājums, ka akadēmisko studiju programmu akadēmiskais personāls atbilst Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktajām prasībām.	LLU_apliecinajums_programmai_LPBV.edoc	LLU confirmation_Agrifood.docx
Studiju līguma paraugs/-i	Studiju_ligums_paraugs_LV.pdf	Studiju_ligums_paraugs_EN.pdf
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, kurās paredzēts, ka studēs mazāk nekā 250 pilna laika studējošie, attiecīgs Augstākās izglītības padomes atzinums atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta otrajai daļai.	Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana_maģistra.pdf	Council of Higher Education_conclusion_Agrifood.docx